

A FAGYÖNGYÖS GYILKOSSÁG

KARÁCSONYI BŰNÜGYI ELBESZÉLÉSEK

Geopen Könyvkiadó
2007

Válogatta és szerkesztette: Gimes Katalin

Kiadja a Geopen Könyvkiadó, 2007

Felelős kiadó: a kiadó ügyvezető igazgatója

Nyomdai előkészítés: Geografika

Borító: Váradi Gábor

ISBN 978-963-9765-24-5

<http://www.geopen.hu>

<http://www.geopen.hu>

[ww.geopen.hu](http://www.geopen.hu)

TARTALOM

- Peter Lovesey: *A kísértetköz*
(Molnár Éva fordítása)
- Ed McBain: *Körforgás*
(Gera Judit fordítása)
- Ellis Peters: *A templom macskája*
(Németh Ferenc fordítása)
- P. D. James: *A fagyöngyös gyilkosság*
(*Bűntény karácsonyra*)
(Tomcsányi Zsuzsanna fordítása)
- Ed McBain: *Nagyon kellemes karácsony*
(Kincses Anna fordítása)
- Marcia Muller: *Csendes éj*
(Molnár Éva fordítása)
- George Sugar: *Ajándék*
- Gilbert Keith Chesterton: *A repülő csillagok*
(Schöpflin Aladár fordítása)
- Rosemary Timperley: *Karácsonyi találkozás*
(Villányi György fordítása)
- Ludwika Woźnicka: *A prior szelleme*
(Sebők Éva fordítása)
- Stanley Ellin: *Halál karácsony délutánján*
(Négyesi Judit fordítása)
- John Collier: *Karácsonyra visszavárjuk*
(Villányi György fordítása)
- O'Henry: *Karácsony a vadnyugaton*
(Kilényi Mária fordítása)
- Arthur Conan Doyle: *A kék karbunkulus*
(Takácsy Gizella fordítása)
- Arthur C. Clarke: *A csillag*
(Borbás Mária fordítása)
- Agatha Christie: *Karácsonyi tragédia*
(Etédi Péter fordítása)

PETER LOVESEY

A kísértetköz

Peter Lovesey talán különösnek tűnhet a modern misztikus történetek írói között, hiszen detektívnovellái mindig a múltban játszódnak, leggyakrabban a Viktória korabeli Angliában.

A kísértetközben eltér e szabálytól – hiszen 1988. karácsony estéjére invitálja az izgalmakra vágyó olvasót – mégsem csalódunk benne, mivel egy 150 évvel ezelőtt elkövetett bűnesetet rekonstruál. A történetben megidézi a múltat, és felfedi: mi történt azon a titokzatos éjszakán.

*

A Royal Crescenten egy bizonyos házban múlt karácsonykor szellemet láttak. Higgyék el nekem, igazit. A személyes tapasztalat szól belőlem, mint Bath város lakójából és olyasvalakiből, aki szakértőnek számít a pszichés jelenségek terén. Készséggel elismerem, az úgynevezett kísértetjárások kilencvenkilenc százalékáról kiderül, hogy ilyen- vagy olyanfajta hallucináció volt, de ez most kivétel. Igazi kísértetjárta ház. A jelenlegi tulajdonosokra való tekintettel nem hozom nyilvánosságra a pontos címet, de ha kételkednek bennem, olvassák el, mi esett meg velem 1988 karácsonyának estéjén.

A házaspár Norfolkba utazott az ünnepekre. Pénteken, december 23-án távoztak. A híresztelések szerint a szellem karácsonyeste szokott kísérteni. Miután tudták, hogy érdekel, nagylelkűen rendelkezésemre bocsátották a házat. Mellesleg visszavonult rendőr vagyok, és nem egykönnyen ijedek meg.

Azok számára, akik szeretik a mindenféle körítéssel, odakinn derékig érő hóval és üvöltő szelekkel nyakon öntött kísértettörténeteket, nem ígérhetek semmit. El kell keserítenem önöket. 1988 karácsonya nem volt fehér Bathban. Egész szokatlanul melegnek ígérkezett. Még köd sem mutatkozott. Semmi egyebet nem kínálhatok a légköri hatások vonatkozásában, csupán az azon az éjszakán beérő teliholdat és a baglyot, amely a közelben időnként rikoltott. Be kell ismernem, hogy nem volt valami ijesztő gyöngybagoly, csupán egy kis homokszerű példány, amely ezen az éjszakán tulajdonképpen sokkal inkább adott ki magas hangú vijjogást, mintsem a megszokott huhogást. Mindazonáltal ne keseredjenek el. A házban azon az éjszakán bekövetkező események több mint kompenzálták a farkasemberek és az Írországból annyira megszokott családi kísértetek hiányát.

Létfontosságú a történet szempontjából, hogy önök kellő tájékoztatást kapjanak az épületről, amelyben az eseményekre sor került. Akár rájöttek eddig, akár nem, valószínűleg találkoztak már a Royal Crescenttel, ha nem lakóként vagy turistaként, akkor számos olyan film egyikében, ahol a cselekmény háttéréként jelentkezik. A belvárostól északnyugatra eső csendes helyen van, mintegy harminc házat ölel fel, félig elliptikus terasz formájában, amelyet 1774-ben ifjabb John Wood előírásai szerint fejeztek be. Kiállja az összehasonlítást bármely hazai épülettel Európában. Azt hiszem, senki sem tud ellenállni befejezetlen nagyszerűségének, a 114 jón oszlop felséges panorámájának, amelyet egy oszlopcsarnok meg mellvéd tetéz; és az elöl elhelyezkedő kocsuiútnak, ahol Jane Austen és Charles Dickens rőtta a macskaköveket. De bizonyára azt akarják, térjek már a lényegre.

Első olyan érzésem, hogy valami kiszámíthatatlan történhet, húsz perccel tizenegy után jött. Az első emeleti társalgóban voltam. Pár órával azelőtt helyezkedtem el ott. Az ajtó félig nyitva állt, és a házra sötétség telepedett. Nem, ez így nem egészen pontos. Azt kellett volna mondanom egyszerűen, hogy a fények egyikét sem kapcsolták be; tulajdonképpen a holdfény gondoskodott bizonyos mértékű megvilágításról, ezüstkék téglalapok feküdtek a szőnyegen meg a karácsonyfa talapzatán. A bútorok is könnyen láthatók voltak, a karosszékek, az asztal és az óriási zongora. Az ember szeme gyorsan hozzászokik. Nem is érintett baljósan, hogy egyedül vagyok abban a kivilágítatlan házban. Mindenki tudja, az eltávozottak szelleme nem valószínű, hogy villanyfényben mutakozzon.

Egyetlen ház sem csendes teljesen; és különösen igaz ez a nem központi fűtésűekre. Az elég gyakori, úgynevezett kísértetjárta házakban a táguló padlódeszkák okozta hangok bizonyára százával bolondíthattak meg kísértetvadászokat. Ez esetben, mintegy hirtelen fagy elleni óvintézkedésként, a tulajdonosok bekapcsolva hagyták a rendszert. Úgy volt időzítve, hogy tizenegykor kikapcsoljon, így aztán az általam hallott kopogásoknak meg nyikorgásoknak kellett volna azon az éjszakán az utolsóknak lenniük.

Az események azonban más fordulatot vettek. Ami először felriasztott, nem hang volt. Az arcomat elérő hirtelen huzat és a szoba másik végében valami fehér színű suhogás. Feszült lettem. Aztán a ház elcsöndesedett. Odamentem, hogy megvizsgáljam.

Az egészet a kandallópárkányról a rostélyra leesett karácsonyi üdvözlőlap idézte elő. Semmi ennél nyugtalanítóbb! Az ilyen kártyák mindig le szoktak esni. Ezért aztán vannak, akik szeretik őket zsinórra felfűzni. Lehajoltam, fölvettem a kártyát, és visszahelyeztem. Közben elmosolyodtam túlzottan működő képzelőerőmon.

Mindazonáltal határozottan fölfigyeltem a huzatra. A ház feltételezhetően huzatmentes volt. Minden ajtó és ablak zárva és aprólékosan szigetelve. Furcsa. Lélegzetemet visszafojtva figyeltem. A társalgó, ahol álltam, elég jó elhelyezésű volt, hogy a házban bekövetkező bármely, megmagyarázhatatlan zajt elkaphassam. Az épület közepén tartózkodtam. Alattam volt a földszint és a pince, fölöttem pedig a második emelet és a padlástér.

Miután semmit sem hallottam, úgy döntöttem, elmerészkedek a lépcsőfordulóig, és ott hallgatódzom. Az egész nagyon titokzatosnak tűnt, mindazonáltal a dolgok akkori állása szerint nem voltam hajlandó belenyugodni a természetfölötti magyarázatba. Hajlottam rá, hogy eltűnődjek rajta, vajon a központi fűtés kikapcsolása nem eredményezhetett-e valamilyen trükköt a hőszállításban, ami ilyen benyomást keltett, vagy pedig tényleg sor került a levegőben valamilyen enyhe kavargásra. Önmagában a leeső üdvözlőkártya nem bírt jelentőséggel. A huzat követelt magyarázatot.

Tíz vagy tizenöt másodperc telhetett el. Áthajoltam a korláton, és végignéztem a lépcsőházon, hogy megbizonyosodjak róla, a bejárati ajtó szorosan zárva van, és így is volt. Azután hallottam meg a suhogást abból a helyiségből, amely előtt tartózkodtam. Tudtam, mi az: a kártya újból leesett, mert újabb, tisztán kivehető légmozgás kavarta meg a függönyt a lépcsőforduló-beli ablakon, és ezzel egy kis eltolódást idéztek elő a holdfényben. Többé már nem volt kétségem afelől, hogy az ügy érdemes a kivizsgálásra. Az egyetlen bizonytalanság abban rejlett csupán, vajon a fölöttem vagy alattam lévő szintekkel kezdjem-e.

Az utóbbi mellett döntöttem. Úgy érveltem, hogyha, mint gyanítottam, valaki kinyitott egy ablakot, az valószínűleg a földszinti vagy alagsori szinten kell legyen. Feltételezésem tévesnek bizonyult. Nem kívánom tovább rongálni az idegeiket. Csupán rögzíteni akarom, hogy ellenőriztem a pincét, a konyhát, a mosogatófülkét, az ebédlőt meg a dolgozószobát és minden ablakot. A külső ajtót is szorosan, belülről bezárva találtam. Utánam senki sem jöhetett be.

Így hát hozzáálltam, hogy odafönn folytassam a kutatást, módszeresen keresve föl minden egyes helyiséget. És a második emeletre vezető lépcsőn sóhajtást hallottam.

A Viktória korabeli novellákban alkalmanként valamelyik szereplőből felszakad egy sóhaj. Ez a kifejezés mindig irritált. A valós életben soha nem hallottam még annyira nehéz sóhajtást, hogy úgy tűnjön, még az izmok erőfeszítésére is szükség van hozzá... eddig a pillanatig. Valaki belső énjének mélységeiből felszakadt hang volt, legalábbis én így következtettem ki. Az pedig már, hogy tényleg valakitől származott-e vagy valamitől, spekuláció dolga csupán.

A hang határozottan felülről jött. Miután most már képtelen voltam elnyomni az izgatottságomat, fölmentem a második emeleti lépcsőfordulóhoz, ahol három ajtót találtam. Mindegyik zárva. Egyiktől a másikhoz mentem, gyorsan nyitva ki őket és csak egy pillanatra kukkantva be. Két hálószoba és egy fürdő. Tétováztam. Fürdőszoba. Eltűnődtem rajta, vajon a „sóhajtást” nem okozhatta-e a vízvezeték-rendszer valamilyen elváltozása? Ezekben a régi, György korabeli épületekben a komplikált rendszereknél gyakoriak a csőben megszoruló légbuborékok. Ezeket a házakat még nem szelepekkel és víztartályokkal építették. A csőhálózat hatékonysága a vízszerek generációinak különböző szakképzettségétől függött.

A hangot bizonyára a beszorult levegő okozta.

Az ésszerűség újból fölülkerekedett. Be akartam fejezni vizsgálódásomat, és teljes megelégedésemre kívántam bebizonyítani, hogy amit hallottam, eredetét tekintve nem volt sem emberi, sem pedig kísérteties. Bezártam hát magam mögött a fürdőszoba ajtaját, és átmentem az utolsó szakasznyi lépcsőhöz vezető fordulón, amely persze sokkal szűkebb volt, mint amelyeket eddig használtam. A régmúlt időkben ezeken keresztül lehetett odajutni a cselédszemélyzet lakóhelyéhez a manzárdban. Felpillantottam a lépcsősor végénél álló, fehérre festett ajtóra, és megláttam, hogy kicsit nyitva van.

Lábam már az első lépcsőn volt, a kezem pedig a korláton, amikor megmerevedtem. Az ajtó megmozdult.

Befelé húzták éppen. Mozgása lassú volt és kiszámított. Amint nőtt a rés, a holdfény halvány ragyogása rávetődött belülről a tőlem jobbra eső lambériára. Felpillantottam, és láttam, hogy egy nő alakja jelenik meg az ajtóban.

Fehér köpenyt vagy köntöst viselt, amely földig ért. Halványszínű haja le volt engedve, egészen a melléig ért. Bőre is vértelennek látszott. A szeme azonban fekete volt, mint maga az éjszaka. Szélesre tágult, amikor észrevett. Jobb keze a torkához kapott, és hallottam, hogyan zihál.

Nehéz persze visszaadni az érzéseket, amelyeket abban a pillanatban tapasztaltam. Meg voltam győződve arról, hogy azok alatt az órák alatt, amíg odabenn tartózkodtam, abba a házba nem juthatott be semmi, ami húsból-vérből való. Minden bejáratot bezártam. Már ellenőriztem is. Képtelen voltam elszámolni a jelenséggel vagy bármi legyen is, ami megmutatkozott, mégis nehezen voltam meggyőződhető. Nem hajlottam rá, hogy elfogadjam, amit a szemem lát, de racionális képességeim képtelenek megmagyarázni. Szellem nem lehetett.

Megszólaltam hát:

– Ki maga?

Az alak hátrahőkölt, mintha megdőbbsent volna. Egy pillanatig úgy gondoltam, be fogja csukni a padlásszoba ajtaját, de nem, ott maradt, rám bámult, és a kezét még mindig a torkához szorította. Fiatal, húszévesnél nem idősebb nő arca és alakja volt.

Megkérdeztem:

– Tud beszélni?

Úgy tűnt, bólint.

Azt mondtam:

– Mit csinál itt?

Végre levegőhöz jutott. Furcsán, félig suttogva szólalt meg, mintha visszhangozná szavaimat:

– Kicsoda maga?

Egy lépést tettem felé. Nyilvánvalóan megijesztettem vele, mert hátrálni kezdett, és majdnem láthatatlanná vált a padlásszoba árnyékos, belső terében. Pár megnyugtató szót próbáltam kinyögni.

– Nincs semmi baj. Higgyen nekem, nincs semmi baj. – Majd hirtelen összereztem a meglepetéstől. Odalenn megszólalt a bejárati csengő. Karácsonyeste, tizenegy után!

Így szóltam:

– Mi az ördögöt...?

A fehérbe öltözött nő motyogott valamit, amit nem tudtam kivenni. Megpróbáltam viccesebbre fogni.

– Azt hiszem, a Mikulás lehet.

Nem reagált rá.

A csengő másodszor is megszólalt.

– A kéményt kellene használnia – szólaltam meg.

Már úgy döntöttem, figyelmen kívül hagyom a látogatót, bárki legyen az. Éppen elég nekem egyetlen váratlan esemény.

A fiatalasszony most megszólalt, és a szavak tisztán hallatszottak.

– Az isten szerelmére, küldje el!

– Tudja, ki az?

– Kérem, könyörgök önnek.

– Ha tudja, ki az – mondtam ésszerűen –, nem szeretné ön kinyitni?

– Nem tehetem.

A csengő újra szólt.

Azt mondtam:

– Olyasvalaki, akit ismer?

– Kérem. Mondja meg neki, hogy menjen el! Ha maga nyit ajtót, el fog menni.

Kezdtém ráállni, de szükségem volt az együttműködésére. Viszont a nőre is kíváncsi voltam.

– Rendben – egyeztem bele. – De itt lesz, amikor visszajövök?

– Nem megyek el.

Ösztönösen megbíztam benne. Megfordultam, és leszaladtam két lépcsőfordulót a hallig. A csengő már újra szólt. Bár a házban teljes sötétség honolt, a látogatónak esze ágában sem volt feladni.

Egy férfi állt a lépcsőn, a vaskorlátra támaszkodott. Fiatalember volt, bőrdzsekiben. Csak úgy csillogott a láncoktól meg a szögektől. Feje borotvált. Mindenesetre hús-vér embernek látszott. Meg is szólalt:

– Mi tartott ilyen soká?

Én így szóltam:

– Mit akar?

Dühösen méregetett.

– Az istenit neki! Kicsoda maga? – Szeme oldalt siklott, és megnézte a falon a házszámot.

Hideg udvariassággal válaszoltam.

– Azt hiszem, eltéveszthette a házszámot.

– Nem – vágta rá. – Pontosan ez az a ház. Mi a hézag, haver? Mit csinálsz itt, leoltott lámpákkal?

Közöltem vele, hogy pszichikai jelenségek megfigyelésével foglalkozom éppen.

– Hallhatnám még egyszer?

– Szellemek – mondtam. – Erről a házról azt mondják, kísértetjárta. A tulajdonosok szíves örömet megengedték nekem, hogy ma este őrködjem.

– Ó, igen? – mondta komoly kétkedéssel. – Kísértetek, mi? Ezt már én is megnézem. – Ezzel aztán lökött egyet az ajtón. Nem volt rajta biztonsági lánc, én meg nem tudtam ellenállni a nyomásnak. Máris átlépett a küszöbön. – Szellemirtók vagyunk, igaz, haver? És a világ semmi kincséért sem emelnéd el a család ezüstjét is? Van még valami idebenn?

Így válaszoltam:

– Nagyon zokon veszem, amit csinál. Nincs joga hozzá, hogy ide erőszakkal bejöjjön.

– Csak annyi jogom van, mint neked – válaszolta, ellépve mellettem. – Odafenn voltál, amikor csöngettem?

Így szóltam:

– Hívni fogom a rendőrséget.

Engedékenyen tett egy mozdulatot a kezével.

– Legyél a vendégem. Odafönn leszek, jó?

Merő egy pánik voltam, ez mondathatta velem:

– Ha megteszi, filmre lesz véve.

– Micsoda?

– A kamerák már dolgoznak is – hazudtam. – A ház tele van mikrofonokkal meg buktatódrótokkal.

Így válaszolt:

– Nem hiszek neked – de a hanghordozása már másról árulkodott.

– Úgy mondják, ez a kísértet karácsonyeste mászkál – közöltem vele. – Filmre akarom venni. – Különösen megnyomtam a „venni” szót.

– Maga nagy ügyeskedő – mondta, és annyi méltóság még maradt benne, hogy az ajtó felé kezdett visszavonulni, amely továbbra is nyitva állt. Nyilvánvaló volt, hogy távozni készül.

– Be kellett volna zárkóznia. Maga bolond.

Amint kilépett az ajtón, megszólaltam:

– Közöljem a tulajdonosokkal, ki kereste? Milyen nevet adhatok meg?

Káromkodott és eltűnt. Becsuktam az ajtót, és visszacsúsztattam a helyére a zárat. Ronda, tényleg veszélyes incidens volt. Nem vagyok már annyira képes fölvenni a küzdelmet egy behatolóval, mint egykor, és hálás voltam, hogy képzelőerőm ilyen jól a segítségemre sietett.

Újból fölmentem a lépcsőn, és amikor az első forduló tetejéhez értem, láttam, hogy a fehérbe öltözött fiatalasszony ott vár rám. Le kellett jönnie két emeletet, hogy kihallgathassa, mit beszélünk. A háznak ez a része jobban meg volt világítva, mint a padlásszoba lépcsői. Így én is jobban szemügyre vehettem. Most már kevésbé tűnt földöntúlinak. Megfigyelésem szerint ruhája selyem vagy szatén lehetett. Estélyi ruha volt. Sminkje olyan halvány, mint a pantomimeseké, kivéve a szeme körüli fekete kihúzást. Így szólt:

– Nem is tudom, hogyan köszönjem meg.

Kertelés nélkül válaszoltam.

– Ifjú hölgy, csupán magyarázatot várok öntől.

Keresztbe fonta a karját: magát próbálta melegíteni.

– Vacogok idekinn. Nem bánná, ha bemennék oda?

Miközben a társalgó felé haladtunk, észrevettem, mozdulatot sem tesz rá, hogy a világítást felkapcsolja.

Az asztalon heverő pár cigaretta felé mutatott.

– Megengedi?

Találtam néhány szál gyufát a kandallónál, így hát tüzet adtam neki.

– Ki volt az ott az ajtónál?

Mélyen leszívta.

– Valami fickó, akivel egy partin futottam össze. Úgy volt, hogy valaki mással leszek, de elszakadtunk egymástól. Tudja, hogy van ez. Mire föleszméltem, ez a bördzsekiis pali megszólított. Először úgy tűnt, minden rendben van vele. Nem tudtam, hogy ilyen gyorsan komolyra fordul a dolog. Már úgy értem, én nem bátorítottam. Megpróbáltam lehűteni. Felajánlotta nekem ezeket a tablettákat, de én visszautasítottam. Mire azt mondta, jól el fogok engedni tőle. Akkorra már tényleg megijedtem. Gyorsan le akartam lépni. A hülyeség az volt benne, hogy fölfelé mentem. Rengeteg volt ott az ember, és úgy tűnt, az a legkönnyebb haladási irány. A fickó meg követett. Állandóan jött utánam. Egészen fölmentem, és bezárkóztam egy szobába. Nekinyomtam az ajtónak a szekrényt is. Ott dörömbölt. Egyre csak mondta a magáét, hogy mit fog csinálni velem. Én meg szörnyen begyulladtam. Semmi egyebet nem tehettem, mint kimásztam az ablakon. Ott találtam magam, a mögött a kis kőfal mögött.

– Ami ehhez az épülethez tartozik? A fenti mellvéd?

– Nem voltam egyértelmű? A partira pár háznyival arrébb került sor. Miközben az ablakot próbálgattam, végigfutottam a tető és a fal közti keskeny átjárón. Ez a fönti volt az első, amit el tudtam tolni végre.

– A padlásszoba ablaka. Most már értem. – Ez megmagyarázta a hirtelen támadt huzatot is meg a zihálást, ahogy végre levegőt kapott az erőlködés után.

Így szólt:

– Tényleg hálás vagyok.

– Hálás?

– Hálás önnek, hogy megszabadított tőle.

Így válaszoltam:

– Most már ideje lenne taxit hívni. Hol lakik?

– Nem messze. Mehetek gyalog is.

– Nem volna tanácsos a történtek után. Elég makacsnak látszott. Lehet, hogy várja.

– Nem hiszem. – Elnyomta a hamutartóban a cigarettát. Egy pillanatnyi tétoázás után aztán hozzátette: – Rendben. Hol a telefon?

Ott állt a dolgozószobában. Amíg a telefonnal foglalatostkodott, kicsit elgondolkodtam azon, amit mondott. Egy szót sem hittem el belőle, de valami sokkal fontosabb járt az agyamban.

Visszajött a szobába.

– Tíz perc, így számolták. Igaz az, amit odalenn mondott, hogy a házban kísértet van?

– Hm? – Még mindig mással voltam elfoglalva.

– A kísértet. Meg a rejtett kamerák. Komolyan gondolta?

– Nincs semmiféle kamera. Én amúgy is használhatatlan vagyok, ha bármiféle ilyen berendezésről van szó. Úgy gondoltam, a fickó kétszer is meggondolja, hogy bejöjjön, ha tudja, filmre lesz véve. Csak blöfföltem.

– És amit a kísértettől mondott?

– Az igaz.

– Nem fejtene ki egy kicsit részletesebben?

– Nem fél a természetfölötti dolgoktól?

– Ijesztő, hogyne. De nem annyira, mint ami már eddig történt. Ismerni akarom a történetet. A karácsonyeste a legmegfelelőbb alkalom egy kísértettörténethez...

– Többről van szó, mint csupán történetről.

– Kérem...

– Egy feltétellel. Mielőtt taxiba száll, elmond nekem mindent magáról. Az igazat, amiért valójában ma este ebbe a házba jött.

Tétovázott.

– Ennél több nem kell – fűztem hozzá.

– Rendben. Meséljen nekem a kísértetről! – Újabb cigarettáért nyúlt, és egy székek karfájára telepedett.

– Mint ahogy minden kísértetsztori, ez is visszavezethető egy haláleset és egy nyughatatlan lélek történetéig. Mintegy százötven évvel ezelőtt a ház egy katonatiszté volt, egy nyugdíjba vonult ezredesé. Név szerint Davenporté. Volt egy lánya, Rosamund, és a városban azt beszélték; szinte bálványozta az apja. Divatosan öltöztette, finom nevelésben részesítette, ami azokban az időkben messze meghaladta a legtöbb fiatal nő elképzeléseit. Rosamund élénk, intelligens és vonzó teremtmény volt. Haja, ha kibontva viselte, olyan volt, mint az öné, finom és rendkívül világos. Nem is csoda, sok volt a rajongója. Neki legjobban egy bristoli fiatalember tetszett, Luke Robertson, aki ez idő tájt építészként dolgozott. Az akkori követelmények szerint érzelmi kötelék jött létre közöttük, ami persze alig jelentett többet pár gardedámos találkozásnál, néhány levélnél, verseknél, miegyéb. Szerelmesek voltak, pontosan a szó ódivatú értelmében, aminek lehet, hogy nehéz hitelt adni. Fizikai értelemben nemigen vállalkozhattak többre néhány lopott csóknál, vagy még annyira sem. Valahol ebben a házban állítólag bele is vészték a fába az összekulcsolódó L és R betűt. Megmutatni azonban nem tudom. Nem találtam rá.

Odakinn, a macskaköveken egy taxi közeledett. Figyeltem, hogyan húz oda egy pár háznyival arrébb álló épület elé. Két pár jött ki onnan, nevettek, és beszálltak a kocsiba. Nyilvánvaló volt, hogy a partiról jönnek. A zene erős üteme egészen idáig elhallatszott. Folytattam:

– Kíváncsi vagyok, vajon elmúlt-e már éjfél. Már az is meglehet, hogy karácsony napja van.

– Kérem, folytassa a történetet! – válaszolta.

– Davenport ezredes magányos férfi volt. Felesége néhány évvel korábban elhalálozott. Az utóbbi időben összebarátkozott egyik szomszédjával, az érintett köz egy másik lakójával, egy özvegygel, aki ötven felé közeledett. Név szerint Mrs. Crandley. Ez a hölgy az épület túlsó végén az egyik házban élt. Zenész volt, zongorista, leckéket is adott. Rosamund is nála tanult. Amennyire meg lehet mondani; Mrs. Crandley jó tanárnak bizonyult, a lány pedig ígéretes tanulónak. Maga játszik?

– Micsoda?

Felé fordultam.

– Azt kérdeztem, maga zongorázik-e?

– Ó. Csak egy kicsit – válaszolta a lány.

– Még nem mondta meg a nevét.

– Inkább nem is fogom, ha nem bánná. Mi történt az ezredes és Mrs. Crandley között?

– Barátságuk kivirágzott. A férfi azt akarta, házasodjanak össze. Mrs. Crandley sem volt nagyon ellene. Tulajdonképpen bele is egyezett, egy feltétellel. Volt ugyanis egy Justinian nevű huszonhét éves fia.

– Mi volt a feltétel?

– Justinian. Egy időben divat volt a gyerekeket császárokról elnevezni. Ez a Justinian buta fickónak bizonyult, semmi érdemlegeset nem lehetett róla elmondani. Lusta volt és túlsúlyos. Alig merészkedett ki a házból. Mrs. Crandley el is keseredett miatta.

Az anyja azt szerette volna, ha a fiú megházasodik, és úgy látta, hogy ehhez Rosamund tökéletes partner. Az egyszer biztos volt, hogy egy ilyen elbűvölő, tehetséges lány csak ki tudott volna hozni valami előnyös tulajdonságot is az otromba fiúból. Mrs. Crandley szorgalmasan szövögette a tervét. Mindig ragaszkodott hozzá, hogy Justinian nyisson ajtót, amikor Rosamund átjön zongoraórára. Aztán majd, úgy tervezte, leülteti a fiút a szobában, és figyelteti vele, hogyan játszik a lány. Mindent úgy is csináltak, ahogyan Mrs. Crandley kitervelte a frigy összehozására. Justinian, ami őt illeti, nagyon benne volt. Megígérték neki, ha elveszi a lányt, megkapja az anyja házát. Tehát életvitele vajmi keveset változott volna, kivéve, hogy egy csinos feleség jelentené neki a társaságot, nem pedig zsémbes, örökké elégedetlenkedő anyja. Ezért hát egyre növekvő kedvteléssel kezdte szemlélni Rosamundot. Szóval, amikor az ezredes Mrs. Crandley-nek felajánlotta a házasságot, az beleegyezett, azzal a feltétellel, hogy Justinian is ugyanakkor esküszik meg Rosamunddal.

– És mi van a lánnyal? Kapott legalább némi lehetőséget a választásra?

– Önnek tudnia kell, hogy a házasságokat azokban az időkben általában a szülők rendezték el.

– De hát ön azt mondta, hogy már volt szerelme. Az pedig tökéletesen tiszteletre méltónak bizonyult, vagy nem?

Bólintottam.

– Mindenképpen. De Luke Robertson nem illett bele Mrs. Crandley terveibe. Figyelmen kívül is hagyták. Rosamund beadta a derekát, és 1838 őszén eljegyezte magát Justiniannal. A kettős esküvőt karácsonyestére tervezték megrendezni az Abbey-ben.

– Ó, istenem! Azt hiszem, a többi ki tudom találni magam is.

– Azért nem minden alakult úgy, mint várná. Ahogy közeledett az esküvő napja, Rosamund egyre jobban megrettent a kilátásoktól. Könnyörgött az apjának, hogy engedje meg neki az eljegyzés felbontását. Az hallani sem akart róla. Szerette ugyanis Mrs. Crandley-t, és minden gondolata az övé volt. Rosamund elkeseredésében az egyik cseléddel üzenetet küldött Luke-nak, amelyben arra kérte, hogy találkozzanak titokban az alagsori lépcsőkön. Romantikus elképzelést szövögetett. Azt, hogy Luke majd megszökik vele.

– És eljött a fiú?

– El bizony. Rosamund pedig előadta neki a történeteket. Luke együttérzéssel hallgatta, de óvatos volt. Nem látta megoldásnak a szökést. Eléggé bátor módon önként vállalkozott arra, hogy beszél az ezredessel, és megpróbálja rávenni: engedje meg Rosamundnak, hogy az ő választása szerinti férfihoz menjen hozzá. Ha ez kudarcot vall, emlékeztetni fogja az ezredest, hogy Rosamundot nem lehet rákényszeríteni a szent fogadalom megtételére. A lánynak a beleegyezését a templomban szabad akaratából kellett kinyilvánítania, és joga volt rá, hogy visszatartsa azt. Így aztán sor is került egy-két nappal később erre a kényelmetlen beszélgetésre. Az ezredes természetesen magánkívül volt. Luke-ot kiutasította a házból, sőt, azt is megtiltotta neki, hogy Rosamunddal újból beszéljen. Atyja magához hívatta a szerencsétlen lányt, és megvádolta, hogy gálád módon viselkedett. Kihúzta belőle a titkos üzenet történetét meg a lépcsőn való találkozást. A lánnyal közölte, hogy bizonyára tönkre akarta tenni atyja házasságát. Azt is mondta neki, hogy önző meg hálátlan. Ami még rosszabb, Justinian akár bíróság elé is viheti a dolgot, ígéretszegés miatt.

– Szegény teremtés! És végül megtört?

– Nem. Meglepő módon állta a sarat. Luke támogatása adott neki bátorítást. Justinianhoz nem akart hozzámenni. Az ezredes volt, aki végül meghátrált. Elment, és fölkereste Mrs. Crandley-t. Amikor visszajött, közölte Rosamunddal, hogy az ő házasságára végül is nem kerül sor. Mrs. Crandley ragaszkodott hozzá, vagy kettős esküvő, vagy semmi.

– Egymillió fontért sem lettem volna Rosamund helyében.

– Atyja még azt is megmondta neki, hogy viselkedésével bebizonyította, semmivel sem jobb egy cselédnél, mivelhogy titokban találkozott szerelmével az alagsori lépcsőkön, és visszaélt egy másik férfi érzelmeivel. Így a jövőben nem is fog vele másként bánni, mint egy cseléddel. Így is cselekedett. Elbocsátotta a cselédlányt. Utasította Rosamundot, hogy saját dolgait vigye át a manzárd cselédszobájába, és felsorolta neki mindazon kötelezettségeket, amelyek aztán gondoskodtak arról, hogy minden reggel öt óra harminctól a késő éjszakába nyúlóan legyen mit csinálnia.

– Kegyetlenség.

– A férfi összes keserűségét a lány ellen fordította.

– A lány megölte magát?

– Nem – válaszoltam, egy kis szünet után. – Megölték.

– *Megölték?*

– Karácsonyeste, azon a napon, amikor az esküvőknek kellett volna megtörténniük, az ágyában megfojtották.

– Rettenetes!

– Párnát nyomtak az arcába, amíg meg nem szűnt lélegezni. Karácsony reggel talált rá holtan a szakács, amikor a lány nem jelentkezett munkára. Az ezredest értesítették, és rendőrért küldtek.

– Ki ölte meg?

– Az esettel megbízott felügyelő, egy helybeli, akinek nem volt különösen nagy tapasztalata erőszakos bűncselekmények terén, fikarcnyit sem kételkedett benne, hogy a gyilkos maga Davenport ezredes. Igencsak erős indítóoka volt rá. A gyűlöletet, amelyet ilyen előzmények után a lánya iránt táplált, ékesszólóan mutatta az is, hogyan bánt vele. Úgy tűnt, hogy a napok múltával a dühe csak fokozódott. Azon a napon, amikor esküdnie kellett volna, egyszerűen kibíráhatatlan lett.

– És igaz volt? Bevallotta a gyilkosságot?

– Visszautasította, hogy bármiféle vallomást tegyen. De az ellene szóló bizonyíték elsöprő volt. Karácsonyeste csaknem nyolc centiméternyi hó esett. Azon az estén körülbelül fél kilenckor szűnt meg a havazás. A halál időpontját körülbelül este tizenegyre tették. Amikor a felügyelő és emberei a rákövetkező reggelen megérkeztek, egyetlen lábnyom sem látszott a bejárat ajtóhoz vezető úton, kivéve a szakácsét, akit rendőrért küldtek. A házban rajta kívül csak egyetlen másik személy tartózkodott, Davenport ezredes. Így aztán őt vádolták lánya meggyilkolásával. A tárgyalás is rövid volt, merthogy visszautasította a tett elkövetésének beismerését. Mindvégig néma maradt. Bűnösnek találták, és fel is akasztották Bristolban, 1839 februárjában.

A lány eloltotta cigarettáját.

– Rettenetes.

– Igen.

– De tartozik még valami a történethez, igaz? A kísértet. Mondott valamit egy nyughatatlan szellemről.

– Az egész körül volt valami bizonytalanság abban a tekintetben, hogy az ezredes nem akarta beismerni a bűncselekményt. Miután elmarasztalták és elítélték, megpróbálták rávenni a vallomásra, hogy bűneit tegye le Teremtője lábaihoz. A gyilkosok gyakran akarnak vallomást tenni a számukra hátralévő utolsó napok során, még azután is, hogy a tárgyalás alatt mindvégig ártatlannak vallották magukat. Minden tőlük telhetőt megtettek, hogy rávegyék. A börtönigazgató, az örök, a pap és maga a hóhér is. Ezeknek egytől egyig megvolt ez a szívfacsaró kötelességük. Rajtuk segített volna, ha tudják, hogy az akasztófa alá álló férfi tényleg bűnös. A büszke öregember azonban egyetlen szót sem volt hajlandó szólni.

– Úgy tűnik, maga szinte sajnálja. De nem merült fel valójában semmi kétség. Nem igaz?

– Már másfél évszázada folyamatosan kísért ebben a házban a természetfölötti jelenések sora. Gondolkodjon csak el ezen! Tételezzük fel például, hogy valaki más követte el a gyilkosságot.

– De ki lehetett volna?

– Justinian Crandley.

– De hát ez lehetetlen. Nem is itt lakott. Lábnyomai látszottak volna a hóban.

– Akkor nem, ha ugyanazon az úton jutott volna be a házba, mint maga ma este: a tető mentén és a padlásszoba ablakán át. Meggyilkolhatta volna Rosamundot, és ugyanezen az úton visszamehetett volna a saját lakásába.

– Azt hiszem, ez lehetséges, de hát miért? Mi lett volna az indítéka?

– A bosszú. Házának saját ura lehetett volna, ha a házasságot vissza nem mondják. Helyette bizonytalan jövőjével került szembe, és hozzá még az uralkodni vágyó, sőt, most már elkeseredett anyjával. Mindezért a fiú Rosamundot hibáztatta. Úgy döntött, hogyha nem lehet az ő felesége, senki másé se legyen.

– Szóval, maga így hiszi?

– Most már igen – válaszoltam rá.

– Miért nem mondta meg az ezredes, hogy ártatlan?

– Magát hibáztatta. Mély büntudatot érzett, amiért így bánt a saját lányával. Ha ő nem önző, a gyilkosságra sosem kerülhetett volna sor.

– Gondolja, a férfi tudta az igazságot?

– Bizonyára megfejtette a rejtélyt. Túlságosan szerette ahhoz Mrs. Crandley-t, hogy további boldogtalanságot okozzon neki.

Kis csönd telepedett közéjük, amelyet nemsokára végül megszakított a kocsigumik zaja az utcán. A lány felállt.

– Ma este, amikor megpillantott engem ott, a padlásszoba ajtajában, azt hitte, én vagyok Rosamund szelleme.

– Nem. Rosamund nem kísért. Szelleme nyugton van. Éppen úgy nem hittem magát igazi kísértetnek, mint ahogyan nem hittem el a meséjét sem, hogy úgy szökött meg attól a bőrdzsekistől.

A lány az ablakhoz ment.

– Itt a taxim.

– Csak nem fogom hagyni elmenekülni anélkül, hogy beismerné az igazságot. Maga azért ment arra a partira két házzal odébb, mert be akart törni ide. Kimászott a tetőre, és feljött ide, azzal a szándékkal, hogy a bejárati ajtón beengedi a barátját. Arra készültek, hogy kirabolják a házat.

A lány alig kapott levegőt, amikor körbefordult.

– Hogyan találta ki mindezt?

– Amikor kinyitottam az ajtót, magát várta. Azt mondta: „Mi tartott ilyen soká?” Tudta, melyik házba kell becsöngetni. Szóval, meg kellett előre tervezniük. Ha a maga története igaz lett volna, a fiú nem tudta volna, hová kell jönnie.

A lány lebámult a várakozó taxira.

Annyit mondtam még:

– Amíg nem javasoltam a taxit, maga azonnal kész lett volna kimenni az utcára, ahol az a férfi várta, aki állítólag megfenyegette.

– Most megyek.

– És azt is észrevettem, hogy nem akarta felkapcsolni a világítást.

– Maga nem zsaru, igaz? Nem adna föl engem? Hagyjon békén, jó? Ez volt az első eset. Sosem próbálom meg újból.

– Honnan tudhatnám?

– Ha akarja, megadom a nevem és a címem. Aztán ellenőrizheti.

Elég itt most csak annyit mondanom, hogy megadta az említett információkat. De azt megtartom magamnak. Többé már ugyanis nem dolgozom a szakmában. Kikísértem a kocsinhoz. Megígérte, hogy többé nem találkozik a barátjával. Talán most azt gondolhatnák, túl könnyen elengedtem. Cselekménye eltörpült, ha összehasonlítjuk az általam eszközölt felfedezéssel. És ezzel a felfedezéssel neki tartozom!

Láthatják, ezzel mentesültem a kötelezettségem alól.

Közöltem már, hogy valamikor rendőr voltam. Tulajdonképpen felügyelő. És volt egy végzetes tévedésem. Százötven éve már, hogy az igazságot kutatom, és most, hogy rátaláltam, végre nyugalmat lelhetek. És ezzel véget ér a Royal Crescent kísértetjárása is...

Molnár Éva fordítása

ED MCBAIN

Körforgás

Jimmy minden évben, a hálaadó ünnep után elment a város négy-öt legnagyobb áruházába, és mindegyikben elköltött vagy száz dollárt. Kezdetnek ennyit investált az üzletbe. Négy-ötszáz dollárt körülbelül. Ekkora befektetésből húsz-harminc, ajándékpapírba burkolt, különböző méretű és nagyságú csomagra számíthatott. Amint hazaért, kicsomagolta a dobozokat, mindent elrakott, amit vett – ezeket majd odaajándékozta a barátainak és a rokonoknak. Ezután a már üres áruházi dobozokba, attól függően, milyen nagyra és nehézre tervezett egy-egy dobozt, újságpapírt, kavicsot vagy összelapított sörösdobozokat tett. Majd a holmit újból becsomagolta az ajándékpapírba, visszakötötte a csokrokat és a szalagokat, mígnem aztán útra készen állt az igazi karácsonyi bevásárláshoz.

Ezen a különleges karácsonyestén Jimmy már éppen bevásárlóköri útja végére ért. Még körülbelül öt, ajándékpapírba burkolt csomag lehetett nála válogatott szeméttel megtömve, melyek azonban külsőre nagyon jól mutattak. Belépett egy drága áruházba, oldalán az áruház bevásárlótáskájával, amely tele volt mindenféle ócskasággal, és szemügyre vette a terepet. Egy csinos, szőke hölgy, akinek pompás lába és figyelemre méltó keblei voltak, sorra járta a pultokat. Mindent folyószámlára írt fel, amelyet egy ütött-kopott bőrtárcából vett ki, ahol még legalább egy tucat folyószámla és hitelkártya volt. Jimmy követte végig az áruházon, és meglátta, hogy a nő vett egy 175 dolláros porcelánkancsót, ajándékpapírba csomagoltatta, és beletette a bevásárlótáskájába. Vett még egy bársonnyal bevont estélyi táskát 200 dollárért – mivel olasz import volt –, ezt is ajándékpapírba csomagoltatta, majd ez is a bevásárlótáskába vándorolt.

Ezt követte egy selyemsál, 55 dollárba került, végül pedig a nő átsétált az ékszerészpulthoz – amiben Jimmy őszintén reménykedett –, és vásárolt egy valódi ezüst férfi karperecet 250 dollárért. A bevásárlótáska a nő gyönyörű lábánál, a földön állt. A folyószámlát odaadta az eladónak, Jimmy pedig a vitrinben elhelyezett holmik szemlélésébe merült, mialatt az eladó kitöltötte az árcédulát.

A 250 dolláros ezüst karperec is a bevásárlótáskában kötött ki. Jimmy bízott benne, hogy a nő még vásárol egyet s mást, mielőtt elmegy az áruházból, ellenkező esetben egy jó félórája már hiába követi. De persze a nő átment a nyakkendőszegre, újból letette a földre a bevásárlótáskát, Jimmy pedig a sajátját szorosan az övé mellé, miközben megtapogatott néhány finom selyemripszet, aztán egy szempillantás alatt felkapta a nő bevásárlótáskáját a sajátja helyett, és eliszkolta. Saroknyira ért az áruháztól, és már éppen egy 25 centest akart a Mikulás vasputtonyába dobni, amikor valaki vállon ragadta, és megszólalt egy férfihang:

– Egy pillanatra, pajtás – mire Jimmy hátrafordult, és élete legterebélyesebb embere állt előtte. A férfi barna kabátot és barna puhakalapot viselt. Valamit tartott a kezében. Jimmy megnézte.

Az ezüstjelvényen ez állt: „Biztonsági felügyelő.”

– Biztonsági felügyelő – mondta Ralphie. – Ha nincs ellene kifogása, megszabadítom a lopott árutól.

– Lopott? – kérdezte Jimmy. – Maga téved. Minden csomagnak megvan a blokkja a bevásárlótáskában.

– Maga be van tojva – felelte Ralphie. – Félórája figyelem. Ez a bevásárlótáska egy szőke hölgyé az áruházban, szépen elveszem magától, és visszaviszem neki. Ha nagy felhajtást akar, szíves örömet hívom a rendőrséget, és a karácsonyt egy kellemes, meleg belvárosi cellában töltheti. Ha meg nem, akkor adja csak ide azt a táskát, és menjen a pokolba.

Jimmy egy mukkanás nélkül átadta a bevásárlótáskát, és elillant. A járdán tömeg gyűlt össze, és Ralphie legjobb áruházi modorában kihirdette:

– Jól van, emberek, minden rendben, menjenek dolgukra – mire a tömeg eloszlott.

Ralphie roppant büszke volt, és nagyon szemfülesnek tartotta magát. A „Biztonsági felügyelő” jelvényt két évvel ezelőtt vette egy kábítószerestől, aki viszont egy banktisztviselő lakásáról lopta. Mindössze öt dollárjába került, és még utána számolni sem volt érdemes, mennyi hasznot hozott azóta. Az áruházban már egy órája kémlelte a terepet, amikor végre meglátott egy csinos, szőke hölgyet, akinek pompás lába és figyelemre méltó keblei voltak, nyomában ezzel a pasassal. Ralphie rendesen csak bolti tolvajok közül szedte áldozatait, de most rögtön kitalálta a pasas trükkét, és íme, itt van a kezében egy bevásárlótáska, amely egész szép kis summát ér, nem ám egy egyszerű karóra, amit valami hülye alak sebtében a zsebébe gyömöszölt. Úgy vélte, a váratlan zsákmány elég ok arra, hogy befejezze a napot – elvégre karácsony volt –, és elhatározta, hogy az ünnepeket egy kellemes kis bárban kezdi meg, ahol a vendégek legnagyobb része kifogástalan úriember volt.

A bár háromkor már tömve volt a korai ünneplőkkel, kifogástalan úriemberekkel, akiknek üzleti öltönye hasonlított ahhoz, amit Ralphie maga is viselt, hirdetés- és reklámszövegírókkal, akik mindenféle vicceken nevetgéltek, kalapba-kesztyűbe öltözött külvárosi asszonyságokkal, akik a többi kalapba-kesztyűbe öltözött külvárosi asszonysággal csevegetek – mindent összevéve, kellemes társaság. Ralphie a bevásárlótáskát nem hagyta a ruhatárban. Csak a barna kabátot és a barna puhakalapot adta be, mert azt hitte, inkább áruházi hekusnak látszik bennük, majd befurakodott a helyiségnek egy sötét zugába, és dupla adag, szuperdrága skót whiskyt rendelt. A bevásárlótáska ott feküdt mellette a széken. Már számolgatta, mennyi pénzt fog kapni orgazda haverjaitól a benne levő cuccért.

A lány, aki odajött az asztalához, úgy huszonnégy éves lehetett. Vörös haja és zöld szeme volt. Műszörmé kabátot viselt. Alatta igen rövid és mélyen kivágott zöld ruha volt, mely pompás lábakat és figyelemre méltó kebleket villantott Ralphie szeme elé, mely keblek hasonlatosak voltak a szőke áruházi hölgy kebleihez, csak sokkal inkább a kirakatba téve. A lány bal kezében száraz whiskyt, jobbában cigarettát tartott, szélesen mosolygott.

– Karácsony estéjén ilyen egyedül? – kérdezte.

– Volna kedve csatlakozni hozzám? – felelte Ralphie udvariasan.

Jenny gyorsan leült, de ugyanolyan gyorsan hozzátette:

– Most biztos azt gondolja, hogy kacérkodom.

A lánynak valami azt súgta, hogy a férfi nem tudja, mit jelent az, ha valaki kacérkodik, mert Ralphie ezt válaszolta:

– Nem, dehogy, ami azt illeti, én magam is gyakran iszom társaságban – majd felemelte a poharát, és ezt mondta: – Egészségére, és kellemes ünnepeket!

– Magának is – mondta a lány, fölemelte a poharát, és koccintott. – Semmi nem olyan lehangoló, mint karácsonyeste magányosan iddogálni, nem gondolja?

– De igen – felelte a férfi.

Miután túljutottak a formaságokon, Jenny teljesen rendjén valónak találta, hogy beszélgetésbe elegyedjenek. Rágyújtott egy újabb cigarettára, és elmesélte a férfinak, hogy karácsonyi szünidejét tölti itt, egyébként Bryn Mawrban tanul pedagógiai pszichológiát, apja dúsgazdag építész, és az úgynevezett generációs szakadék ellenére is nagyszerűen kijönnek. Az édesanyja is kitűnő asszony, mindenféle jótékonyági munkákkal foglalkozik, meg egyebek. Egy vízre épült, zezgugos házban élnek, amelyet az apja tervezett, és amikor Jenny szünidőre hazament az iskolából, teniszezni szokott az egyik agyagos teniszpályájukon – mert kettő volt –, vagy pedig elvitte az apja naszádját vitorlázni, noha természetesen a karácsonyi szünetben ezeket a sportokat nem űzte. Karácsonykor verseket olvasott, rengeteget, és az öccsével sakkozott, aki Lawrenceville-ben érettségizendő diák.

– És maga mit csinál? – kérdezte, miközben elnyomta a cigarettát, és azonnal egy másikra gyújtott.

– Beruházó ügynök vagyok – válaszolta a férfi. – Elviszem az emberek pénzét, és befektetem a számukra.

– Nagyon izgalmas munka lehet – így a lány.

– Az hát, bár elég nagy kockázattal jár. Miért nem veti le a kabátját?

– Fázom egy kicsit – felelte a lány. – A tél egészen a csontjaimig hatol.

Ismét koccintásra került sor, fölemelték a poharukat, üdvözölték a karácsonyt, Jenny pedig az asztal alatt odanyomta a térdét a férfiéhez, és kijelentette, hogy a férfi bizonyára ezt is kacérkodásnak gondolja, de ő úgy hiszi, hogy ezen a napon és ebben a korban tökéletesen rendjén való, hogy a nő kezdeményezzen, ahogy például azt ő maga is megtette, amikor idejött az asztalhoz és úgyszólván a saját bátorítására ült le. Nem gondolja-e, hogy ez valamiféle rugalmasság jele a társadalomban, vagy talán csak egyszerűen az önérték felismerése, amikor egy nő személyiségként viselkedik, nem pedig passzív tárgyként, amelyet mindenki gúnnyal és megvetéssel illet?

– De igen, egyetértek – felelte Ralphie.

– Fene egye meg, elfogyott a cigarettám – mondta a lány, és összegyűrte a dobozt. – Elugrok egy percre, az automata itt van kint a bár sarkánál.

– Megkérem a pincért, hogy hozzon magának egy csomaggal – ajánlotta a férfi. – Milyen fajtát szív?

Jenny megmondta neki, aztán így szólt:

– Egy örökkévalóság, míg a pincér behozza, és nem akarom, hogy maga azt higgye rólam, hogy megszállott dohányos vagyok, csak hát, amikor egy vonzó és intelligens férfival társalgok, ellenállhatatlanul kívánom, hogy egy cigaretta legyen a kezemben, nem is tudom, mitől van ez. Szeretkezés után is szeretek cigarettázni, különösen decemberi hideg délutánokon, mint például ez a mai nap is – mondta a lány, és mélyen a férfi szemébe nézett.

– Hát akkor engedje meg, hogy én hozzak magának cigarettát – ajánlotta Ralphie –, nincs értelme, hogy a pincérre várjunk, nem igaz?

Sietve felállt, majdnem lesodorta a poharát az asztról.

– Mit mondott, hol van az automata?

– Rögtön a bár sarkánál.

– Azonnal itt vagyok – mondta a férfi. – Maradjon itt.

Abban a pillanatban, amint a férfi eltűnt a bár sarka mögött, a lány felkapta a bevásárlótáskát, és a kijárat felé igyekezett. Egyik kezével a műszőrme kabátot fogta össze, a másikban a bevásárlótáskával gyorsan kilépett az utcára. Kétsaroknyira volt a bártól, amikor észrevette, hogy valaki követi. Nem Ralphie volt, hanem egy jóképű, 38-40 év körüli fickó, ápolt frizurával, kis selyemgalléros kabátban. Ugyanolyan bevásárlótáska volt nála, mint Jennynél, ugyanannak az áruháznak a cégjelzésével. A férfi elkapta a lány hátravetett pillantását, és elvigyorodott. Jenny lelassított, hagyta, hogy a férfi utolérje.

– Helló – köszönt rá a férfi, hozzáigazítva lépteit a lányéhoz.
– Andrew vagyok.

Hangja finom volt és lágy, Lawrenceville-be járhatott, mint Jenny sosem volt öccse.

– Követ engem? – kérdezte a lány, és visszamosolygott rá.

– Ahogy mondja.

– Miért?

– Szeretnék egy jó kis murit – felelte. – Maga nem szeretne egy jó kis murit?

A lány megtorpant a járda közepén, és ámulva nézett a férfira. Ez valami csoda lehetett. Egy pasas, aki karácsonyeste néz egy jó kis muri után! Amikor a legtöbben rohannak haza a szeretteikhez és a lobogó házitűzhelyhez? Jenny szakmájában – amely a legősibbek közé tartozott – az év két lehető legrosszabb napja a karácsony volt, ilyenkor egy dolgos lány kénytelen volt holmi bárokban ögyelegni, és ajándékpapírba csomagolt holmikkal megrakott bevásárlótáskákat meglovasítani.

– Mi a véleménye? – kérdezte Andrew.

– Az attól függ – felelte a lány.

– Mitől?

– Hogy mennyi pénze van – mondta Jenny, és a szeme szigorúan villant.

– Csak akkor tudom, milyen a versenyló, amikor látom – válaszolta a férfi. – Akármennyibe kerüljön, nem bánom.

– Rendben – felelte a lány, és belekarolt a férfiba.

Nem sokkal négy után léptek be a szállodaszobába. Jenny abban a percben, amikor Andrew bezárta mögöttük az ajtót, befejezte az agyagos teniszpályáiról szóló mesét. Bevásárlótáskáját letette a földre, az ajtóhoz közel, Andrew pedig a sajátját, mely az előbbinek pontos mása volt, a lány táskája mellé helyezte. Jenny elsőnek a műszörme kabátot vetette le, aztán következett a zöld ruha, aztán a cipők, a melltartó és végül a bugyi.

– Száz dollár lesz, kérem – jelentette ki, és amikor Andrew odaadta a pénzt, boldog karácsonyt kívánt neki, majd hangos örömkriáltással a férfi nyakába ugrott. Közel két órát töltöttek a szobában, melynek elteltével Jenny először felhúzta a melltartóját és a bugyiját, ezt követően a cipőjét, aztán a zöld ruhát, végül pedig a műszörme kabátot. Igazán kellemesen érezte magát, mondta a férfinak, de máris elkésett az öccse sakkpartijáról. Siettében Andrew táskáját vitte el a sajátja helyett. Egyikük sem vette észre a tévedést.

– Boldog karácsonyt – suttogta a lány megint, és a férfi bezárta a lány mögött az ajtót.

Andrew kényelmesen lezuhanyozott és felöltözött. Aztán fogta a másik bevásárlótáskát, lement, kifizette az alkalmi szobát a személyzetnek, és a 6.38-assal hazament. Tíz perccel nyolc előtt saját háza nappalijában volt. A kandallóban vidáman lobogtak az ünnepi tüzek, a karácsonyfa ott tündökölt a sarokban. A felesége már várta. Csinos, szőke hölgy volt, pompás lábakkal és figyelemre méltó keblekkel.

– Milyen volt a karácsonyi ünnepség? – kérdezte.

– Ragyogó – felelte a férfi, és arcon csókolta a hitvesét.

Az évek során Andrew rájött, hogy a hivatali karácsonyi ünnepeket nemhogy ragyogónak lehetett volna mondani, hanem épp ellenkezőleg, elég unalmasak voltak, zivatart ígérő, hatalmas égzengésre és villámlásra emlékeztettek, de a zivatar végül mindig elmaradt. Nos, emiatt aztán minden áldott évben csupán egy kényszerű félórásckát töltött az ünnepségen, aztán uzsgyi, ki az utcára, ahol keresett magának egy hölgyikét, akivel megoszthatta karácsonyi jókedvét. Legnagyobb meglepetésére és örömére megfigyelte, hogy karácsony estéje éppen holtsezon volt az efféle hölgyek számára. Felesége elvette tőle a bevásárlótáskát, aztán egymás után kipakolta belőle az ajándékokat, elhelyezte őket körben a fa alá, ahol már ott volt a többi csomag, amelyeket aznap vett.

– Ne haragudj a táska miatt – kérte az asszony –, tudom, hogy utálod cipelni.

– Semmi baj – felelte a férfi, odament a bárpulthoz, és töltött magának egy italt.

– Kifutottam az időből, és még el kellett jutnom néhány áruházba, gondoltam, nem haragszol, ha leteszem a hivatalban a táskát.

– Nincsen semmi baj – mondta a férfi.

– Akkor nem is baj, hogy odamentem?

– Persze hogy nem – válaszolta Andrew.

– Az ünnepség akkor még nem kezdődött meg, úgyhogy gondoltam, nem haragszol.

– Egy cseppet sem.

– Akkor jó – mondta az asszony mosolyogva.

Pontosan éjfélkor végrehajtották azt a rítust, amely házasságuk rövidke nyolc éve alatt szokásukká vált. Természetesen sok ajándékot vettek egymásnak, mindegyik ott feküdt a fa alatt. De éjfélkor mindketten kiválasztottak egyetlenegy ajándékot az összes többi közül, és csendben kicsomagolták.

Rózsaszínű tárcá volt a férfi ajándéka feleségének, tizenkét zsebbel a hitelkártyák és a folyósámlák részére.

A férfi egy valódi ezüst karperecet kapott.

Gera Judit fordítása

ELLIS PETERS

A templom macskája

Karácsony délutánján is, amikor arra jártam, ott ült a templomkert hátsó kapuoszlopán; megcsodálhattam úri megjelenését, ahogy fejét a hátsó lábára hajtja, tépett füle pedig, mint rendesen, negyvenöt fokos szögben eláll. Gondolom, valami rivális kandúr haraphatta ki azt a darabkát a füléből, akivel még kóbor napjaiban került összetűzésbe, mert a másik füle rendesen felállt. A talajt vékony hóréteg borította, és már kezdett ropogóssá válni, korai fagyot ígérve, de a macskának, ha meggondolta volna magát, legalább három meleg zug állt rendelkezésére, nem számítva azt a két házat, ahová csak látogatóba járt, meg élelmet kunyerálni. Ismert figurája volt a falunak már vagy három éve, mióta elősétált a semmiből, megkedveltette magát a plébánossal meg a sekrestyével, és jónak találván a szállást meg a kosztot, a Szentháromság-templom állandó macskájává nyilvánította magát. Elfoglalta mindazokat a hivatalokat, amelyek gyakorlásában az emberek túl lassúnak bizonyultak, például a patkányfogást és a kóbor kutyák elűzését.

Senki sem tudta, mennyi idős lehet, szerintem kétéves volt, mikor idekerült, csapzottan, girhesen, mint egy fekete bandita. Három év alatt, miközben egyrészt Joel Woodward táplálta a Trinity Cottage-ban – ez volt a mindenkori sekrestyés háza –, másrészt Patience Thomson tömte és kényeztette a Church Cottage-ban, kétszeresére hízott, a szőre kifényesedett, mint a bársony, de azért a lógó füle a régi maradt, meg a rosszul összeforrt farka is, törés nyomával a végétől öt centire. A külseje még mindig egy rablóé volt, de most már egy nagymenő rablóé. Soha senki nem adott neki nevet, nem az a fajta macska volt, akit becéző nevekkal lehetne illetni. Csak Miss Patience merészelt néha gügyögni hozzá, és a macska ezt kegyesen tűrte, mert a kisasszony vénecske volt és ártatlan, amellettt igen nagylelkű az olyan adományok tekintetében, mint egy-egy falat nyers máj, ami viszont a macskának volt a gyengéje. Valamit valamiért, gondolhatta. Többnyire a szabadban lakott, sosem maradt éjszakára egyik házban sem. Téltre megvolt a maga kis pinceablaka, amely a templom kazánházába vezetett; ezt a szállását nagyvonalúan megosztotta egy sündisznóval, amely féregirtó segédként dolgozott mellette a templomkertben, és inkább a szénkupacban húzta ki a telet, semhogy téli álomba merüljön, mint más közönséges sündisznók. A mi kis völgyünk valami okból vonzza az ilyen különcöket.

Azon a délután csak azért mentem át a templomba, hogy megbeszéljem a plébánossal a karácsonyi harangozást, társadalmi munkában ugyanis harangozni szoktam. Az ilyen félreeső helyen, mint a miénk, általában bevonják a rendőrt az efféle tevékenységekbe, és mivel változnak az idők, és új problémák merülnek föl, nem is nagyon kell kérlelni őket, a jobbakk vállalják önként. Magam is kaptam már el úgy bűnözőket, hogy nyitva tartottam a fülem a célba dobó meccseken meg a kóruspróbákon. Igen meg voltak lepve, mert azt hitték, megússzák a kis betöréseiket.

Ahogy kiléptem a templomkertből, a kapunál találkoztam az öregasszonnyal. Bevásárlószatyor volt a kezében, elkísértem egy darabon. Hetvenes évei felé járt, apró volt, mint egy kismadár, de nagyon talpraesett. Soha nem ment férjhez, még a völgyből sem mozdult ki, s miközben az anyját ápolta, aki több mint kilencven évet élt meg, nem maradt ideje, hogy utánozza a divatot az idősebb hölgyek öltözködésében. Mindenben az anyja ízlését követte, számára a divat, a zene, az erkölcs fölött megállt az idő, amikor még az anyja jól nevelt úrilány volt, háztartási ismereteket tanult, és tisztességes házasságra készült. Mennyit lehetne mesélni erről! Miss Patience-ből azonban törekény vénkisasszony lett, aki örökösen hosszú fekete, szürke vagy sötétkék szoknyában jár, és öltözetlennek érzi magát, ha nincs rajta kalap meg kesztyű, miközben a hasonló korú Mrs. Newcombe például idegesítő rózsaszín nadrágkosztümben, rézvörösre festett hajjal lejt a presszó felé. Mégis, a kedves kis öreg hölgy, Miss Patience, igen csinos és fitt volt. Öröm volt ránézni, ha végigment az utcán, míg ugyanezt nem mondhatom el a nadrágkosztümös Mrs. Newcombe-ról, különösen hátulnézetből.

– Boldog karácsonyt, Moon örmester – csiripelte, amint meglátott. Én is ugyanezt kívántam neki, és lelassítottam a lépteimet.

– Estére jeges lesz a járda – mondtam. – Legyen óvatos!

– Ó, csak egy órászkára jöttem ki – felelte derűsen. – Otthon leszek, mielőtt még elkezdene fagyni. Csak az utolsó bevásárlásaimat intézem. Egy kardigánt akarok venni Mrs. Davisnek.

Mrs. Davis a takarítónője volt, hetenként háromszor járt hozzá.

– Már régen megrendeltem – folytatta –, de manapság olyan lassan szállítanak. Mára ígérték. És még egy hanglemezt is, fél háromra – itt Miss Patience egy kissé zavarba jött –, az én kis kifutómnak.

Ez meg Tommy Fowler volt, a templomi kórus egyik szopránja, pirospozsgás, egészséges fiú, és ennek megfelelően élelmes is.

– És nem feledkezhetünk meg néma kis barátainkról sem, ugye? – mondta Miss Patience kedvesen. – Ők is fontosak.

Gondolom, néhány csomag újfajta madáreleségre célzott, a kertjében élő vadmadarak számára. A Church Cottage rigói olyan kövérek voltak, hogy alig bírtak repülni, és fagyos napokon napjában háromszor-négyszer kaptak friss vizet.

Beértünk a rövidke vásárlóutcába, és Miss Patience, csillogó fekete-arany brossával a sálján, elmaradt mellőlem. Jó néhány Viktória korabeli és Edward kori ékszere volt, amelyeket az anyja hagyott rá, és szinte mindig viselte valamelyiket, mert úgy tartotta, hogy egy hölgynek mindig elegánsan kell öltöznie, nem csak vasárnap. Én meg gyorsan körülnéztem, hogy lássam, rendben mennek-e a dolgok, aztán hazamentem Mollyhoz meg a jól megérdemelt teához, és megkönnyebbülve kiléptem a cipőmből.

Ez volt tehát a karácsonyeste. Karácsony másnapján a kis Miss Thomson nem jelent meg a nyolc órai istentiszteleten, és ilyen még nem volt. A plébános azt mondta, hogy mise után majd benéz hozzá, és megnézi, jól van-e, nem fázott-e meg a hóban mászkálástól. Valaki azonban még náluk is jobban aggódott: Tommy Fowler. Izgult a hanglemeze miatt. De még ő sem mehetett el az istentisztelet vége előtt, a mi falunkban ugyanis az a szokás, hogy a kórusnak már a nagymise előtt el kell énekelnie a „Fel, Keresztények”-et, majd négy órán át ott maradni, miközben a plébános még két istentiszteletet tart. Tommy Fowlernek pedig a himnuszban is volt egy szólója. Negyed egy volt már, mire elszabadult, és a kerti ösvényen egyenesen a Church Cottage ajtajához száguldott.

Még ennél is gyorsabban lódult vissza egy perc múlva. Éppen hazaindultam, amikor kirobbant a kapun, és rémülettől kimeredt szemmel, tátott szájjal, artikulátlanul nyöszörögve egyenesen belém futott. Görcsösen rám csimpaszkodott, és hátramutatott Miss Thomson ajtajára, amelyet félig nyitva hagyott, amikor kimenekült. Vagy harmadszorra sikerült kinyögnie:

– Miss Patience... Ott fekszik a padlón! Valami történt vele!

Berohantam, mert azt hittem, hogy szívrohamot kapott, és magatehetetlenül fekszik. A bejáratí ajtó egy aprócska hallba vezetett, majd egy üvegezett ajtón át a nappaliba lehetett jutni, és ez az ajtó is nyitva volt, Miss Patience pedig ott hevert a szőnyegen, arcra borulva, még kabátban és kesztyűben, mellette a bevásárlószatyor. Estében felborított egy asztalkát, és leverte róla egy vázát meg egy könyvet. A kalapja a fölére csúszott, és behorpadt, mint egy eltaposott gomba, csinos, ősz kontya pedig kibomlott, és a haja a vállára hullott, de ez a haj nem volt már ősz, hanem szennyos barnásfekete. Halott volt és merev. A szobában olyan hideg honolt, mintha egész éjjel nyitva álltak volna az ajtók.

A gyerek utánam jött, a kabátujjamba kapaszkodva, vacogó fogakkal.

– Nem én nyitottam ki az ajtót, nyitva volt már! Nem nyúltam hozzá, se semmi máshoz. Csak meg akartam nézni, hogy jól van-e, meg elvinni a lemezemet.

Ott feküdt a lemez sértetlenül, félig kicsúszva a szatyorból, az öregasszony karja mellett. Említette, hogy a fiúnak veszi, meg is mondtam neki, hogy elviheti majd, de nem most, mert bizonyíték lehet, és nem nyúlhatunk semmihez. Aztán gyorsan kivezettem onnan, és a plébános gondjaira bízam, majd visszamentem Miss Patience-hoz, miután telefonáltam, hogy küldjék ki a csoportot. Mivelhogy gyilkosság hullott az önkbe.

Ilyen véget ért hát ez a szelíd, ártalmatlan öregasszony, mint napjainkban oly sokan: rajtakapott egy betörőt, és az agyonverte, mert pánikba esett. Alig egy órával azután lephette meg, hogy elváltunk az utcán. Ugyanúgy nézett ki mindene, mint akkor: a bevásárlószatyor, a kabát, a kalap, a kesztyű. Az egyetlen különbség, hogy most halott volt. Nem, még valami! Hiányzott a retikülje, hacsak a teste alá nem szorult. Később, mikor már elmozdíthattuk, láttuk, hogy nincs ott, de ez nem okozott meglepetést. Ezek az idős hölgyek a retiküljükben tartják a pénzüket. A besurranó tolvaj, aki ijedtében agyonütötte, nyilván kapzsi és hidegvérű volt, felkapta a táskát, amikor elmenekült. Fölösleges volt, hogy bárki leírja nekem, jól ismertem: puha, fekete bőrből készült, régimódi aranyozott csattal, rövid szíjjal; apró holmi, nem olyan, mint azok a rikító, nagy táskák, amilyeneket manapság hordanak.

Az öregasszony arccal a szemközti ajtó felé feküdt, amely a lépcsőre nyílt, és szintén nyitva állt. Az ajtó mellett, egy íróasztalon, nehéz réz gyertyatartó volt. A párja Miss Thomson mellett feküdt a padlón, és bár a konty meg a filckalap sok vért fölfogott, jutott elég a gyertyatartó szögletes talapzatára is, hogy fölismerjük benne a gyilkos fegyvert. Aki lesújtott vele, a lépcsőn lopakodott fölfelé, és már távozni készült. Alig öt perccel hamarabb érkezett haza az öregasszony, mint kellett volna.

Fönt, a hálósobájában nem nagyon kellett kutatni az ékszerei után. Soha nem gondolt arra, hogy értékek vannak a birtokában, és hogy azokat mások megkívánhatják. Az arany- és türkizbrossokat, az arany- és opálfüggőket, az anyja eljegyzési és jegygyűrűjét, Edward korabeli kis gyöngyös karkötőóráját egyszerűen az öltözőasztala felső fiókjában tartotta. Ő még egy tisztességes korban élt, amely azóta elmúlt, és most ő is utána ment. Be sem zárta az ajtaját, amikor vásárolni ment. Még a kulcs csikorgásával sem jelezhetette az érkezését.

Tíz évvel ezelőtt itt a völgyben egy lélek sem viselkedett másként, mint Miss Patience. Senki sem zárta az ajtaját, egyesek még éjszakára sem. Volt, aki úgy ment el kéthetes szabadságára, hogy nyitva hagyta a házát. Ma már a tejpénzt se hagyja kint senki; a tejesember személyesen kopog be érte. Ha ez az új generáció olyan nagyra van a haladással, ám tegye! Ami engem illet, hirtelen az jutott eszembe, talán jól járt az ártatlan, hogy ebből kimaradt.

Végigcsináltuk a szokásos eljárást, lefotóztuk a bűntény színhelyét és a holttestet, a doktor megvizsgálta, aztán megengedte, hogy elmozdítsuk; a halál időpontjára vonatkozó feltevésemet megerősítette. A laborosok begyűjtöttek egy csomó elmosódott ujjlenyomatot, amelyekből úgyse lesz semmi hasznunk, mert millió az egyhez, hogy nincsenek meg a nyilvántartásban. Az egész ügy amatőrre vallott. Sose találhnánk meg a párját ezeknek az ujjlenyomatoknak, ha mégoly tiszták lennének is. Már csak egy dolgot tehettünk Miss Patience-ért. Karácsony éjszakáján meghúztuk a lélekharangot, tompítva, hatszor egymás után. Hajadon volt, és szűz. Senkinek nem kellett tanúsítania, mindenki tudta. És hadd jegyezzem meg, ez a cím megbecsülést fejez ki, amit respektálni illik.

Alig vittük ki szegényt a házból, a templom macskája, kihasználva a pár pillanatnyi lehetőséget, amíg az ajtó nyitva volt, már be is sétált. Odament arra a helyre, ahol a holttest feküdt a szőnyegen, a szőre és a bajsza fölmeredt, még a lógó füle is egyenesen állt. Megszaglászta a kis asztal lábát, ahol a bevásárlószatyor meg a kézitáska fekhett, érdeklődve körüljárta, a padlót szimatolta, és nemtetszését kifejezendő, prüsszkölő hangokat hallatott, bár ezeket tetszésnyilvánításnak is lehetett értelmezni. Mindenesetre az izgatottság hangjai voltak. A bűnügyisek még ott sürgölődtek, bosszankodtak, hogy a lábuk alatt van, ezért fölvettem, és magammal vittem, amikor elindultam a Trinity Cottage-ba, hogy beszéljek a sekrestyével. A macska sosem tűrte, hogy ölbe vegyék, egy perc múlva el is kezdett karmolni és fújni, hát letettem. Rögtön ott is hagyott, megkerülte a sarkot, ahol a száraz virágot szokták ledobni, kiment a temetőkapun, egyenesen Miss Thomson ajtajához, és leült a lépcsőn. Persze ott szokott élelmet kapni, és igencsak idegesíthette a szokatlan jövésmenés. Másrészt meg azt se ok nélkül mondják: kíváncsi, mint egy macska.

Fölösleges is mondanom, Joel Woodwardnak semmi köze sem lehetett ahhoz, ami történt, évek óta a legközelebbi szomszédja és barátja volt Miss Patience-nek, de láthatott vagy hallhatott valami szokatlant. Kicsi, inas emberke volt, göcsörtös, mint egy fagyökér, az a fajta, aki vígan és egészségesen él le kilencven-valahány évet, aztán egyszer csak úgy dönt, hogy elég volt, és egy éjszaka csöndben eltávozik. A felesége régen meghalt már, a lánya jött vissza hozzá, hogy vezesse a háztartást, miután elhagyta a férje, aztán a lány is meghalt egy buszbalesetben. Az öreg Joel maradt már csak, meg az unokája, akit a lánya hagyott rá, Joel Barnett, egy tizenkilenc éves fiú, aki a nagyapja szerint egy semmirekellő, szerintem viszont elég ártalmatlan figura. Darabos, mogorva fickó volt, de rendesen dolgozott, és kitartott az öreg mellett, amit nem sokan tettek volna a helyében.

– Pocsék dolog – mondta az öreg Joel fejcsóválva. – Bárcsak segíthetnék magának elkapni azt a gazembert! De tegnap csak délelőtt tízkor láttam a kisasszonyt, amikor bevette a tejet. Egész délután odaát voltam az imaházban, összekészítettem, amit kellett az esti ifjúsági összejövetelhez, sötét volt már, amikor eljöttem onnan. Nem láttam, nem hallottam én semmi szokatlant. Innét nem látni, világos-e az ablaka, hát nem gondoltam semmi rosszra. Hanem a fiú, az itthon volt egész délután. Karácsony napján csak egyig dolgoznak. Aztán elmentek mind egyet inni a kocsmába, vagy egy órára. Nem tudom pontosan, mikor jött haza, de itthon volt, és megitta már a teáját, mire megjöttem. Jöjjön vissza egy óra múlva, addigra biztosan itt lesz, elment, hogy fölszedje azt a lányt, akivel jár. Este valami multságba mennek.

Visszamentem tehát, és az ifjú Joel csakugyan ott volt: vállig érő haj, bodros ing, óriás gallér meg minden; bedobott apait-anyait a lány kedvéért, akit a nagyapja említett. Aki végül is nem volt más, mint Connie Dymond, a család egy viszonylag rendesebb ágából. Három fészekalja Dymond-kuzin lakott a csatorna partján, mind fiúk, nem túl nagy csirkefogók, de azért a körmükre kellett nézni. Connie volt az egyetlen lány a családban. Csinos volt, legalábbis a legények annak találhatták, vagy egy tucatot elfogyasztott közülük, mielőtt az ifjú Joel mellett kötött ki. Nagydarab lány volt, kicsit talán túlzottan is, rengeteg lila festéssel a szeme körül meg gyöngyházzsínűvel a száján, magas, túsarkú cipőben, divatos drapp nagymamakabátban. Az öreg Joellel szemben azonban igen szemérmesen és illemtudóan viselkedett.

– Fél kettő volt, amikor hazaértem – mondta a fiatal Joel. – Nagyapám odaát volt az imaházban, és én is át akartam menni, hogy segítsék neki, csakhogymár bennem egy-két pint sör, így aztán ebéd után ledőltem aludni, és mire fölébredtem, már nem volt érdemes. Négy körül lehetett. Attól kezdve a tévét néztem, és nem láttam, nem hallottam semmit. Persze senki más nem volt itt, mesélhetek magának, amit akarok, úgyse tud utánanézni.

Úgy tett, mint aki szándékosan megy elébe a gyanúsításnak, mielőtt valaki más célozna rá, nem volt ebben semmi új. Mégis, ez volt a helyzet. Itt egy fiatal polgár a tethelyen, és alibije egy szál se. Sok ilyen lesz még ebben az ügyben.

Este a templomi összejövetelen volt a fiú. Miss Patience-t nem várták, főleg fiatalok voltak ott, meg egyébként is, esténként igen ritkán mozdult ki az idős asszony otthonról.

– Joel *velem* volt – mondta Connie Dymond. – Hétkor értem jött, egész este vele voltam. Aztán, ahogy vége lett az összejövetelnek, hazamentünk hozzánk, és majdnem éjfélig együtt voltunk.

Nagyon határozottan állította ezt, igyekezett a legjobb szolgálatot tenni a fiúnak. Azt aligha tudhatta, hogy ezek az esti események minket már nem érdekelnek, Miss Patience akkor már órák óta halott volt.

Amikor kinyitottam az ajtót, hogy távozzam, a templom macskája sétált be, és hosszú, céltudatos léptekkel elhaladt mellettem. Sorban megnézett mindnyájunkat, majd a lányhoz lépett, fölágaskodott, mancsait a térdére rakta, és még mielőtt Connie megakadályozhatta volna, az ölébe ugrott, bár láthatóan nem fogadták szívesen a közeledését. Igen közvetlen volt, dorombolt, a lány kabátujjához dörgölődött, bajszos pofáját az arcához nyomta. Nem szokott így hízelegni, de ha mégis megtette, mindig olyasvalakit választott, aki ki nem állhatta a macskákat. Mondhatják persze, hogy az már az ő baja.

– Dobd le! – mondta az ifjú Joel. – Azért csinálja csak, hogy bosszantsa az embert.

A lány erre lerakta, de még láttam az ajtóból, mielőtt becsuktam magam után, hogy a macska újra fölugrik rá. A parti, ahová készültek, az idősebb Dymondéknál volt, a benzinkútnál. Nem volt értelme, hogy odamenjek faggatódzni a lány unokabátyjai meg udvarlói körében, miközben ivászatra készülnek. Holnap, ha majd egy kicsit kijózanodnak, kenyérre lehet kenni őket. Nem volt különösebb okom gyanakodni rájuk, extrovertált társaság, amelytől inkább súlyos testi sértést lehet elvárni egy utcai verekezésben, mint más, titkosabb bűnöket. De azért nyitva hagytam a kérdést.

Igen, kialakult a véleményünk. Egyik ujjlenyomat se volt meg a nyilvántartásban, ezen a vonalon nem jutottunk többre, mint hogy kizártuk Miss Thomson ujjlenyomatait. Ezek a ronda, kisstílű betörések nemrég jöttek divatba a környéken, és bár ma már nem jelentenek újdonságot, eddig még egyszer sem vezettek halálhoz. Nem volt itt más indíték, csak a kapzsisági roham, ezen az alapon nem vezettek nyomok a bűntényhez, se onnan tovább. A templommal mindenki kapcsolatban állt, és legtöbbször a kisasszony ékszereiről is tudtak, de eddig még senki nem látott bennük kíváncsi zsákmányt. A viktoriánus csecsebecsék értéke ugyan fölment, manapság keresik őket, mégsem látszott ez kitervelt akciónak, hanem épp hogy hirtelen ötletnek. Gyerekes bűnténynek, tinédzserbűnnek. Vagy olyasvalaki bűnének, aki megrekedt ezen a szinten. Ma már tizenkét éves korban kezdik, de vannak időtlen kamaszok, akik soha nem nőnek föl, még negyvenes korukra sem.

Mindenkit lenyomoztunk, aki szóba jöhetett: az alkalmi kertészt – ő bizonyítottan máshol volt abban az időben –, annak léhűtő fiát, aki vég nélkül bizonygatta nem létező alibijét, az ablaktisztítót, ezt a szerencsétlen flótást, aki a betegségére próbált rájátszani, de ahhoz képest egészen jó munkát végzett az öregasszonynál. Ellenőriztük az összes szállítóját is. Egyesek teljesen tiszták voltak, mások ott járhattak volna éppen, de semmi különös okuk nem volt rá. Aztán sorra vettük az összes ifjancot, aki a priusza alapján számításba jöhetett. Volt köztük három olyan, akit betörésért ítélték el, ők nem dolgoztak volna kesztyű nélkül. Néhány kisebb kaliberű tolvaj szintén nem tudott alibit igazolni. Igazán alapos nyomozást folytattunk, de a végén még mindig széles volt a gyanúsíthatók mezej, és egyikük sem látszott az élre törni. Tovább figyeltünk. Az ellopott tárgyakból még egy sem került elő.

Egy sem, egészen szombatig. Megint a temetőkertén át jöttem ki a Church Cottage-ból, és ahogy elhaladtam a száraz virágok halma mellett, feltűnő sötét foltot vettem észre, egy szabálytalan, fekete lyukat a fagyott hótakaróban. Nem lehetett nem észrevenni, olyan volt, mint egy fekete szem. A lyuk széle földből és napvilágra került száraz falevelekből állott, a legfeketébb része, a közepe pedig nem volt más, mint a templom macskája: leszegett fejjel, meggömbölyt háttal ásott, mint egy terrier, ha patkányt szimatol. A farka törött vége idegesen csapkodott, míg a többi húsz centiméternyi része meredten állt. Semmi sem téríthette el a munkájától. Ha észrevette is, hogy figyelem, nem törődött vele. Egy-két perc múltán fáradozása elnyerte jutalmát, és előkerült egy kis fekete bőrtáska, aranyozott csattal. Kétségkívül ezt kereste a piszkos, rothadó levelek rejtekében. És teljesen begerjedt tőle, pofozgatta, és játszott vele, a fejével döfködté, közben pedig dorombolt, mint egy kis gőzgép. Dühös lett, amikor elvettem tőle, a lábam alatt futkosott, kapart és fűjt, hogy tudassa velem meg az egész világgal: ezt ő találta, ez az ő tulajdona.

Nem régóta fekhett ott a táská. Elég sűrűn jártam azon az úton, hogy tudjam, tegnap még érintetlen volt ott a hó. Egyébként is, elég könnyen pergett le róla a föld, alig maradt rajta szennyeződés. Megfogtam a zsebkendőmmel, és kinyitottam: a belseje tiszta volt és üres, a bélése kissé megkopott már a használatától. A templom macskája a hátsó lábaira ágaskodott, és hangosan tiltakozott, nyávogása egy sziámi macska harci kiáltását idézte.

Valaki kíváncsian megszólalt mögöttem:

– Mi a csudát talált?

Az ifjú Joel állt ott, tátott szájjal bámulva, a karjába kapaszkodva meg Connie Dymond, megrettenve a szörnyű fölismeréstől.

– Úristen! Ez Miss Thomson táskája, ugye? Ezerszer láttam a kezében.

– A macska ásta ki? – kérdezte Joel hitetlenkedve. – Gondolja, hogy az a pasas... tudja, ki! ...az ásta el itt? De hát bárki megtehetette, mindenki ezen az úton jár!

– Istenem – suttogta Connie, rémületében a fiúhoz bújva. – Nézd ezt a macskát! Ez biztosan tudja... A frász tör ki tőle! Most meg mi ütött belé?

Tényleg, mi? Miután otthagytam őket, és magammal vittem a táskát, kíváncsi lettem. Arrébb mentem a macska zsákmányával, az meg követett, végig az úton, üvöltve és panaszkodva, aztán, amikor letettem a táskát, nyitva, hogy lássam, mit fog csinálni, rárontott, és folytatta vele azt a bolond játékot, míg csak újra el nem vettem tőle. Ha agyonütnek, akkor se jöttem volna rá, mi izgatta föl ennyire, de kétségkívül nagy izgalomban volt. Jogos gyanakvást kezdtem táplálni a bosszúálló detektívmacska iránt, és kíváncsi lettem, mit fog találni legközelebb.

Tudom, hogy azonnal a laborba kellett volna vinnem a táskát, de valahogy mégis másnapra halasztottam. Megmozdult valami a tudatom hátsó rekeszében, amit képtelen voltam megragadni.

Másnap reggel kettővel többen voltunk az istentiszteleten, mint rendesen. Az ifjú Joel aligha tette még be a lábát a templomba, és nem hiszem, hogy Connie-t is látta volna ott bárki azelőtt, most mégis ott voltak mindketten egy középső padsorban, frissen, mint a fiatalság, és ünnepélyesen, mint a halál. A fiú kelletlen volt és mogorva, mintha csak kényszerből jött volna el – bizonyára így is volt –, Connie viszont igen megilletődve és átszellemülten ült, szokatlanul komoly és elgondolkodó arckifejezéssel. Egy-egy hirtelen haláleset ráébreszti az embereket a fenyegető valóságra, és bűnbánatra ösztönzi őket. Az ifjú Joel ostobán érezte magát, de szemmel láthatóan bele volt bolondulva a lányba, azt kellett tennie, amit ő akart, és a lány nyilván meg akarta tenni ezt a gesztust. Nagy átéléssel csinálta végig a szertartás minden mozzanatát, míg a fiú csak félszegen ült, állt vagy térdelt, mikor mi következett, és duzzogott tovább.

Csípős, keleti szél fújt, amikor kijöttünk a templomból. A lépcsőn mindenki előhúzta a kesztyűjét, és föltúrte a gallérját. Így tett Joel is, és amint előszedte a kesztyűjét, kirántott vele valami apró, fényes tárgyat is, amely mindnyájunk szeme láttára végiggurult a lépcsőn, majd megállapodott egy résben a gyalogút kőkockái között. Sápadt, kék-arany ragyogását tucatnyian is fölismerték. Mrs. Downs fölsikoltott, hogy tudassa azokkal is, akik esetleg nem ismerték volna föl.

– Ez Miss Thomsoné volt! Az egyik türkiz fülbevalója! *Hogyan került ez hozzád, Joel Barnett?*

Az ám, hogyan? Mindenki csak állt és bámult, előbb az apró holmira, aztán Joelre, ő meg lesütötte a szemét, elsápadt, és egy szó sem jött ki a torkán. Ugyanabban a pillanatban Connie Dymond kiszabadította a karját a fiuéból, egészen a falig hátrált, aztán oldalazva távolodott, mint aki árvíz vagy tűzvész elől menekül, szinte megbabonázva az iszonyattól.

– Te voltál! – suttogta. – Te voltál az! Ó, Istenem, *te* tetted, *te* ölted meg! És közben veled jártam... hogy tehettem ilyet? Hogy tehetted!

Fölsikoltott, aztán zokogásban tört ki, majd mielőtt bárki megakadályozhatta volna, megfordult, és futni kezdett, hazarohant, mint az őrült.

Hagytam, hogy elmenjen. Ő várhatott. Kiemeltem az ifjú Joelt meg a fél pár fülbevalót a vasárnapi gyülekezet gyűrűjéből, hogy a Trinity Cottage-ba vigyem, mielőtt még a fél falu tudomást szerezne a dologról, és hogy kizárjam a külvilágot, kivéve az öreg Joelt, aki reszketve és lihegve érkezett pár perccel utánunk.

Sokára jött meg a hangja a fiúnak, de akkor aztán egyre csak azt hajtogatta reményvesztetten:

– Nem én tettem! Soha nem nyúltam hozzá, nem tudtam volna megtenni. Nem tudom, hogyan került a zsebembe az a holmi. Nem én tettem. Soha nem nyúltam hozzá...

Az emberek nem valami találékonyak. Hasonló körülmények között általában mind ugyanazt a formulát ismételtetik. Mindenesetre a „semmit se mondani, mindent letagadni” taktikája előnyös annak, akit sarokba szorítanak.

Azt hihették, megkergültem, amikor így szóltam:

– Hol a macska? Hozza be, ha megtalálja.

Az öreg Joel azonban már semmin sem csodálkozott. Megzörgetett egy tálkát a lépcsőn, és a templom macskája rövidesen elősétált. Egyáltalán nem tűnt izgatottnak, nem akart semmit, jóllakott volt és lusta, és éppen csak annyira kíváncsi, hogy bejöjjön, és megnézze, mit akarnak tőle. Szelíden odatoltam az ifjú Joel felöltőjéhez, de a legkevésbé sem törődött vele. A zsebet, amely a fülbevalót rejtette, igen csekély figyelemre méltatta. Nem izgatták a szekrényben meg a kis hall fogasán lógó ruhák sem. Ami őt illette, nem vette eseményszámba új fölfedezésünket.

Elküldtem egy rendőrért meg egy kocsióért, hogy magammal vigyem az ifjú Joelt az őrszobára, és mérget vehetnek rá, hogy az egész falu látta bevonulásunkat, vagy legalábbis igen gyorsan értesült róla. Én azonban nem maradtam ott, hogy vallomást szedjek ki belőle, hanem otthagytam, és Mary Meltonhoz hajtottam, aki sziámi macskákat tenyészt. Kölcsönkértem tőle egy fedeles kosarat, olyat, amilyenben a kis macskakirálynőit szokta vinni az állatorvoshoz. Kérdezte, mi az ördögnek kell az nekem, mire azt feleltem, hogy a templom macskáját viszem benne egy kis kirándulásra. Ezen akkorát nevetett, hogy majd megszakadt.

– Hát az aztán nem királynő – mondta –, de nem is király. Sőt még bubinak se menne el. Sosem fogja azt a vadócot betessékelni egy kosárba.

– Ó, dehogynem – mondtam. – És ha nem is menne el semmilyen kártyafigurának, még lehet, hogy ő lesz a dzsóker.

Igen csinos kis kosár volt, nem nagyon látszott rajta, hogy macskaszállításra való. És nem is volt nehéz belecsalogatni a templom macskáját, mindössze annyit tettem, hogy beleejtettem Miss Thomson retiküljét, és egy perc múlva már ő is benne volt. Morgott persze, amikor rájött, hogy csapdába került, de akkor már késő volt panaszkodnia.

A csatorna partján fekvő házba Connie Dymond anyja engedett be, és nem volt elragadtatva az ötlettől, hogy Connie-val találkozam, de elmagyaráztam, hogy föl kell vennem a tanúvallomását, hogy ellenőrizhessem az ifjú Joel programját azon a karácsonyi napon. Megértem persze, hogy rettenetesen kiborult a lány, de végül is szerencsésen megúsza, és minél előbb tisztázunk mindent, annál jobb neki. Azonkívül nem fog soká tartani.

Nem tartott soká. Connie elég készségesen jött le a lépcsőn, miután az anyja szólt neki, sápadt volt még, könnyes és maszatos, de már összeszedte magát, és valami félénk büszkeség és öntudatosság sugárzott róla. Ismerem az ilyet, erőt merítenek abból, hogy a figyelem középpontjába kerültek, még ha legszívesebben másutt lennének is. Majdhogynem sietve jött lefelé, nyitva hagyta maga mögött a hálósobája ajtaját, és átvágott a lépcső tetejére vetülő fénysávon.

– Ó, Moon őrmester – mondta elcsukló hangon, három lépcsőfokkal fölöttem. – Hát nem borzasztó? Még mindig nem tudom elhinni! Nem lehet itt valami tévedés? Nem lehet, hogy mégsem ő volt...?

De, mondtam csillapítólag, a lehetőség mindig fennáll. És egyik kezemmel kinyitottam a kosarat, hogy a fedele lecsapódott, a templom macskája pedig fekete villámként száguldott föl a lépcsőn, úgy megijesztve a lányt, hogy az majdnem leesett az alsó fokról, és halk sikollyal a falnak tántorodott. Bocsánatkérést motyogtam, amiért véletlenül kieresztettem a macskát, és hármasával véve a lépcsőfokokat fölszaladtam, mielőtt még visszanyerte volna az egyensúlyát.

A macska a hátsó lábain állt, a kis babaszobában, amely popsztárok képeivel, mütyürkéekkel és rikító színű holmikkal volt tele, mancsával az öltözőasztal középső fiókját piszkálta, és erőszakos, izgatott, türelmetlen hangon nyávogott. Amint berobbantam a szobába, még hátra is pillantott a vállá fölött, és négy lábra ereszkedett, mintha tudná, hogy én majd kinyitom neki azt a fiókot. Úgy is lett, és a macska egy pillanat alatt a lány flancos fehérneműi között termett, majd ásni kezdett a mellső lábaival.

Épp akkor találta meg, amit keresett, amikor a lány megjelent az ajtóban. A melltartók meg a kombinék közül rántotta elő, földobta a levegőbe, és pár másodperc múlva a padlón termett vele, görgette, gyömöszölte, hanyatt fekvé a négy lábán forgatta, mint egy cirkuszi akrobata, közben dorombolt neki, ahogy az elejtett zsákmánynak kijár; szabályosan eksztázisba esett. Egy vicces kis játék volt az, egy műgér muszlinból, zöld nejlonfarokkal, sárga üvegszemmel, nejlonszál bajusszal, és súlyos illatfelhőket eregetett, ahogy a macska pofozgatta, és énekelt hozzá. Egy macskamentával töltött műgér, Miss Thomson utolsó percben vett ajándéka az állatkereskedésből, néma barátjának. Pedig hát ki nevezhette volna némának a templom macskáját? Ez volt az egyetlen dolog a kisasszony aznapi bevásárlásából, ami elég kicsi volt, hogy a retiküljébe tegye, és ne a bevásárlószatyorba.

Connie fölvisított, és olyan sebesen vágott át a szobán, hogy alig bírtam megelőzni a nyitott fióknál. Benne találtam mindent: a kis karkötőórát, a medaliont, a brossokat, az emlékfüggőket, az erszényt, még a másik fülbevalót is. Azt kár volt megtartania, el kellett volna dobnia mindkettőt, míg tehette, de túl mohónak bizonyult. Amúgy se volt jó neki, csak lyukasztott fülben lehetett viselni.

Nyitott tenyeremen elébe tartottam mindent – elfért benne az egész –, hadd lássa, mit rabolt, miért ölt embert.

Ha észnél lett volna, még ekkor is fölvehette volna a harcot, kijelenthette volna, hogy a fiú kényszerítette, rejtse el a holmit, ő meg nem mert nyíltan rávallani, gondolta, azzal a nyilvános jelenettel ott a templom előtt biztosabban rendörkézre adhatja, mielőtt még magát tisztázná. De teljesen begőzölt. A lehető legrosszabbat választotta, megfordult, és dühödt visítással a templom macskája felé rúgott. Az megpördült, mint a bűgőcsiga, de a rúgás csak a törött farkát érte. Aztán visszafordult, és véres csíkot karmolt a lány lábába, a nejlonharisnyán keresztül. A lány erre megint sírva fakadt, és hisztérikus csuklások közepette elzokogta, hogy esze ágában sem volt bántani szegény öreg trotlit, nem tehet ő semmiről. Mióta csak az ifjú Joellel jár, mindig azt látta, hogy a vén szatyor föl-alá flangál, kidekorálva azokkal az aranybigyókkal. Mi a fenének hord ékszert egy olyan vén banya, mint ő? Szégyellhetné magát! Az ő korában!

– De bántani nem akartam! Túl korán jött haza – lamentált Connie még mindig, sőt most már mindörökre sértetten. – Mit tehettem volna? El kellett mennem, nem? *Elállta előttem az ajtót!*

A feleakkora természetével, majdnem négyszer olyan idős léte! Ó, igen! Hogy a bíróság mit csinál majd Connie-val, hála istennek nem tartozik már rám. Én csak elfogtam, letartóztattam, és fölvettem a vallomását. Ha levesszük az ujjlenyomatait, részünkről végeztünk is, épp eleget hagyott belőlük azon a réz gyertyatartón. De ha nem lett volna a templom macskája meg az ő rámenős kis magánnyomozása, amely arra az elvetélt próbálkozásra készítette a lányt, hogy Joelt tegye meg bűnbaknak, még meg is úszhatta volna, ha csak hajszállal is. Így legalább a fiú hazamehet, és áldhatja a szerencséjét.

Nem mintha olyan okos lett volna az a lány. Csak egy ilyen olcsó parfümben pácolt, giccses álmovilágban élő ostoba tyúk bukhat le olyan apróságon, mint egy szagosított műegér, amelyet molyirtós zacskónak néz, és a fehérneműi közé dugja.

Épp ma reggel láttam megint a templom macskáját, világfias pózban üldögélt a templomkapuban. Igen öntudatos lett, mintha csak tudatában lenne a hírnevének, pedig ő is csak a Legfőbb Ösztön parancsát követte, mint minden macska. A műegere nem nagyon érdekli már, azóta majdnem teljesen elvesztette a szagát.

Németh Ferenc fordítása

P. D. JAMES

A fagyöngyös gyilkosság

(Bűntény karácsonyra)

A népszerű krimiírókat fenyegető foglalkozási ártalmak közé tartozik az újra meg újra elhangzó kérdés: „Volt-e már része igazi gyilkosság kinyomozásában?”, amelyet olykor olyan arccal és hangsúllyal tesznek föl, mintha azt sugalmaznák, hogy a rendőrség gyilkossági csoportjának alapos oka lenne fölászni a kertemet. A kérdésre mindig nemmel válaszolok, részben tartózkodásból, részben pedig azért, mert az igazságot túl hosszú volna elmesélni, és személyes részvételemet még így, ötven év múltán is nehéz lenne igazolni. Most, hetvenévesen azonban, 1940 rendkívüli karácsonyának egyetlen túlélőjeként, már büntetlenül elmondhatom a történetet, ha másért nem, a magam kedvtelésére. Azt a címet adtam neki, hogy „Fagyöngyös gyilkosság”. A fagyöngynek ugyan nem sok szerep jut a rejtélyben, de mindig is szerettem az alliteráló címeket. A neveket megváltoztattam. Igaz, hogy már senki sem él, akinek sérthetném az érzéseit vagy a hírnevét, de úgy gondolom, hogy a kímélet a halottaknak is jár.

Az események idején tizennyolc éves, fiatal hadiözvegy voltam; a férjem két héttel az esküvőnk után esett el; a légierő első pilótái között lőtték le egy légi csatában. Magam is beléptem a légierő női segédszolgálatához, részben azért, mert biztos voltam abban, hogy a férjem helyeselné, de főként azért, hogy az új életforma és az új feladatok enyhítsék a fájdalmamat. Nem enyhítették. A gyász olyan, mint a súlyos betegség. Az ember vagy belehal, vagy túléli, egyedüli orvossága pedig az idő, nem a helyváltztatás. Az előkészítő képzést mogorva elszántsággal csináltam végig, de amikor a nagyanyám alig hat héttel karácsony előtt meghívott, megkönnyebbülten fogadtam el az invitálását. Nagy problémát oldott meg vele. Egyedüli gyerek voltam, és apám, aki orvosként praktizált, középkorú önkéntesként a hadsereg egészségügyi alakulatánál szolgált, anyám pedig fogta magát, és elment Amerikába. Néhány iskolatársam, köztük más önkéntesek is, meghívtak karácsonyra, de még a háborús idők visszafogottabb vidámságához sem volt kedvem, és attól féltem, hogy búval bélelt vendégként elrontanám a családi ünnepüket.

Kíváncsi voltam anyám gyerekkorának helyszínére is. Sosem értették meg egymást az édesanyjával, és miután férjhez ment, teljesen megszakította vele a kapcsolatot. Kislány koromban csak egyszer találkoztam a nagyanyámmal, és az emlékeimben tiszteletet parancsoló, éles nyelvű asszonyként élt, aki nem kedveli különösebben a fiatalokat. Most viszont már csak az éveim számát tekintve voltam fiatal, amit pedig a levele tapintatosan sejtetett – a jól fűtött ház, sok pattogó tűzű kandallóval, a házi koszt és jó a borok, a béke és nyugalom –, éppen az volt, amire vágytam. Nem lesz más vendég, csak az unokatestvérem, Paul, aki remélhetőleg eltávozást kap karácsonyra. Rá is kíváncsi voltam. Ő volt az egyetlen életben maradt unokatestvérem, anyám bátyjának kisebbik fia, aki körülbelül hat évvel volt idősebb nálam. Azelőtt sosem találkoztunk, részben a családi viszály miatt, részben meg azért, mert az anyja francia volt, és ő gyerekkorának nagy részét Franciaországban töltötte. Még iskolás voltam, amikor a testvére meghalt. Őriztem egy homályos, gyerekkori emléket valami szégyenletes titokról, amelyről suttoztak, de sosem derült rá fény. Nagyanyám levele arról is biztosított, hogy hármunkon kívül csak Seddon, az inas meg a felesége lesz a házban. Nagyon előzékenyen még azt is kiderítette, hogy december 24-én a távolsági busz délután ötkor indul a Victoria pályaudvarról, Paul pedig majd elém jön a legközelebbi városba.

A gyilkosság borzalma és az, hogy minden figyelmemet annak a megrázó karácsonyi napnak az eseményeire összpontosítottam, elhomályosította az emlékezetemben az utazás és az érkezés részleteit. A szentestéről csak egy sor összefüggéstelen képet őrzök, akár egy szemcsés, fekete-fehér film szaggatott, kissé valószínűtlen kockáit. Az elsötétített buszt, ahogy lassan, tompított fényszóróval araszol előre a fekete, kietlen tájban, a hold imbolygó korongja alatt; az unokatestvérem magas alakját, ahogy előlép a sötétből, hogy üdvözljön a megállóban, meg ahogy pokrócba burkolva ülök mellette a sportkocsiban, miközben elsötétített falvakon hajtunk át a hirtelen támadt, kavargó hóesésben. De egy kép varázslatosan tisztán maradt meg: a Stutleigh kastély, ahogy először tárult föl a szemem előtt. A komor épület előbb homályosan derengett föl a feketeségben, az elszórt, távoli csillagokkal átluggatott, szürke ég háttere előtt. Aztán a felhők mögül előbukkant a hold, fölfedve a kastélyt; a szépség, a szimmetria és a titokzatosság fehér fényben úszó elegyét.

Öt perccel később, Paul zseblámpájának kis fénykörét követve, átmentem a tornácon, a vidéki élet kellékei, sétabotok, bakancsok, gumicsizmák és esernyők közt, és a sötétítő függönyt félrebillentve beléptem a négyszögű előcsarnok világos melegébe. Emlékszem a kandallóban égő, hatalmas fahasábokra, a családi portrékra, a kopottas kényelem hangulatára meg a képek és az ajtók fölé tűzött, magyalból és fagyöngyből kötött csokrocskákra, amelyeken kívül nem is volt más karácsonyi díszítés. A nagyanyám lassú léptekkel jött le a széles falépcsőn, hogy üdvözljön; kisebb volt, mint az emlékeimben, törekeny csontú és egy kicsit még az én 160 centiméteres termetemnél is alacsonyabb. De a kézfogása meglepően erőteljes volt, és átható, eleven szemét meg a szája anyámét idéző, makacs vonalát nézve tudtam, hogy a tekintélye még mindig a régi.

Örültem, hogy eljöttem, és hogy először találkozhattam az egyetlen unokatestvéremmel, de a nagyanyám egy dologban félrevezetett. Volt egy másik vendég is, egy távoli rokon, aki autóval jött Londonból, és már előttem megérkezett. Rowland Maybricket akkor láttam először, amikor vacsora előtt összegyűltünk egy italra a nappaliban, amely az előcsarnoktól balra nyílt. Első pillantásra ellenszenvesnek találtam, és hálás voltam a nagyanyámnak, amiért nem úgy intézte, hogy ő hozzon el kocsival Londonból. Az üdvözléskor mondott, durván érzéketlen szavai – „Nem is mondtad, Paul, hogy egy csinos, fiatal özvegy is lesz itt” – csak megerősítették kezdeti előítéletemet aziránt, amit a fiatalok türelmetlenségével egy jellegzetes típusnak véltem. A légierő hadnagyi egyenruháját viselte, de a szárnyas rangjelzés nélkül – az ilyeneket Szárnyatlan Szörnyeknek csúfoltuk –, jóképű volt a maga vagány módján, a szája érzéken telt a kis bajusz alatt, a szeme csúfondáros és fürkésző; olyan ember benyomását keltette, aki jó esélyeket ad magának. Máskor is találkoztam már ezzel a fajtával, de arra nem számítottam, hogy a kastélyban is lesz benne részem. Megtudtam, hogy a polgári életben régiségkereskedő. Paul, aki talán megérezte, mennyire csalódtam, hogy nem én vagyok az egyetlen vendég, elmondta, hogy a család kénytelen eladni néhány értékes érmét. Rowland, aki az érmék szakértője, azért jött, hogy rendszerezze a gyűjteményt, fölbecsülje az értékét, és megpróbáljon vevőt találni. De nem csak az érmék érdekelték. A pillantása végigpásztázta a bútorokat, a képeket, a porcelán- és bronzfigurákat, hosszú ujjai úgy tapogatták és simogatták őket, mintha máris azt számítgatná, mennyit kaphat értük. Gyanítom, hogy az első adandó alkalommal engem is megfogdosott volna, hogy megállapítsa használtáru-értékeket.

Nagyanyám inasa és szakácsa, a vidéki kastélyban elkövetett gyilkosságok elengedhetetlen mellékszereplői, tisztelettudóknak és hozzáértőknek tűntek, de semmi ünnepi kedélyességről nem tettek tanúbizonyságot. A nagyanyám alkalomadtán bizonyára hűséges és odaadó cselédeknek mondta volna őket, de erről én nem voltam meggyőződve. A világ már 1940-ben is sokat változott. Seddonné asszony egyszerre volt hajsztolt és unott, ami bizony lehangoló elegy, a férje pedig alig leplezte azok komor duzzogását, akik folyton azt számítgatják, mennyivel többet keresnének a legközelebbi légibázis személyzeteként.

A szobám nagyon tetszett; a baldachinos ágy a fakó függönnyel, a kényelmes fotel a kandalló mellett, az elegáns kis íróasztal, a légypiszkos nyomatok és akvarellek a régi keretekben. Mielőtt ágyba bújtam, eloltottam a lámpát az éjjeliszekrényen, és széthúztam a sötétítő függönyt. Fényes csillagok és holdfény, veszélyes ég. De mégiscsak szenteste volt. Ma este biztosan nem bombáznak. A nőkre gondoltam, ahogy szerte Európában elhúzzák a függönyt, hogy reménykedve és rettegetve fölnézzenek a fenyegető holdra.

Másnap reggel korán ébredtem, és hiányzott a karácsonyi harangzúgás, de 1940-ben a harangszó légitámadást jelzett volna. Másnap a rendőrök percről percre elmondatták velem annak a karácsonynak az eseményeit, így a részletek még így, fél évszázaddal később is élesen élnek az emlékezetemben.

Reggeli után átadtuk az ajándékokat. A nagyanyám szemmel láthatóan az ékszeres dobozából választott nekem egy bűbájos, zománcdíszítésű aranybroszt, és gyanítom, hogy ugyanonnan származott Paul ajándéka is, a Viktória korabeli, tenyésztett gyöngyökkel körülrakott, gránátköves gyűrű. Én is fölkészülten érkeztem. Két féltett kincsemtől váltam meg a családi békekötés kedvéért: Paulnak A. E. Housman verseskötete, *A shropshire-i legény* első kiadását, a nagyanyámnak pedig a Grossmith fivérek humoros remekműve, az *Egy senki naplója* egyik korai kiadását csomagoltam be. Mindkettőjüknek örömet szereztem. Rowland három üveg ginnel, több doboz teával, kávéval és cukorral meg fél kiló vajjal járult hozzá a karácsonyi fejadagokhoz; alighanem az egészet a légierő raktárából lopta. Valamivel dél előtt megérkezett a helyi templom alaposan megfogyatkozott kórusa, zenei kíséret nélkül elénekelték vagy fél tucat kínosan hamis zsoltárt, Seddonné pedig – nem éppen jó szívvel – forralt borral és gyümölcskosárákkal jutalmazta, majd nyilvánvaló megkönnyebbüléssel kitessékelte őket a sötétítő függönyön át, mondván, hogy várja őket a karácsonyi ebéd.

Az egy órákor felszolgált, hagyományos ebéd után Paul azt javasolta, hogy járjunk egyet. Nem egészen értettem, miért akarja, hogy vele tartsak. Szinte meg sem szólalt, miközben elszántan róttuk a kihalt szántóföld fagyott barázdáit, madárdal nélküli ligeteken átvágva, olyan örömtelenül, mintha menetgyakorlaton lennénk. A hóesés már elállt, de az ágyúszürke ég alatt vékony, ropogós, fehér lepel borított mindent. Amikor sötétedni kezdett, hazaindultunk, és hátulról pillantottuk meg az elsötétített kastély L alakú, szürke tömbjét a fehérség háttére előtt. Paul hirtelen hangulatváltással fölmarkolt egy kis havat. Ha valakit képen talál egy jeges hógolyó, aligha állja meg, hogy elégtételt ne vegyen, és mintegy húsz percen át nevetve dobáltuk egymást meg a házat, akár a gyerekek, amíg latyakká nem tapostuk a gyepet és a kavicsos utat takaró havat.

A délután a nappaliban folyó csevegéssel, szunyókálással és olvasással telt. A könnyű vacsorát – levest és zöldséges omlettet –, amely jóleső ellentétben állt a kiadós déli libasülttel és karácsonyi pudínggal, szokás szerint korán szolgálták fel, hogy Seddonék elmehessenek, és együtt tölthessék az estét falubeli barátaikkal. Vacsora után visszamentünk a földszinti nappaliba. Rowland bekapcsolta a lemezjátszót, aztán hirtelen megragadta a kezem, és felszólított, hogy „gyerünk táncolni”. Az a fajta gramofon volt, amelyik automatikusan több lemezt is lejátszik, és ahogy egymás után pottyantak a korongra a népszerű dalok – a „Jeepers Creepers”, a „Söröshordó polka”, a „Tiger rag”, a „Deep purple” –, végigkeringőztünk, tangóztunk, foxtrottoztunk és quick-steppeltünk a nappalin, ki az előcsarnokba. Rowland nagyszerű táncosnak bizonyult. Alastair halála óta nem táncoltam, és most úgy elkapott a mozgás és a ritmus lendülete, hogy el is feledkeztem ellenszenvemről, és arra összpontosítottam, hogy követni tudjam az egyre bonyolultabb lépéseket. Aztán egyszerre megtört a varázs, amikor az előcsarnokban keringözve Rowland a korábbiánál keményebben szorított magához, és azt mondta:

– Fiatalkorunk mintha egy kicsit halványabb lenne. Lehet, hogy már bánja, hogy önként jelentkezett arra az állásra.

– Milyen állásra?

– Nem találja ki? Francia anya, Sorbonne egyetem, perfekt francia nyelvtudás, és még az országot is ismeri. Tökéletesen beleillik a környezetbe.

Nem feleltem. Kíváncsi voltam, honnan tudja, és egyáltalán, van-e joga tudni. Ő meg folytatta:

– Eljön a pillanat, amikor ezek a gáláns fickók rádöbbennek, hogy ez már nem játék. Hogy ettől kezdve vérre megy. Alattad ellenséges terület, nem a jó öreg Albion; igazi németek, igazi kések, igazi kízókamrák és igazi fájdalom.

És igazi halál, gondoltam magamban, azzal kisiklottam a karjai közül, és ahogy visszamentem a nappaliba, hallottam, hogy halkan felkacag a hátam mögött.

Tíz óra tájban, mielőtt a nagyanyám fölment lefeküdni, szólt Rowlandnak, hogy előveszi az érméket a dolgozószoba széfjéből. Jó lenne, ha ma este meg tudná nézni őket, hiszen másnap vissza kell mennie Londonba. Rowland azonnal felugrott, és együtt mentek ki a szobából. A nagyanyám búcsúzóul azt mondta Paulnak:

– Ma este egy Edgar Wallace-darab lesz a rádióban, lehet, hogy meghallgatom. Tizenegykor lesz vége. Légy szíves, utána köszönj be hozzám, Paul. Ne hagyd későbbre!

Amikor kimentek, Paul azt mondta: „Halljuk az ellenség zenéjét”, és a tánclemezek helyett Wagnert tett föl. Amíg én olvastam, ő elővett egy pakli kártyát a kis íróasztal fiókjából, és kirakott egy pasziánszt, vadul összpontosítva a lapokra, miközben a túl hangosra állított Wagner-muzsika csak úgy dübörgött a fülemben. Amikor egy csöndesebb résznél hallottuk, hogy a kandallópárkányon álló hordozható óra tizenegyet üt, Paul összesöpörte a kártyalapokat, és azt mondta:

– Ideje jó éjszakát kívánni a nagymamának. Hozhatok neked valamit?

– Nem – feleltem egy kicsit meglepetten. – Semmit.

Inkább azt szerettem volna, ha lehalkítja a zenét, és amikor kiment a szobából, le is vettem a hangerőt. Nagyon hamar visszajött. Amikor másnap kihallgattak a rendőrök, nekik is megmondtam, hogy szerintem körülbelül három percig lehetett távol. Semmiképpen sem lehetett több. Nyugodt hangon azt mondta:

– Nagymama látni szeretne.

Együtt mentünk ki a nappaliból, és vágtunk át az előcsarnokon. Ekkor történt, hogy szokatlanul éles érzékkel két dolgot is megfigyeltem. Az egyiket megemlítettem a rendőröknek is; a másikat nem. Hat fagyöngybogyó lehullott arról a vegyes magyal- és fagyöngycsokorról, amely a könyvtárszoba ajtaja fölött díszelgett, és úgy szóródott szét a fényes parkettán, mint megannyi igazgyöngy. A lépcső lábánál pedig egy kis víztócsát vettem észre. Amikor Paul a pillantásomat követve odanézett, elővette a zsebkendőjét, és feltörölte.

– Képtelen vagyok egy pohár vizet fölvenni a nagymamának anélkül, hogy kilötyögteném.

A nagymama a magasra rakott párnáknak dőlve feküdt a baldachinos ágyban, és mintha összezsugorodott volna; már nem sugárzott belőle a tekintély, csupán egy holtfáradt, nagyon öreg asszonyt láttam. Örömmel nyugtáztam, hogy belekezdett a könyvbe, amelyet tőlem kapott. Kinyitva feküdt az ágy mellett álló, kerek asztalkán, a lámpa, a rádió, egy elegáns kis óra, egy félig teli vizeskancsó és a szájára borított pohár meg egy fodros kézelőből kinyúló kezét formázó porcelánfigura mellett, amelyen a gyűrűit tartotta. Ahogy megfogtam a nagyanyám felém nyújtott kezét, éreztem, hogy az ujjai ernyedtek, a tenyere hideg és élettelen, egészen más, mint az a kéz, amely kemény szorítással üdvözölt.

– Csak jó éjszakát akartam kívánni, kedveském – mondta és megköszönni, hogy eljöttél. Háborús időkben nem engedhetjük meg magunknak a családi viszály fényűzését.

Hirtelen ösztönös mozdulattal lehajoltam, és megcsókoltam a homlokát. Éreztem, hogy nedves az izzadságtól. Amúgy is hiba volt. Akármit várt is tőlem, biztosan nem szeretetet.

Visszamentünk a nappaliba. Paul megkérdezte, szoktam-e whiskyt inni. Azt feleltem, hogy nem szeretem, de ő elővett a bárszekrényből egy üveggel magának, nekem meg egy kancsó vörösbort, aztán újra fogta a kártyapaklit, és felajánlotta, hogy megtanít pókerezni. Így töltöttem hát karácsony éjszakáját körülbelül 11 óra 10 perctől majdnem hajnali kettőig, végtelen kártyapartikkal, Wagnert és Beethovent hallgatva, az égő fahasábok sistergő pattogása közepette, valahányszor tettem a tűzre, és lestem, ahogy az unokatestvérem lassan kiissza az egész üveg whiskyt. Végül elfogadtam egy pohár vörösbort. Udvariatlannak és elítélőnek éreztem, hogy hagyjam egyedül inni. A kandalló órája már a háromnegyed kettőt is elütötte, amikor felállt, és azt mondta:

– Elnézést, kuzin. Egy kicsit becsíptem. Hadd támaszkodjak rád. Megyek lefeküdni, elszunnyadni és aludni, talán álmodni.

Lassan jutottunk fel a lépcsőn. Amíg kinyitottam az ajtaját, a falhoz támaszkodott. A leheletén alig érződött a whisky szaga. Aztán a segítségével az ágyhoz támolygott, lerogyott, és mozdulatlanul elnyúlt.

Másnap reggel nyolckor Seddonné behozta a teát, bekapcsolta a villanykályhát, aztán egy kelletlen „Jó reggelt, asszonyom” kíséretében, csöndben kiment. Félálomban nyúltam a kanna után, hogy kitöltsem az első csészével, amikor sürgető kopogás hallatszott, és Paul nyitott be. Már fel volt öltözve, és meglepetésemre csöppet sem látszott másnaposnak.

– Még nem láttad Maybricket ma reggel, ugye? – kérdezte.

– Ebben a pillanatban ébredtem föl.

– Seddonné azt mondta, nem aludt az ágyában. Én is megnéztem. És nem találom sehol a házban. A könyvtárszoba viszont be van zárva.

Izgatottsága rám is átragadt. Odaadta a köntösömet, én meg belebújtam, aztán némi meggondolás után nem papucsot, hanem cipőt húztam.

– Hol a könyvtárszoba kulcsa? – kérdeztem.

– Belülről a zárban. Csak egy kulcs van hozzá.

Az előcsarnokban félhomály uralkodott még akkor is, amikor Paul meggyújtotta a lámpát, és az ajtókeret fölött függő fagyöngyről lehullott bogyók még mindig tejfehéren csillogtak a sötét fapadlón. Lenyomtam a kilincset, aztán lehajoltam, hogy benézzek a kulcslyukon. Paulnak igaza volt, a kulcs benne volt a zárban.

– Be tudunk menni a franciaablakon. De lehet, hogy be kell törnünk az üveget.

Az északi szárny kapuján mentünk ki. A hideg az arcomba vágott. Éjjel fagyott, és a vékony hóréteg még mindig kemény volt, csak ott nem, ahol előző nap Paullal kergetőztünk. A könyvtárszoba franciaablaka mintegy két méter széles kis teraszra nyílt, onnan indult a gyept szegélyező, kavicsos ösvény.

A kettős lábnymosor tisztán látszott. Valaki bement a könyvtárszobába a franciaablakon át, aztán ugyanazon az úton távozott. A nyomok nagy, kissé formátlan lábtól származtak, és arra gondoltam, hogy az illető alighanem sima talpú gumicsizmát viselt; a második lábnymosor részben eltakarta az első.

– Ne érh a nyomokhoz – figyelmeztetett Paul. – Majd a fal mellett megyünk oda.

A franciaablak csukva volt, de nem volt bezárva. Paul nekifeszült az ablaktáblának, benyúlt, és kinyitotta, aztán beosont, és előbb a sötétítő függönyt húzta kissé félre, aztán a nehéz brokát drapériát is. Utánamentem. A szobában sötét honolt, csak az íróasztalon égett egy zöld ernyős lámpa. Lassan lépkedtem felé, és hitetlenkedve, zakatoló szívvel bámultam, miközben hallottam, ahogy Paul a hátam mögött erőteljes mozdulattal teljesen félrerántja a kettős függönyt. A szobát hirtelen betöltötte a tiszta, reggeli világosság, amely kioltotta a zöldes lámpafényt, és kíméletlenül megmutatta az íróasztalon elterülő szörnyűséget.

Egyetlen, irtózatoss erejű ütéssel ölték meg, amely beszakította a koponyáját. A két karja oldalt kinyújtva, az asztalon nyugodott. A bal válla lejjebb roskadt, mintha azt is megütötték volna, a bal kezéből pedig csak egy összetört csont- és alvadt vércsomó maradt. Nehéz aranyórájának számlapja is betört, és az apró üvegszilánkok úgy csillogtak az asztalon, akár a gyémántok. Az érmék egy része legurult a szőnyegre, a többi pedig szétszóródott az asztalon, ahogy az ütések rájuk is lesújtottak. Fölnéztem, és láttam, hogy a kulcs valóban ott van a zárban. Paul az összetört órát vizsgálgatta.

– Fél tizenegyet mutat – mondta. – Vagy akkor ölték meg, vagy ezt a látszatot akarták kelteni.

Az ajtó mellett volt egy telefonkészülék, és én mozdulatlanul vártam, amíg Paul kapcsolást kér, és kihívja a rendőrséget. Aztán kinyitotta az ajtót, és együtt mentünk ki. Mögöttünk ismét ráfordította a kulcsot – olyan hangtalanul forgott a zárban, mintha nemrég olajozták volna meg –, aztán zsebre vágta. Akkor vettem észre, hogy összetaposott néhányat a lehullott fagyöngyök közül.

*

George Blandy felügyelő fél óra múlva már meg is jelent. Keménykötésű vidéki fickó volt, dús, szalmaszőke haja valóságos kazalnak tűnt szögletes, cserzett arca fölött. Határozottan mozgott, és szigorúan beszélt, ki tudja, talán mert így szokta, vagy mert így akart kizökkenni a túlságosan engedékeny karácsonyi hangulatból. Hamarosan megérkezett maga a főfelügyelő is. Paul már beszélt nekem róla. Sir Rouse Armstrong korábban gyarmati kormányzóként tevékenykedett, a régi főfelügyelői iskola egyik utolsó tagja, aki láthatóan már túljutott a nyugdíjkorhatáron. Hórihorgas ember volt, az arca akár egy elgondolkodó sasé; a nagyanyámat a keresztnévén szólította, és olyan komoly, cinkosságot sugárzó képpel ment föl vele a nappalijába, mintha valami sürgős és kissé kínos családi ügyben kérték volna a segítségét. Úgy éreztem, hogy Blandy felügyelőt némiképp feszélyezi a jelenléte, és semmi kétségem sem volt afelől, ki veszi kézbe a tényleges nyomozást.

Gondolom, most úgy vélik, mindez tipikusan Agatha Christie-s, és igazuk is van: akkor nekem is ilyen érzésem támadt. De hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy anyám Angliája – a gyilkossági statisztikáktól eltekintve – mennyire hasonlított Agatha asszony kicsiny falujára. És az is tökéletesen beleillik, hogy a holttestre a könyvtárszobában, a brit krimiirodalom legbalvégzetűbb helyiségében találtunk rá.

A holttestet nem mozdíthattuk meg, amíg az orvosszakértő meg nem érkezett. Éppen egy amatőr bábelőadást tekintett meg a közeli városban, és időbe telt, mire elérték. Doktor Bywaters köpcös, alacsony, rátarti kis ember volt, vörös hajjal és vörös képpel, és úgy láttam, hogy természetéből fakadó ingerlékenységét hamar agresszív bosszússággá fokozta volna minden gyilkoságnál kisebb horderejű bűntény és kastélynál kevésbé előkelő tethely.

Az orvosi vizsgálat idejére Pault és engem tapintatosan kiküldtek a dolgozószobából. Nagymama úgy döntött, hogy fent marad, a nappalijában. Seddonék, megdönthetetlen alibijük megnyugtató tudatában, a szendvicsek meg számtalan csésze kávé és tea felszolgálásával foglalatoskodtak, és végre láthatóan elemükben érezték magukat. Rowland karácsonyi ajándékai bizony kapóra jöttek, és ami igaz, az igaz, biztosan örült volna neki, ha tudja. Súlyos léptek kopogtak keresztül-kasul az előcsarnokon, autók jöttek-mentek, állandó telefonálás folyt. A rendőrök mértek, tanácskoztak, fényképeztek.

A letakart holttestet végül elvitték egy hordágyon, és Paul meg én a nappali ablakából néztük, ahogy betették egy baljós kis fekete furgonba. Ujjlenyomatot vettek tőlünk, ahogy a rendőrök mondták, azért, hogy kizárják a miénket azok közül, amelyeket az íróasztalon találtak. Furcsa érzés volt, ahogy az ujjaimat gyöngéden rányomták egyfajta pecsétpárnára. Természetesen ki is hallgattak bennünket, előbb egyenként, aztán együtt is. Emlékszem, ahogy ott ülök Blandy felügyelővel szemközt, akinek tagbaszakadt alakja betöltötte a nappali egyik karosszékét, súlyos lába a szőnyegen nyugodott, miközben lelkiismeretesen végigment a karácsony napján történtek minden részletén. Csak akkor döbbsentem rá, hogy szinte minden percet együtt töltöttem az unokatestvéremmel.

A rendőrök még este fél nyolckor is ott voltak. Paul meghívta a főfelügyelőt vacsorára, de ő nem fogadta el, no nem annyira azért, mintha nem akaródzott volna lehetséges gyanúsítottakkal étkeznie, hanem mert vissza kellett mennie az unokáihoz. Mielőtt eltávozott, hosszan időzött a nagyanyámmal a szobájában, aztán visszajött a nappaliba, hogy beszámoljon a nap eredményeiről. Kíváncsi lettem volna, vajon ugyanilyen készséges lenne-e, ha az áldozat egy paraszt, a tetthely pedig a helyi kocsmá lenne.

Azzal a pattogós önelégültséggel adta elő a mondókáját, ahogy a jó munkájukra büszke emberek szokták.

– Nem vonom be a Yardot. Nyolc évvel ezelőtt, a legutóbbi gyilkossági ügyünkénél megtettem. Hiba volt. Csak arra szolgált, hogy megzavarja a helyieket. A tények magukért beszélnek. Egyetlen ütéssel ölték meg, amelyet nagy erővel mértek a fejére az asztalon át, ahogy éppen fölállni készült a székből. A fegyver valami súlyos, tompa tárgy. A koponya betört, de nem okozott komolyabb vérzést – hiszen önök is látták. Azt mondanám, magas ember tette, mert Maybrick is majdnem 190 centis volt. A franciaablakon át jött be, és ugyanott távozott. A lábnyomok nem sokat árulnak el, mivel túlságosan formátlanok, de tisztán látszanak, és a második sorozat fedi az elsőt. Lehet, hogy alkalmi tolvajról van szó, talán egy katonaszökevényről, mert mostanában volt néhány ilyen esetünk. Az ütés puskatustól is származhat. A fegyver körülbelül olyan hosszú és súlyú lehetett. A naganyjuk azt mondta Seddonnak, hogy majd ő bezár, de még megkérte Maybricket, hogy ellenőrizze a könyvtárszobát, mielőtt lefekszik. Az elsötétítés miatt a gyilkos nem tudta, hogy van valaki a könyvtárszobában. Valószínűleg benyitott a franciaablakon, bement, meglátta a pénzt, és ösztönösen lesújtott.

– Akkor miért nem lopta el az érméket? – kérdezte Paul.

– Mert megállapította, hogy nem forgalomban lévő pénzek. Nehéz eladni őket. De az is lehet, hogy pánikba esett, vagy zajt hallott.

– És miért zárta be az előcsarnokba vezető ajtót? – kérdezte Paul.

– Mert meglátta a kulcsot, és ráfordította, nehogy megtalálják a hullát, mielőtt sikerül messzire szöknie.

Egy pillanatra megállt, és az arcán megjelenő, ravasz-kísérő kifejezés furcsán hatott nemes, némileg fölényes vonásain.

– Egy másik lehetőség szerint – mondta – az ajtót maga Maybrick zárta be. Titokban látogatót várt, és nem akarta, hogy megzavarják. Van itt még valami, amit meg kell kérdezmem, fiacskám. Egy kicsit kényes. Jól ismerte Maybricket?

– Csak felületesen. Másod-unokatestvérek vagyunk.

– Bocsásson meg, hogy megkérdézem, de megbízott benne?

– Semmi okunk sem volt, hogy ne bízzunk benne. A nagyanyám nem őt kérte volna meg, hogy adja el az érméket, ha bármi kétely is fölmerült volna vele kapcsolatban. Végül is családtag. Távoli rokon, de rokon.

– Hát persze. Rokon. – Elhallgatott, aztán folytatta: – Az is eszembe jutott, hogy egy megrendezett támadás vehetett váratlan fordulatot. Megegyezhetett egy cinkosával, hogy ellopják az érméket. Majd megkérjük a Yardot, hogy nézzenek utána a londoni kapcsolatainak.

Szívesen megjegyeztem volna, hogy az a színlelt támadás, amely a cinkostárs fejének szétverésével végződik, látványosan váratlan fordulatot vett, de inkább nem szóltam. A főfelügyelő nem parancsolhatott ki a nappaliból – hiszen jelen voltam a holttest megtalálásakor –, de éreztem, hogy helyteleníti nyilvánvaló érdeklődésemet. Egy illendően viselkedő ifjú hölgy a nagyanyám példáját követte volna, és visszavonul a szobájába.

– Nem találja különösnek, hogy összetörték az órát? A fejére mért halálos ütés nagyon is szándékosnak látszik. De a gyilkos újra lesújt, és összezúzza a kezét. Nem azért tette, hogy megjelölje a halál pontos idejét? És ha igen, miért? Vagy átállította az órát, mielőtt összetörte? Lehet, hogy Maybricket később ölték meg?

A főfelügyelő elnézően nyugtázta az elképzelést:

– Élénk a fantáziája, fiacskám. Azt hiszem, a halál időpontját elég pontosan megállapítottuk. A hullamerevség alapján Bywater tíz és tizenegy óra közé teszi. Azt pedig nem tudhatjuk biztosan, melyik ütés volt előbb. Lesújthatott előbb a kézre és a vállra, és csak aztán a fejre. Vagy előbb fejbe vágta, aztán pánikba esve tovább ütötte. Kár, hogy nem hallottak semmit.

– Lemezeket hallgattunk, méghozzá elég hangosan – mondta Paul –, és az ajtók meg a falak nagyon vastagok. Ráadásul fél tizenkettőtől már nem is voltam olyan állapotban, hogy bármit érzékeljek.

Ahogy Sir Rouse fölállt, és menni készült, Paul még megkérdezte:

– Szeretném használni a könyvtárszobát, ha végeztek vele, vagy le akarja pecsételni az ajtót?

– Nem, fiacskám, arra nincs szükség. Minden vizsgálatot elvégeztünk. Ujjlenyomatot nem találtunk, de nem is számítottunk rá. A fegyveren nyilván vannak, hacsak nem viselt kesztyűt. De a fegyvert magával vitte.

Amikor a rendőrök elmentek, a ház feltűnően csendes lett. A nagyanyám nem mozdult ki a szobájából, és a vacsoráját is fölvitték neki, Paul meg én pedig, talán mert nem akaródzott az ebédlőben leülni a megüresedett székekkel szemközt, megelégedtünk a nappaliban elköltött levessel és szendvicsekkel. Nyugtalan voltam, kimerült, és egy kicsit rémült is. Jó lett volna beszélni a gyilkosságról, de Paul fáradtan azt mondta:

– Hagyjuk ezt a témát. Mára elég volt a halálból.

Így aztán csöndben üldögéltünk. Háromnegyed nyolctól a Radio Vaudeville műsorát hallgattuk. Billy Cotton és együttese játszott, aztán a BBC szimfonikus zenekara Adrian Boulttal. A kilenc órás hírek és a kilenc húszas hadijelentés után Paul odadörmögte, hogy megnézi, Seddon bezárt-e éjszakára.

Akkor történt, hogy egy hirtelen ötlettől vezérelve, az előcsarnokon át a könyvtárszobához mentem. Óvatosan fordítottam meg a kilincset, mintha attól tartanék, hogy újra ott találom Rowlandot, ahogy mohón turkál az íróasztalon heverő érmék közt. A sötétítő függöny be volt húzva, és a szobát a régi könyvek illata töltötte be, nem a vér szaga. Az immár üres íróasztal szokványos bútordarab volt, nem volt benne semmi félelmetes, és a széket is szépen a helyére tolták. Megálltam az ajtóban, és biztosan tudtam, hogy a rejtély kulcsa ott rejtőzik, a szobában.

Aztán, részben kíváncsiságból, az íróasztalhoz mentem, és kihúztam a fiókokat. Mindkét oldalon volt egy-egy mélyebb, fölötte pedig két-két keskenyebb fiók. A bal oldalt annyira telerakták papírokkal és iratsomókkal, hogy alig tudtam kihúzni. A jobb oldali, mély fiók üresnek bizonyult. Kihúztam a fölötte lévő, kisebb fiókot. Számlákat és nyugtákat találtam benne. Ahogy turkálni kezdtem köztük, a kezembe akadt egy 3200 fontról kiállított nyugta, amelyen egy londoni érmekezeskedő felsorolta az öt héttel korábban eladott tételeket.

Más érdekeset nem találtam. Becsuktam a fiókot, és a franciaablak felé indulva méricskélgni kezdtem a távolságát az íróasztaltól. Ekkor az ajtó szinte nesztelenül kinyílt, és megláttam az unokatestvéremet.

Csöndesen hozzám lépett, és könnyedén megkérdezte:

– Mit csinálsz itt? Megpróbálsz kiűzni a gonoszt?

– Valahogy úgy – feleltem.

Egy pillanatra némán álltunk. Aztán megfogta a kezem, és a karjába fűzte.

– Sajnálom, kuzin, hogy ilyen rémes napod volt. Pedig nem akartunk mást, csak azt, hogy békés karácsonyod legyen.

Nem feleltem. Ereztem a közelségét, a teste melegét, az erejét. Ahogy elindultunk az ajtó felé, arra gondoltam, de nem mondtam ki: Valóban azt akartátok, hogy békés karácsonyom legyen? Csak azt?

Mióta a férjem elesett, rosszul aludtam, és most is álmatlanul feküdtem a baldachinos ágyban, újra lepergetve a különös nap eseményeit, megpróbálva értelmes egészé illeszteni össze az ellentmondásokat, az apró incidenseket, a nyomokat, hogy rendet teremtsék a rendetlenségben. Azt hiszem, egész életemben erre törekedtem. Egész további pályámat az a Stutleigh-ben töltött éjszaka határozta meg.

Rowlandot fél tizenegykor ölték meg, egyetlen ütéssel, amelyet az egy méter széles íróasztal túloldaláról mértek a fejére. Csakhogy fél tizenegykor az unokatestvérem velem volt, és voltaképpen egész nap csak percekre tűnt el a szemem elől. Megdönthetetlen alibit biztosítottam számára. De nem éppen ez volt-e, amiért meghívtak, odacsábítottak a békesség, a csönd, a jó ételek és italok ígéretével, pontosan azzal, amire egy frissen bevonult fiatal hadiözvegy vágyik?

Az áldozatot is csellel hívták Stutleigh-be. Az ő esetében az volt a csalétek, hogy értékes érmékre teheti rá a kezét, és intézheti az eladásukat. Csakhogy az érméket, amelyeket állítólag kényszerűségből föl kell becsülni és el kell adni, csupán öt héttel korábban vásárolták, nyomban azután, hogy elfogadtam a nagyanyám meghívását. Egy pillanatra eltűnődtem, vajon miért nem semmisítették meg a nyugtát, de rögtön meg is találtam rá a választ. Azért tartották meg, hogy miután feladatukat teljesítették, újra eladhassák az érméket, és visszakaphassák a 3200 fontot. És nemcsak engem, hanem másokat is fölhasználtak. Karácsony napja volt az egyetlen alkalom, amikor a cselédek biztosan a kastélyon kívül töltik az éjszakát. Arra is számíthattak, hogy a rendőrök a nekik szánt szerepet fogják játszani. A becsületes és lelkiismeretes felügyelő nem különösebben éles eszű, és ráadásul gátolja a tekintélyes család iránti tisztelet meg a főfelügyelő jelenléte, aki ugyan már túl volt a nyugdíjkorhatáron, de a háború miatt tovább szolgál, és akinek nincs tapasztalata a gyilkosságok terén, a család barátjaként pedig semmiképpen sem gyanúsítaná a ház urát a brutális gyilkossággal. A kép lassan kirajzolódott, és rajta az arc is. Képzeletben végigjártam a gyilkos útját. Ahogy a hamisítatlan Agatha Christie-krimikben, én is X-nek neveztem el.

Valamikor a szenteste folyamán kiürítették az íróasztal jobb oldali fiókját, az iratokat betöltték a bal oldali fiókba, és készenlétbe helyezték a gumicsizmát. A fegyvert elrejtették, talán a csizmával együtt, a fiókban. Nem, az nem lehet, okoskodtam; hosszabbnak kellett lennie, hogy átérjen az asztalon. Úgy döntöttem, hogy a fegyver kérdését egyelőre nyitva hagyom.

Aztán eljött a végzetes karácsonyi nap. Háromnegyed tízkor a nagyanyám fölmege, és azt mondja Rowlandnak, hogy előveszi az érméket a könyvtárszoba széfjéből, hogy megvizsgálhassa őket, mielőtt másnap elmegy. X tehát biztos lehet abban, hogy Rowland fél tizenegykor ott ül majd az íróasztalnál. Csöndben belép, magával viszi a kulcsot, és halkán bezárja maga mögött az ajtót. A fegyver már a kezében van, vagy valahol a közelben rejtőzik a szobában.

X megöli az áldozatát, és összetöri az órát, hogy rögzítse az időpontot, a cipőjét gumicsizmára váltja, kinyitja a franciaablakot, és kitárja. Aztán szaladni kezd át a könyvtárszobán, és kiugrik a sötétbe. Fiatalnak, egészségesnek és sportosnak kellett lennie, hogy átugorhassa a majd kétméternyi havas teraszt, és az ösvényen landoljon; de ő valóban fiatal, egészséges és sportos. Attól nem kell tartania, hogy lábnyomokat hagy az ösvényen. A havat ott letapostuk a délutáni hógolyózáskor. Megcsinálja az első lábnyomsort a franciaablakhoz, becsukja, majd letapossa a második nyomsort is, ügyelve, hogy az helyenként fedje az elsőt. A kilincsen hagyott ujjlenyomatok miatt nem kell aggódnia; az övé természetes, hogy rajta van. Aztán egy nyitva hagyott oldalsó kapun visszajön a házba, fölveszi a cipőjét, és a gumicsizmát visszateszi a helyére, a verandán. Amikor átvág az előcsarnokon, egy darabka hó leesik a csizmáról, és kis tócsává olvad a padlón. Másképp hogyan került volna oda az a víztócsa? Az unokatestvérem nyilvánvalóan hazudott, amikor azt mondta, hogy a vizet lötyögtette ki. Félig töltött vizeskancsó, pohárral letakarva állt a nagyanyám ágya mellett. Abból csak úgy lötytenhetett volna ki a víz, ha valaki megbotlik vele, és leejti.

És végezetül nevet is adtam a gyilkosnak. Csakhogy ha az unokatestvérem ölte meg Rowlandot, mikor tette? Csupán három percre hagyott magamra, amíg fölment elköszönni a nagyanyánktól. Elég lett volna ennyi idő arra, hogy elővegye a fegyvert, bemenjen a könyvtárba, megölje Rowlandot, megcsinálja a lábnyomokat, eltüntesse a fegyvert, miután letörölte róla a vért, aztán szép nyugodtan visszajöjjön, és megmondja, hogy én is menjek föl? De tegyük föl, hogy Bywater doktor tévedett, mert elhamarkodott diagnózisra készítette az óra. Tegyük föl, hogy Paul átállította az órát, mielőtt összetörte, és a gyilkosság fél tizenegynél később történt. Csakhogy az orvos minden kétséget kizárólag megállapította, hogy éjjel fél egynél nem történhetett később. De még ha ettől el is tekintünk, Paul akkor már olyan részeg volt, hogy aligha sújthatott le olyan pontosan. Csakhogy valóban részeg volt-e, vagy ez is a színjátékhoz tartozott? Előbb megkérdezte, kérek-e whiskyt, és csak aztán vette elő az üveget, és emlékeztem, hogy a leheletén csak nagyon gyöngén érződött az ital. De mégsem: az idővel nem manipulálhatott. Paul semmiképpen sem ölhetett meg Rowlandot. Akkor tegyük föl, hogy ő csak a gyilkos cinkosa; hogy a gyilkosságot valaki más követte el, talán az egyik tisztársa, akit titokban beengedett a házba, és elbújtatott a sok szoba egyikében. Ez a valaki fél tizenegykor leosont, és megölte Maybricket, miközben én alibit szolgáltatam Paulnak, a bömbölő Wagner-muzsika pedig elnyomta az ütések zaját. Amikor végzett az áldozatával, kiment a szobából a fegyverrel, és hozzáért az ajtó fölé akasztott csokorhoz, lesodorva a bogyókat. Paul csak ekkor ment oda, elővette a kulcsot, eltaposta a lehullott bogyókat, bezárta maga mögött a könyvtárszoba ajtaját, aztán megcsinálta a lábnyomokat, ahogy korábban elképzeltem.

Paul a cinkos és nem a gyilkos szerepében jó néhány kérdést nyitva hagyott, de korántsem tűnt lehetetlennek, hogy így történt. Egy katonatársnak könnyen meglehetett a szükséges ügyessége és hidegvére. Talán hadgyakorlatnak tekintették az egészet, gondoltam keserűen. Mire nagy nehezen álomra hajtottam a fejemet, szilárdan eltökéltem, hogy másnap alaposan megvizsgálom mindazt, amit a rendőrség elmulasztott. Megkeresem a fegyvert.

Visszatekintve úgy érzem, nem háborított fel különösebben a gyilkosság, és semmiképpen sem készítetett arra, hogy megosszam kételyeimet a rendőrséggel. Nem csak azért, mert kedveltem az unokatestvéreimet, Maybricket viszont nem. Azt hiszem, a háborúnak is volt benne szerepe. Világszerte jó emberek haltak meg, így kevésbé tűnt fontosnak, hogy egy ellenszenves alakot is megöltek. Ma már tudom, hogy ez nem volt helyes. A gyilkosságot sosem lehet megbocsátani vagy elnézni. Azt viszont nem bántam meg, amit később tettem: senkinek sem lenne szabad akasztófán végeznie.

Nagyon korán, még napfelkelte előtt fölébredtem. Türelemre intettem magam; nem érdemes lámpafénynél kutatni, és feltűnést sem akartam kelteni. Így megvártam, amíg Seddonné fölhozza a reggeli teát, megmosakodtam, felöltöztem, és csak percekkel kilenc óra előtt mentem le reggelizni. Az unokatestvérem nem volt ott. Seddonné azt mondta, hogy autóval bement a faluba, hogy átnézzesse a kocsit. Elérkezett az alkalom, amelyre vártam.

A kutatást a ház padlásán, egy kis lomtárban fejeztem be. Annyira tele volt zsúfolva, hogy hajókoffereken, fémládákon és régi bútorokon kellett átmásznom, hogy körülnézhessek. Találtam ott egy faládát, tele eléggé elnyútt krikettütőkkel és labdákkal, amelyeket vastagon por borított, és láthatóan nem használták őket, mióta az unokák a falubeli meccseken játszottak velük. Megérintettem egy gyönyörű, de kopottas hintalovat, amely nyikorogva himbálódzni kezdett, én pedig megbotlottam egy játékvasút bádogsínkupacában, és alaposan beütöttem a bokámat Noé bárkája jókora másába. Az egyetlen ablak alatt megláttam egy hosszú dobozt, és kinyitottam. Por szállt fel a barna csomagolópapírról, amely hat krikettütőt rejtett, a hozzájuk tartozó labdákkal és kapukkal. Feltűnt, hogy az efféle hosszú nyelű, kalapácsforma ütő alkalmas lett volna fegyvernek, de ezeket láthatólag évek óta nem használták. Visszazártam a dobozt, és folytattam a kutatást. A sarokban fölfedeztem két golfkészletet, és ott megtaláltam, amit kerestem. Az egyik golfütő, az a fajta, amelyiknek nagy, fából készült feje van, elütött a többbitől. A feje ragyogóan tiszta volt.

Akkor hallottam meg a lépteket, és hátrafordulva megpillantottam az unokatestvéreimet. Tudom, hogy a büntudat tisztán kiült az arcomra, ő azonban látszólag nem izgatta magát.

– Segíthetek? – kérdezte.

– Nem – feleltem. – Csak kerestem valamit.

– És megtaláltad?

– Igen. Azt hiszem, megtaláltam.

Belépett a szobába, becsukta az ajtót, és lazán nekidőlt.

– Kedvelted Rowland Maybricket?

– Nem – feleltem. – Nem kedveltem. De ez még nem elég ok a megölésére.

– Ez még nem – mondta könnyedén. – De van valami, akit tudnod kell róla. Ő a felelős a bátyám haláláért.

– Úgy érted, ő ölte meg?

– Nem ilyen közvetlenül. Zsarolta. Charles homoszexuális volt. Maybrick megtudta és megzsarolta. Charles öngyilkos lett, mert nem tudott volna hazugságban élni, Maybricknek kiszolgáltatva, és nem akarta elveszíteni ezt a kastélyt. Inkább a halál méltóságát választotta.

Ahogy visszatekintek, emlékeztetnem kell magam, hogy az 1940-es években egészen más volt a közvélemény hozzáállása. Ma már furcsa lenne, ha valaki ilyesmiért megölné magát. De akkor tökéletesen biztos voltam abban, hogy Paul igazat mond.

– A nagymama tud a homoszexualitásról? – kérdeztem.

– Hát persze. Az ő korában már kevés dolog van, amit az ember nem tud vagy nem sejt. A nagymama imádta Charlest.

– Értem. Köszönöm, hogy elmondtad. – Aztán némi hallgatás után hozzátettem: – Gondolom, ha azzal a tudattal kellene az első bevetésre menned, hogy Rowland Maybrick él és virul, úgy éreznéd, dolgodvégezetlenül mentél el.

– Okos lány vagy te, kuzin – mondta. – És nagyon jól fogalmazol. Pontosan így gondolnám, hogy dolgomvégezetlen mennék el. – Aztán megkérdezte: – Szóval mit csináltál itt fönn?

Elővettem a zsebkendőmet, és a szemébe néztem, néztem az arcát, amely olyan zavarba ejtően hasonlított az enyémre.

– Csak leporolgattam a golfütők fejét – mondtam.

Két nappal később elhagytam a kastélyt. Sosem beszéltünk többet a dologról. A nyomozás ment tovább, a maga eredménytelen útján. Megkérdezhettem volna a kuzinomtól, hogyan csinálta, de nem tettem. Évekig azt hittem, sosem fogom megtudni.

Az unokatestvérem meghalt Franciaországban, de hála istennek nem a Gestapo kínzásaitól, hanem egy katonai rajtaütésben. Kíváncsi voltam, vajon a katonatárs-cinkosa túlélte-e a háborút, vagy ő is elesett. A nagyanyám egyedül élt tovább a kastélyban, és csak 91 évesen halt meg, a házat pedig az elszegényedett nemesasszonyok jótékonyági együletére hagyta azzal, hogy rendezzék be otthonnak, vagy adják el. Sosem hittem volna, hogy éppen ezt az együletet választja. A kastélyt eladták.

Nekem a nagyanyám könyvtára jutott örökségül. A nagy részét én is eladtam, de előbb odautaztam, hogy átnézzem, és kiválasszam azokat a köteteket, amelyeket megtartok. Válogatás közben találtam egy fényképalbumot, két meglehetősen unalmas, XIX. századi prédikációs könyv közé dugva. Leültem ahhoz az íróasztalhoz, amelynél Rowlandot megölték, és belelapoztam. Mosolyogva nézegettem a barnássárga fényképeken a dúskeblű hölgyeket a szoros fűzőkben és a hatalmas, virágdíszes kalapokban. Aztán, ahogy forgattam a merev lapokat, hirtelen megláttam a nagyanyámat, fiatal lányként. Zsokésapkára emlékeztető, nevetséges kis kalapot viselt, és olyan magabiztosan markolta egy golfütő nyelét, mintha napernyőt tartana. A fénykép alatt gondosan formált betűkkel ott állt a neve, alatta pedig ez: „A megyei golfbajnokság női győztese, 1898.”

Tomcsányi Zsuzsanna fordítása

ED MCBAIN

Nagyon kellemes karácsony

Pete Charpens a bárpultnál ült. Rávigyorgott önmagára a tükörben, és így szólt:

– Kellemes karácsonyt!

Még nem volt karácsonyeste, ez igaz, de ezt mondta, mert jólesett hallani. Pete, ostobán vigyorogva, fölemelte poharát, kortyolt az italból, és újra így szólt:

– Kellemes karácsonyt! – Nagyon jól érezte magát, föl volt dobva. Ma este övé a város. Azóta, hogy följött Whiting Centerből nyolc hónappal ezelőtt, ma este érezte először, hogy valamiképpen ő is a városhoz tartozik. Ma este elmerült a városban, akár egy forró fürdőben, s lustán elterülve hagyta, hogy ellepje a hullámozó víz. Karácsonyeste volt, mindenütt csönd és nyugalom, és Pete Charpens szerette a föld kerekiségén kóborló összes teremtetett lelket, mert úgy érezte, hogy végre hazajött, végre megtalálta azt a helyet, amelyet keresett, végre megtalálta önmagát.

Jó érzés volt.

Aznap délután, amint véget ért a hivatalban a karácsonyi parti, Pete kiment az utcára. A kirakatok vörösen izzottak, akár a nagy hasú kályhák, forró fényük átszelte a csípősen hideg levegőt. A levegőben érződött a beígért hóesés, s Pete fölhajtv a tweedkabátjának gallérját, sétált New York csillogó utcáin, és közben melegséget és boldogságot érzett. Az utcák tele voltak árusokkal, csilingelő Mikulásokkal meg hatalmas koszorúkkal és óriási fenyőfákkal. A hangszórókból zene szólt, az örök érvényű karácsonyi énekek. De mindez semmi. Nyolc hónap óta Pete először érezte a város lüktetését, az embereket, a zajt, az összevisszaságot, a rohanást és mindenekfölött a melegséget. Eltelt ezzel a melegséggel, és meglepődött tőle. Először a szemlélő ostoba mosolyával figyelt, aztán hirtelen ráeszmélt – és már tudta –, hogy ő is része ennek a melegségnek. Rövid nyolc hónap alatt a város részévé vált – a város pedig az ő részévé. Otthonra talált.

– Pincér – mondta.

A pincér odabaktatott. Szeplős, vörös képű, nagydarab ember volt. Minden mozdulata gyakorlott s mégis elegáns. Kedves fickónak látszott; kedves felesége lehet otthon, és helyes gyerekei, akik most valahol Queensben a karácsonyfát díszítik.

– Mit parancsol, uram? – kérdezte.

– Pete. Hívjon Pete-nek.

– Rendben, Pete.

– Higgye el, nem vagyok részeg – mondta Pete. – Tudom, minden részeg ezt mondja, de én nem hazudok. Olyan átkozottul boldog vagyok, hogy legszívesebben táncra perdülnék. Érzett valaha ilyesmit?

– Persze – felelte mosolyogva a pincér.

– Meghívhatom egy italra? Tudom, hogy a pincérek sohasem isznak, de hadd fizessenek magának valamit. Kérem. Nézze, meg akarom köszönni az embereknek, érti? Mindenkinek ebben a városban. Meg akarom köszönni nekik, hogy itt vannak, hogy várost alkotnak. Marhaság, amit mondok?

– Igen – felelte a pincér.

– Oké. Oké, akkor marha vagyok. Csak hát én falusi vagyok, tudja? Nyolc hónappal ezelőtt jöttem fel Whiting Centerből. Kiáll még a zsebemből a kapanyél. Majd megőrültem ettől a zűrzavartól. De aztán kaptam munkát, méghozzá jó munkát, megismertem egy csomó csodálatos embert, megtanultam öltözködni, és... és otthonra leltem. Elcsépelt szöveg, ugye? Tudom. A paraszt beszél belőlem. De ha egyszer szeretem ezt az átkozott várost, *szeretem!* Kedvem lenne megcsókolni minden lányt az utcán. Kedvem lenne kezet rázni minden szembejövő fickóval. Szeretném megmondani nekik, hogy érzem, hogy vagyok, hogy ember vagyok, hogy élek. Élek, a mindenit neki, élek!

– Így is van ez jól – egyezett bele a pincér.

– Tudom. Nagyon is jól tudom, kedves barátom! Whiting Centerben halott voltam, de most itt vagyok és élek, és... ide hallgasson, hadd fizessenek magának valamit!

– Nem iszom – makacszkodott a pincér.

– Oké, nem vitatkozom. Ma este nem akarok senkivel vitázni. A kutyafáját, ez lesz csak a karácsony! Az áldóját, olyan átkozottul boldog vagyok, hogy majd kicsattanok! – Hangosan nevetett, vele nevetett a pincér is. A nevetésből lassanként kuncogás lett, aztán csak mosoly. Pete a tükörbe nézett, megint fölemelte a poharát, és így szólt:

– Kellemes karácsonyt! Kellemes karácsonyt!

Még mindig mosolygott, amikor a férfi bejött a kocsmába, és leült mellé. A férfi nagyon magas volt, öltönye alatt érződtek az izmok. Amikor belépett az ajtón, nem volt rajta sem kabát, sem kalap. Leült Pete mellé, és ujjával csettintett a pincérnek.

– Egy rozspálinkát tisztán – mondta.

A pincér bólintott és elment. A férfi a tárcájáért nyúlt.

– Meghívhatom? – kérdezte Pete.

A férfi megfordult. Széles arca volt, vaskos orra fölött apró barna szempár. Ez a szem valahogy nem illett a férfi erőteljes testéhez. Egy pillanatig nézte Pete-et, aztán ezt mondta:

– Buzi maga vagy mi?

Pete elnevette magát.

– Ugyan, dehogy – mondta. – Csak boldog vagyok. Karácsonyeste van, és szívesen meghívnám egy italra.

A férfi elővette a tárcáját, kirakott egy ötdollárost a pultra, és így szólt:

– Kifizetem magam az italomat.

– Mi a fene ez? Úgy nézek ki, mint aki nem engedhet meg magának egy italt? – kérdezte kíváncsian.

– Dehogy – mondta Pete. – Csak szerettem volna... Nézze, boldog vagyok, és szeretném valakivel megosztani, ennyi az egész.

A férfi csak dűnnyögött. A pincér kihozta az italát. Egy hajtásra fölhajtotta, és kérte a következőt.

– Pete Charpensnek hívnak – mutatkozott be, a kezét nyújtva.

– Hát aztán – mondta a férfi.

– És... magát hogy hívják?

– Frank.

– Örülök, hogy megismertem, Frank. – Pete közelebb nyomta a kezét a férfihoz.

– Kopjon le, hapsikám – mondta Frank.

Pete zavartalanul vigyorgott.

– Lazítania kéne – mondta. – Komolyan mondom. Tudja, abba kéne hagynia...

– Pont maga fogja megmondani, hogy mit kell abbahagynom! Ki az ördög maga, különben is?

– Pete Charpens. Mondtam már.

– Szálljon le rólam, Pete Charpens. Megvan nekem a magam baja.

– Nem akarja elmondani?

– Nem, nem akarom elmondani.

– Miért nem? Megkönnyebbülne.

– Menjen a pokolba, és hagyjon már békén – mondta Frank.

A pincér kihozta a második italt. Frank belekortyolt, majd a kocsmapultra tette az üres poharat.

– Parasztnak nézek ki? – kérdezte Pete.

– Rohadt buzinak néz ki – felelte Frank.

– Nem, komolyan...

– Megmondtam.

– Mi bántja, Frank?

– Pap maga, vagy mi?

– Nem, csak arra gondoltam...

– Ide figyeljen, én inni jöttem ide, nem gyónni.

– Volt a seregben?

– Egen.

– Én meg a tengerészetnél szolgáltam – mondta Pete. – Örülök, hogy már nem vagyok ott, annyi biztos. Örülök, hogy pont itt vagyok, a legcsodálatosabb városban az egész átkozott világon.

– Menjen inkább a Union térre, ott szónokoljon – mondta Frank.

– Segíthetek, Frank? – kérdezte Pete. – Mit tehetek magáért? Ne fizessenek mégis valamit? Vagy mondja el, mi nyomja a szívét! Olyan átkozottul szomorú, hogy úgy érzem...

– Nem vagyok szomorú.

– Pedig szomorúnak látszik. Mi történt? Talán elvesztette az állását?

– Nem, nem vesztettem el.

– Mivel foglalkozik, Frank?

– Most teherautó-sofőr vagyok. De azelőtt bokszoló voltam.

– Tényleg? Komolyan bokszoló volt? Nem csap be?

– Minek csapnám be?

– Mi a vezetékneve?

– Blake.

– Frank Blake? Nem hiszem, hogy hallottam volna. Persze, nem vagyok valami jártas a bokszban.

– Blake, a Tigris, így hívtak. A ringben ez volt a nevem.

– Blake, a Tigris. Tudja, nálunk Whiting Centerben nem voltak bokszmérkőzések. El kellett mennünk Waterloo-ba, ha látni akartunk egyet. Biztos ezért nem hallottam még magáról.

– Biztos – mondta Frank.

– Miért hagyta abba a bokszolást?

– Muszáj volt.

– Miért?

– Megöltem egy fickót.

Pete nagyra nyitotta a szemét. – A ringben?

– Persze, hogy a ringben. Mondja, teljesen hülye maga? Azt hiszi, sétálhatnak idekinn, ha nem a ringben történt volna?

– Ez aggasztja?

– Nem aggaszt engem az égvilágon semmi. Nagyon frankón érzem magam.

– Hazamegy karácsonyra?

– Nincs nekem otthonom.

– Biztos, hogy van – mondta Pete szelíden. – *Mindenkinek* van otthona.

– Na, ne mondja! És a magáé hol van? Whiting Centerben, vagy mit is mondott, hol a fenében?

– Nem, dehogy. Most itt van az otthonom. New York Cityben. New York. New York. A legeslegnagyobb város a világon.

– Hogyne – mondta Frank epésen.

– A szüleim már nem élnek – mondta Pete. – Testvéreim nincsenek. Semmi sem köt már Whiting Centerhez. De tudja, úgy érzem, hogy New Yorkban szívesen maradnék. Megismerkednék itt egy kedves lánnyal, feleségül venném, családot alapítanék és... és itt lenne az otthonom.

– Óriási – mondta Frank.

– Hogyhogy megölte azt a fickót? – kérdezte minden átmenet nélkül Pete.

– Megütöttem.

– És megölte?

– Az ádámcsutkájára ütöttem. Véletlenül.

– Haragudott rá?

– A ringben voltunk. Mondtam már.

– Persze, persze, de mégis, haragudott rá?

– Egy bokszoló nem haragudhat az ellenfelére. Azért fizetik, hogy bunyózzon.

– Szeretett bokszolni?

– Nagyon – felelte határozottan Frank.

– Szörnyű éjszakája lehetett, miután megölte azt a fickót, ugye, Frank?

Frank sokáig hallgatott, majd azt mondta:

– Kopjon le, jó?

– Sohasem bunyóznék pénzért – mondta Pete. – Hirtelen természetű vagyok, piszkosul be tudok gurulni, de pénzért sohasem tudnám csinálni. Különben is, most túl boldog vagyok ahhoz, hogy...

– Kopjon le – mondta újra Frank, és hátat fordított Pete-nek, aki egy darabig szótlán maradt.

– Frank? – szólt végül.

– Mit akar már megint?

– Ne haragudjon. Nem kellett volna olyasmiről beszélnem, ami fájdalmat okoz magának. Nézze, karácsonyeste van, hadd...

– Felejtse el.

– Fizethetek magának valamit?

– Nem. Ezerszer megmondtam már, hogy nem. Ki tudom fizetni magam is azt a rohadt italt!

– Karácsonyeste van...

– Füttyölök rá, hogy mi van. Libabőrös leszek az ilyen boldog pasasoktól, mint maga! Szálljon már le rólam, jó?

– Ne haragudjon. Én csak...

– Boldog, boldog, boldog. Vigyorog, mint egy tökkelütött. Mi a fenétől boldog ennyire? Van talán valahol egy olajkútja? Vagy egy aranybányája? Mi ütött magába?

– Én csak...

– Maga csak egy kis mitugrász! Abban a pillanatban, ahogy megláttam, rögtön kiszúrtam, ki maga! Rohadt buzi, semmi több!

– Nem, nem – mondta Pete jóindulatúan. – Téved, Frank. Becsszóra, csak úgy érzem, hogy...

– A faterja is biztos buzi volt. A mutterja meg biztos szétrakta a lábát minden matrónak a városban.

Pete arcáról eltűnt a mosoly, aztán, mintegy puhatolódzva, újra megjelent.

– Ezt nem gondolja komolyan, Frank – mondta.

– Nem szoktam viccelődni – mondta Frank. Szemében furcsa fény villant. Figyelmesen végigmérte Pete-et.

– Már úgy értem, az anyámmal kapcsolatban – mondta Pete.

– Tudom, hogy miről beszél. De megismételhetem. Szétrakta a lábát minden matrónak a városban.

– Ne mondjon ilyet, Frank – mondta Pete. Már nem mosolygott: hol döbbsen ráncolta a homlokát, hol kínos arckifejezéssel nézett Frankre.

– Maga egy buzi, a mutterja meg egy...

– Hagyja abba, Frank.

– Mit hagyjak abba? Ha egyszer a mutterja egy...

Pete fölpattant a bárszékről.

– Állítsa már le magát! – üvöltötte.

A pincér, aki a kocsmában volt, feléjük fordult. Frank észrevette a szeme sarkából.

– Az anyád egy ringyó volt – suttogta dermesztő hangon, és Pete fölemelte az öklét, hogy megüsse.

Frank behúzta a nyakát, és az ütés épp csak a feje búbját súrolta. A pincér már meg is indult feléjük. Nem látta Frank szemében a furcsa csillogást, nem hallotta Frank suttogását: „Ringyó, ringyó!”

Pete vadul ellökte magát a pultról. Aztán észrevett egy üveget, fölkapta, és Frankhez vágta.

Az őrszemes rendőr letérdelt Pete holtteste mellé.

– Ez meghalt, semmi kétség – mondta. Fölállt, és leporolta a nadrágját. – Mi történt?

Frank zavartnak és kábának látszott. – Teljesen megvadult – mondta. – Ültünk és beszélgettünk. Szép csendesen. Egyszerre csak meg akart ütni. – A pincérhez fordult. – Így volt?

– Ivott – mondta a pincér. – Lehet, hogy részeg volt.

– Vissza sem ütöttem – mondta Frank amíg föl nem kapta a sörösüveget. Karácsonyeste van, az ördögbe is. Nem akartam én bajt.

– Mi történt, amikor fölkapta az üveget?

– Hozzám vágta. Ezért aztán... fölemeltem a kezem, hogy megvédjem magam. Csak meglöktem egy kicsit, úgy éljek!

– Hol ütötte meg?

Frank nem felelt rögtön.

– Az ádámcsutkáját, azt hiszem. – Megint szünetet tartott. – Önvédelemből tettem, higgye el. Ez a fickó egész egyszerűen megvadult. Biztosan örült volt.

A járőr együtt érzően bólogatott.

– Kevesebb a bolond a diliházban, mint amennyi idekinn szaladgál – mondta Frankhez fordulva. – Ne vegye úgy a szívére, öregem. Föl fogják menteni. Ide a rozsdás bököt. Csak mondja el nekik benn a városban úgy, ahogy történt.

– Megvadult – mondta Frank. – Egyszerűen megvadult.

– Hát... – vont a vállát a járőr. – A társam majd intézkedik a hulla elszállításáról. Mi meg jobb, ha bemegyünk a városba. Sajnálom, hogy el kell rontanom a karácsonyát, de hát...

– Ő rontotta el – mondta Frank a fejét rázva, és a földön fekvő holttestre nézett.

Együtt indultak el a kocsmából. Az ajtóból az őrszemes rendőr integetett a pincérnek, és azt mondta:

– Kellemes karácsonyt, öregfiú!

Kincses Anna fordítása

MARCIA MULLER

Csendes éj

Az előzőtől meglehetősen eltérő karácsonyi történet ez a Marcia Muller magándetektívjéről, Sharon McCone-ról szóló elbeszélés, aki karácsonyeste San Francisco barátságtalan utcáin kószál, hogy rátaláljon egy elszökött tinédzserre, aki történetesen az unokaöccse. McCone, amikor 1977-ben a könyvpiacra megjelent, az első modern női magándetektív volt, és a legjobbak egyike is maradt. Hála elsősorban könyörületes szemléletének és az általa föl vállalt esetek kellőképpen kivizsgált hátterének.

*

– Larry, azt sem tudom, mit mondjak!

Amit viszont én mondani akartam:

– És most nekem ezzel mit kellene csinálnom? – A tárgy, amelyet épp most szabadítottam ki vidám, vörös és arany színű karácsonyi csomagolópapírából, egy műanyag zacskó volt, körülbelül hússzor harminc centiméteres, dugig töltve valamivel, ami gyanúsán hasonlított a fűrészporra. Ide-oda forgattam, mintha megcsodálnám, és valami azonosító jelzést kerestem rajta.

Amikor fölpillantottam, láttam, hogy Karry Koslowski barna szeme várakozóan ragyog. Úgy tűnt, még kis, pödört bajuszának vége is fölborzolódik.

– Tökéletes – mondtam sután.

Nagy sóhajtással engedte ki visszafojtott lélegzetét.

– Gondoltam, hogy az lesz. Emlékszel még, mit mondtál, hogy újabban hamar elfogy az energiád? Én meg azt válaszoltam rá, próbáld meg a reggelinél kicsit földobni magad a proteines itallal, mire közölted, reggelente nincs időd ilyesmire.

A beszélgetés során megint rajta voltam, de hiába. Rábólintottam.

– Nos – folytatta –, egy magas pohárba tégy két kávéskanálnyi ebből a keverékből, önts hozzá vizet, keverd össze és kész.

Természetesen, instant változata volt a hírhedt proteines italának. Larry volt maga az egészség az All Souls Legal Cooperative alkalmazottai közül. Gyakran talált süket fülekre felénk intézett, vehemens korholása, hogy igazodjunk jobb táplálkozási normákhoz.

– Kösz – mondtam. – Holnap reggel első dolgom lesz, hogy kipróbáljam.

Larry lehajtotta fejét, ajka felénk elégedettséggel csücsörített zilált kis bajusza alatt.

Karácsony előestéjének késő délutánja volt, és az All Souls összes dolgozója az egymás közti ajándékok hagyományos kicserélésével foglalatoskodott. Az évente megismétlődő rítus a szövetkezet megalapításának idejéig nyúlik vissza, amikor a legtöbben túl szegények voltak ahhoz, hogy egynél több ajándékot engedhessenek meg maguknak. Az egyetlen szabály: Mind Legyen Egyszerű.

Zsúfolásig megtelt a szövetkezet San Franciscó-i, Viktória korabeli óriási bejárati társalgója. Emberek üldögéltek a bútorokon vagy, mint Larry és jómagam is, törökülésben a padlón, mindenki ott ó-zott és á-zott az ajándéka fölött. A beugró ablakánál a karácsonyfa mellett főnököm, Hank Zahn most tette föl új sapkáját és egyujjas kesztyűjét, amelyet helyettesem, Rae Kelleher kötött neki, nagy eltökéltség és a színek tekintetében komoly konzultációk után. Rae viszont az általam vásárolt sálát és sapkát próbálta föl, és én reménykedtem, hogy ezzel végre átadja a szemeteskosárnak a Berkeley Egyetemen eltöltött napjaiból visszamaradt relikviáit. Mások otthon készült süteményeket meg a már egyenesen bűnnek számító karamellát majszolgatták, vagy másféle ajándékaikat nézegették: egy-egy palack különleges bort, következő évi naptárakat, válogatott játékokat, növényeket és különböző könyveket.

Nekem meg itt volt ez a leginkább fűrészporthoz hasonlító instant egészségvédő ital. Egy egész zacskóval!

A teremben olyan nagy volt a hangzavar, hogy alig hallottam meg a telefon csengését a hátam mögött lévő hallban. Titkárom, Ted Smalley, aki azonnal ugrik az ilyesmire, átlépett fölöttem, és odament az asztalához, ahol a készülék pihent. Egy pillanattal később már szólt is:

– McCone, magát hívják.

Gyomrom bukfacezett egyet, mert személyes természetű híreket vártam, amelyek lehetnek nagyon jók, de lehetnek nagyon rosszak is. Még egyszer megköszöntem Larrynek az ajándékot, fölálltam, és átvettem a kagylót Tedtől. Ott maradt az asztal mellett állva. A hét elején már elszórakoztattam családi problémámmal, most pedig tudtam, alig várja, hogy segítséget vagy vigaszt nyújthasson.

– Shari? – Húgom, Charlene hangja nyugodt volt, de attól, hogy a Sharon becenevét használta, ahogyan apámon kívül senki más sem hív, hacsak nincs komoly baj, a gyomrom megint ugrott egyet.

– Itt vagyok – mondtam.

– Shari, valaki látta. Ricky egyik barátja látta Mike-ot!

– Hol? Mikor?

– Ma, dél körül. Odafenn, San Franciscóban.

Megkönnyebbülten sóhajtottam egyet. Tizennégy éves unokaöcsém, aki a legidősebb Charlene és Ricky hat kölyke közül, öt nappal ezelőtt megszökött szülei Pacific Palisades-i házából. Most viszont úgy tűnt, életben van, ha nem is a legnagyobb biztonságban. Bensőmben a detektív azonban óvatosságot parancsolt.

– Biztos benne ez a barát, hogy Mike-ot látta?

– Igen. Beszélt is vele. Mike közölte, téged látogatott meg éppen. Utána viszont barátunk elgondolkodott rajta, hogy a fiú valahogy ápolatlannak és fáradtnak hatott, és hogy te valószínűleg nem hagynád ott mászkálni a városnak azon a részén: Tehát telefonált nekünk, hogy ellenőrizze a dolgot.

Jeges kéz érintette meg a lapockám.

– A város melyik részén?

– A városháza körül, barátunk szerint rossz hírű környék.

Nagyon rossz hírű környék, gondoltam, veszélyes terület, amely gyakran odavonzza az ilyen szökevényeket, és ahol a fiúk meg lányok egyaránt prédául eshetnek striciknek és kábítószerárusoknak...

Charlene szólalt meg előbb:

– Shari?

– Még mindig itt vagyok, csak gondolkodom.

– Nem föltételezed, hogy fölkeresne téged, ugye?

– Kétlem, ha eddig nem tette meg. De ha mégis, van valaki nálam otthon, régi barátnőm, aki karácsonyra jött hozzám, és tudja, hogy ott kell tartania, meg azonnal fel kell engem hívnia. Van-e még valaki, akit ismer a fiú itt a városban? Valaki, akiben megbízhatna, hogy nem küldi haza?

– Nem jut eszembe senki.

– Mi van azzal a barátotokkal, akivel jó pár karácsonyt töltöttetek együtt, azzal, akinek két kislánya van, és a Mission Doloresszel szemben, a Tizenhatodik utcában lakik?

– Genny Shriber? Négy évvel ezelőtt elköltözött. – Olyasféle zaj hallatszott, mintha Charlene feltűnő zokogást próbálna visszatartani. – Hiszen még olyan kisfiú. Annyira kicsi és olyan makacs.

De a makacs kisfiúk elég gyorsan felnőnek a város zord utcáin. Nem akartam, hogy ilyen hirtelen felnőtté válás legyen unokaöcsém osztályrésze is.

– Nézd az egészet a jó oldaláról, Charlene – mondtam, sokkal őszintébben, mint ahogy gondoltam. – Mike pont abba a városba jött, ahol neked van saját magáendetektíved. Azonnal hozzálátok, és megkeresem.

*

Minden azzal a mopeddel indult, amelyet Mike szeretett volna karácsonyra. Vagy meglehet, egy évvel korábban elkezdődött már, amikor Ricky Savage végre megütötte a főnyereményt.

A húgommal eltöltött házassága első tizennégy évében Ricky semmi más nem volt, csak egy az arc nélküli country- és westernzenészek közül, aki háttérzenét szolgáltatott, és néha énekelt az utazgató bandákkal, a látszatra teljesen valószínűtlen befutásról álmodozva. Ő és Charlene kidolgozott egy szaporodási sémát (és tempót), amin mindig elcsodálkoztam. Teherbe ejtette a nejét, elment koncertkörútra, és visszajött, miután megszületett a kicsi. Majd újra elment, amikor rajta volt a kétórai etetés sora, és visszajött, amikor a gyereket elválasztották. És kezdődött előlről az egész cirkusz. Végül, a hatodik gyerek után, Charlene észbekapott, és elköttette a petevezetékét. Ricky viszont továbbra is több időt töltött utazással, mint amennyit otthon volt, és még mindig csak álmodozott.

De aztán az apjától azzal az ígérettel kölcsönvett pénzzel, hogyha egy éven belül nem sikerül befutnia, felhagy a zenéléssel, és beszáll testvérem, John, festő és mázóló vállalkozásába, Ricky csinált egy demofelvételt valami számról, amelyet ő maga írt, és a címe ez volt: *Pókhálók emlékezetem padlásszobájában*. Egy reménytelenül szerelmes fickóról szólt, akinek a fent említett pókhálókon kívül volt még egy „*kanálisa is, odalenn lelke pincéjében*” meg egy „*kis rövidzárlat szíve huzalozásában*”. Amikor először meghallottam, biztos voltam benne, hogy a papa pénze olyan, mintha a WC-n húzták volna le, de a sors máshogy akarhatta. Elégge perverz módon. A dal átütő siker lett, és további Ricky Savage-slágeret követték.

Ricky és Charlene, az újjgazdagok igazi stílusában, gyorsan átköltözött a belvárosba, vagyis ez esetben feljebb a parton, Los Angeles nyugati részéből a luxusnak számító Pacific Palisadesre. Jöttek az új kocsik, az új bútor meg az új ruhák, úszómedencés ház és játékok meg mindenféle jó a gyerekeknek. Pontosabban szólva, nagyon sok jó, bármi, amit csak akartak... eddig a karácsonyig, amikor biztonsági okokból, Charlene egyszerűen nem volt hajlandó megvásárolni a mopedet Mike-nak. Mike pedig, amilyen kis keményfejű csibész, fogta a mintegy ötvenöt dollárnyi megtakarított pénzét, és autóstoppal eltűnt otthonról a csendes-óceáni partvidéket végigkísérő autósztádán.

Az egész az istenverte moped miatt volt! Az is, hogy le kellett mondanom karácsonyi programjaimat, és hozzá kellett látnom, hogy átfésüljem egy szökevényért a területnek, amelyet Polk Gulchnak hívnak, minden hírhedt utcáját és sikátorát...

*

A város ezen a karácsonyestén furcsán halk volt, a sötét utcák, bár nem hatottak elhagyatottnak, elnémultak. A legtöbben behúzódtak a család és a barátok nyújtotta melegségbe. Mások, gyanítom, azért vonultak vissza, hogy az ebben az évszakban annyira járványos magányukat ápolhassák. A megelőzőt járókelők csöndben mozogtak, mintha nem nagyon akarnák fölhívni a figyelmet jelenlétükre.

A Markét Streeten kezdtem, és úgy haladtam északnyugatnak, a Tenderloinon keresztül a Polk Gulch felé. Mielőtt elindultam volna, odahívtam fényképész ismerősömet, aki többre becsüli a bőkezű honoráriumot, mint az ünnepeket, és csináltattam vele vagy száz példányt egy Mike-ről készült új keletű fotóról. Azokat osztogattam aztán névjegykártyámmal együtt minden alkalmazottnak azokban a sarki élelmiszerboltokban, alkoholt is árusító helyeken, olcsó szállodákban és zsíros asztalú éttermekben, amelyeket csak nyitva találtam. A képek láttán senki sem reagált, eltekintve az együtt érző vagy közömbös fejrázásoktól és az ígéretektől, hogy nyitva tartják majd a szemüket. Amikorra elértem a Polk Streetet, ahol tízkor találkozóm volt egy buzibárban, fáztam, fájt a lábam, és komolyan el is csüggedtem.

A Polk Gulch nevét onnan kapta, hogy völgyben van, ahol a mélyben valahol egy folyó fut, és régen ez volt San Francisco homoszexuális köreinek központi találkahelye. A hetvenes években azonban a nyüzsgés java része áttolódott, föl a Market Streeten egészen a Castro kerületig. Egyes részei, különösen a Tenderloinnal határosak, manapság elkésérítően hírhedtek. Jártomban-keltemben, miközben a megpillantott fiatalok mindegyikének arcát megvizsgáltam, hirtelen ébredtem rá az utcai prostituáltak és kokósok meg alkoholisták és otthontalanok szemében fölbukkanó reménytelenségre és lemondásra.

A megbeszélt helytől pár háztömbnyire volt egy üres telek, amelyet láncszemes kerítés övezett. Odabenn óriási lyukat ástak az épület pincéjében, amely annak idején lehetett itt, de most tárva-nyitva állt az elemek számára. Az emberek csak úgy átmásztak a kerítésen, és jó lakóhelyre találtak odalenn. Tábor tüzek égtek, semmibe véve a *Tilos az átjárás* feliratokat. Az otthontalanok kicsit elengedhették magukat, legalábbis ezen az egy éjszakán. Karácsonyeste senki sem fogja őket piszkálni.

Odamentem a kerítéshez, és ujjaimmal megmarkoltam a hideg fémet. Lebámultam a vibráló fénybe és árnyékokba, és azon tűnődtem, vajon Mike a szedett-vedett, éhes társaság között van-e. Az emberek java része középkorú és idős lehetett, de voltak gyermekes családok és elszórtan fiatalok is, bár egyértelműen nem lehetett kivenni. Végül elfordultam, miután rájöttem, alig van már időm, hogy tízre odajussak a buzibárba.

*

A transzvesztitát Normának hívták, és egyszerű, hideg szépség volt. Férfi vagy nő? Sosem tudtam, hogyan hívjam őket. Mindketten helyet foglaltunk egy sarokasztalnál, pezsgőt szűrészölgetve, mivel Norma ragaszkodott hozzá. („Végtére is, karácsonyeste van, kedvesem!”) A bár karácsonyfáján elhelyezett pislogó, színes fények és a minden asztalra odatett, bogyós gyertyák dacára, félig-meddig elhagyatottnak és sivárnak tűnt. Norma merész bársonycicomája és az ékszerei több mint patetikus jelleget kölcsönöztek az egésznek. Egymagában üldögélt, amikor beléptem, és azonnal mohón üdvözölt.

Normával Ted Smalley-n keresztül kerültem kapcsolatba, aki szintén homoszexuális, és széles körű ismeretsége van a város buzi közösségének minden rétegéből. Norma, Ted közlése szerint, mindent tudott, amit tudni érdemes arról, mi történik a Polk Gulchon. Ha valaki segíthet, akkor ő az.

Mike, a fénykép alapján, nem tűnt ismerősnek Norma számára.

– Az évnek ebben a szakában olyan sok kis szökevény van az utcákon – közölte velem. – A kölykök mind karácsony tájára összpontosítják reményeiket. Amikor rájönnek, hogy a Mikulás nem az az óriási fickó, akinek hinni szerették volna, egyszerűen lelépnek. Mint az ön unokaöccse is.

– És mi történhet egy hozzá hasonló gyerekekkel? Vajon hová menne?

– Sok ilyen hely van. Van egy szálloda, a Vinton. Rengeteg szökevény húzódik meg ott eleinte, amíg ki nem fogynak a pénzükből. Ha aztán drogosokba botlik, kipróbálja valamelyik tömegszállást, kapualjat vagy sikátort. Ha pedig kerítőre akadt... hát akkor nagyon gyorsan meg kéne keresni...

Ujjaim önkéntelenül markolták meg a pezsgőspohár szárát. Norma észrevette, és együttérzéssel rázta meg fáradtságosan összeállított frizuráját.

– Nem valami vidám gondolat, igaz? De hát mit lát itt, ami az volna? Kivéve engem! – Amikor az utolsó szavakat kiejtette, mosolya egyenesen önmarcangoló volt.

– Már öt napja, hogy eltűnt – mondtam –, és csak ötvenvalahány dollár volt nála. Mostanra biztos elfogyott már, valószínű, hogy nincs a szállodában vagy egyéb ilyen helyen. Droggal sosem volt dolga. Apja zenész, és annak rengeteg haverja drogos. A gyerek határozottan elítélte őket. A másokra még csak gondolni sem akarok, bár valószínűleg végül muszáj lesz.

– Szóval, most mit csinál?

– Megpróbálkozom a szállodával. Visszamegyek, és beszélek az emberekkel azon az üres telken. Megnézek minden kölyköt, aki csak elmegy mellettem.

Norma megint Mike fényképére meredt, amely az asztalon kettőnk között feküdt.

– Átkozott nagy szégyen, egy ilyen helyes kölyök! Otthon kellene lennie a családdal, a fát díszítgetve, gesztenyét pirítva a tűzön vagy valami más, ilyenkor szokásos dologgal foglalatoskodva.

– Az amerikai karácsonyi álom, igaz?

– Na, ja. – Vonakodva elmosolyodott, és fölemelte poharát.
– Igyunk az amerikai karácsonyi álomra... és mindazokra, akiket elkerült.

*

A Vinton szálló pár háznyira volt csupán, az Eddy Street sarkán. A hallt egy emelettel följebb találtam, egy már bezárt szendvicses üzlet fölött, és jó ideig kellett várnom meg újra csöngtetnem, mire fölmászhattam a szőnyeg nélküli lépcsőn, amely bizony erősen búzlott a fertőtlenítőtől, és halványan a vizelet szagára is emlékeztetett. A hall elnevezés aztán tényleg nem illett rá: inkább keskeny folyosó volt, egyik oldalán íróasztallal; amely mögött magas, afrofrizurás, fiatal néger üldögélt. Odafele a levegő a marihuána szagától volt sűrű. Úgy sejtettem, ezt a karácsonyestét kábítószerrel tölthette. Szeme jelezte, pánikban van, amikor táskámba nyúltam, hogy igazoljam magam. Majd rájött, nincs még itt a világvége, és kicsit fölengedett.

Elővettem Mike egy képét, és letettem magam elé a pultra.

– Láta ezt a kölyköt?

Alig pillantott rá.

– Nem, nem segíthetek.

Közelebb toltam hozzá.

– Nézze meg még egyszer.

Megtette, és visszatolta felém.

– Mondtam már, nem.

Volt valami a hangjában, ami azt súgta, hazudik. Már pusztán perversitásból is hazudna. Most foghatnám keményre nála a dolgot, hangoskodhatnék, hogy elbeszélgetek a szálló tulajdonosával, megemlítve, hogy az egész bűzlik a fűtől. Az utóbbi időben a város ilyen és ehhez hasonló lebujai kicsit nagyobb figyelmet kaptak a hatóságoktól. A tulajdonos nem nagyon szeretné, ha bajt csinálnék, mivel ez egyenesen veszélyeztetné a kis aranybányát, ahol botrányosan magas összeget kért a futóvendégektől, sőt, még el is veszíthetné ezáltal az állam által adományozott kiegészítést az erre rászorulóknak. Mindazonáltal, kell lennie valami jobb módszernek erre...

– Minden este itt dolgozik? – kérdeztem.

– Ja.

– Kemény lehet a karácsonyeste.

Vállat vont.

– Karácsony éjszaka is?

– Mit törődik vele?

– El tudom képzelni, micsoda rohadt dolog lehet. Csak nem gondolja, hogy azért rohangálok kinn a hidegben, mert ezt szeretem, igaz?

Szeme halvány érdeklődést tükrözött.

– Nincs más választása, vagy igen?

– A pokolba is, nincs. Az ügyfél közölte, meg kell keresnem a kölyköt, így hát keresem. Nem mintha számítana. Nincs semmi jobb dolgom.

– Tudom, mire gondol. Engem se vár otthon semmi.

– Hol az az otthon?

– Az igazi otthonom, vagy ahol élek?

– Azt hiszem, mindkettő.

– Odafeinn élek. – A mennyezet fölé bökött. – A munkához szoba is jár, de nem igazán az otthonom. Voltam Motownban már, még mielőtt a mutter meghalt volna, és a dolgok rosszra fordultak az autóiparban. Úgy jöttem ide, hogy azt hittem, találok munkát. – Ironikusan elmosolyodott. – Nos, találtam is, vagy nem?

– Itt legalább nincs olyan hideg, mint Detroitban.

– Nincs, de ez nem is otthon. – Szünetet tartott, majd Mike képeért nyúlt. – Hadd nézzem meg még egyszer. – Újabb szünet következett. – Oké. Volt itt. Ő és az a szőke csaj összebarátkoztak, de elmentek.

– Tudja a szőke lány nevét?

– Igen. Jane Smith. Eredeti, nem?

– Le tudná írni?

– Egyszerűen egy kis szőke volt, talán 175 cm magas. Hosszú hajjal. Nem volt rajta semmi különleges.

– Mikor mentek el?

– Már nem voltak itt, amikor előző éjszaka idejöttem. A tulajdonos nem tűri az olyanokat, akik nem tudnak fizetni, és még azon a napon szereti kitenni őket az utcára.

– Milyennek tűnt a kölyök? Oké volt?

A férfi szeme találkozott az enyémmel, egy pillanatra rám meredt.

– Azt hittem, magának ez nem egyéb, csak munkafeladat.

– ...Az unokaöcsém.

– Na ja, kitaláltam, hogy valami ilyesmiről lehet szó. Nos, ha arra gondol, hogy használt-e drogot vagy strichelt-e, azt mondom, nem. Meglehet, volt egy kis pia, de ez minden. A lány ugyancsak. Csinos, egyenes kis kölyök. Eddig még senki sem kapta el őket.

– Hadd kérdezzek még valamit: a hozzájuk hasonlókat mit szoktak csinálni azután, hogy kiteszik őket innen? Hol szoktak lógni?

Elgondolkodott.

– Van egy koszos kis hely a Polkon, az O’Farrell közelében. A tulajdonos egy öreg iráni. Sajnálja a kölyköket, eteti is őket, amikor éhezni kezdenek már, és megpróbálja rávenni őket, hogy menjenek haza. Lehet, hogy ő látta őket.

– Ma este nyitva van?

– Hogyne. Mint mondtam, iráni. Ez neki nem ünnep, jobban belegondolva, nekem sem az.

– Miért nem?

Megint csak ez az ironikus mosoly...

– Az ember nem ünnepelheti meg a földre szállt béke napját, amikor nem is hisz már benne, vagy igen?

A táskámba nyúltam, és kivettem egy húszdollárost, odacsúsztattam neki a pult fölé.

– Béke legyen a földön, és köszönöm.

Mohón kapta el, majd megnézte, és a fejét rázta.

– Nincs rá szükség.

– Ragaszkodom hozzá. Ettől más lesz az egész.

*

„Piszkos kis lebujnak” nevezték a Coffee Breaket. Kicsi volt, csupán öt asztallal és egy étkezőpulttal, előregedett, zöld linóleumpadlóval és fröccsöntött műanyag bútorokkal. A pult mögött cigarettázó, kopaszodó, ősz hajú, sovány ember üldögélt. Pár öregasszony hajolt a kávéja fölé egy sarokasztalnál. Az ablak mellett mocskos hajú, szőke lány. Kifejezéstartalannal szemmel meredt a pohárra, ez is csak egy volt a város áldozataiból.

Megmutattam a pult mögötti férfinak Mike képét. Azt mondta rá, valahogy ismerősnek tűnik, egy percig gondolkodott, majd pattintott az ujjával, és megszólalt:

– Hé, Angie.

Az ablak mellett ülő lány megfordult. Telt arca volt, látni lehetett, hogy vörös, kialvatlan a szeme, és sokat sírhatott. Pillantásának üressége a nyomornak és nem a drogoknak volt tulajdonítható.

– Nézd meg ezt a képet, amit a hölgy mutat. Nem láttalak én téged ezzel a kölyökkel tegnap?

A lány fölkelt, és odajött a pulthoz, öntudatosan simítva végig gyűrött dzsekijén és farmerjén.

– Igen – mondta, miután rápillantott –, ez Michael.

– És hol van most? A hölgy a nagynénje, segíteni akar rajta.

A lány a fejét rázta.

– Nem tudom. A Vintonban volt, de velem együtt kirúgták onnan. A múlt éjjelt együtt töltöttük a pincében, azon az üres telken, de hideg volt és ijesztő. A részek állandóan zaklattak bennünket. Mr. Ahmeni; mit gondol, mennyi idő alatt tud ideérni az apám?

– Csak nyugalom. Hosszú az út Oroville-től. Egy órája sincs, hogy fölhívtam.

Tanulmányozni kezdtem a lányt. A mocsok alatt egy csinos, átlagos lány rejtőzött.

– Akarsz egy csésze kávé? Vagy valamit ennél? – kérdeztem.

– Egy kólát nem bánnék. Már órák óta Mr. Ahmenit pumpolom. – Halványan elmosolyodott. – Azt hiszem, nagyon tudná méltányolni, ha a változatosság kedvéért most valaki mást pumpolnék.

Vettem magunknak két kólát, és odaültem mellé.

– Mikor találkoztál Mike-kal?

– Három nappal ezelőtt, azt hiszem. A szállóban volt, amikor a városba jöttem. Valahogy kinézett magának. Én meg örültem neki. Az a hely tényleg borzasztó. Odaát egy sereg narkós van. Egyikük az első éjszaka a lépcsőházban adagolta túl magát. Viszont olcsó, és nem tesznek föl kérdéseket az embernek. Amikor errefelé jöttem, a buszon találkoztam egy fickóval, az mesélt róla.

– Mit csinált Mike itt a városban, tudod?

– Főként mászkálgatott. Egyik délután kimentünk Ocean Beachre, és jártuk a homokbuckákat.

– Mi van a drogokkal vagy...

– Michael nem drogozik. Iszik egy kis bort, ez minden. Ő... nem tudom, hogyan írjam le, de nem olyan, mint a többi kölyök az utcákon.

– Hanem milyen?

– Nos, valahogy olyan... érzékeny, elmélyültebb.

– Ez az érzékeny lélek megszökött otthonról, mert a szülei nem akartak neki karácsonyra mopedet venni.

Angie fölsóhajtott.

– Maga igazából nem nagyon sokat tud róla, ugye? Még azt sem tudja, hogy azt szeretné, ha Michaelnak, nem pedig Mike-nak hívnák.

Ez egy pillanatra elnémított. Igaza volt: tulajdonképpen nem nagyon ismertem az unokaöcsémet, legalábbis nem úgy, mint különálló személyt.

– Mesélj róla!

– Mit akar tudni?

– Nos, ez a mopedes ügy is... hogy volt?

– Tulajdonképpen semmi köze sem volt a mopedhez. Legalábbis nem sok. Inkább az iskolatársaihoz.

– Milyen vonatkozásban?

– Nos, amennyire Michaeltól tudom, a család régebben szegény volt. Legalábbis voltak hónapok, amikor igencsak aggódtak, ki tudja-e fizetni a havi bért.

– Így igaz.

– És aztán az apja sztár lett, átköltöztek valami borzasztó házba a Pacific Palisadesen, Michael pedig nagy hirtelen ott találta magát abban az iskolában, azzal a sok gazdag gyerekekkel. De nem tudott beilleszkedni. Szerinte semmi más gondjuk nem volt, csak az, hogy minél több dolgot megszerezzenek maguknak, meg a drogok és a partik. Egyszerűen sehogy sem tudott viszonyulni az egészhez. Azt mondja, tényleg nehéz belecsöppenni ilyesmibe, ha az ember egész életét azzal töltötte, hogy valódi gondok miatt aggódik.

– Mint például, hogy a szülei ki tudják-e fizetni a következő havi bért?

Angie rábólintott. Laza, szőke hajának frufruja eltakarta a szemét. Hátralökte és folytatta.

– Ismerem ezt. Az enyéimnek sincs sok pénzük, anyám pedig sokat betegeskedik. A kölykök pedig megérzik, hogy az ember más, és semmiben sem akarnak közösködni vele. Michael magányos volt az új iskolában, így hát megpróbált beilleszkedni. Nagyon keményen megpróbálta, azt hiszem, mindig valahogy úgy, hogy a legújabb cuccot, a legdrágább ruhákat kapta. Hiszen tudja...

– És a moped ennek is része volt.

– Ühüm. De amikor az anyja közölte vele, hogy nem kaphatja meg, rájött, tulajdonképpen mit is csinál. És azt is felfogta, hogy a mopeddel ez a trükk amúgy se vált volna be. Michael elég okos hozzá, hogy tudja: az emberek nem esnek hasra valaki előtt csak azért, mert annak megint új játéka van. Tehát úgy döntött, sosem tudna beilleszkedni, és megszökött. Azt mondja, sokkal kényelmesebben érzi magát az utcákon, mert ott az élet igazibb. – Szünetet tartott, szeme könnyel telt meg, és kinézett az ablakon. Istenem, hát az aztán valódi.

Követtem pillantását az ablakon túlra: az üveg túloldalán egy tizenhárom év körüli lány imbolygott. Teste girhes, arca kifejezéstelen, szeme beesett. Az előrehaladott kábítószeres tipikus ábrázata.

Így szóltam Angie-hez:

– Mikor láttad utoljára Mike-ot... Michaelt?

– Ma délután négy körül. Már mondtam, az üres telken, abban a pincében töltöttük az éjszakát. Akkor már tudtam, többet nem tudok elviselni, és megmondtam neki: úgy döntöttem, hazamegyek. Nagyon begurult, és otthagyt.

– Miért?

– Mégis, mit gondol? Elhagytam. Hazamehetek, ő meg nem.

– Miért nem?

– Mivel Michael... Istenem, az égvilágon semmit sem tud róla! Ő büszke. Soha nem ismerné be a szüleinek, hogy egymagában képtelen megcsinálni. Csupán annyit vallana be, hogy nem tud beilleszkedni az iskolában.

Amit a lány mondott, meglepett, és el is szégyelltem magam. Főként Charlene miatt, aki mindig makacsnak, csökönyösnek jellemezte Mike-ot, de sosem mondta róla, hogy büszke lenne. És magam miatt is, mert valójában sosem ismertem meg közelebbről, nem is láttam másként, csak mint a bandavezért, akire családi körökben viccesen úgy hivatkoztak: „a kis vadóc”.

– Angie – mondtam –, van valami ötleted, hogy hová mehetett tőled?

A fejét rázta.

– Bárcsak volna. Szép lenne, ha Michaelnak is lehetne karácsonya. Sokat beszélt róla, mennyire fogja hiányolni. Egész idő alatt, amíg ott sétáltunk a homokbuckákon, egyfolytában azokról a karácsonyokról mesélt, amelyeket régen együtt töltöttek, bár nem volt semmi pénzük: a fa díszítéséről, az otthon készített ajándékokról, a karácsonyesti gyertyafényes miséről, a cukorka díszítéséről és a pulykás vacsorákról. Michael nagyon szereti a karácsonyt.

Ezt sem tudtam. Évek óta túlságosan lekötött a saját életem, ezért hát egy kis csekknél egyebet sosem küldtem a Savage gyerekeknek. Tehát, kellőképpen megalázva, köszönetét mondtam Angie-nak, hogy elbeszélgetett velem. Sok szerencsét kívántam neki és a szüleinek, jómagam pedig kimentem, hogy folytassam a sötét, csöndes utcák átfésülését.

*

Amikor visszafelé jöttem a Polk Streeten a Tenderloin irányában, ismét megálltam az üres telket övező kerítésnél. Majdnem biztos voltam benne, hogy Mike nincs ott. Mégis kíváncsi voltam rá, milyen az a hely, ahol meghúzódtak.

A tábortüzek még mindig égtek a pince menedékében. Itt-ott részegek és drogosok heverték a földön. A többiek meg, akik nem érték még el ezt az állapotot, palackokat adtak körbe, és néhány csikken meg tűn osztottak. Az egyik csoport borízú, erős hangon kórusban énekelte a „*Rudolph, a piros orrú rénszarvas*”-t. Egy távolabbi sarokban másik csoportot pillantottam meg, két nőt, három gyereket és egy férfit, akik egy sovány kis karácsonyfa köré gyűltek.

A fa nem viselt semmiféle díszítést, tulajdonképpen nem is volt fa, csak egy favég, amelyet valaki levághatott és eldobott, miután rájött, hogy túl magasat vásárolt otthonába. Nem ragyogott a tetején csillag, nem volt alatta semmiféle ajándék, semmi cukorka vagy pattogatott kukoricából készült lánc, és az is bizonyos, hogy holnap nem lesz pulyka sem. Az emberek mégis köréje gyűltek, és csöndben álldogáltak, fejüket leszegve imádkoztak.

Még egy pillanatig figyeltem a jelenetet, majd elfordultam, és az órára pillantottam. Mutatói közölték, miért imádkoznak az emberek: már itt van karácsony napja. Ez volt nekik az éjféli mise.

Hirtelen rájöttem, hogy azok, akiknek semmijük sincs a világon, amivel karácsonyt ülhethéne, kivéve a valaki mástól eldobott fenyőfahulladékot, itt nekem most felbecsülhetetlen ajándékot adtak. Úgy gondoltam, végre tudom, hol találom meg az unokaöcsém.

*

Amikor a Mission Doloreshez értem, a bazilika neoklasszikus homlokzata fényárban fürdött, a dóm és a tornyok csak úgy ragyogtak az éjféli utáni égbolton. Az utcát két sorban parkoló járművek torlaszolták el, és belülről örömteli kórus hangjai hallatszottak. Az újabb, a XX. század elején felhúzott építmény mellett az 1700-as évek vége felé épített kicsiny, vályogtéglás templom szinte eltörpült, és mély hallgatásba látszott burkolódní. Fölsiettem a széles lépcsőn, amely a bazilika íves faajtájához vezetett, majd egy pillanatot arra fordítottam, hogy összeszedjem magam, mielőtt belépek.

Mint generációból olyan sokan, én is évek óta már csak névlegesen voltam katolikus, de az ájtatosság régi szokása sosem hagyott el teljesen. Egyszerűen képtelen voltam betörni oda, és belenézni minden imádkozó arcba, függetlenül attól, milyen nagy volt a sürgetés. Vártam, amíg viszonylag megnyugszom, mielőtt kitártam a nehéz ajtót, és átléptem a küszöböt.

A mise gyertyafényes volt; a pap és a ministránsok köpenyes alakja lassan mozgott a villódzó, ide-oda imbolygó fényben. Az oltár mögötti és az oldalfalakon vágott, festett üvegablakok erősen csillogtak. Ezzel szemben viszont a masszív oszlopok felnyúltak, egészen a sötét árnyékba merülő boltívekig. Miközben lassan mozogtam a padsorok közti egyik átjáróban, a kórus hangja fenséges finálévá terebélyesedett.

A hívők kezdtek előremenni, hogy átvegyék az úrvacsorát. Közben egy kicsit akadálytalanabban tudtam mozogni, és végig is pásztáztam a padokban helyet foglaló fiatalok arcát. Minden alkalommal, amikor tinédzserkorú fiatal pillantottam meg, fölgyorsult a szívverésem. És minden alkalommal csak a csalódottság éles szúrását éreztem.

Elhaladtam a várakozó áldozok mögött, majd lassan végigmentem a főhajón, és elértem a túloldalra. A templom hátul sötétebb volt, és odaát kevesebben álldogáltak. Az egyik oszlop egy pillanatra eltakarta előlem az oltárt. Megkerültem tehát.

Ott volt, az oszlop melletti padsorban, egész súlyával nekitámaszkodva. Még a halvány megvilágításban is látni lehetett, hogy arca mocskos és fáradt, rajta a farmer meg a dzseki foltos és gyűrött. Szeme félig csukva, ajka lefityedt. Kezét a combjai közé szorította, mintha melegítené.

Mike, nem, Michael, az egyetlen biztonságos helyre jött, amelyet ismert a városban, a templomba, ahol már két karácsonyestén családjával és a barátokkal együtt vett részt a misén, a barátokkal, a Shribers családdal, amely az utca másik oldalán lakik.

Becsúsztam a padsorba, és helyet foglaltam mellette. Fejét felém fordította, szája egészen tátva maradt a csodálkozástól, amikor rám bámult. Ami kevés arcszíne maradt, az is eltűnt rögtön. A szeme kerekre tágult, és riadt lett.

– Szia, Michael. – Karjára tettem a kezem.

Úgy nézett, mint aki le akarja rázni magáról.

– Hogyan tudott...?

– Nem számít. Most nem érdekes. Ülünk itt csöndben, amíg véget nem ér a szentmise.

Folyamatosan csak rám bámult. Pár másodperc után aztán megszólalt:

– Fogadok, hogy a Mama és a Papa nagyon dühösek rám.

– Sokkal inkább aggódnak.

– Magát bérelték föl, hogy megtaláljon?

– Nem, önként jöttem.

– Húha. – Másfelé nézett, az áldozók irányában.

– Még mindig jársz templomba? – kérdeztem.

– Nem sokat. Egyikünk sem jár már. Pedig valahogy hiányzik.

– Akarsz az úrvacsorához járulni?

Először nem válaszolt.

– Nem. Nem hiszem, hogy képes lennék most ilyesmire. Az is meglehet, sosem leszek.

– Nos, akkor rendben. Mindenki másképpen fejezi ki az érzelmeit... az Isten vagy bármi iránt. – Eszembe jutott az üres telken az otthontalanok imádkozó csoportja. – Az a fontos, hogy hiszel valamiben.

Bólintott rá, és utána már csöndben ültünk, és figyeltük, hogyan sorakoznak föl az emberek. Egy idő után mégis megszólalt:

– Úgy gondolom, tényleg hiszek valamiben. Máskülönben nem tudtam volna túlélni ezt a hetet. Sokat tanultam, tudja.

– Biztos vagyok benne.

– És mit fog csinálni most? Hazaküld?

– Akarsz hazamenni?

– Talán. Igen. De nem akarom, hogy küldjenek. Magamtól akarok menni.

– Nos, amúgy sem szabad senkinek sem a karácsony napját repülőn vagy buszon tölteni. Mellesleg, ma délután négykor vagy tízen hivatalosak hozzám vacsorára. Rád is számítok, és segítesz megtölteni a pulykát.

Michael tétozózott, majd félénken elmosolyodott. Kivette egyik kezét a combjai közül, és az én kezembe csúsztatta. Egy pillanat múltán a vállamra fektette fáradt fejét, és együtt ünnepeltük karácsony reggelét.

Molnár Éva fordítása

GEORGE SUGAR

Ajándék

A konyhából egymáshoz koccanó edények zaja hallatszott. Karácsony ide, karácsony oda, a mosatlan edény nem várhat. Nincs rosszabb érzés, mint reggel egy halom piszkos edény látványa a mosogatóban. El lenne rontva az egész nap, ha így kezdődne.

Bent a szobában nem nagyon hiányolták a háziasszonyt. Az ötéves Tommy és apja egymással meg az új játékokkal volt elfoglalva. A szőnyeg közepén ültek, számtalan fölbontott doboz, elszakított és szétdobált színes csomagolópapír között.

Éppen a kis játéktankot próbálták ki. Rádióirányítással működött, de olyan egyszerűen, hogy nem okozott problémát Tommynak. Alig kétpercnyi próbálkozás után már olyan biztos kézzel kormányozta a széklábak között, mintha mindig is ezt csinálta volna. Kis idő múlva már a tornyot is tudta forgatni, s menet közben lőtt is vele. Az aprócska jármű halkan duruzsolva, fürgén kerülgette az ajándékokat, amíg bele nem ütközött egy nagy, összegyűrt csomagolópapírba. Egy pillanatig úgy látszott, ezzel az akadállyal nem birkózik meg. De mégis: a hernyótalpak kapaszkodói támasztékot találtak, s a szerkezet némi dülöngélés után fölkapaszkodott a papírdombocska tetejére, majd méltóságteljesen legördült róla.

Tommy sikongott a gyönyörűségtől, s újabb akadályok felé vezette a harckocsit. Átgázolt a hosszú játékpuska lapos dobozán, maga alá gyűrte apja új pulóverét, majd a pionírerődöt vette célba. Itt azonban vége szakadt a diadalmenetnek. Hiába vezette neki újra meg újra, a makett falécei ellenálltak a rohamoknak, éppen csak megrezzentek, amikor a tank beléjük ütközött.

Tommy sírva kiabálni kezdett, és dühödten rugdalta az erődöt.

– Vacak, vacak! – visította, majd dühe a tankocska felé fordult. – Ez is vacak, vacak, vacak! – zokogta, s apja éppen csak el tudta kapni Tommy újabb rúgása előtt a játékot.

– Megbolondultál? – kiáltott a kisfiúra. – Tudod, mibe kerül egy ilyen tank? Van fogalmad róla, hogy mennyi pénzbe kerül?

A kisfiú suta mozdulattal megpróbált a tankra ütni, de csak az apja kezét találta el.

– Akkor is vacak!

– Ne veszekedjetekek már! – kiáltott be az asszony a konyhából.

– De mikor ez a bűdös kölyök...

Tommy még mindig bögött. A férfi körülnézett, mivel nyugtathatná meg. Egy hangtompítós revolveren akadt meg a tekintete. Persze ez is játék volt, de egészen olyan, mint az igazi. Csak éppen kisebb, gyerekkézbé való.

– Ezt nézd meg, Tommy!

Tommy vadul földhöz csapta a revolvért, és tovább kiabált.

– Vacak! Nekem tank kell! Összerombolni!

– De hát az erődöt nem lehet összerombolni. Azért erőd.

– Akkor is! – toporzékolt Tommy.

– Mi a csuda van veletek? – kiabált be az asszony. – Miért veszekedtek már megint?

A férfi fölállt, és kiment a konyhába. Leült az egyik székre, és idegesen rágyújtott.

– A kedves fiad össze akarja törni a nyolcvanhárom dolláros makettet.

– Miért nem játszotok valami mással? Ott van az az építő is, amelyet tőlem kapott.

– Látszik, mennyire ismered a saját gyerekedet. Az egész környék tudja, hogy csak a puskák meg a pisztolyok érdeklik, csak te nem tudod.

A tányérok indulatosan megcsörrentek az asszony kezében.

– Ennek is te vagy az oka. Minek veszel neki ennyi fegyvert? Gyilkost akarsz nevelni belőle?

– Nekem is volt dugópuskám, és attól még nem lettem gyilkos. Ha egyszer vennéd magadnak a fáradságot, láthatnád, hogy ezek tényleg klassz játékok. Állati jól meg vannak csinálva. Mint az igaziak. Esküszöm, egy bankot is ki lehetne rabolni velük. Gyere már be, nézd meg te is!

– Már láttam. Különben is láthatod, hogy mosogatok. Valakinek ezt is meg kell csinálnia.

– Legalább a tankot.

– Már láttam, amikor kibontottátok.

– De működés közben egészen más. A tornya is forog, meg lő is közben.

– Nagyon jól tudod, hogy nem érdekel. Különben is be kell fejeznem a mosogatást.

A gyerek még mindig bögött odabent. Hallatszott, hogy valami reccsen.

– Na igazán... – ölelte át a férfi felesége vállát. – Gyere már... csak öt percre. Tommy is megnyugodna. Különben szétszedi a lakást. Tudod, milyen.

Ez hatott. Az asszony egy konyharuhában megtörölte a kezét, s leoldotta a kötényt.

A kisfiú még mindig szipogott. Egyik kezével az erődre támaszkodott, másik öklével könnytől maszatos szemét dörzsölgette.

– Na, Tommy, mutasd meg a mamának, milyen klassz tankod van!

– De akkor min menjen át? – kérdezte a kisfiú.

Az apa körülnézett. Valami újat keresett, ami elfeledtetheti fiával az erőd kudarcát. Az ólomkatonák. Persze műanyagból. Még ki se vették őket a dobozból, Tommy éppen csak föltépte a kartont, hogy lássa, mi van benne, s már ott is hagyta egy másik játék kedvéért. A kétszáz apró figura katonás rendben feküdt egymás mellett, egyenruhájuk színei csíkokba forrtak össze. A férfi belenyúlt a dobozba, s kimarkolt néhány figurát. Felállított ötöt egymás mellé, majd még ötöt mögéjük.

– Na – mondta. – Ezekre ereszd rá!

Tommy rögtön kapcsolt. Ez igen, ez már igazi csata lesz! Fölemelte a szőnyegről a távirányítót, és megnyomta a gombot. A tank halk dorombolással elindult a katonák felé. Ezúttal sietett: kikerülte a dobozokat, a pulóvert és a papírdombot, apró csövéből sűrűn pattogtak az acélkék elektromos szikrácskák, s frontális támadást intézett a gyalogság ellen. A szuronyos puskások nem is jelentettek akadályt a számára. Úgy gázolta le őket, hogy alig-alig döccent.

– Meghaltak, meghaltak! – ordította Tommy, és hátramenetbe kapcsolt, hogy ismét végigtiporjon a feldöntött bábokon.

– Na – bökte oldalba a férfi a feleségét. – Mit szólsz hozzá?

Az asszony elfintorodott.

– Nem szeretem az ilyesmit. Olyan vad dolog...

– Ugyan már, nincs ebben semmi... Ilyen az élet. Minél előbb megtanulja, annál jobb.

Az asszony bosszúsan vállat vont, s a konyha felé indult. Ekkor csöngettek. A két felnőtt egymásra nézett. Ki a fene lehet ilyenkor, szenteste? – tükröződött a szemükben a kimondatlan kérdés. De Tommy már oda is trappolt az ajtóhoz, és kinyitotta.

Vörös köpenyes, vörös sapkás, fehér szakállú Téalapó állt az ajtó előtt, hátán puttonnyal.

– Mr. Tommy Perkinshez van szerencsém? – kérdezte a kisfiútól.

– Én vagyok az – felelte kissé megszeppent hangon Tommy.

– Akkor ez a tiéd, mert jó kisfiú voltál – dörmögte a Téalapó inkább a felnőttek felé nézve, mint a címzettre, és egy szépen becsomagolt dobozt nyújtott át Tommynak, aki azonnal berohant az ajándékkal.

Perkins és felesége tanácstalanul álldogált az előszobában. A Téalapó diszkréten intett, hogy jöjjenek közelebb.

– Ki küldte magát? – kérdezte Perkins, s apró után kotorászott a fogason függő felöltője zsebében.

– A Messenger Szolgálattól vagyok. Itt tessék aláírni.

– Úgy értem, ki küldte az ajándékot?

– Honnét tudjam én azt, kérem? Tudja, hányan küldenek ma este ajándékot egy ekkora városban? Talán a csomagon rajta van a feladó – tartotta Perkins orra alá az átvételi elismervényt.

A férfi alákanyarította a nevét, borraivalót nyomott a Téalapó kezébe, és becsukta az ajtót. Visszamentek a szobába, ahol Tommy már javában bontogatta a csomag zsinórját. A zsinór erős volt, a csomó szoros, az apró gyermekujjak nem boldogultak vele. Perkins behozott egy kést, és elvágta a zsinórt.

– Én akarom! – méltatlankodott Tommy. – Az enyém!

– Hagyd – fogta meg a férfi vállát az asszony.

A gyerek föltépte a papírt, és kinyitotta a csillagmintás kartondobozt. A dobozban egy másik doboz volt, de ez már fából. Perkins lehajolt, hogy segítsen, de a gyerek ismét rákiáltott: egyedül! Hagyta, hadd vesződjön a fadoboz reteszeivel.

– Ki küldhette? – kérdezte az asszony.

Perkins fölemelte a karton doboztetőt.

– Fogalmam sincs – forgatta. – Nincs rajta a feladó. Címzés se.

– Biztos a papíron van – mondta az asszony.

Fölvették a szőnyegről a háromba szakított papírt, és nézegették. Csak Tommy neve állt rajta, meg a címük. Mintha nyomtatva lett volna. De nem: kacskaringós, írott betűk voltak.

– Csuda elegáns – dünnyögte Perkins. – De ki a fene küldhette?

– A Messengerék biztosan meg tudják mondani – mondta az asszony, s már nyúlt is a telefonkönyvért. A beszélgetés hosszúra nyúlt, az elfoglalt kisasszonyt előbb meg kellett győzni a dolog fontosságáról – az asszony egész ügyes kis történetet kanyarított hozzá –, aztán arra kellett várni, hogy a kisasszony a cím alapján kikeresse a nagykönyvből az adatot. Tommy ezalatt csöndben volt: elszántan próbálkozott a régi típusú rézretesz felnyitásával. A retesz rénszarvasfejet mintázott.

– Azt mondja, valami John Smith.

– A fél országot John Smithnek hívják.

– Te ismersz valakit, aki...

– Ugyan, ne viccelj már! Valaki szórakozik. Titokzatos akar lenni.

Az asszony fölvette a karton doboztetőt, és tanácstalanul forgatta, Perkins kikapta a kezéből. Egy ideig ő is nézegette, odavitte az állólámpa alá, hogy jobban essen rá a fény. De így se látott rajta semmit.

– Talán Betty néni? – kérdezte bizonytalanul az asszony. – Annyira szereti Tommyt...

– A te kedves Betty nénikéd örül, ha a metrót ki tudja fizetni, amikor idejön, hogy fölزابáljon mindent. Ilyen az egész pereputtyod. Csak azt lesik, mit kapnak tőlünk, de arra még nem volt példa, hogy...

– Mert a te családot az aztán... – vágott közbe az asszony.

– Hát akkor ki?

– Mit tudom én.

Perkins tűnődve bámulta a doboztetőt.

– Talán Jasont szállta meg a szentlélek...

– Az öcsédet? – csodálkozott az asszony. – De hát nem is vagyunk beszélő viszonyban vele, amióta az örökségen tár...

– Na és? – reccsent rá a férfi. – Lehet, hogy békülni akar. Add már ide azt a dobozt! – nyújtotta a kezét Tommy felé, aki még mindig a zárral küszködött.

– Az enyém! – lökte el apja kezét a kisfiú.

– Hagyd – fogta meg férje csuklóját az asszony. – Miből gondolod, hogy Jason békülni akar?

– Mit tudom én. Talán magányosnak érzi magát. És Tommyt mindig is szerette. A negyedik születésnapjára is hozott neki egy távcsöves puskát. Az egész utcában egyetlen srácnak sincs olyan.

– De az még a tárgyalás előtt volt. Ott úgy nézett rád, mint aki képes lenne megfojtani. Csúnyán kibabráltál vele.

– Én? Teljesen törvénytelen ment minden.

– Nézd, én nem akarom előlről kezdeni, de te is tudod, hogy nem volt egészen tiszta ügy.

– Na és ha nem volt az? Kitolt velem éppen elégszer. Különben sincs rászorulva. Megáll ő szépen a saját lábán. Agglegény, nincs gondja senkire, azzal a műhellyel meg annyit keres, hogy... Aranykeze van, azt meg kell adni.

– Neked meg aranyszíved.

A férfi nagy levegőt vett, de nem válaszolt. Lehajolt a fadóbozért. Tommy már nem tiltakozott: belefáradt. Perkinsnek is eltartott egy ideig, míg rájött, hogy a rénszarvas két agancsszárának összenyomására nyílik a doboztető. Fölnyitotta.

– Nahát – suttogta az asszony.

– Azannya – fütttyentett Perkins. – Akár az igazi.

– Az enyém! – sikkantotta Tommy, s fölkapta az apró géppisztolyt. Nem volt tucatáru: a markolat, az irányzék, a vállsúly, az ív alakú tár – minden a helyén volt.

– Fel a kezekkel! – kiáltotta Tommy, és megpróbálta rájuk szegezni a fegyvert. Perkins lehajolt hozzá.

– Várj, előbb akaszd a nyakadba ezt a szíjat, úgy biztosabban tudsz célozni.

Ráigazította a gyerek ujjait a markolatra és a tárra, majd egy kissé hátralépett, onnan nézte, minden szabályos-e.

– Fel a kezekkel! – kiáltotta megint Tommy.

Perkins fölemelte a karját.

– Emeld föl te is – súgta az asszonynak.

– Nem szeretem az ilyen játékokat – vonakodott az asszony.

– Na, legalább ma ne kezdj újra... Látod, hogy élvezi.

Mindketten föltartották a kezüket. A kisfiú szétvetett lábakkal állt előttük, keze határozottan markolta a fegyvert, úgy osztogatta vékony hangján a parancsokat.

– Álljatok a falhoz, és forduljatok meg! Nem szabad lesni! Aki megmozdul, le lesz löve! Ti most foglyok vagytok.

– Jonas, engem nagyon idegesít ez a marhaság – mondta az asszony. – Vedd el tőle!

– De mikor látod, hogy csak... – kezdte Perkins, felesége tekintetét látva azonban abbahagyta, és Tommyhoz fordult.

– Add ide szépen! Majd játszunk a tankkal.

– Nem szabad mozogni! – ugrott hátra a kisfiú. – Ti mostan foglyok vagytok!

– Na, elég ebből – lépett közelebb a férfi. – Add ide, és kész.

– Az enyém! – kiáltotta Tommy, és meghúzta a ravaszt.

Az első sorozat a dívány háttámláján söpört végig, de a második már elérte Perkinst. A férfi a gyomrához kapott, összegörnyedt, és a szőnyegre rogyott.

– Tommy! – sikoltotta az asszony.

A kisfiú most feléje fordult. Ezúttal már elsőre célba talált.

GILBERT KEITH CHESTERTON

A repülő csillagok

– A legszebb büntett, amelyet valaha elkövettem – mesélte Flambeau nagyon erkölcsös öregkorában –, véletlenül az utolsó is volt. Karácsonykor követtem el. Mint művész mindig igyekeztem a büntetteket hozzáidomítani a különleges szezonhoz vagy tájhoz, amelyben éppen voltam, ezt vagy azt a teraszt vagy kertet választva ki a katasztrófára, mint valami szoborcsoporthoz. Így például nemes urakat tölgyfával burkolt falú hosszú termekben tettem lóvá; zsidók ellenben a Café Richelieu fái és függönyei között találták magukat egyetlen garas nélkül. Így Angliában, ha meg akartam szabadítani egy esperest a drágaságaitól (ami nem olyan könnyű dolog, mint az ember gondolná), azon igyekeztem, hogy mire én elillanok, ő valami püspöki székváros zöld gyepe és szürke tanyái között maradjon bezárva. Hasonlóképpen Franciaországban, ha pénzt zsaroltam ki valami gazdag, gonosz parasztból (ami csaknem lehetetlenség), kedvem telt benne, hogyha láttam, hogy dühöngő fejét a körülvagdalt jegenyefák sorához támasztja.

– Nos, az utolsó büntettem karácsonyi büntett volt, kedves, meghitt angol középosztálybeli büntett, Dickens-stílusú büntett. Egy régi jó, középosztálybeli házban követtem el Putney közelében, egy házban, amely előtt félkör alakú kocsifeljáró volt, az oldalán istálló, a külső kapuján névtábla. Nos hát, ismerik ezt a fajtát. Azt hiszem, ügyesen és pontosan utánóztam Dickens stílusát. Szinte sajnálom, hogy még az este megbántam a bűnömet.

Flambeau aztán elmesélte a történetet belülről, a saját szempontjából, és így nézve is furcsának tűnt. Kívülről nézve tökéletesen érthetetlen volt, márpedig az idegeneknek kívülről kellett tanulmányozniuk. Ebből a szempontból nézve a dráma mondhatni akkor kezdődött, amikor a ház főkapuja kinyílt a kert felé, és egy fiatal lány jött ki, kezében kenyérmorzsákkal, hogy megetesse a madarakat István vértanú napján. Csinos arca volt, és bátor, barna szeme, de a termetét nem lehetett fölismerni, mert annyira be volt burkolva barna prémekekbe, hogy nehéz lett volna megmondani, melyik a haja, és melyik a prém. Vonzó arcocskáját nem látva, kis döcögő medvének lehetett volna nézni.

A téli délután az este felé piroslott, és már vörös fénnyel ömlött el a virágtalan virágágyásokon, betöltve őket a meghalt rózsák kísérleteivel. A ház egyik oldalán állott az istálló, a másikon egy babérfasor, amely a hátrább levő nagyobb kertbe vezetett. A fiatal hölgy, miután kenyeret szórt a madaraknak (negyedszer vagy ötödször már ezen a napon, mert mindig a kutya ette meg a morzsákat), szerényen ment a babérfák során át a csillogó örökzöldek közé. Itt csodálkozva felkiáltott (már akár igazi volt a csodálkozása, akár csak illendőségből való), és fölnézve a fölötte emelkedő kertfalra, látta, hogy a falra fantasztikus módon egy fantasztikus alak mászott fel.

– Ó, ne ugorjon, Crook úr! – kiáltott aggódva. – Nagyon is magas.

Aki a falon lovagolt, mint valami légi paripán, magas, szögletes fiatalember volt, sötét hajjal, amely úgy fölfelé meredt, mint valami hajkefe, intelligens, sőt előkelő arcvonásokkal, de sápadt és csaknem idegenszerű arccal. Ez annál jobban feltűnt, mert merész piros nyakkendőt viselt; ez volt ruházatának egyetlen darabja, amelyre gondot látszott fordítani. Lehet, hogy ezt szimbólumnak szánta. Nem vette figyelembe a lány ijedt intését, hanem leugrott mellé a földre, mint a szöcske, holott könnyen eltörhette volna a lábát.

– Azt hiszem, valami rablónak nézhet – mondta csöndesen – , és bizonyára az is volnék, ha véletlenül nem születtem volna ebben a szép házban, itt a szomszédban. Nem is látok abban semmi rosszat.

– Ugyan, hogy mondhat már ilyeneket – tiltakozott a leány.

– Jól van – mondta a fiatalember –, ha maga a fal túlsó oldalán született, akkor nem látom be, mi rossz lehet abban, ha az ember keresztülugrik a falon.

– Sohasem tudom magáról, mit fog a legközelebbi pillanatba i mondani vagy tenni – szólt a leány.

– Sokszor magam sem tudom – felelt Crook úr –, de akkor most a fal helyes oldalán vagyok.

– Hát melyik a fal helyes oldala? – kérdezte a leány mosolyogva.

– Amelyik oldalon maga van – mondta a Crooknak nevezett fiatalember.

Amint együtt mentek a babérfák között az elülső kert felé, egy automobil túlke szólalt meg háromszor, mind közelebből, és egy pompás sebességű, nagyon elegáns, halványzöld színű kocsí robogott a kapu elé, mint egy madár, és dübörögve megállt.

– Halló, halló – mondta a piros nyakkendőű fiatalember –, itt valaki szintén a helyes oldalon született. Nem tudtam, Adams kisasszony, hogy a Jézuska ilyen modern ajándékot hozott magának.

– Ez az én keresztapám, Sir Leopold Fischer. Mindig nálunk van István-napkor.

Aztán ártatlan szünetet tartva, amely akaratlanul is elárulta a lelkesedés némi hiányát, Ruby Adams hozzátette:

– Nagyon kedves ember.

John Crook zsurnalisztaként dolgozott, és hallotta hírért a City e kitűnő mágnásának, és nem az ő hibája volt, ha a City mágnása nem hallotta az ő hírért, mert a *Harsona* vagy az *Újkor* némely cikkeiben szigorúan bántak Sir Leopolddal. De a fiatalember nem szólt, és komoran nézte, amint kipakolnak az autóból, ami meglehetősen hosszú processzus volt. Egy természetes, jól öltözött, zöld ruhás sofőr jött ki elől, egy kicsiny termetű, jól öltözött inas meg hátul, és maguk közé véve Sir Leopoldot, letették a küszöbön, és elkezdték kipakolni, mint valami nagyon gondosan őrzött csomagot. Egy hajóra való pokróc, az erdő mindenféle vadjairól való prémek és a szivárvány minden színéből való kendők hámozódtak le egymás után, amíg valami emberi formához hasonló nem került ki belőlük; egy barátságos, de külföldies külsejű öregúr, szürke kecskeszakállal és sugárzó mosollyal, a nagy prémekesztyűit összedörzsölve.

Jóval azelőtt, hogy ez a jelenség végbement, a középső bejárat két nagy ajtószárnya kinyílt, és Adams ezredes (a prémes fiatal hölgy atyja) maga jött ki, hogy bevezesse kiváló vendégét.

Magas, napsütötte és nagyon hallgatag ember volt, fez alakú házi sapkát viselt, amelyben olyan benyomást keltett, mint egy egyiptomi angol Sirdar vagy basa. Vele tartott a sógora, aki nemrég jött meg Kanadából, egy nagy termetű, kissé szilaj, sárga szakállú, gazdálkodó úriember, név szerint James Blount. Velük volt még a szomszédos katolikus templom jelentéktelen papja, mert az ezredes elhunyt neje katolikusnak született, és a gyermekek is szokás szerint ebben a vallásban nevelkedtek. Minden jelentéktelennek látszott a papon, még a neve is: Brown, de az ezredes mindig talált benne valami barátkoznivalót, és gyakran meghívta ilyen családi gyülekezetekre.

A ház nagy előcsarnokában elegendő hely állt rendelkezésre még Sir Leopold számára és takaróinak lehámozására is. A pitvar és az előcsarnok valóban aránytalanul nagyra épültek a ház méreteihez képest, és egy nagy termet alkottak, amelynek egyik végén a bejárat volt, a másikon pedig a lépcső alja. A hall nagy kandallójával szemben, amely fölött az ezredes kardja függött, befejezték a vetköztetést, és a társaságot, beleértve a mogorva Crookot is, bemutatták Sir Leopold Fischernek. Ez a tiszteletre méltó pénzember még mindig küszködött ruházatának egyes darabjaival, és végül kihúzott a frakkja legbelső zsebéből egy fekete, ovális dobozkát, amelyről sugárzó arccal magyarázta, hogy ez a karácsonyi ajándéka a keresztleánya számára. Affektálatlan tetszélgéssel, amelyben volt valami lefegyverző, maga elé tartotta a dobozt, amely egy nyomásra fölpattant, és elkápráztatta a többieket. Mintha valami kristály szökőkút szökött volna a szemükbe. Egy narancsszín bársonyfészekben, mint három tojás, három fehér és élénk tűzű gyémánt feküdt, amelyek a levegőt is szinte tűzbe borították körülük. Fischer jóakarátulag sugározva állt, és mély lélegzettel itta magába a leány ámulatát és ujjongását, az ezredes csodálatát és érdes köszönetét, a többiek bámulatát.

– Most visszateszem őket – mondta Fischer, visszarakva a dobozt a kabátja zsebébe. – Vigyáznom kellett rájuk útközben. Ezt a három afrikai gyémántot „Repülő Csillagoknak” hívják, mert nagyon gyakran ellopták már őket. A nagy gonosztevők mind a nyomukban vannak, de még az utcák és hotelek emberei sem igen tudták volna távol tartani a kezüket tőlük. Elveszthettem volna útközben. Ez bizony megeshetett volna.

– Természetesen – morgott a piros nyakkendő ember. – Nem is ítélném el őket, ha megtették volna. Mikor ők kenyeret kérnek, és ön köveket sem ad nekik, akkor persze hogy szeretik a köveket megszerezni maguknak.

– Jaj, ne beszéljen így! – kiáltott a lány különös izgalommal.
– Maga csak azóta beszél így, amióta olyan rettenetes nem-tudom-micsoda lett. Hisz tudja, mire gondolok. Hogy hívják azt az embert, aki meg akarja ölelni a kéményseprőt?

– Szentnek – mondta Brown atya.

– Azt hiszem – szólt Sir Leopold kevély mosollyal Ruby azt akarja mondani, hogy szocialista.

– A radikális nem azt jelenti, hogy az ember gyökerekkel táplálkozik – jelentette ki Crook kissé ingerülten –, aminthogy a konzervatív sem azt az embert jelenti, aki lekvárt konzervál. Éppígy a szocialista sem azt jelenti, hogy az ember társas estélyeket akar rendezni a kéményseprővel. A szocialista azt az embert jelenti, aki azt akarja, hogy minden kémény ki legyen söpörve, és minden kéményseprő megkapja a tisztességes fizetését.

– De hát ki akarja önnek megtiltani, hogy a saját korma az öné legyen? – vágott közbe a pap halkan.

Crook érdeklődő arccal, sőt tisztelettel nézett rá.

– Hát akarja valaki, hogy korma legyen?

– Van olyan is – felelt Brown spekuláló arccal. – Azt hallottam, hogy a kertészek használják a kormot. Egyszer pedig karácsonykor boldoggá tettem hat gyermeket egy kis korommal – persze hogy kívülről alkalmaztam!

– Ó, pompás – kiáltott Ruby. – Milyen jó volna, ha ezt tenné a mi társaságunkkal!

Blount úr, a szilaj kanadai helyeslőleg emelte föl a hangját, a meglepett pénzember hasonlóképpen, amikor kopogás hallatszott a kettős bejáraton. A pap nyitott ajtót, és megint látni lehetett az örökzöldekkel teli kertet a fákkal és a most már gyülekező alkonyatot a szomorú violaszín naplementében. Az így feltáruuló táj olyan színes és bájos volt, hogy egy pillanatra figyelembe se vették az ajtóban álló jelentéktelen alakot. Poros, kopott ruhás ember volt, szemmel láthatólag közönséges hordár.

– Az urak körül valamelyik Blount úr? – kérdezte, és habozva felmutatott egy levelet. Blount úr meglepve megállt beszéd közben. Föltépte a levél borítékját, látható meglepetéssel olvasta el, az arca kissé elborult, majd megint földerült, és a sógorához fordult.

– Nagyon sajnálom, hogy ennyire a terhére vagyok, ezredes – mondta szeretetre méltó koloniális udvariaskodással –, de vajon nagy zavart okoznék, ha itt fogadnám egy régi ismerősöm látogatását, aki valami üzleti ügyben akar fölkeresni? Florian ez, a híres francia akrobata és komikus színész; régóta ismerem Nyugat-Kanadából (Blount úr Francia Kanadában született), és most, úgy látszik, van velem valami üzleti ügye, nem tudom, miféle.

– Természetesen, semmi akadály – mondta az ezredes hanyagul. – Édes fiam, a maga barátai az enyéme is. Bizonyára javára lesz a társaságunknak.

– Be fogja kormozni az arcát, ha ezt akarják – kiáltott Blount nevetve. – Én szeretem a kedves régi pantomimet, amelyben az ember a cilinderkalapjára ül.

– Kérem, csak ne az enyémre! – mondta Sir Leopold Fischer méltóságteljesen.

– Jól van hát – jegyezte meg Crook jókedvűen –, ne vitatkozzunk! Vannak rosszabb tréfák is, mint a cilinderre ülés.

A piros nyakkendő fiatalember iránti ellenszenvében, amely furcsa nézeteiből és a keresztlányával való, szemmel látható intimitásából eredt, Fischer legszarkasztikusabb, leckéztető módján szólt:

– Ön bizonyára tudna rosszabbat is, mint a cilinderre ülni. Mi az hát, kérem?

– Például hogyha a cilinder ül önön – mondta a szocialista.

– Nono! – kiáltott a kanadai az ő barbár jóakarásával –, ne rontsunk el egy vidám estét. Azt mondom, csináljunk valami mulatságot ma este. Nem azt, hogy bekormozzuk az arcunkat vagy cilinderekre ülünk, ha ez önöknek nem tetszik, de valami ilyesfélét. Miért ne csinálhatnánk valami ügyes, régimódi angol pantomimet, clownnal, Columbinával és így tovább? Láttam ilyet tizenhét éves koromban, és azóta se felejtettem el. Most, hogy hazajöttem a régi hazába, látom, hogy ez az ősi szokás eltűnt. Csak néhány nyafogós tündérmese maradt. Mumusokat és kolbásszá vált rendőröket akarnék látni, de itt holdvilágnál moralizáló hercegnőket, kék madarakat és efféléket mutogatnak nekem. Kékszakáll inkább nekem való volna, ezt szerettem legjobban a bohózatban.

– Én a kolbásszá vált rendőr mellett szavazok – mondta John Crook. – Jobb definíciója ez a szocializmusnak, mint akármelyik, amit mostanában csináltak. De a kivitel nagyon is bajos lesz.

– Cseppet sem – kiáltott Blount, akit magával ragadott az ötlet. – A legkönnyebb dolog harlekinádot csinálni, két okból. Először is rögtönözni lehet mindenféleképpen, másodszor pedig a kellékek mind házbeli dolgok, asztalok, törülközőtartók és mosóteknők, más effélék.

– Ez igaz – helyeselt Crook hevesen bólogatva és föl-alá járva. – De attól tartok, nem tudok rendőrruhát szerezni. Az utóbbi napokban nem ütöttem agyon egy rendőrt sem.

Blount egy darabig tűnődött, aztán a combjára csapott.

– De igenis lehet! – kiáltotta. – Itt van nálam Florian címe, ő pedig ismer Londonban minden jelmezkereskedőt. Telefonálok neki, hogy hozzon magával egy rendőrruhát.

Ugrálva sietett a telefonhoz.

– Pompás lesz, keresztapa – kiáltott Ruby csaknem nevetve. – Én leszek Columbina, és maga lesz Pantaleone.

A milliomos hitetlen ünnepélyességgel, mereven állt.

– Én azt hiszem, kedvesem – mondta –, valaki mást kell Pantaleonénak keresni.

– Ha úgy tetszik, én leszek Pantaleone – mondta Adams ezredes, kivéve a szivart a szájából és most először megszólalva.

A kanadai ragyogó arccal jött vissza a telefontól.

– Minden rendben van. Crook úr lesz a clown; zsurnaliszta, hát tud minden ócska viccet. Én leszek a harlekin, ehhez csak hosszú lábak kellene és ugrálás. Florian barátom azt ígérte a telefonban, hogy hozza a rendőregyenruhát, útközben öltözik át. Itt játszhatunk ebben a hallban, a közönség itt ülhet a széles lépcsőn egymás fölött. Ez a főajtó lehet a színpad hátsó része, akár nyitva van, akár csukva. Ha becsukjuk, akkor itt az angol intérier. Ha kinyitjuk, akkor holdvilágos kert. Minden úgy megy, mint a karikacsapás.

Elővéve a zsebéből egy darab biliárdkrétát, megvonta vele a színpad vonalát a padlón, félúton a főajtó és a lépcsőház között.

Hogy miképp tudtak annyi badarságot összehozni ilyen rövid idő alatt, az valóságos rejtvény maradt. De azzal a vakmerőséggel és buzgalommal fogtak hozzá, ami mindig jellemző, amikor fiatalok vannak a házban; ifjúság pedig volt itt ezen az estén. Mint mindig lenni szokott, a leleményességük mind vadabb és vadabb lett, éppen a *bourgeois* konvenciók szelídsége miatt, amelyekből kiindultak. Columbina bájos volt elálló ruhájában, amely sajátságosan hasonlított a szalon nagy lámpaernyőjéhez. A clown és Pantaleone lisztet kértek a szakácsnétól, és befehéřítették magukat vele, piros festéket az arcukra egy másik cselédtől szereztek. A harlekin szivarskatulyákból való ezüstpapír ruhába volt öltözve, és nagy nehezen tudták lebeszélőni róla, hogy össze ne törje a régi Viktória korabeli csillárt, mert mindenáron csillogó kristályokkal akarta magát elborítani. Meg is tette volna, ha Ruby elő nem ásott volna valami cseh üveg ékszereket, melyeket valami jelmezbálon mint a gyémántok királynője viselt. A nagybátyja, James Blount csaknem kibűjt a bőréből izgalmban; olyan volt, mint egy iskolás fiú. Észrevétlenül papírból vágott számárfejet akasztott Brown atya vállára, aki békétűróen viselte, sőt még valami furcsa módon a fűlét is mozgatta hozzá. Még azt is megkísérelte, hogy papírból számárfarkat akaszt Sir Leopold Fischer kabátjára. Ez azonban a szemöldökét ráncolva lefűjta.

– A bácsi egész bolond – kiáltott Ruby Crooknak, akinek komoly arccal egy koszorú kolbászt akasztott a nyakába. – Mért van így megvadulva?

– Ő a harlekinje Columbinának – mondta Crook. – Én pedig csak a clown vagyok, aki ócska vicceket csinál.

– Bár inkább maga volna a harlekin – mondta a leány, és rajta hagyta a kolbászkoszorút.

Brown atya ismert ugyan minden színpad mögötti részletet, és nagy sikert is aratott azzal, hogy egy váncosból pantomimkisbabát készített, de a hallgatóság közé ült, az első színházi előadására váró gyermek ünnepélyességével. A nézők nem sokan voltak, rokonok, egy-két szomszéd és a cselédek; Sir Leopold a főhelyen ült, telt és még mindig prémes gallérú alakja csaknem eltakarta a mögötte ülő papot, de hogy ez sokat veszített-e vele, ezt nehezen állapíthatták meg a művészeti szaktekintélyek. A pantomim roppant zűrzavaros volt, de mégsem megvetendő, a rögtönzés örülete vonult rajta át, amely főleg Crooktól, a clowntól származott. Rendes körülmények között is okos fiú volt, és ezen az estén vad mindent tudás inspirálta, az a bölcs bolondság, amely rá szokott jönni egy fiatalemberre, aki egy bizonyos kifejezést lát egy bizonyos arcon. Őt tették meg clownnak, de csaknem minden egyéb is ő volt, a szerző (már amennyiben lehetett szerzőről beszélni), a sűgő, a díszletfestő, a kulisszatologató és mindenekfölött a zenekar. A tomboló előadás közben időnként teljes jelmezben a zongorához ugrott, és kiütögetett rajta valami képtelen és a helyzethez illő népszerű zenedarabot.

Mindennek a tetőpontja az volt, amikor a színpad háttérében lévő kettős ajtó kitárult, megmutatta a kedves, holdvilágos kertet, de megmutatta a híres professzionátus vendéget is, a nagy Floriánt, aki rendőrnek volt öltözve. A clown a „Penzance-i kalózkodás” című darab rendőrszámát játszotta a zongorán, de a muzsika belefűlt a siketítő tapsba, mert a nagy komikus színész minden mozdulata bámulatra méltó mása volt a rendőr viselkedésének és modorának. A harlekin ráugrott, és rácsapott a sisakjára, a zongorista pedig azt a nótát játszotta: „Hol vetted ezt a kalapot?”, s ő csodálatosan színlelt álméltkodással nézett körül, erre az ugráló harlekin megint rácsapott a fejére. Majd a rendőr karjaiba ugrott, és ráesett a tapsok orkánja közben. A színész ekkor bemutatta a halott ember híres imitációját, amelyről a hír még mindig beszél Putney körül. Csaknem elképzelhetetlen volt, hogy élő ember ennyire hajlékony lehessen.

Az atlétatermetű harlekin fölkapta, mint egy zsákot, forgatta, mint egy indiai bunkósbotot, és egész idő alatt a legnevetésesebb hangok hallatszottak a zongorából. Amikor a harlekin fölemelte a komikus konstáblert a padlóról, a clown azt a nótát játszotta: „Álmodtam rólad, s fölébredék”; amikor a hátára emelte, akkor azt, hogy: „A hátamon a batyum”, és mikor a harlekin a padlóra ejtette a rendőrt, meggyőző koppanással, a zongoránál ülő őrült valami vad, csörömpölő szólóba fogott.

A szellemti anarchia tetőpontján Brown atya arca elborult, mert a citybeli nagyúr, aki előtte ült, egyszerre csak fölugrott, és vadul elkezdett keresgélti a zsebeiben. Aztán idegesen leült, még mindig motozva zsebeit, és megint föllállt. Egy pillanatra úgy látszott, mintha ki akarna ugrani a színpadra, aztán egy pillantást vetett a zongoránál ülő clownra, és végül szótlanul kifutott a szobából.

A pap még néhány percig nézte az amatőr harlekin képtelen, de elegáns táncát pompásan öntudatlan ellensége teste fölött. Realisztikus, bár nyers művészettel a harlekin lassan visszafelé táncolt, ki az ajtón a holdvilágos és csendes kertbe. Ezüstpapír és cseh üveg ruhája, amely a színpad világításában nagyon is ragyogott, mind mágikusabb és ezüstösebb lett, amint a fénylő holdvilágban eltáncolt. A közönség tapsviharban tört ki, amikor Brown atya karját hirtelen megérintette valaki, és suttogva arra kérték, jöjjön be az ezredes dolgozószobájába.

Fokozódó kétséggel ment ki, s ez nem oszlott el a dolgozószobában lévő jelmezek komikumának láttán sem. Ott ült Adams ezredes még mindig Pantaleonénak öltözve, a homloka fölött a bütykös halcsonttal, de kedves öreg szeme szomorú volt, hogy ki kellett józanodni a szaturnáliából. Sir Leopold Fischer a kandallónak támaszkodva állt, a rémület minden fontoskodásával terhesen.

– Nagyon kínos ügy, tisztelendő úr – mondta Adams. – Az történt, hogy a gyémántok, melyeket mi mindnyájan láttunk ma délután, eltűntek a barátom kabátja zsebéből. És miután ön...

– Miután én – folytatta Brown atya széles mosollyal – közvetlenül mögöttem ültem...

– Semmi efféléről szó sem lehet – mondta Adams ezredes keményen ránézve Fischerre, s a tekintete azt mutatta, hogy ilyesmiről igenis volt szó. – Én csak azt kérem, segítsen nekem annyit, amennyit minden gentleman megtesz.

– Tudniillik, hogy forgassam ki a zsebeimet – mondta Brown atya, és elkezdte kiforgatni a zsebeit; nyolc darab aprópénz került ki belőlük, egy retúrjegy, egy kis ezüstfeszület, egy kis breviárium és egy darabka csokoládé.

Az ezredes hosszan ránézett, és aztán azt mondta:

– Tudja, jobban szeretnék a fejébe benézni, mint a zsebébe. A lányom az ön híve, és legutóbb...

Hirtelen elhallgatott.

– A legutóbb – kiáltott Fischer – megnyitotta az apja házáat egy torokmetsző szocialista előtt, aki nyíltan kimondja, hogy képes volna bármit ellopni egy gazdag embertől. Nos hát, ez a vége aztán.

– Ha látni akarja, mi van a fejében, azt megláthatja – mondta Brown atya fáradtan. – Hogy mit ér, azt elmondhatja azután. De amit *ebben* a zsebemben elsőként talállok, az a következő: az az ember, aki gyémántokat rabol, nem beszél szocializmusról. Az inkább denunciója – tette hozzá szerényen.

A másik két ember csodálkozva fölnézett, de a pap folytatta:

– Látják, mi ismerjük az ilyen embereket többé-kevésbé. Az a szocialista éppoly kevésbé lop gyémántot, mint ahogy piramist se lop. Arra az egy emberre kell figyelni, akit nem ismerünk. Az a fickó, aki a rendőrt játssza – Florian. Hol van ebben a pillanatban, azt szeretném tudni.

Pantaleone fölugrott, és kiszaladt a szobából. Szünet állt be, amely alatt a milliomos ránézett a papra, a pap pedig a breviáriumára; aztán Pantaleone visszatért, és *staccato* komolysággal mondta:

– A rendőr még mindig ott fekszik a színpadon. A függöny már hatszor le- és fölgördült, de ő még mindig ott fekszik.

Brown atya kiejtette a kezéből a könyvet, és úgy nézett föl, mint akinek megállt az esze. Aztán nagyon lassan kezdett a fény visszatérni a szemébe, és olyat mondott, ami alig látszott a helyzethez illőnek.

– Bocsásson meg, ezredes, de mikor halt meg a felesége?

– A feleségem? – felelt az öreg katona bámulva –, két hónappal ezelőtt. Az öccse, James épp egy héttel halála után érkezett meg, s már nem láthatta.

A papocska úgy ugrott fel, mint a meglőtt nyúl.

– Jöjjön! – kiáltotta egész szokatlan izgalommal. – Jöjjön! Menjünk, nézzük meg a rendőrt!

Kiszaladtak a már lefüggönyözött színpadra, elrohanva a clown és a Columbina mellett (kik látszólag egész elégedetten beszélgettek), és Brown atya fölébe hajolt a színpadi rendőrnek.

– Kloroform – mondta, amikor fölállt. – Most már kitaláltam mindent.

Meglepett csend állt be, és aztán az ezredes lassan ezt suttogta:

– Kérem, mondja meg komolyan, mire való mindez?

Brown atya erre elnevette magát, aztán megállt, és beszéd közben is küszködött még egy darabig a nevetéssel.

– Uraim – mondta –, nincs itt sok idő a beszédre. Nekem a gonosztevő után kell futnom. De ez a híres francia színész, aki a rendőrt játszotta, ez az ügyesen játszott hulla, amellyel a harlekin táncolt és dobálódzott, ez...

A hangja megint elcsuklott a nevetéstől, és futásnak eredt.

– Nos hát? – kérdezte Fischer.

– Ez egy igazi rendőr – mondta Brown atya, és kiszaladt a sötétbe.

A lombos kert legszélén lugasok és búvóhelyek voltak, amelyekben a babérfák és más örökzöld bokrok csillogtak a zafír ég alatt az ezüst holdvilágban, s ebbe a téli tájba a dél meleg színei keveredtek. A hajladozó babérok zöld vidámsága, az éjszaka gazdag bíbor indigója, amikor a hold olyan, mint egy roppant kristály, csaknem képtelenül romantikus képet adnak; a kerti fák felső ágain pedig egy különös alak mászik, amely nem annyira romantikusnak, mint inkább valószerűtlennek látszik. Tetőtől talpig úgy csillog, mintha tízmillió holdba volna öltözve; az igazi hold minden mozdulatánál megragadja, és mindig más részét villantja föl. Ő azonban kúszik villogva és ügyesen, a kis fáról a nagyra, és ott csak azért áll meg, mert valami árnyék csúszott a kis fa alá, és félreérthetetlenül szól őhozzá.

– Jól van, Flambeau – mondja a hang –, maga csakugyan olyan, mint a Repülő Csillag, de ez a végén mindig lehulló csillagot jelent.

Az ezüstös, csillogó alak odafönn mintha előrehajlott volna a babérágak között, és bízva abban, hogy el tud menekülni, hallgatja az alatta álló kis alakot.

– Ennél jobb stiklit életében nem csinált, Flambeau. Ügyes dolog volt, hogy Kanadából jött (azt hiszem, párizsi vasúti jeggyel) pontosan egy héttel Adamsné halála után, amikor senkinek sem volt kedve sokat kérdezősködni. Még ügyesebb dolog volt, hogy szemmel tartotta a Repülő Csillagokat, és megtudta, mikor jön ide Fischer. Ami nyomban ezután következett, abban nem ügyesség mutatkozott meg, hanem zsenialitás. Ellopni a gyémántokat, azt hiszem, magának semmi sem volt. Meg tudta volna csinálni egy kézmozdulattal százféle más módon is, nemcsak úgy, hogy papírból számfarkat akaszt Fischer kabátjára. A többi dologban azonban fölülmulta önmagát.

A zöld levelek között az ezüstös alak mintegy hipnotizálva maradt ott, s bár a menekülés útja könnyű mögötte, mégiscsak rábámult az alatta álló emberre.

– Ó, igen – folytatta a lent álló ember –, én tudok mindent. Tisztában vagyok azzal is, hogy nemcsak kierőszakolta a pantomimet, hanem kettős célra használta föl. Nyugodtan ellophatta a köveket; a cinkostársától hírt kapott, hogy már gyanakszanak magára, és egy ügyes rendőrtiszt jön az este, aki le akarja fűlelni. Egy közönséges tolvaj megköszönte volna a figyelmeztetést, és elmenekült volna, de maga poéta. Magának már akkor megvolt az ügyes terve, hogy elrejti a gyémántokat a színpadi hamis ékszerek közé. Maga látta, hogy ha harlekinruhát visel, akkor egy rendőr belépése éppen beleillik a játékba. A derék rendőrtiszt elindult a putney-i rendőrállomásról, és egyenesen belement a legügyesebb csapdába, amelyet valaha állítottak. Amikor az ajtó kinyílt, egyenesen a karácsonyi pantomim színpadára lépett, ahol a táncoló harlekin üthette, rángathatta, taszigálhatta Putney legtiszteletreméltóbb embereinek harsogó kacagása közben. Ó, sohasem fog maga ennél ügyesebb dolgot csinálni. És most arra kérem, adja vissza a gyémántokat!

A zöld ág, amelyen a csillogó alak kapaszkodott, csodálkozva rezdült meg, de alulról a hang folytatta:

– Azt akarom, hogy adja vissza, Flambeau, és azt is akarom, hogy hagyjon föl ezzel az élettél! Most még van magában tisztesség, becsület és humor, de ne higgye, hogy ez meg fog maradni ebben a mesterségben. Az emberek meg tudják tartani a jónak bizonyos színvonalát, de senki sem volt soha képes azonos színvonalon maradni a bűnben. Ez az út mind lejjebb és lejjebb visz. A szelíd ember elkezd inni, és kegyetlenné válik, a nyíltszívű ember gyilkol és hazudik. Nem egy embert ismertem, aki úgy kezdte, mint becsületes útonálló, a gazdagok jókedvű kirablója, és a végén a mocsárban végezte. Maurice Blum úgy kezdte, mint aki elvből anarchista, a szegények segítőtje, s úgy végezte, mint mocskos kém és besúgó, akit mind a két párt kihasznál és megvet. Harry Burke is őszintén kezdte a zsebmetszést, most pedig a félig éhen halt nővérét szipolyozza pálinkáért és szódavízért. Lord Amber a lovagiasság egyik neméből lett egy züllött társaság tagja, s most London legaljasabb keselyűi zsarolják. Barillon kapitány volt ön előtt a nagy gentleman-apacs; a bolondokházában halt meg, ordítva az orgazdától való félelemtől, akik becsapták és halálra hajszolták. Tudom, az erdő nagyon szabadnak látszik maga mögött, Flambeau; tudom, hogy maga egy villanás alatt bele tud olvadni, mint a majom. De eljön az a nap, amikor maga is csak öreg, szürke majom lesz, Flambeau. Ott fog ülni a szabad erdőben, hidegséggel a szívében és közel a halálhoz, és a fák csúcsai nagyon csupaszok lesznek.

A lent álló kis ember mintha valami láthatatlan kötélben tartotta volna a fán levőt, így folytatta:

– Kezd már lefelé menni. Azzal szokott dicsekedni, hogy nem csinál semmi aljasat, de ma este mégis tett ilyet. Gyanúsítottá tett egy becsületes fiút, aki ellen máris sok gyanúok szól; elválasztja őt a nőtől, akit szeret, s aki őt szereti. De fog maga még aljasabb dolgokat is csinálni, mielőtt meghal.

Három villogó gyémánt esett le a fáról a földre. A kis ember lehajolt, hogy fölvegye őket, és mikor megint fölnézett, a fa zöld kalitkájából már eltűnt az ezüstmadár.

A drágakövek visszakerülése (véletlenül éppen Brown atya találta meg őket) zajos diadallá tette az ünnep végét, és Sir Leopold jókedve tetőpontján még azt is mondta a papnak, hogy bár neki szélesebb perspektívájú nézetei vannak, tisztelni tudja azokat, akiknek hite azt kívánja, hogy vonuljanak kolostorba, és ne tudjanak semmit a világról.

Schöpflin Aladár fordítása

ROSEMARY TIMPERLEY

Karácsonyi találkozás

Ez idáig soha nem voltam magányos karácsonykor.

Hátborzongató érzés vesz erőt rajtam, amint egyedül ülök bútorozott albérleti szobámban, az emlékezetem szellemekkel, a szoba pedig a múlt hangjaival telik meg. Torokszorító érzés, amikor a múlt valamennyi karácsonya szédítő kavargásban visszatér: a gyermekkori karácsony, rokonokkal teli házban, ablakba tett karácsonyfával, a hatpennysekkkel a pudingban, a gyönyörűséges, fodros harisnya tele ajándékokkal kora reggel az ablakban. A serdülőkori karácsony, anyával és apával, a háború és a mardosó hideg, a levelek külföldről. Az első igazán felnőttkori karácsony a kedvesemmel – hó és bűvölet, vörösbor és csókok, éjfél előtti séta a sötétben, amikor a föld olyan vakítóan fehér, a csillagok pedig gyémántként ragyognak a fekete égen. Mennyi, mennyi karácsony az évek folyamán!

Most pedig az első magányos karácsony.

Mégsem teljesen egyedül. Él a bajtársiasság érzése a karácsonyt magányosan eltöltő emberek milliói között. Olyan ez az érzés, hogy ha behunyom a szememet, nincs múlt és jövő, csak állandó jelen, amely maga az idő, mert ez minden, amink van.

Bizony, akármilyen cinikus és vallástalan vagy, furcsán érzed magad, ha karácsonykor magányos vagy.

Így azután kifejezetten megkönnyebbülök, amikor belép egy fiatalember. Nincsen ebben semmi romantikus. Csaknem ötvenéves vagyok, vénleány tanítónő, gyászosan sötét hajjal, hajdan gyönyörű, most rövidlátó szemekkel. A látogató húsz év körüli fiatalember, meglehetősen szokatlan öltözetben, lobogó, borvörös nyakkendővel és fekete bársonyzakóban, barna hajfürtjei borbély ollója után kíváncznak. Öltözetének nőiességét meghazudtolják arcvonásai, kék szemének pillantása átható, orra és álla arrogáns és kiugró. Nem látszik erősnek. Finom, nagyon fehér a bőre.

Kopogás nélkül ront be, eltűnődik, azután így szól:

– Sajnálom, azt hittem, ez az én szobám.

Kifelé indul, habozik, és megkérdi:

– Egyedül van?

– Igen.

– Milyen különös, magányosnak lenni karácsonykor. Itt maradhatnék és beszélgethetnék.

– Örülnék, ha megtenné.

Azonnal visszafordul, és leül a tűz mellé.

– Remélem, nem gondolja, hogy szándékosan jöttem ide. Valóban azt hittem, hogy ez az én szobám – magyarázkodik.

– Örülök, hogy elkövette ezt a tévedést. Maga azonban túlságosan fiatal ahhoz, hogy karácsonykor egyedül legyen.

– Nem akartam vidékre menni a családomhoz. Hátráltatott volna a munkámban. Író vagyok.

– Értem!

Akaratomon kívül elmosolyodom. Ez tehát a magyarázat szokatlan öltözetére. Amellett milyen komoly ez a fiatalember! Ráhunyorítok, miközben folytatom a beszélgetést.

– Persze, egyetlen értékes percet sem rabolhat el az írástól.

– Nem, egyetlen percet sem. A családom ezt nem hajlandó megérteni. Nem méltányolják a munkám fontosságát.

– A családok soha nem méltányolják egy művész természetét.

– Nem, nem méltányolják – helyesel komoran.

– Mit ír?

– Költeményeket és naplót összeötvözve. Az a címe: *Költeményeim és én*, írta Francis Randel. Így hívnak. A családom azt mondja, nincs értelme annak, hogy írjak, mert túlságosan fiatal vagyok. Én azonban nem érzem magam fiatalnak. Néha olyan öregembernek érzem magam, akinek még túlságosan sok a tennivalója, mielőtt meghalna.

– Egyre gyorsabban és gyorsabban pörög az alkotás kerekén.

– Igen! Pontosan ez az! Maga megért engem! Egyszer el kell olvasnia a művemet. Kérem, olvassa el! Olvassa el!

A hangjából kicsendülő lemondás és szemének ijedt pillantása arra késztet, hogy így szóljak:

– Karácsony napján mindketten túlzottan ünnepélyesek vagyunk. Készítek egy kávét, és van szilvás lepényem is.

Nekilátok, kiveszem a csészéket, kávét rakok a pörkölőbe. Úgy látszik azonban, hogy megbánthattam valamivel, mert amikor körülnézek, látom, hogy itt hagyott. Csalódottnak érzem magam.

Mégis elkészítem a kávét, azután a szobában lévő könyvvállvány felé fordulok. Jócskán meg van rakva kötetekkel, ezért bocsánatot is kért a háziasszony:

– Remélem, nem zavarják a könyvek, kisasszony, de a férjem nem akar megválni tőlük, és nem tudjuk máshol elhelyezni őket. Ezért is szabtuk meg valamennyivel alacsonyabban a szoba árát.

– Dehogy zavarnak. A könyvek jó barátok – mondtam.

Ezek azonban nem túlzottan jó külsejű könyvek. Találomra kiveszek egyet. Vagy talán különös végzet vezette a kezemet?

Kávémat kortyolva, cigarettázva elkezdtem olvasni az egyik ütött-kopott könyvet. Látom, 1852 tavaszán adták ki. Főleg költeményeket tartalmaz; kiérleletlen, de élénk anyag. Van benne valamilyen naplószerű rész is. Ez valóságghűbb, kevésbé mesterkéltné. Kíváncsi vagyok rá, vonható-e valamilyen mulattató párhuzam, odalapozok az 1851. év karácsonyi bekezdéshez. Ezt olvasom:

Az első magányos karácsonyom. Elégge furcsa élményben volt részem. Amikor séta után visszamentem a szállásomra, egy középkorú asszony volt a szobámban. Először azt gondoltam, hogy eltévesztettem a szobát, de nem ez történt. Kellemesen elcsevegtünk, de később a nő hirtelen – eltűnt. Úgy gondolom, kísértet volt, de nem félttem. Kedveltem őt. Ma éjszaka azonban nem érzem jól magam. Egyáltalán nem vagyok jól. Soha nem voltam még beteg karácsonykor.

Ezt az utolsó bejegyzést a kiadó jegyzete követte:

FRANCIS RANDEL 1851 KARÁCSONYÁNAK ÉJJELÉN SZÍVROHAM KÖVETKEZTÉBEN VÁRATLANUL ELHUNYT. A NAPLÓJÁBAN EMLÍTETT ASSZONY VOLT AZ UTOLSÓ, AKI ÉLVE LÁTTA ŐT. FELKÉRTÉK, HOGY JELENTKEZZÉK, DE NEM TETTE MEG. ÖRÖKRE REJTÉLY MARADT, KI VOLT EZ A NŐ.

Villányi György fordítása

LUDWIKA WOŹNICKA

A prior szelleme

1872-ben Dél-Skóciában a saját házában meggyilkolták Josiah Craigget. Karácsony első napján követték el a bűntényt. Előző este sokáig elhúzódott az ünnepi vacsora, és az öreg Josiah fölhajtott egy pohárka vörösbort – kedvenc itókája volt –, gyermekei, unokái és dédunokái egészségére.

Craig úr kilencvennégy esztendő-t számlált immár, s korához képest ez a gentleman valóban pompás egészségnek örvendett. A legutóbbi idő-kig még a lovat is megülte, csak nemrég mondott le erről a szórakozásról. Pipázott is, bár pöfékelését lányunokája előtt már titkolta. Csak a vörösborból nem engedett, Franciaországból hozatták, csakis az ő kedvéért. S éppen e bor miatt tört ki szentestén az ünnepi asztalnál a civakodás, amikor az unoka megpróbálta lebeszélni Josiah nagyapót a második pohárról, az pedig, emiatt földühödve, otthagya a vacsorát, és még azt is kiabálta, márpedig ő igenis mindnyájukat túl fogja élni, mert ördögfogat hord a nyakában, és ez az amulett megvédi mindennel szemben.

Ezt a dicsekvést a bíróság jegyzőkönyvbe vette; különösen mély benyomást tehetett a bírákra, mivel az öregurat éppen eme ördögi támogatást biztosító amulett segítségével ölték meg. A lánc, amelyen függött, halálos hurok lett Craig nyakán.

A karácsonyi lakoma másnapján, reggel Josiah unokája, Alice McLeod, mint máskor, be akart menni nagyapjához, hogy megtudakolja, hogy s mint szolgál kedves egészsége, de Craig inasa, Thomas Marson útját állta.

– Ne menjen be, Alice kisasszony – mondta, testével eltorlaszolva az ajtót –, ott benn valami szörnyűség történt.

McLeod kisasszony rögtön kitalálta, hogy a nagyapja meghalt. Az azonban eszébe se jutott, hogy meggyilkolták.

Arthur Craigg, az elhunyt másik unokája és jelenleg az örökség fő várományosa, teljes mértékben helyeselte Marson lépését, maga sem engedte a lányt a halott ágyához, hiába is próbált bemenni hozzá; az egyik inast doktorért szalajtott, a másikat rendőrért.

Craigghall új birtokosa már harminchét éves volt. Erélyes és zárkózott embernek ismerték. Valaha régen eljegyezte Alice kisasszonyt, de a házasság füstbe ment – a családban azt rebesgették, hogy az egészet a nagypapa öregkori önzése akadályozta meg, mert önfeláldozó lányunokáját mindig maga mellett akarta látni. Arthur tagja volt az Alsóháznak, s ezáltal az egész környéken nagy tiszteletnek örvendett.

A hamarosan megérkező orvos számára a halál oka azonnal nyilvánvaló volt. Azt is megállapította, mikor követték el a bűntényt: nem sokkal Marson hátborzongató fölfedezése előtt, mert a holttest még meleg volt.

A halotti szemle után az orvos átadta helyét Anthony Dudlenak, a nyomozónak, aki nyomban észrevette a szobában uralkodó nagy rendetlenséget. Fölvette a földről a kitört ablak néhány üvegdarabját, majd arra kérte a háziakat, nézzenek utána, nem hiányzik-e valami a házból. Alice kisasszony a kétségbeeséstől szinte esztét veszítve, képtelen volt eleget tenni a felszólításnak, a huszonhárom éves Anne Craigg sokkal fegyelmesebben viselkedett.

– Alice néni – kiáltotta, a síró nő karját rángatva –, uralkodj magadon, az ég szerelmére, és mondd meg, hol vannak az ékszerek, azok a híres indiai rubintok, amelyeket neked szántak? Alice, ne sírj, inkább mondd meg: a fiókban tartotta nagyapa? Ebben a fiókban, amelyik most üres?

A szoba közepén heverő fiókban valóban csak papírok voltak, semmi más.

– A gyilkos valószínűleg ezért jött – szögezte le a rendőrbiztos. – Azt, hogy itt ilyen értékes rubintok vannak, az egész környék tudta, ez nem volt titok. A rabló észrevétlenül surrant be a kerten át... Látott valaki önök közül a ház körül idegen személyt ólálkodni?

Anthony Dudle szemügre vette az ablakpárkányon szétszóródott göröngyöket és a – bizonyára tusakodás közben – széttört üvegcséből kihullott pasztillákat. Az öreg Craigg így, holtában kicsinek, könnyűnek és nagyon tehetetlennek látszott. Nem tanúsíthatott komoly ellenállást a támadóval szemben... A törvény képviselője megvakarta a fejét, és óriási megkönnyebbüléssel hallotta, amint nagy garral a ház elé hajt a fogatával Matthias Coleman békebíró. Dudle végre fölöttesének adhatta át az ügyet.

– Nem tetszik nekem ez a dolog... az az érzésem, mintha házbeli követte volna el – vallotta meg bizalmasan a rendőr a bírónak, aki ezt az észrevételt pótolhatatlan fekete noteszébe be is jegyezte, melléje írva: *képtelenség* – de azért utána egy kérdőjelet is rakott. Ez a fekete bőrből kötött notesz ezután a Craigg-gyilkosság adalékainak legfontosabb forrása lesz. Coleman eleinte nem akarta csatolni az ügyiratokhoz, a család szomszédja és közeli ismerőse volt, s diszkrét akart maradni. Notesza azonban őszinte volt.

Coleman – miután alárendeltjét lehurrogta, kijelentette, hogy maga veszi kézbe a nyomozást – a ház népét a szalonba kérte. És ott Thomas Marson, az inas, aki gazdája halálát észlelve oly bátran állt helyt, szenzációs vallomást tett. Előző nap alkonytájt valami zajt hallott az istállóból. Fáklyát ragadva kiment, hogy megnézzze, mi történik. A fáklya fényénél látta, hogy a deszkaajtó nesztelenül kinyílik. Ismeretlen férfi állt a nyílásban. Hosszú, fekete szakálla volt... Marson üldözőbe akarta venni, ám az alak beleveszett az esthomályba. Az inas rémülten rontott be az istállóba, melynek ajtaja tárva-nyitva állt. Az istállófiú azonban azt bizonygatta, hogy nem járt arra egy lélek sem, nem látott senkit. Ugyanezt állította Arthur Craigg is, amikor az inas jelentést tett neki a különös találkozásról. Marson végül arra a következtetésre jutott, hogy alighanem képzelődött. Ám gazdája halála után újból elsuhant előtte a szakállas alak a parkban, az ablak alatt. És amikor hozzá közeledett, megint csak nyomtalanul eltűnt.

A kihallgatás alatt Marson emlékeztette a bírót a cromwelli időkből származó egyik legendára. Craigg birtokai akkor egy kolostor tulajdonában voltak. A földet elkobozták, de a prior nem fogadta el a zsarnok ítéletét, és fegyveresen szembeszállt Cromwell hadaival. A szerzetesek mindvégig védelmezték a kolostorukat, végül a katonák felgyújtották. Az ostromlottak közül sokan kiugrottak az épület ablakán, hogy életüket megmentse, de a prior nem adta meg magát. A legenda szerint elátkozta üldözőit, és megfogadta, hogy halála után sem hagyja el birtokait.

A szomszédasszony nál tereferélő és későn hazavetődő fehércselédek, kiknek útja a hangás réten át vezetett, meg a vásárról részegen hazadöcögő parasztok azt bizonygatták, hogy a perjel betartotta a szavát... Hol itt, hol ott bukkant föl a baljós, néma, szakállas alak. Thomas Marson pedig még megtoldotta egy magyarázattal:

– Az olyan ember, aki kísértet módra képes eltűnni, nem ember, hanem ördög...

Vissza akarja tartani a nyomozást? Vagy hallucinál? – írta noteszébe a bíró. De ez a bejegyzés későbbi keltezésű. Egyelőre, nem firtatva a szakállas férfi természetfölötti tulajdonságait, a bíró eltökélte, hogy mindenáron előkeríti. A kastélyban csak a háziak meg a személyzet tartózkodott, senki más, s mivel a titokzatos jövevény e két kategória egyikébe se tartozott, a feladat könnyűnek látszott. A kastély vagy inkább hatalmas kúria hófödte park közepén állt, ilyen körülmények közt a jövevény nem rejtőzködhetett sokáig. Útközben pedig valakihez segítségért is kellett folyamodnia, és akkor feltétlenül észreveszik.

Coleman tehát biztosította a gyászba borult családot, hogy nyomon van már, és nemsokára feltárja az igazságot. Sajna! Az utóbbi napokban sem a Craigghalltól egy napi járásra lévő fogadóban, melynek bizonyos Harry volt a tulajdonosa, sem a faluban nem szállt meg senki. De ha a gyilkos, tegyük fel, bár nehezen hihető, télvíz idején gyalogszerrel vágott volna át az erdőn, a kemény hideg miatt akkor is kénytelen lett volna megpihenni, tüzet rakni és valamit enni. Az erdészek azonban, jóllehet alaposan átfésülték az erdőt, sehol sem akadtak tűzrakás nyomára.

Harry fogadójában föltartóztattak két glasgow-i kereskedőt, de kiderült, hogy komoly emberek, és bocsánatkérések közepette szabadon kellett őket bocsátani.

„Beleveszett az esthomályba... mintha levegővé vált volna...” – csengett vissza a bíró fülében. S mintha csak igazolni akarná e képzelgésnek inkább mondható föltevését, a szakállas prior szelleme váratlanul garázdálkodni kezdett az egész környéken. A tizenkilenc esztendős Jane Cotthum azt vallotta, hogy a kísértet meglepte őt a pallón, amikor éppen vízért ment, és belökte a lékbe. Barátnője, Catharine Lee a pajta tetején látta... A metodista Joshua Proven a gyülekezetben ördögűző szertartást követelt a pápista szörnyeteg kifüstölésére... Ez a „póri együgyűség”, mint noteszében írta, Coleman bírót rádöbbsentette, hogy ő művelt ember.

Rendőreit megróttá, amiért hitelt adtak az efféle „döre és természetfölötti koholmányoknak, és felültek a szóbeszédnek”. Számításba vette azt a lehetőséget is, hogy a szakállas – mindegy, hogy milyen álöltözékben, vagy hogy miképpen került oda – tovább is Craigghallban tartózkodik.

Megint összehívta a szerencsétlen kastély háza népét. Nem kevesen voltak, hiszen az évente megrendezett nagy családi összejövetelekre az elhunyt rokonai saját szobalányaikat, inasaikat meg a gyerekek dajkáit is magukkal hozták. Coleman ugyan előzetesen már mindnyájukat kikérdezte, és az olyan apró részletekről sem feledkezett meg, mint például Brittle Moll esetében (neve mellé felkiáltójel került) feltüntetni, hogy „előzőleg Londonban szolgált”, de most újra gyanakvó szemmel vizsgálgatta őket, mert közben eszébe ötlött, hogy a pokolbéli gyilkos hátha, teszem azt, éppen egy dadafőköttő alatt rejtőzik?

Végül a bíró közölte az egybegyűltekkal, hogy a kastély területén tovább keresik a bűnöst, így saját biztonságuk érdekében az egész társaságot hét lakatra zárja. Be is csukta őket csakugyan, majd ezt követően rendőrbiztosai segítségével nemcsak hogy átkutatta az egész házat, a pincétől a padlásig, de büdös füsttel megpróbálta ki is füstölteni a bitangot búvóhelyéről, mert ennek a füstnek, melytől még a rendőrök is hányingert kaptak, olyan hatása van, hogy azt „se ember, se állat el nem viseli”.

Egy mai bíró bizonyára megengedhetetlennek tartaná ezt a drasztikus módszert, ám 1872-ben senki sem csodálkozott rajta. De a füstölés nem hozta meg a várt eredményt, egyetlen haszna az lett, hogy a pincéből tömegesen elmenekültek a patkányok, Craig egyik dédunokája pedig rosszul lett.

Coleman ekkor egy különös mozzanatra figyelt föl, éspedig arra, hogy az egyetlen személy Marsonon kívül, aki a kritikus napon látta a szakállast, nem más, mint ennek a Marsonnak a felesége, Anne, a szakácsnő.

Anne azt állította, hogy az udvaron találkozott vele, mikor éppen a fácánoskertbe vitte a madáreledelt. Tehát a ház közvetlen közelében, ahol temérdek ember sürgött-forgott. Hát hogyan képzelhető el, hogy Anne Marsonon kívül senki se látta?!

Colemannak most Dudle rendőrbiztos észrevétele is eszébe jutott, és úgy vélte, kissé elhamarkodottan róttá meg. Mi tagadás, Dudle-nak igaza volt, a bűntényt elkövethette valaki a háziak közül. Mert vajon egy ékszerrabló megöli-e a kilencvennégy esztendős aggot, ha nem fél attól, hogy fölismeri? S bizonyára könnyebb kinyitni a folyosóról az ajtót, mint síkos, jeges fatörzsön fölkapaszkodni a bezárt ablakhoz. Ebben az esetben viszont csak olyan személy lehetett a gyilkos, akinek jelenléte a felső emeleten, ahol a hálószobák sorakoznak, nem kelt feltűnést. Valaki a háziak közül...

A bíró újból vallatóra fogta Marsont, az inast. Gyanúját egyelőre gondosan leplezte, azt kérdezte csupán, hány órákor szokott mosdóvizet vinni gazdájának, hánykor szokta borotválni, s elsősorban hogy mi volt a helyzet a szoba kulcsával.

Marson minden kérdésére méltóságteljes válaszokat adott. Az úr, mint mondta, régebben bezárta az ajtót, de újabban, mióta éjjelenként nehézlégzés-rohamok kínozták, már nyitva hagyta. Alice kisasszony emiatt tette meg szobainasnak August Greent, az istállófiút – Marson unokaöccsét –, és meghagyta neki, hogy minden éjjel virrasszon a nagypapa mellett. A beteg azonban föllázadt, és elkergette a fiút, mondván, hogy August horkol. Az lett a vége, hogy a kulcs ettől fogva az örökké nyitott ajtóban volt, és Marson költötte fel az urát minden reggel, amikor behozta neki a mosdóvizet meg a meggypálinkás teát.

Az öreg szolga vallomását megerősítette Alice kisasszony, valamint Green, az elkergetett szobainas. A bíró részletesen kikérdezte a fiút Craigg szobájának helyrajzáról. Tudni akarta azt is, vajon Josiah úr nem nézett-e bele a fiókokba ama három éjszaka alatt, amikor August még mellette virrasztott. Coleman azt a hipotézist állította fel, hogy a fiú kileshette, hol tartja az öregúr a rubintokat, aztán vagy a nagybácsiját tájékoztatta a dologról, hisz annak bejárása volt az áldozat szobájába, vagy maga próbált szerencsét, és besurrant a házba, ahol jelenléte nem kelthette föl senki gyanúját.

A gyilkosságot követő harmadik nap ünnepélyesen eltemették Craigghall urát. A szertartásra Numble közjegyző is átkocsizott Glentből, és felolvasta a végrendeletet, mely a Craigg család számára nem tartalmazott semmi újat, mivel az aggastyán gyakorta és szívesen beszélt végakarataráról.

A vagyon az elsőszülöttség jogán Arthurra, a legidősebb unokára szállt, Alice kisasszony pedig a vagyon jövedelmének hat százalékát kapta évjáradék formájában.

– Vagyis gyakorlatilag lefölözi az egész hasznát – jegyezte meg, nem éppen lovagiasan, a halotti tor közben Arthur Coleman ezt is följegyezte magának.

A személyzetnek, köztük Marsonnak juttatott örökség igen csekély volt, de még így is fölülmulta értékben azt, ami a család többi tagjára maradt, rájuk ugyanis – lányainak, unokáinak, vejeinek – az elhunyt nem testált semmit. Kivételt csak Lord Sly képezett, az egyik lányunoka férje, aki egy francia dalgyűjteményt meg egy hordó bort kapott, és Joan McEandy, nagypapa kedvenc dédunokája, akire azzal a jókívánsággal hagyta az Aza nevű pónilovat, hogy ezt a paripát is ugyanolyan ügyesen ülje meg. A Craigg család nem lehetett a testamentumtól elragadtatva, Coleman viszont megkönnyebbülten lélegzett föl. Nem, sem a póni, Aza, sem a hordó bor nem vezethetett ilyen komor bűncselekményhez.

Még inkább meg volt győződve róla, hogy rablógyilkossággal van dolga, s most már tétovázás nélkül letartóztatta August Greent, az istállófiút. A bíró azt remélte, hogy gyanúsítottja a vallatásnál mindent kitálal majd, amiről csak tudomása van. A letartóztatás azonban nem ment simán.

Alice McLeod kisasszony hevesen a vélt gyilkos védelmére kelt.

– August nem tehet! – mondta, elállva a bíró és emberei útját a rabszállítónak kinevezett csészához. – Milyen alapon akarja lefogatni? Ne sírj, August, nem engedem, hogy bántsanak.

A két szolgálólány, a béres, az uradalmi cseléd és természetesen az egész Marson család egy emberként az úrnő mögé sorakozott, az ő szavait hajtogatta, a bíró pedig hálát adhatott a Gondviselésnek, amiért az új uraság az ő pártjára kelt. Arthur Craigg képviselői tekintélyére és jogi szakértelmére hivatkozott. Föllépése nyomán Alice kisasszony már röstellte önfejlését, s példáját követve ezek után a többiek is félreálltak az útból.

Másnap McLeod kisasszony megjelent a bíró irodájában, épp akkor, amikor Coleman a vádiratot fogalmazta August ellen, mert az akkori időkben ez is, akárcsak a nyomozás, a békebíró feladatkörébe tartozott.

– Tudni akarom – kérdezte Alice kisasszony –, miért csukatta le ezt a gyermeket?

– Minden körülmény ellene szól – magyarázta a bíró. – Az öregúr szobájában aludt, és megláthatta, hol tartotta szegény megboldogult Craigg úr a rubintjait.

– Akkor miért nem vette el rögtön?

Ügyes kérdés volt, és a bírót kissé meg is zavarta.

– Nem vette el rögtön, de elvette később – hangzott a kitérő válasz, ám a kisasszony erre csak a fejét csóválta.

– Nem, később nem vehette el. A rubintok már egy éve nem voltak abban a fiókban.

Ha derült égből mennykő csapott volna le, az se ingathatta volna meg jobban a bíró lelki egyensúlyát. Saját maga használta ezt a hasonlatot a noteszében, hát hinnünk kell neki.

– Mi... micsoda? – hebegte. – Mit akar ezzel mondani kegyed? Hogy a rubintok nem... nem voltak... De hát akkor hol vannak?

– Azt én sem tudom – válaszolta McLeod kisasszony. – A rubintokat ugyanis tavaly eladták. Nem csodálkozott azon, hogy nagyapám végrendeletében a rubintokról említés sem esik? Pedig még a kis Joan póniját meg Lord Jack versikéit is számba vette... Nos, igen, én adtam el az ékszereket, nagypapa tudta nélkül. De ő később beleegyezését adta...

A bíró, reménye romjain, még megkérdezte, vajon a háziak tudtak-e erről. Mert az sem lehetetlen, hogy a fiú – mondta – abban a hiszemben, hogy a rubintok még ott vannak, belopódzott a szobába, és feltörve a fiókot, fölébresztette a gazdát. Ebben az esetben, tekintet nélkül arra, hogy az ékszer ott volt-e vagy sem, csak ő lehet a gyilkos.

– Nem – válaszolta McLeod kisasszony. – Szerintem August képtelen megtenni. Különben is ő tudott az eladásról. Nagybátyja, Thomas Marson segített az üzlet lebonyolításánál...

Coleman kénytelen volt belátni, hogy a mesterien megszerkesztett vádirata összeomlott. 1873. július 6-án szabadlábra helyezte August Greent, a noteszbe pedig a következőket írta: *Miért ölték meg azt az embert, akinek az orvos véleménye szerint már úgylis csak hetei voltak hátra?*

A bíró roppant lelkiismeretesen nekilátott, hogy megvizsgálja az öreg Craigg múltját. Az ügyiratok nyomán az irodalmi kukta színes életrajza bontakozik ki a szemünk előtt, aki egykor kenyérért Amerikába, majd később aranyért Indiába utazott. Megtudjuk, hogy Josiah Craigg valaha tengerész volt, és forróházba esett. Szó esik az Indiából hozott rubintokról is – de Coleman ennek a színes históriának semmi hasznát se vette.

Próbálta továbbszólni a szóbeszéd egyik szálát bizonyos társakról, cinkosokról, akiktől Craigg állítólag félt, mert bosszút esküdtek ellene – csak hogy ezekből a mesékből semmi konkrétum nem derül ki, a becsapott társak pedig nyilván rég átköltöztek a túlvilágra.

„Az olyan ember, aki kísértet módra képes eltűnni, nem ember, hanem ördög...” – ez a gondolat mind gyakrabban vetődött fel a bíró agyában. S jóformán vaktában, csak azért, hogy kicsit „megpuhítsa a börtön” – letartóztatta Marsont, az inast. E döntés után Coleman ezt írta noteszébe: *Vagy hinnünk kell a szellemekben, vagy Marson hazudik.*

Ezúttal a letartóztatásnak nem volt semmi akadály, talán mert McLeod kisasszony nem tartózkodott otthon. Az inas teljesen higgadtan viselkedett, zokogó feleségét azzal biztatta, hogy kenyéradóihoz mindvégig hű maradt, s minden biztonnal hazatér. E patetikus hűségnyilatkozaton a bíró annyira elcsodálkozott, hogy följegyezte magának.

A bírónak szándékában állt Marsonnét is letartóztatni, mint egyetlen olyan személyt, aki a férfi vallomását a titokzatos szakállast illetőleg megerősítette, de végül is megesett a szíve a síró asszonyon. Különben is, az angol törvénykönyv paragrafusai szerint feleség nem vádolhatta a férjet, s így az asszony vallomását Coleman úgysem használhatta volna fel.

Marson a pincebörtönbe került, zsebtolvajok és gályarabok közé, akik Amerikába való szállításukra vártak, ő azonban lelki egyensúlyát itt sem veszítette el. Gondosan fogalmazott kérvényében, mely fennmaradt a bírósági akták közt, csak azt kérte, engedjék meg, hogy vallásos könyveket olvashasson. Kérése teljesült, az asszony behozott neki egy zsoltároskönyvet. Ettől kezdve nem panaszkodott semmire.

Coleman többször is kihallgatta, de Marson konokul kitartott a vallomása mellett. Mikor a bíró epésen megjegyezte, hogy feleségén kívül senki sem támasztja alá a vallomását, tehát a szakállas alak nyilván láthatatlan volt, Marson csöppet sem jött zavarba.

– A gonosz szellem olyan alakot ölt, amelyet Isten kíván.

A rubintok értékesítését illetőleg azonban némi eltérés mutatkozott Marson vallomása és aközött, amit McLeod kisasszony mondott. Az inas azt állította, hogy a tranzakciót ő bonyolította le, de nem Alice kisasszony, hanem a saját gazdája utasítására. Ez az ellentmondás azonban semmire sem vetett fényt, mert a bíró nemcsak a Marson részére kiállított nyugta másolatát kapta meg Alice-től, hanem a londoni ékszerkereskedőhöz, bizonyos Hillhez írt levelet is. Josiah ebben a levelében fenntartja magának a jogot a rubintok visszavásárlására, „amint régi áron kezdik újra venni a gabonát”. Marsont ily módon lehetetlen volt sikkasztással vagy kenyéradója háta mögött elkövetett csalással vádolni. A levél legfeljebb arról tanúskodott, hogy Craigg az ékszerek eladását, ha netán nem is tőle származott az ötlet, mindenképpen jóváhagyta. Marsonnak tehát semmi oka nem lehetett, hogy gazdáját eltegye láb alól. Ezek szerint amikor a szakállas rémről előadta azokat a dajkameséket, mégis hazudott. Hacsaknem...

Érezve, hogy a nyomozás holtpontra jutott, Coleman gondolt egy nagyot, és fölkereste Numble közjegyzőt.

Numble csóválta a fejét, minduntalan arra hivatkozott, hogy őt kötelezi a hivatali titoktartás. Ha pontosabb tájékoztatást akar kapni ügyfele vagyoni helyzetéről, Coleman forduljon a Hunter bankházhoz Londonban.

– Véleményem szerint – mondta a közjegyző, a sötét, párolgó teát kavargatva – nem sok lehet a bankszámláján. Tudja, kérem, a választási hadjárat! Korunk eme tébolya iszonyúan sok pénzt emészt föl.

– Ifjabb Craigg választási sikerére gondol? – kérdezte a bíró minden érdeklődés nélkül.

– Drága siker volt az, kedves uram! Szédítően drága. Csak a szendvicsemberek három shillinget kérnek egyetlen sétáért, amelyet Chelsea-ből a Trafalgar Square-re tesznek meg. Szorozza ezt be ötszázzal...

Coleman följegyezte, hogy „szendvicseknek” nevezik azokat az embereket, akik a kampány alatt a képviselőjelölt nevét és választási programját hirdető plakátokat magukra aggatva járkálnak. A falusi bíró szemlátomást nem ismerte ki magát a londoni nagypolitika dzsungelében. Numble sok mindent megmagyarázott neki, látszott, hogy jól értesült.

– Van Londonban egy választási szakember – mesélte –, egy jogász. A neve Peckham. Ahány szélhámós csak van, akiket ön deportálásra ítélt, mind Peckham báránycája... Nemegyszer mondtam ügyfelemnek: „Nem lenne jobb, ha az unokája valami hagyományos szórakozást választana magának? Például a táncosnők iránt érdeklődne, van elég belőlük... Emlékszem még fiatal koromból a londoni kis színházakra. Bűnös, ó, roppant bűnös intézmények – a közjegyző itt megnyalta a szája szélét. – Sok fiatalúr meg a lovakat kedveli. Milyen izgalmas dolog a lóverseny! Pompásan kiélhetik, kitombolhatják ifjonti szenvedélyüket. Igaz, ez a tönk szélére is juttathatja az embert, de nem olyan iramban, anélkül, hogy élvezetben lenne része az embernek, mint a választási kampány.”

– Amibe – vetette közbe a bíró – Arthur Craig tönkrement?

A közjegyző ellökte magától a miniatűr asztalkát a gőzölgő teáscsészéssel, s kezeit széttárva így kiáltott fel:

– Ön túl sokat akar tudni, tisztelt uram! Azt hiszi, hogy az unoka végre megérte a nagypapa halálát, mi?

A bíró azt gyanította, hogy Numble közjegyző híres teája egy kicsit túl sok rumot tartalmaz. Csak ezzel magyarázhatta a művelt jogász ezen otromba megjegyzését. Colemannak rossz szája lett egyszerre, de hivatali kíváncsiságát még nem elégítette ki.

– Az unoka megérte a nagypapa halálát – ismételte. – Mit ért ez alatt? Arra gondol, hogy Arthur szeretett volna megszabadulni a nagyapjától?

– Bizonyos mértékben minden örökös szeretne megszabadulni az örökhagyójától, drága jó uram. No, mondjuk, minden harmadik. Mi, közjegyzők, semmin se ütköznénk meg. De remélem, nem képzelem, hogy gyanúba akarom keverni új kliensem? Annak nem volna semmi értelme! Különösen most, mikor ön a bűnöst már a markában tartja!

– Markomban a bűnöst? Én? – dadogta értetlenül a bíró.

Numble elnevette magát.

– Hogyan, hát ön nem tudja, ki a bűnös? Akkor miért csukatta le Marsont? Hiszen már a verebek is azt csiripelik, hogy ő meg Alice kisasszony... Túl nagyra tört, és egyik napról a másikra elveszíthette kényelmes helyét meg a zsíros hagyatékat.

Coleman érdeklődése egyszeriben lelohadt az öreg Craigg ékszeri és az unoka választási kampánya iránt. Ehelyett minél több információt igyekezett kiperéslni a közjegyzőből erről a szerelmi viszonyról, amely gyilkossághoz vezetett. Numble eleinte kitérő válaszokat adott, azt mondta, csak holmi pletykákról tud, de végül rádöbbsent a helyzet komolyságára, és olyan vallomást tett, amely teljesen elegendő volt a bírósági eljárás megindításához és a vádlott elítéléséhez.

Decemberben, nem sokkal az ünnepek előtt, egyszer csak beállított hozzá Arthur Craigg. Rendkívül izgatott volt. Nem akarta elmondani, mi történt, de a bíró rögtön látta, hogy komoly megrázkódtatás érhetett. Miután kissé lecsillapodott, bevallotta Numble-nak, hogy borzasztó gyanúja támadt unokahúgát, Alice-t illetően. Először csak arra lett figyelmes, milyen illetlen bizalmasság van a hölgy és a szolga közt. Amikor a kisasszony sétalovaglásra indult, a kengyelt tartó Marson megsimogatta a lábát, Alice pedig viszolygás nélkül tűrte. Arthur nem hitt a saját szemének.

Figyelni kezdte őket, és meggyőződött róla, hogy legrosszabb sejtései beigazolódnak. A harag első fellobbanásában azonnal ki akarta tenni Marson szűrét, vagy akár ott helyben megölni. Később rájött, hogy ezzel kompromittálná az egész családot. Tanácsért jött hát a közjegyzőhöz.

Numble azt javasolta neki, hogy beszélje meg a dolgot nagyapjával, lehetőség szerint kíméletesen, félő ugyanis, hogy a gőgös öregúr nem éli túl a gyalázatot, s vegye rá, hogy ő ebrudalja ki Marsont a házból.

Arthur megígérte, hogy szándékát szigorúan leplezni fogja, mert a ravasz inas, ha rájönne, miben töri a fejét Arthur, kétségbeesett lépésre szánhatná magát, például elrabolhatná a hölgyet, ami a hölgy számára bukást, a családnak pedig teljes kompromittációt hozna. Numble azonban úgy vélte, hogy Arthur valamiképpen mégis elárulhatta magát. Vagy már sor került nagyapjával a döntő beszélgetésre? Ebben az esetben Marson számára nem maradt más kiút, mint a gyilkosság, a szakállasról előadott rémmesével pedig csak tévútra akarta vezetni a nyomozást. Közben arra is számított, hogy Arthur Craigg nem fog ellene vallani, mert a nyomozás sikerénél többre tartja a család becsületét és Alice kisasszony makulátlan tisztességét.

A közjegyző vallomását Coleman pontosan följegyezte a bírói noteszbe, a jegyzőkönyvbe azonban nem vezette át, nyilván ugyanabból az okból, mely mindeddig McLeod kisasszony egykori vőlegényét is visszatartotta a döntő vallomástól. S ugyanez okból nem vette jegyzőkönyvbe a bíró Marson soron következő kihallgatását sem. Csak a noteszben szerepel, hogy a gyanúsítottat pincecellájából fölvezettette. *A nyomorultnak tudtára adtam, hogy mindent tudok.* Marsonra azonban – kinek hangja teljesen berekedt az örökös zsoltározástól, arca pedig hamuszürkévé fakult – semmi hatást nem tett ez a bejelentés.

A bíró egyik följegyzéséből arra következtethetünk, hogy a volt inas bátran kitartott: *Azt mondta, hogy ha McLeod kisasszony parancsolja neki, akkor mindent bevall. Ellenkező esetben egyetlen szóra se nyitja ki a száját.* – A viktoriánus bírót a – számunkra megindítóan ható – érzelmi megnyilvánulást ízléstelennek tartja.

A periratokban a börtönigazgató hivatalos feljegyzése is megtalálható. Ebben közli, hogy a fogoly, Marson, megtébolyodott. Azt állítja, látta az ördögöt, s noha egy porig sújtott ember benyomását kelti, folyton nevetgél. Nem tudjuk, elegendő volt-e ez a vélemény ahhoz, hogy szegény fickót kiségtse a föld alatti cellából. Azt viszont tudjuk, hogy Coleman bírót újból ellátogatott Craigshallba.

Alice kisasszony, amikor a bíró érkezését jelentették neki, egészen a tornácig futott elébe, *rendkívül izgatottan érdeklődött a vádlott hogyléte felől, és a tárgyalás időpontját tudakolta. Máskülönben nagyon siralmas állapotban volt... Alig bírta palástolni keze reszketését.*

Legnagyobb meglepetésére Coleman otthon találta az új földesurat is, jóllehet a bírót azt hitte, hogy a parlament frissen megválasztott tagját Londonban tartják kötelességei. Nem kisebb meglepődéssel értesült Coleman arról is, hogy... *visszatértek hajdani tervükhöz, és egybekelnek... meg is hívták az esküvőjükre...*

Az illem úgy kívánta, hogy a vendég ne árulja el csodálkozását. Sőt, annyira erőt vett magán, hogy, mint írja, még gratulált is nekik. De elképzelhetjük, milyen lehetett ez a furcsa, kényszeredett hangulatú látogatás, amikor a törvény képviselője egykori imádottja arcából próbálja kiolvasni, voltaképpen mi történik itt.

Teázás közben Craigg föltette a bírónak a kérdést: hisz-e a titokzatos szakállas létezésében? Mert ha csupán Marson agyszüleménye, mondta Craigg, akkor is az a benyomása, mintha valaki settenkedne az udvaron. Ilyenkor arrafelé fordítja a fejét, de nincs ott senki.

Válaszul a bíró kénytelen volt beszámolni Marson elmeháborodásáról. Azt is megmondta, hogy a vádlott az ördögnek tulajdonítja gazdája meggyilkolását.

Noteszbeli feljegyzéseiben a bíró hosszasan ecseteli, miképpen reagált McLeod kisasszony ezekre a szavakra.

Feje remegett, mintha öregasszony lenne.

– Az ördög volt! Igen, az ördög! – kiáltotta, a kezét felém nyújtva, mintha valamilyen ütés ellen védekezne. – Könyörgök, Matt, hagyd a csodába ezt az átkozott ügyet!

„Matt”-nek nevezett, és úgy beszélt hozzám, mint amikor mindketten szinte gyerekek voltunk még. Sejthettem-e akkor, hogy valaha ennyire megalázva látom?

A lelkiismeretes bíró azonban – a meghatottság ellenére – nem vesztegeti hiába az idejét. Mihelyst Alice élemedett unokanővére kíséretében távozott – aki a már nem éppen ifjú pár esküvőjéig a gardedame szerepét töltötte be a háznál –, és Coleman kettesben maradt Arthurral, nyomban megkezdte a kihallgatást.

Craigg féltette a menyasszonyát, szerinte idegállapota labilis, s ezért arra kérte Colemant, kímélje meg szegénykét kérdéseitől. Ő maga ezzel szemben azt ígérte, mindent megmagyaráz. Coleman nem mulasztotta el megköszönni a parlamenti képviselőnek, hogy ilyen készséges, és a maga részéről biztosította őt diszkréciójáról. Az udvariaskodás ezzel véget is ért, s a falusi bíró kerek perec a tárgyra tért:

Megkérdeztem, igaz-e, hogy Marson megkörnyékezte az unokahúgát. Craigg bólintott. Azt már nem firtattam, mit szőtt ehhez a hölgy...

Craig további vallomása mindenben igazolta azt, amit a közjegyző mondott. Valóban látni se bírta a pimasz frátert, és december 23-án, majd 24-én beszélt nagyapjával Marsonról. Az első beszélgetés alkalmával még nem árulta el az öregúrnak, hogy mire jött rá, nem merte fölingerelni. Csakhogy hiába panaszkodott mind az inas lomhaságára, mind becstelenségére, ez nyomtalanul lepergett róla. Így Arthur kénytelen volt másnap mindent megmondani nagyapjának...

Josiah iszonyú haragra gerjedt, unokája alig tudta lecsillapítani. Végül nagy nehezen sikerült rábírní, hogy intézzék el a dolgot botrány nélkül, a nagy családi összejövetel után. Ám az öregúr valószínűleg megfeledezett ígérétérl. Marson láttára bizonyára fölizgatta magát. Fölmondott neki, és bejelentette, hogy megváltoztatja a végrendeletét. Igen, ez a gyilkosság napján volt... már nem volt ideje megváltoztatni...

Arthur Craig vallomása elég világosnak és kielégítőnek látszott. Amikor Coleman távozott Craighallból, McLeod kisasszony nem jött ki, hogy elbúcsúzzon tőle, a szobájában sírt, mint a záporosó – a bíró ezt a tényt is gondosan följegyezte.

Pár nap múlva, 1873. szeptember 12-én Alice kisasszony meglátogatta a bírót. Arcát sűrű fekete fátyol mögé rejtette, alig lehetett fölismerni. Ezúttal nem remegett, és Colemannek az a benyomása támadt, hogy a lány minden egyes szó után nyugodtabb lesz, és a vonásai kisimulnak. Csak a haja, a valaha környékszerzte híres, fekete hajkorona helyén csüngött egy öregasszony végérvényesen megszőrkült hajfonata.

Megcáfolhatatlan bizonyítékot hozott szeretője ártatlanságáról, ám ugyanezzel magát hozta gyalázatba... – jegyezte noteszébe Coleman kapkodó, rendetlen írással.

A mai olvasó túlzónak érezheti e szavakat, de Coleman bíró élete olyan szorosan összefonódott a Craig családdal, hogy Alice McLeod gyónása mélyen megrendítette.

A később környékszerte híres rókavadászatokon, amelyeket az egykori kukta és tengerész rendezett, az egyik legtekintélyesebb vendég a bíró nagyapja volt. Az öreg Coleman tanúja volt a szomszéd esküvőjének is, amikor feleségül vette Jessica Glencower kisasszonyt, egy báró vagyontalan leányát. Jessica nem volt hosszú életű, mégis tizennégy esztendő alatt hat gyermeket szült Josiah-nak. Esküvőjükön Mathias bíró édesapja volt a vőfély.

Az új Craigg nemzedék gyermek- és ifjúkora vidáman, lármásan telt Craighallban. A nagy vigasságnak vége szakadt, amikor a csemeték kiröpültek a fészekből. Josiah nagy súlyt fektetett gyermekei gondos nevelésére, iskoláztatására, később azonban, miután lányainak bőséges hozományt adott, fiainak pedig az akkori szokás szerint rangot vásárolt a katonaságnál vagy a tengerészetnél, többé nem törődött velük.

A harmadik Coleman életében Craighall nem játszott semmilyen szerepet, míg egy éjjel be nem kopogtatott a kastély ajtaján Josiah egyik leánya, Lady McLeod. Vele volt két kisgyermeke, a szolgálólány s egy útibőrönd. Sírva könyörgött apjának, hogy fogadja be, mert ahhoz a részeges ripókhöz, akihez feleségül adta, nem tér vissza soha.

Az apa különösebb lelkesedés nélkül szállást adott Lady McLeodnak Craighallban, és rábízta a háztartás vezetését. Lánya nevében megindította a válópert, ám ez nehéz ügynek bizonyult. Lady McLeod elvesztette egész hozományát, és ettől kezdve gyermekeivel együtt kegyelemkenyéren, apja nyakán élt, aki ezt nemegyszer a szemére is vetette.

Coleman ekkor ismerte meg a kis Alice-t, aki nagyon szép, szelíd leányka volt. Nagyapja nagyon szerette, de még neki sem sikerült nála elérnie, hogy Jack bátyját ne küldje Kelet-Indiába mint a társaság tisztviselőjét, alighogy az ifjú bevégezte tanulmányait. A fiatal McLeod jó barátságban volt Colemannel, s a leendő bíró végighallgatta az anya sirárait, akit a fiától való elszakadás nagyon megviselt. Mathias arra is emlékezett még, hogy a kis Alice azt mondta akkor az elkeseredett asszonynak:

– Hát nem tudod, mama, hogy a nagyapa csak John bácsit és Arthur unokafivéremet szereti, senki mászt?

McLeodné asszonyt rossz előérzete nem csalta meg: drága fiát, Jacket Indiában elvitte a sárgaláz, éppen akkor, amikor ki akarta vitetni édesanyját és hűgát.

A családot hamarosan újabb gyász sújtotta. John és a felesége Londonban a tífusz áldozatául esett. Josiah Craigg gyermekei attól féltek, apjuk már nem fogja elviselni ezt az újabb csapást. Tévedtek: Josiah bámulatosan könnyedén túltette magát a dolgon, legidősebb fia halálát ezzel a kurta megjegyzéssel nyugtázta:

– Hála istennek, Arthur megmaradt, tehát nem kell megváltoztatnom a végrendeletemet.

Josiah legidősebb unokája rögtön a temetés után érkezett Craighallba. Nagyapja körbekocsiztatta vele a birtokot, s kezével a láthatár felé mutatva egyre csak ezt hajtogatta:

– Nézd, fiú, ez valamikor mind a tiéd lesz!

Maga választotta ki számára az istállóban a legjobb hátslovat, személyesen ellenőrizte, megvan-e Arthurnak mindene, ami csak egy Craigg örökösnek dukál. E gyöngéd gondoskodás ellenére, vagy talán éppen emiatt, de tény, hogy Arthur érkezése után szinte mindig nézeteltérések támadtak nagypapa és unoka közt. A fiú független alkat volt, s az óriási igényeket éppen a nagypapja keltette föl benne. Az egyetlen személy, aki bizonyos mértékben hatni tudott az öregre, éppen a fiatal korát meghazudtolóan komoly Alice volt. Ő értette meg Josiah-val, hogy következetlenség tőle, ha a fiút nagyvilági szerepre készítve föl, még apró kiadásait is ellenőrzi. Josiah Craigg azonban hajlíthatatlan maradt:

– A halálom után mindent! – mondta. – De amíg élek, hadd tudja a kölyök, hogy ki eteti.

A kölyök azonban folyton kicsúszott az ellenőrzése alól. Így történt akkor is, amikor váratlanul eljegyezte magát.

Craiggék szomszédai hízelegtek Alice McLeodnak, ám a kezét senki sem kérte meg. Anyja sírt, hogy a lányának semmi esélye sincs a férjhez menésre. Pedig csinos volt és jól nevelt, még hárfázni is tudott, szinte művészi fokon, noha csak egy évet töltött Glasgow egyik legelőkelőbb leánynevelő intézetében. De mindenki tudta, hogy egy elvált asszony gyermeke, és ráadásul hozománya sincs, ami a legnagyobb baj. Így nem csoda, ha Lady McLeod örömujjongással fogadta az első leánykérőt. Nem volt az más, mint Matt Coleman.

Nem sokkal volt idősebb a lánynál, aki akkor töltötte be a tizenhetedik életévét, örökölt egy kisebbfajta birtokot, és senkitől sem kellett engedélyt kérnie. McLeodné asszony már előre örült, hogy végre kiszabadul apja házából, otthont talál a fiatal pár oldalán, és nem kell többé túrnie apja metszően gúnyos megjegyzéseit, sem Arthur szeszélyeit, aki nagynénjét nyíltan lenézte. Colemannak már csak Alice-szel kellett beszélnie és meggyőzni őt, hogy semmi sem áll boldogságuk útjában. Sajnos, még mielőtt erre sor került volna, Arthur az évente megrendezett nagy farsangi bálon, ahol szokás szerint Craigghall ura nyitotta meg a mulatságok évadját, hírül adta eljegyzését unokahúgával.

Coleman a friss gyász miatt nem vett részt a bálon. Másnap azonban már meghozták neki az eljegyzés hírért, s úgy vélte, ezek után semmi keresnivalója többé a szomszédoknál. Néhány hét múlva pedig, amikor Alice-szel találkozott a templomban, saját szemével is meggyőződhetett róla, hogy helyesen döntött. A lány csak úgy sugárzott a boldogságtól, és unokafivére egy lépésre sem tárgított mellőle.

Később ellentmondó hírek érkeztek Craigghallból. Először, hogy McLeodné asszony meghalt. Halottas ágyán még megáldotta Arthurt és Alice-t, lánya boldogságát tartva szem előtt, hajlandó volt fátylat borítani a múltra és elfelejteni a megfékezhetetlen siheder egykori sértéseit. Az öreg Craigg azonban nem adta áldását a frigyre. Hogy miért, azt nehéz megérteni. Talán önkényesnek érezte a döntést unokája részéről? Vagy úgy vélte, örökösének legalábbis egy vérbeli hercegisasszonyt kell nőül vennie?

A diszkrét személyzettől csupán annyi szivárgott ki, hogy Alice kisasszony azóta folyton betegeskedik, gyengélkedik, Arthur úrfi pedig, miután összezördült nagyapjával, Londonba utazott.

Josiah a veszekedés ellenére sem hagyta, hogy örököse bármiben is hiányt szenvedjen. Bőséges havi apanázst küldött neki, ez lehetővé tette, hogy a fiú fesztelenül foroghasson az ún. jobb körökben. Nagyapja arra is vigyázott, hogy Arthur ne csúszhasson le, ám egyúttal azzal is törődött, hogy ne legyen túl hosszúra eresztve a gyeplő, s így a fiatalember ne kezdhesen független életet. Valahányszor valamilyen kezdeményezéssel állt elő az ifjú Craigg, mindannyiszor megakadályozta a pénzhiány, az alaptőke hiánya. S mintegy balsorsára az ifjú Arthur folyton tele volt ötletekkel, melyek megvalósítása egész vagyont hozott volna. Coleman tudott erről, mert a fiatal Craigg időről időre fölbukkant, s hol egy gyárépítési terv, hol egy nagyszabású lótenyészet iránt próbálta fölkelteni a szomszédok érdeklődését. Lehet, hogyha Arthur, mint hajdan a nagyapja, nem számíthatott volna senkire, akkor, mint ő, elhajózott volna az aranygyapjúért, felcsapott volna matrónak, szakácsnak vagy bányásznak, s úgy próbált volna szerencsét. Csakhogy ő egészen más helyzetben volt. Már egy hatalmas örökség várományosának született. A várakozó örökös...

De vajon mire várt? Josiah Craigg halálára netán?

És íme, most Alice a bíró szobájában föllebbenti arcáról a fátyolt.

– Könyörögve kérem, higgyen nekem – mondta, és Coleman elé tett egy gondosan borítékba helyezett levelet meg valami kis batyut. – Sohasem mondanám el azt, amit most el fogok mondani, ha nem kellene megmentenem egy ártatlan embert. Az egyetlent, aki szeretett engem, és jó volt hozzám. Igen, nem szégyellem: az inasról, Thomas Marsonról beszélek! Ártatlan, senkinek se ártott.

Coleman ezt írja:

Nem akartam kifaggatni az ízetlen szerelmi történet részleteiről. Beértem azzal, hogy alaposan ellenőriztem, valóban hiteles-e a levél, amelyből kiderül, hogy a megboldogult már évek óta tudott a saját fedele alatt folyó viszonyról, és áldását adta rá. A levélben, melyet a meggyilkolt 1864. május 12-én írt, s még ugyanaznap átküldött Glasgow-ba, „A Toronyhoz” címzett fogadóba, felszólítja McLeod kisasszonyt és Thomas Marsont, hogy azonnal térjenek haza. Ígéri, hogy Thomast egyetlen szó szemrehányás nélkül, azonnal visszafogadja szolgálatába, és kétségbeesve kérdezi unokájától, hogy ő már semmit sem jelent számára? McL. kifejtette, hogy Marsonnal együtt ment el akkor hazulról, és nem is volt szándékukban hazatérni. Az elszánt lépés közelebbi indítékait nem kérdeztem, ez nem tartozik az általam vezetett bűnügyhöz. A levél tartalma azonban, melyet a szerencsétlen A. megmutatott nekem, teljesen megváltoztatja az ügy összképét. Ebből az írásból kiderül, hogy Craigg hazudott nekem, amikor a nagyapjával folytatott beszélgetésekről mesélt nekem. Az öregúr nem fenyegetőzhetett Marsonnal kapcsolatban, nem is vehette szívére a szerelmi viszonyról hallottakat, hiszen már legalább tíz éve tudomása volt a dologról. Arthur nemcsak engem vezetett félre, hanem Numble közjegyzőt is, akivel még a gyilkosság előtt beszélt. Talán csakugyan nem tudta, hogy állnak a dolgok? De ha tudta, akkor csak egyféleképpen magyarázható...

– Nekem higgyen és Thomasnak, ne a... rágalmozóknak – folytatta Alice kisasszony, és könnyörögve nézett Coleman szemébe.

A bíró észrevette, hogy Alice nem meri néven nevezni unokabátyját, s ebből arra következtetett: „Tehát tudja!”

– Beleegyeztem az Arthurral kötendő házasságba, hogy ne kelljen tanúskodnom ellene. A feleség nem tanúskodhat a férje ellen, ugye? Ennek fejében megígérte, hogy megmenti Thomast. Parlamenti képviselő lévén, Arthur igen befolyásos ember. De mióta kihallgattam az önnel folytatott beszélgetését, nem hiszek már neki. Pedig igazán nem akartam hallgatódzni. A sárga szalonban voltam, és oda minden szó áthallatszik az ebédlőből.

– Ön nagyon is jól tudja, asszonyom, ki követte el a gyilkosságot – mondta szelíden a bíró. – Ön is tudja, én is tudom. Most pedig elárulom önnek, mi van ebben a csomagban, amely itt fekszik előttem.

Nem tévedtem – írja tovább Coleman. – A kis batyuból olyan farsangi kellékek, maskarák kerültek elő, amelyeneket nemrég láttam egy londoni kirakatban. Sokáig bámultam akkor egy gumiszalagra erősített fekete álszakállt. Az a benyomásom támadt, hogy ez a szakáll különös módon beleillik az én ügyembe. Most pedig egész egyszerűnek látok mindent! Hiszen a gyilkos még aludni is ugyanazon az emeleten aludt, mint az áldozata!

McLeod kisasszony még sokáig nem akart beletörődni a valóságba, és elvetette a dolog racionális megoldását, amelyhez ő maga is hozzájárult.

– Talán csakugyan az ördög a gyilkos? Hisz mindig lakott egy ördög a házunkban! – hajtogatta konokul.

Egy dologban volt csak hajlandó vallani – többet Colemannak nem sikerült kipréselnie belőle –, és pedig, hogy Arthurnak a választási kampányhoz azonnal pénzre volt szüksége. Egyetlen napig se várhatott. Az unokahúgától kikunyerált rubintok ára csak részben fedezte a költségeket.

A gyilkos csakis azok előtt mutatkozott álarcban, akiket kezdettől fogva gyanúba akart keverni. Fortélyosan tervelte ki... Ha Marson, mint egyetlen gyanúsítottat, végül is elítélik, a már lezárt ügghöz soha többé senki sem tér már vissza... A Marsonra nézve legterhelőbb körülmény az volt, hogy egyedül ő meg a felesége látták a titokzatos szakállast...

Arthur Craigget, a parlament tagját, nem lehetett csak úgy, egyből letartóztatni, mint egy inast. Volt ideje elhagyni az országot, nem várva meg, amíg az Alsóház engedélyezi, hogy megindítsák ellene a bűnvádi eljárást. Erre volt jó neki a gyilkosság árán szervezett választási hadjárat.

Az irattárban fönmaradt a Temze szabályozásával foglalkozó tervezete. Ez az egyetlen bizonyíték arra, hogy Arthur Craigg, a született örökös, nemcsak a gyilkoláshoz értett.

Ötletességének másik bizonyítéka mai napig kísért Glentben. A prior szelleme az. Még a földrajzi útikalauzba is bekerült.

Sebők Éva fordítása

STANLEY ELLIN

Halál karácsony délutánján

Gyermekkoromban lenyűgözött a Boerum-ház. Akkoriban még egészen új és ragyogó volt; viktoriánus faragott díszek, ólomüveg és hasonlók egyvelege, olyan bőségben összedobálva, hogy első ránézésre nehezen lehetett befogadni a látványt. Most azonban, amikor karácsony kora délutánján ott álltam előtte, semmit nem éreztem az ifjúkori benyomásból. A ragyogás már a múlté volt; az ablakkeretek, az üveg, a fém, mind sivár szürkévé olvadtak össze, és a redőnyök teljesen le voltak eresztve, így a ház tizenkét vaksi szemmel meredt a járókelőre.

Éleset koppantottam a botommal a kapura, és Celia beengedett.

– Kéznél van a kapucsengő – mondta. Még mindig az a divatjamúlt, rosszul ráncolt fekete ruha volt rajta, amit biztosan az anyja ládájából húzott elő, és mindennél erősebben emlékeztetett az öreg Katrinra: a vézna test, a szorosan összepréselt ajkak, fakó haja annyira hátraszorítva, hogy kifeszíti az összes homlokráncát. Egy acélcsapdára emlékeztetett, amely készen áll arra, hogy lecsapódjon, és foglyul ejtsen bárkit, aki óvatlanul hozzáér.

Azt mondtam: – Tudom, hogy a csengő nem működik, Celia – és beléptem az előszobába. Anélkül, hogy elfordítottam volna a fejemet, tudtam, hogy rám néz; aztán szárazon szipákkolt egyet, és bezárta a kaput. Hirtelen homály borult ránk, a rothadás szaga olyan erős volt, hogy úgy éreztem, lepedék ül a torkomra. A fali kapcsoló felé tapogatóztam, de Celia élesen rám szólt: – Ne! Most nincs itt a fény ideje.

Az arca fehér foltja felé fordultam; többet nem is lehetett látni belőle. – Celia – mondtam –, kímélj meg a színjátéktól.

– Ebben a házban a halál járt. Tudhatod.

– Igen, tudom – mondtam –, de az előadással nem tudsz megahatni.

– A testvérem felesége volt. Nagyon drága volt nekem.

Közelebb léptem hozzá a homályban, és a botomat a vállára tettem. – Celia – mondtam –, mint a családod ügyvédje, hadd adjak neked egy tanácsot. A halottszemle után vagyunk, és téged tisztáztak. De senki nem hitt el egy szót se az érzelmeidről, és soha nem is fog. Tartsd ezt az eszedben, Celia.

Olyan gyorsan fordult el, hogy a bot majdnem kiesett a kezemből. – Ezért jöttél, hogy ezt elmondd nekem? – kérdezte.

Azt feleltem: – Azért jöttem ide, mert tudtam, hogy a testvéred ma látni akar. És ha mondhatok még valamit, javaslom: maradj a szobádban, amíg beszélek vele. Nem akarok jelenetet.

– Akkor maradj távol tőle te magad! – kiáltotta. – Ott volt a halottszemlén. Tanúja volt, amikor tisztáztak engem. Nemsokára elfelejt minden rosszat, amit most még gondol rólam. Tartsd távol magad tőle, hogy tudjon felejteni.

Hogy véget vessek a dühöngésnek, elindultam fölfelé a sötét lépcsőn, az egyik kezemet óvatosan a korláton tartva. De hallottam, hogy buzgón jön mögöttem, és valami hátborzongató módon úgy tűnt, hogy nem hozzám beszél, hanem a lépcsők nyikorgására válaszol.

– Ha odajön hozzám – mondta –, megbocsátok neki. Először nem voltam biztos benne, de most már tudom. Imádkoztam útmutatásért, és most már tudom, hogy az élet túl rövid ahhoz, hogy gyűlöletben múljon el. Így hát, ha odajön hozzám, megbocsátok neki.

Fölértem a lépcsőn, és majdnem elvágódtam. Káromkodtam, ahogy fölálltam. – Ha már nem használod a villanyt, Celia, legalább ne rakjál semmit az útba. Miért nem viszed el innen azt a vacakot?

– Ah – mondta –, azok mind szegény Jessie holmijai. Charlie-nak fáj, ha látja, hát úgy gondoltam, az lesz a legjobb, ha minden holmiját kidobom.

A hangja riadttá vált. – De nem mondd meg Charlie-nak, ugye? Ugye nem? – mondta, és egyre magasabb hangon addig ismételte, amíg ott nem hagytam, úgyszólván mire beléptem Charlie szobájába, és becsuktam az ajtót, Celia szinte egy denevér visítását produkálta.

Ahogy az egész házban, Charlie szobájában is le voltak húzva a redőnyök. De a falikarban világító egyetlen izzó egy pillanatra elvakított, és erőltetnem kellett a szemem, míg meg nem láttam Charlie-t az ágyán kinyújtózva, egyik karjával a feje alatt. Lassan felkelt, és rám bámult.

– Ugye – mondta végül, az ajtó felé intve a fejével – nem gyújtott villanyt?

– Nem – feleltem –, de ismerem az utat.

– Olyan, mint egy vakond – mondta. – Jobban tájékozódik a sötétben, mint én világosban. Jobb is úgy neki. Különben még bele találna nézni egy tükörbe, és megrémülne attól, amit lát.

– Igen – így én –, úgy látszik, hogy nagyon komolyan veszi.

Röviden és élesen fölnevetett, mint egy oroszlánfóka. – Ez azért van, mert még mindig meg van rémülve. Csak annyit lehet kiszedni belőle, mennyire szerette Jessie-t, és hogy mennyire sajnálja. Talán azt hiszi, hogy ha elég sokszor mondja, az emberek majd elhiszik. De adj csak neki egy kis időt, és újra a régi Celia lesz belőle.

Ledobtam a kalapomat és a botomat az ágyra, és letettem a télikabátomat is. Azután elővettem egy szivart, és figyeltem, ahogy gyufát keres nekem és meggyújtja. Úgy reszketett a keze, hogy alig tudta tartani a gyufát, közben mérgesen morgott. Füstfelhőt fújtam a mennyezet felé, és vártam.

Charlie öt évvel fiatalabb volt Celiánál, de most megdöbbenve konstatáltam, hogy legalább tíz évvel idősebbnek tűnik nála. A haja ugyanolyan sápadtszőke volt, majdnem színtelen, alig lehetett tudni, őszül-e vagy nem. Az arcát azonban finom, ezüstös borosta fődte, és hatalmas kékesfekete karikák voltak a szeme alatt. Celia gerince merev és hajlíthatatlan volt, Charlie azonban meggörnyedt, akár állt, akár ült, mintha előre akarna esni. Bámult rám, és bizonytalanul rángatta a puha bajuszt a szája sarkánál.

– Tudod, miért akartalak látni, ugye? – kérdezte.

– El tudom képzelni – válaszoltam –, de jobb lenne, ha el is mondanád.

– Megmondom én neked egyenesen – mondta. – Celiáról van szó. Azt akarom, hogy megkapja, ami jár neki. Ne börtönt. Azt akarom, hogy a rendőrség vigye el innen, és legyen kivégzés, és ott akarok lenni, amikor csinálják.

Egy nagy adag hamu lehullott, és én gondosan a szőnyegbe dörgöltem a cipőmmel. Azt mondtam: – Ott voltál a halottszemlén, Charlie, láttad, ami történt. Celiát tisztázták, és amíg újabb bizonyíték nem kerül elő, ez a helyzet nem változik meg.

– Bizonyíték! Istenem, hát még miféle bizonyítékra van szükség? Hangosan veszekedtek a lépcső tetején. Celia megragadta Jessie-t, lelökte, és megölte. Ez gyilkosság, nem? Éppen olyan, mintha puskát vagy mérget használt volna, vagy bármit, ha a lépcső nem lett volna ott.

Fáradtan leültem az öreg bőrfotelbe, és a szivarom végén képződő hamut tanulmányoztam. – Hadd mutassam be ezt neked jogi szempontból – szóltam; a hangom fakó volt, mintha jól betanult frázist ismételtém volna. – Először is nem volt tanú.

– Hallottam Jessie-t sikoltani, és hallottam, ahogy zuhant – mondta makacsul –, és amikor kiszaladtam, és ott találtam, hallottam, ahogy Celia becsapja az ajtót. Lelőkte Jessie-t, és aztán elmenekült, mint egy patkány.

– De *nem láttál* semmit. És mivel Celia azt állítja, hogy ő nem volt ott, nincs tanú. Más szóval, Celia sztorija érvényteleníti a tiédet, és mivel te nem vagy szemtanú, nem állíthatod, hogy gyilkosság volt az, ami baleset is lehetett.

Lassan megrázta a fejét.

– Ezt te se hiszed el – mondta. – Egyáltalán nem hiszed el. Mert ha igen, akkor most tűnj el innen, és soha többé ne is lássalak.

– Az mindegy, hogy én mit hiszek; az eset jogi szempontjaira mutatok rá. Mi van az indítóokkal? Mit nyerhetett Celia Jessie halálával? Bizonyos, hogy sem pénzről, se ingatlanról nincs szó; anyagilag ő éppolyan független, mint te.

Charlie leült az ágy szélére, és felém hajolt, a kezét a térdére tette. – Nem – suttogetta –, nincs szó sem pénzről, sem ingatlanról.

Reménytelenül széttártam a karomat. – Látod?

– De tudod, miről van szó? – kérdezte. – Rólam. Először ott volt az öregasszony, aki szívbajt kapott, valahányszor éreztettem, hogy a lelkem az enyém. Aztán amikor meghalt, és azt hittem, szabad vagyok, jött Celia. Attól kezdve, hogy reggel fölkeltem, addig, amíg este le nem feküdtem, Celia mindig a közelben volt. Nem volt se férje, se gyereke – csak én!

Csendesen válaszoltam: – A nővéred, Charlie. Szeret téged. – Charlie újra azt a kellemetlen, rövid nevetést hallatta.

– Úgy szeret, mint repkény a fát. Ha most visszagondolok, még mindig nem tudom elképzelni, hogy csinálta, de csak rám nézett egy bizonyos módon, és én elgyengültem. És ez így volt, amíg Jessie-vel nem találkoztam... Emlékszem arra a napra, amikor Jessie-t elhoztam ide, és megmondtam Celiának, hogy házasok vagyunk. Megemésztette, de ugyanolyan volt a szeme, mint amilyen akkor lehetett, amikor lelökte Jessie-t a lépcsőn.

Azt mondtam: – A halottszemlén viszont elismerted, hogy sosem voltál tanúja annak, hogy fenyegette volna Jessie-t, vagy bármivel megsértette volna.

– Persze hogy sose láttam! De mikor Jessie mindennap vérig volt sértve, és egy szót se szólt, vagy esténként sírt az ágyban, és nem mondta meg, miért, már tudtam, mi folyik itt. Tudod, milyen volt Jessie. Nem volt olyan okos, se csinos, de nagyon jószívű teremtség volt, és engem imádott. És tudtam, miért van az, hogy egy hónap se telt el, és már nem ragyogott úgy, mint kezdetben. Beszéltem vele is, Celiával is, de mindkettő csak a fejét rázta. Csak járkáltam körbe-körbe, és amikor megtörtént, és láttam Jessie-t ott feküdni, nem voltam meglepve. Ez talán furcsán hangzik, de egyáltalán nem voltam meglepve.

– Nem hiszem, hogy bárki is meg lett volna lepve, aki ismeri Celiát – feleltem –, de ennek alapján nem lehet vádat emelni.

Az öklét a térdéhez ütögette, és jobbról balra ingatta a fejét. – Mit csináljak? – kérdezte. – Ezért van rád szükségem, hogy megmondd, mit csináljak. Kárba ment az életem miatta. Abban bízok most is, hogy nem csinállok semmit, és ő megúszhatja. Aztán majd egy idő múlva a dolgok leülepednek, és megint ott folytatjuk, ahol abbahagytuk.

Azt mondtam: – Charlie, végtelenül felizgatod magad.

Felállt, az ajtóra bámult, aztán rám. – De valamit tehetek – suttogetta. – Tudod, mit?

Derűsen várt, mintha egy ügyes találós kérdést adott volna fel, és tudná, hogy zavarba ejti vele a hallgatóságot. Felálltam, szembenéztem vele, és lassan megráztam a fejem. – Nem – mondtam. – Bármire is gondolsz, verd ki a fejedből.

– Ne zavarj össze – mondta. – Még egy gyilkosságot is meg lehet úszni, ha olyan okos az ember, mint Celia. Nem gondolod, hogy én is vagyok olyan okos, mint Celia?

Szorosan megragadtam a vállát. – Az isten szerelmére, Charlie – mondtam – ne beszélj így.

Elhúzódtam tőlem, és a falhoz tántorgott. A szeme ragyogott, és a foga kivillant felhúzott ajkai mögül. – Mit kellene tennem? Felejtsek el mindent, most, hogy Jessie meghalt, és eltemették? Üljek itt, amíg Celia meg nem unja, hogy féljen tőlem, és engem is meg nem öl?

A korom és a pocakom miatt az előbbi kis tusa hamar kifárasztott: kifogytam a levegőből és a méltóságból. – Mondok neked valamit – jelentettem ki. – A halottszemle óta nem tetted ki a lábadat a házból. Itt az ideje, hogy legalább sétálni menj, és nézz körül.

– És nevettessem ki magam mindenki előtt.

– Próbáld ki – mondtam –, és meglátod. Al Sharp azt üzeni, hogy ma este lesz pár barátod a bárjában, és szeretné, ha te is eljönnél. Én ezt tanácsolom – ha ér valamit a szavam.

– Nem ér semmit – szólt Celia. Kinyílt az ajtó, és ő ott állt mereven, a szemét összehúzta, mert bántotta a szobából kivetődő fény. Charlie odafordult, az állizmai rángatóztak.

– Celia – mondta –, megmondtam, hogy ne gyere be többé ebbe a szobába!

A nő arca egykedvű maradt. – Nem jöttem be. Azért jöttem, hogy szóljak: kész a vacsora.

Charlie fenyegetően közelebb lépett. – Elég soká hallgatóztál ahhoz, hogy mindent halljál, amit mondtam? Vagy ismétljem el a kedvedért?

– Egy istentelen és mocskos dolgot hallottam – mondta csendesen –, meghívást italra és vigasságra, mikor a házban gyász van. Azt hiszem, minden jogom megvan ahhoz, hogy ezt kifogásoljam.

Charlie hitetlenül nézte, és alig tudott megszólalni. – Celia – mondta –, mondd, hogy nem mondod komolyan! Csak a föld legnagyobb álszentje vagy valami örült mondhat ilyet komolyan.

Ez fellobbantott egy szikrát Celiában. – Örült! – kiáltotta. – Te mered használni ezt a szót? Bezárkózol a szobádba, magadban beszélsz, isten tudja, miket gondolsz! – Hirtelen felém fordult. – Te beszéltél vele. Neked tudnod kell. Lehet-e, hogy...

– Ugyanolyan normális, mint te, Celia – mondtam nehézkesen.

– Akkor tudnia kellene, hogy senki nem megy szórakozni ilyenkor. Hogy kérhetted erre?

Olyan gúnyos diadallal dobta felém a kérdést, hogy teljesen megfeledkeztem magamról. – Ha nem éppen Jessie holmiját készülnél kidobni, Celia, komolyan is venném ezt a kérdést.

Meggondolatlan mondat volt, és máris volt okom, hogy megbánjam. Mielőtt mozdulhattam volna, Charlie megragadta Celia karját.

– Be mertél menni a szobájába? – tombolt, vadul rázva Celiát. – Valld be! – Aztán, ahogy Celia arcán a pánik választ adott, elejtette a nő karját, és meggörbülve csak állt ott, a fejét lehajtva.

Celia békítőén feléje nyújtotta a kezét. – Charlie – nyöszörögte –, hát nem látod? A holmija bánt téged. Csak segíteni akartam neked.

– Hol van?

– A lépcső mellett, Charlie. Minden ott van.

Charlie elindult lefelé az előszobába, és ahogy a bizonytalan léptek zaja halkult, úgy tért vissza a szívverésem a normálshoz. Celia felém fordult, és olyan dühöngő gyűlölet volt az arcán, hogy már semmi mást nem akartam, csak minél hamarabb kint lenni ebből a házból. Elvettem a holmimat az ágyról, és elindultam kifelé, de Celia elállta az ajtót.

– Látod, mit tettél? – suttogta rekedten. – Most mindent újra kell csomagolnom. Fárasztó, de újra fogom csomagolni az egészet – miattad.

– Csak te vagy az oka, Celia – mondtam hidegen.

– Te – mondta –, te vén bolond. Neked is ott kellett volna lenned Jessie-vel, amikor én...

A vállára ejtettem a botomat, és éreztem, ahogy megrándul. – Mint az ügyvéded, Celia – mondtam –, azt tanácsolom, hogy csak álmodban beszélj, mert akkor nem vagy felelős azért, amit mondasz.

Nem szólt többet, de úgy intéztem, hogy ne kerülhessen mögém, amíg kint nem voltam újra az utcán.

A Boerum-házból Al Sharp bárjáig csak pár lépés az út. Hamar elértem odáig, és hálás voltam a tiszta téli levegőnek, amiért csípte az arcomat. Al egyedül volt a pultnál, a poharakat törölgette, és vidáman üdvözölt. – Boldog karácsonyt, tanácsos úr – mondta.

– Magának is – válaszoltam, és figyeltem, ahogy egy kellemes külsejű üveget és két poharat készít a pultra.

– A tanácsos úr olyan szabályosan jön, mint az évszakok – mondta Al, két szép adagot töltve a poharakba. – Tudtam, hogy mindjárt itt lesz.

Ittunk egymás egészségére, és Al bizalmasan áthajolt a pulton. – Éppen onnan?

– Igen – mondtam.

– Találkozott Charlie-val?

– És Celiával – mondtam.

– Hát – mondta Al – abban nincs semmi kivételes. Őt lehet látni, amikor vásárolni megy. Fut, a fejét leszegi, fekete sál van rajta, úgy néz ki, mintha üldözné valaki. Azt hiszem, az a nő készen van.

– Úgy látszik – mondtam.

– De Charlie, hát őt aztán egyszer se láttam. Mondta neki, hogy szeretném, ha lejönne ide?

– Igen – feleltem –, mondtam neki.

– Mit szólt?

– Semmit. Celia azt mondta, hogy nem lenne helyes, ha idejönne, amikor gyászol.

Al halkán és kifejezően fütytyentett egyet, és az ujját a homlokához bökte. – Mondja – kérdezte –, biztonságos az, hogy ezek ketten együtt vannak, és senki más nincs ott? Úgy értem, ahogy a dolgok állnak, és ahogy Charlie érzi magát, hát ott újra baj lehet.

– Ma este is úgy tűnt egy darabig – mondtam. – De aztán elvonult a vihar.

– A következőig – mondta Al.

– Én ott leszek – feleltem.

Al rám nézett, és a fejét rázta. – Semmi nem változik abban a házban – mondta. – Egyáltalán semmi. Ezért lehet előre kitalálni az összes választ. Innen tudtam, hogy maga itt áll majd, és mesél nekem róla.

Még mindig éreztem a ház száraz, rothadt szagát, és tudtam, napokba telik, amíg ki tudom szellőztetni a ruháimból.

– Ezt a napot örökre szeretném kívágni a naptárból – mondtam.

– És egyedül hagyni őket a bajaikkal. Úgy kellene nekik.

– Nincsenek egyedül – mondtam. – Jessie velük van. Jessie mindig velük lesz, amíg csak áll az a ház.

Al összevonta a szemöldökét. – Ez a legfurcsább dolog, ami valaha is történt ebben a városban. A ház tiszta feketében, a nő úgy fut végig az utcán, mintha üldöznék, Charlie csak fekszik abban a szobában, és a falat nézi – mikor is zuhant le Jessie, tanácsos úr?

Ha egy kicsit elfordítottam a tekintetemet, láthattam Al mögött a tükörben a saját arcomat: pirosposzgás, tokás, kissé hitetlenkedő.

– Húsz éve – hallottam a saját hangomat. – Éppen ma húsz éve.

Négyesi Judit fordítása

JOHN COLLIER

Karácsonyra visszavárjuk

– Doktor, karácsonyra biztosan vissza kell térniük hozzánk – mondta Sinclair őrnagy. Carpenterék nappalija tele volt barátokkal, akik eljöttek, hogy elbúcsúzzanak a doktortól és feleségétől. Kitöltötték a teát.

– Vissza fog térni, ígérem maguknak – mondta Mrs. Carpenter.

– Nem biztos, noha semmit nem szeretnék jobban – mondta a doktor.

– Hiszen csak három hónapig tartó előadás-sorozatra kötött szerződést – jegyezte meg Mrs. Hewitt.

– Bármilyen előadódhat – válaszolta dr. Carpenter.

– Akármilyen történik, vissza fog élni karácsonyra Angliába. Elhihetik nekem – mondta mosolyogva Mrs. Carpenter.

Mindnyájan hittek neki, még maga a doktor is csaknem elhitte. Az asszony tíz éven keresztül ígért a férjének vacsora-összejöveteleket, kerti összejöveteleket, bizottsági üléseket és az ég tudja, még mi mindent, és valamennyi ígéretét beváltotta.

Elkezdődött a búcsúzkodás. Elismerések garmadája dicsérte a drága Hermione pompás szervezését. Ő és a férje aznap este Southamptonba autóztak. A következő napon szálltak fel a hajóra. Vonatok, tülekedés, az utolsó percek izgalmai kikapcsolva. Annyi bizonyos, a doktorról kitűnően gondoskodnak. Bizonyára nagy sikere lesz Amerikában. Különösen azért, mert Hermione mindent el fog rendezni. Persze neki is nagyszerű időszaka lesz. Látni fogja a felhőkarcolókat. Nagyon biztosnak kell lennie abban, hogy visszahozza a férjét. „Igen, vissza fogom hozni. Számíthatnak rám.” Persze a férfit nem kell rábeszélni. Nem lesznek hosszabbítások. Nem lesz semmiféle pompás beosztás valamelyik szuper amerikai kórházban. A mi kórházunknak van szüksége rá. Vissza kell jönnie karácsonyra.

– Igen, gondoskodni fogok róla. Karácsonyra vissza fog érn
– mondta Mrs. Carpenter az utoljára távozó vendégnek.

A ház lezárásával kapcsolatos utolsó lépések jól elő voltak készítve. A bejárónő hamarosan elmosogatta a teáskészletet, bejött és elbúcsúzott. Éppen itt volt az ideje, hogy elérjék a Devizes-be menő délutáni buszt.

Már csak apróságok voltak hátra, ajtók bezárása, annak ellenőrzése, hogy mindenütt rend és tisztaság van. Hermione így szólt:

– Menj föl, és öltözz át a barna tweedöltönyödbe. Ürítsd ki ennek a ruhának a zsebeit, mielőtt beteszed a bőröndbe. Minden mást én fogok ellenőrizni. Annyit kérek csak tőled, hogy ne legyél az utamban.

A doktor felment, és levette az öltönyét. A barna öltöny helyett azonban a régi, mocskos fürdőköpenyt vette fel, amelyet a ruhásszekrénye mélyéről kapart elő. Miután előkészített néhány dolgot, a lépcsőház tetejéről leszólt a feleségének:

– Hermione! Ráérsz egy pillanatra?

– Persze, kedvesem. Éppen most végeztem.

– Gyere csak fel egy másodpercre! Van itt valami egészen különös dolog.

Hermione azonnal feljött, és így szólt, amint meglátta a férjét:

– Az ég szerelmére, kedvesem. Mit matatsz abban az ócskaságban? Mondtam már, hogy régen el kellett volna égetned.

– Ki a csoda ejtett be egy aranyláncot a kád lefolyójába? – kérdezte a doktor.

– Természetesen senki. Senki nem is visel ilyesmit – válaszolta Hermione.

– Akkor ez micsoda? Fogd ezt a zseblámpát. Ha föléje hajolsz, látni fogod, amint csillog a mélyben – mondta a doktor.

– Valamelyik lány áruházi csecsebecséje. Nem lehet más – mondta Hermione. De átvette a zseblámpát, és fölé hajolva bepislogott a lefolyóba. A doktor felemelt egy rövid ólomcsövet, és két-háromszor nagy erővel és pontosan lesújtott. A testet térdénél megdöntve beleborította a kádba.

Ekkor kibújt a fürdőköpenyből, teljesen meztelenül állva kibontott egy törülközőt, a benne lévő szerszámokat berakta a mosdótálba. Újságpapírokat terített a fürdőszoba padlójára, és még egyszer áldozata felé fordult.

Az asszony persze halott volt. A fürdőkád egyik végében csuklott össze, mintha bukfencezett volna. Hosszú időn át nézte, miközben nem gondolt semmire. Ekkor meglátta a sok vért, és gondolatai helyükre zökkentek.

Először addig húzta és taszigálta, amíg az asszony egyenesen feküdt a kádban, aztán levette a ruháját. A szűk kádban ez nagyon kényelmetlen művelet volt, de végül sikerült. Ekkor kinyitotta a csapokat. Víz ömlött a kádba, azután apadni kezdett, végül elállt. Az utolsó cseppek eltűntek a lefolyóban.

Istenem! Lezárta a főcsapot – gondolta a doktor.

Egy dolgot tehetett csak: sietve megtörölte a kezét egy törülközőben, amelynek tiszta sarkával kinyitotta a fürdőszoba ajtaját. A kéztörölt visszadobta a fürdőszobaszékre, mezítláb lefutott, könnyedén, mint egy macska. A pince ajtaja a hall sarkában volt, a lépcső alatt. Tudta, hol van a vízelzáró csap. Ennek jó oka volt. A közelmúltban elég sokat matatott odalent. Hermionénak azt mondta, egy borospalackokat tartó rekeszt próbál megjavítani. Most kinyitotta a pinceajtót, lement a meredek lépcsőkön. Éppen, mielőtt a becsukódó ajtó koromsötétségbe borította volna a pincét, rátette a kezét a vízvezeték csapjára, amelyet elfordított. Ezután a szurtos fal mellett tapogatózva visszatért a lépcsőkhöz. Éppen fel akart menni, amikor megszólalt a csengő.

A doktor szinte nem is hangként fogta fel a csengetést. Úgy érezte, mintha egy vasból készült nyársat tolnának fel a gyomrán keresztül. Az előrenyomulás addig tartott, amíg elérte az agyát. Ekkor valami megpattant. Ledobta magát a szénporba, és fölajdult: Kikészültem. Kész vagyok!

– Nincs joguk arra, hogy idejöjjenek – mondta. Aztán meghallotta, hogy zihál. Ekkor azt mondta magában: Erre nincs szükség, erre nincs szükség.

Kezdett magához térni. Lábra állt, és amikor a csengő újra megszólalt, a hang csaknem fájdalommentesen hatolt át rajta.

– Hadd menjenek el – mondta. Aztán hallotta, hogy kinyitották a bejáratit ajtót. – Nem törődöm vele – mondta. Felhúzta a vállát, mint az arcát védő ökölvívó. – Feladtam – mondta. Hallotta a látogatók szölgongatását. – Herbert! Hermione! – Wallingfordék! Átkozottak! Csak úgy berontanak. Akkor, mikor az ember éppen lelécelne! Teljesen meztelen vagyok! Amellett véres és szénporos! Végem van! Kikészültem! Feladom – mondta.

– Herbert!

– Hermione!

– Hol az ördögbe lehetnek?

– A kocsi itt van.
– Talán benéztek Mrs. Liddelhez.
– Látnunk kell őket.
– Talán vásárolnak? Valamit az utolsó pillanatban.
– De nem Hermione! Figyelj csak! Nem fürdik valaki?
Kiabáljak? Mi lenne, ha dörömbölnék az ajtón?

– C, c, c! Nem volna tapintatos.
– Egy kiáltás nem árthat!
– Kedvesem, figyelj rám! Jöjjünk vissza később! Hermione azt mondta, hét előtt nem indulnak el. Útközben, Salisburyban fognak vacsorázni.

– Gondolod? Rendben. Csak egy utolsót akarok inni az öreg Herberttel. Különben megsértődnek.

– Siessünk, fél hétre visszaérhetünk.

A doktor hallotta, hogy kisétáltak, és a bejárati ajtó csöndesen becsukódik mögöttük. „Fél hét. Addig el tudom végezni” – gondolta.

Átment a halion, a bejárati ajtót bereteszelte. Fölment, kivette a szerszámokat a mosdóból, és befejezte azt, amit el kellett végeznie. Fürdőköpenybe burkolva többször lejött, törülközőkbe vagy újságpapírba csomagolt, biztosítótűvel gondosan lezárt csomagokat cipelve. Ezeket elhelyezte a pince sarkában kiásott keskeny, mély üregbe. Földet lapátolt a tetejére, aztán szénport szórt rá. Megelégedetten nyugtázta, hogy minden rendben van, és újra fölment. Először alaposan kitisztította a kádat, megfürdött, és újra kimosta a kádat. Felöltözött, a felesége ruhadarabjait és a saját fürdőköpenyét betette a szeméthamvasztó gépbe.

Még egy-két simítás, és minden rendben, pedig még csak negyed hét volt. Wallingfordék úgyis mindig késve érkeznek. Csak be kellett ülnie az autóba, és elindulnia. Kár, hogy nem tudta megvárni a sötétedést, de kerülőt téve nem kellett áthajtani a főútcán. Még ha látták is, hogy egyedül van az autóban, azt gondolják, Hermione valamilyen okból előrement, meg aztán el is felejtik az egészet.

Mégis örült, amikor észrevétlenül kiért az autóra, behajtva a feltámadó sötétségbe. Nagyon óvatosan kellett vezetnie. Észrevette, hogy képtelen felbecsülni a távolságokat, reakciói rendkívül lassúak voltak, ezek azonban csak részletkérdések. Amikor elég sötét volt, pihenőt engedélyezett magának egy lejtő tetején, hogy gondolkodni tudjon.

A csillagok gyönyörűen ragyogtak. Lent a síkságon ki tudta venni egy-két városka fényeit. Minden, ami hátravolt még, roppant egyszerű. Marion már várta Chicagóban. Eddig is úgy tudta, hogy ő özvegy. Az egyetemieket könnyen le tudja rázni. Nem volt más tennivalója, mint praxist kialakítani Amerika valamelyik félreeső helyén, és örökre biztonságban lesz. Persze ott voltak még Hermione ruhái a bőröndben, de ezektől könnyedén megszabadulhat a kabinablakon keresztül. Szerencse, hogy Hermione írógéppel írta a leveleit. Olyan apróság, mint a kézírás, mindent megakadályozhatott volna. „Na tessék! Modern és hatékony volt minden vonalon. Mindent elrendezett. Még a saját halálát is elrendezte az átkozott” – gondolta.

„Nincs semmi ok az aggodalomra. Írok helyette egypár levelet. Mindig kevesebbet és kevesebbet. Én magam is írok. Állandóan készülök a hazatérésemre, de soha nem vagyok rá képes. Megtartom a házat egy évig, azután még egy évig, újra egy évig. Hozzá fognak szokni. Egy-két év múlva vissza is mehetek egyedül, hogy mindent elrendezzek. Ennél mi sem könnyebb. De nem karácsonykor.” – Elindította a kocsit, és folytatta az útját.

New Yorkban végre szabadnak, valóban szabadnak érezte magát. Biztonságban volt. Örömmel gondolt vissza a történetekre. Legalábbis érkezés után, cigarettára gyújtva, lehiggadva gondolhatott vissza arra a percre, amelyet a pincében töltött, figyelve a csengőt, az ajtót, a hangokat. Most pedig várta a Marionnal való találkozást.

Amikor átvágott a szálloda előcsarnokán, a mosolygó pultos leveleket mutatott neki. Az első küldemények Angliából. Nos, mit számít? Vicces lesz elkészíteni a gépelt lapokat Hermione nyílt stílusában, alákanyarítani a nevét. Mindenkinek megírja, milyen sikeres volt az ő első előadása, milyen izgalmasnak találja Amerikát, mennyire biztos, hogy karácsonyra hazaviszi őt. A kételyek csak később következnek.

Átnézte a leveleket. Legtöbbjük Hermionénak szólt. Sinclairéktől, Wallingfordéktól, a vikáriustól és egy üzleti levél a Holt & Fiai Építészek és Dekorátorok cégtől.

Ott állt az előcsarnokban, emberek nyüzsgtek körülötte. Hüvelykujjával nyitotta ki a leveleket, itt-ott elmosolyodva beleolvasott a sorokba. Mindenki nagyon bízott abban, hogy a doktor vissza fog térni karácsonyra. Számítottak Hermionéra. „Itt van az óriási tévedésük” – gondolta a doktor, aki átvette az amerikai kifejezéseket. Az építészek levelét hagyta utoljára. Valószínűleg valami számla. Ez volt:

Kedves Asszonyom!

Megkaptuk alanti költségirányzatunk szíves tudomásulvételét és a kulcsot is.

Megismételjük, teljesen megbízhat bennünk, hogy kényelmesen elkészülünk karácsonyig, amint megállapodtunk. Már e héten odaküldjük az embereket.

Asszonyom, szívélyes üdvözlét

PAUL HOLT & FIAI

A megjelölt pincében egy lesüllyedt borosrekesz kiásása, helyére tétele és megfelelő kijavítása, teljes rendbehozatala a legjobb anyagok felhasználásával stb.

18 font.

Villányi György fordítása

O'HENRY

Karácsony a vadnyugaton

A baj eredendő oka vagy húsz esztendeig növekedett. De az eredmény megérte a hosszú várakozást.

Ha a Naplemente tanya tájékán éltél volna, kedves olvasóm, bárhol is a tanya ötvenmérföldnyi körzetében, biztosan hallottál volna róla. Dús, koromfekete haja volt, nyílt tekintetű, sötétbarna szeme, s a nevetése úgy gyöngyözött a prérin, mint a patak csobogása. Rosita McMullennek hívták, s McMullennek volt a lánya. Az öreg pedig a Naplemente tanyán juhokat tenyésztett.

Két kérő vágatott be aranyderes paripán a tanyára, vagyis, hogy pontosabbak legyünk, egy almásszürkén meg egy bolhacsípte vörössesárga lovon. Az egyik kérő Madison Lane volt, a másik Frio Kid. Akkor azonban még nem hívták Frio Kidnek, mert egyelőre nem szolgált rá a megtiszteltetésre, hogy külön nevet adjanak neki. Akkor még csak Johnny McRoy volt a neve.

De ne gondolják, hogy ezzel a két fiatalemberrel már ki is merült a bájos Rosita hódolóinak névsora. Egy tucat imádó paripája harapdálta a zabláját a Naplemente tanyán, a hosszú jászolrácshoz kötve. Sok szerelmes tehénpásztor meregetett birkaszemeket a tanya felé ezeken a szavannákon, pedig nem is tartoztak Dan McMullen nyájához. Madison és Johnny McRoy azonban egy lóhosszal megelőzte a többi lovagot, ezért föl kell jegyezni a történetüket.

Madison Lane, a Nueces vidéki fiatal marhatenyésztő nyerte meg a versenyt. Karácsony napján volt az esküvője Rositával. A gulyások és a birkapásztorok, fegyveresen és vidáman káromkodva, az ősi viszálykodást félretéve, nagylelkűen egyesült erővel ünnepelték a lakodalmat.

A Naplemente tanyán röpködtek a tréfák, és ropogtak a hatlövetű pisztolyok, csillogtak a rézveretek meg a fényes szemek, s csak úgy zengett minden a pásztorok szokimondó szerencsekívánataitól.

Amikor a nászlakomán tetőpontjára hágott a jókedv, Johnny McRoy mardosó féltékenységében esztét veszttve rátört az ünneplőkre.

– Majd adok én nektek karácsonyi ajándékot! – üvöltött fel a küszöbről, s a keze negyvenötös pisztolyt markolt. Már abban az időben is némi hírnévre tett szert mint kitűnő céllövő.

Első golyója Madison Lane fülcimpájából tépett ki egy darabot, a pisztoly csöve ugyanis elmozdult két-három centiméterrel. A következő golyót a menyecskének szánta, ha Carsonnak, a birkapásztornak nem váltott volna sebesebben az agya, mint Johnnynak a pisztolya. A lakodalmi vendégek engedményt tettek a jó ízlés követelményeinek, és mielőtt asztalhoz ültek, pisztolyukat a falba vert szögekre akasztották; Carson azonban vadpecsenyével és babbal megrakott tányérját villámgyorsan hozzávágta McRoyhoz. A lövés célt tévesztett. A második golyó így csak egy spanyol kardvirág fehér szirmait roncsolta szét, úgy hatvan centiméternyi magasságban Rosita feje fölött.

A vendégek kirúgták maguk alól a széket, s a fegyverükért ugrottak. Illetlenségnek tartották, hogy valaki a lakodalmon le akarja puffantam az ifjú párt. Hat másodperc múlva vagy húsz golyó repült volna Mr. McRoy irányába.

– Legközelebb majd jobban célzok! A viszontlátásra! – üvöltötte Johnny, és gyorsan kihátrált az ajtón.

Carson a tányérhajítással elért sikerén felbuzdulva elsőnek ért az ajtóhoz, ám McRoy golyója a sötétben leterítette.

A gulyások erre kitódultak az ajtón, s bosszút lihegve utána vetették magukat. Azt még csak elnézték, ha valaki megölt egy birkapásztort, de ez a dolog már túlment az illendőség határán. Carson ártatlan volt; nem volt cinkos a házasságkötés nyélbe ütésében, és senki sem hallotta, hogy netalántán ekként példálózgatott volna a vendégeknek: Egyszer esik esztendőben karácsony.

A kitörés azonban hasztalan volt; McRoyt nem érte utol a lakodalmas nép bosszúja. Felpattant a lovára, s máris messze járt, vad átkokat szórva maga elé, míg el nem nyelte a bozót sűrűje.

Ezen az éjszakán született meg Frio Kid. Az Államok e részének ő volt a réme. Miss McMullen kikosarazta, s a visszautasított kérőből veszedelmes bűnöző lett. Carson megölése miatt üldözőbe vették a rendőrök: mire lelőtt két rendőrt, és zsiványéletre adta magát. Csodálatos biztonsággal célzott immár mind a két kezével. Föl-fölbukkant a városban vagy a településeken, a legcsekélyebb alkalmat is kihasználva veszekedést kezdett, lelőtt egy-két embert, és csak nevetett a rend őrein. Olyan hidegvérű, olyan halálosan elszánt, olyan gyors és embertelenül vérszomjas volt, hogy csak igen óvatos kísérletek történtek az elfogására. Amikor végül egy kis félkarú mexikói lelőtte – maga is félholtta válva az ijedtségtől –, Frio Kid lelkén már tizennyolc gyilkosság száradt. Áldozatai egy részét szabályos párbajban ölte meg; e párbajok kimenetele attól függött, ki húzza meg gyorsabban a ravaszt. Kilenc embert pedig csupán kegyetlenségből gyilkolt meg.

A határszélen sok történet kering Frio Kid arcátlan merészségéről. Frio Kid nem az a fajta orgyilkos volt, akinek időnként nagylelkű, sőt nyájas vágyai vannak. Azt beszélték róla, sosem irtalmazott annak, akire egyszer megharagudott. Ám helyesen tesszük, ha karácsony hetében – ha csak egy lehetőség van rá –, most és mindenkor mindenkinek a javára írjuk azt a szemernyi jót is, ami benne lakozik. Ha Frio Kid valaha is tett valami jót, ha valaha is beköltözött a szívébe a szeretet érzése, az egyszer a karácsonyi ünnepek idején történt, és így esett meg:

Akit szerelmi csalódás ért, sohase szívja be a ratamafa virágának illatát. Ez az illat veszedelmes, fölkavarja az emlékeket.

Egyszer, decemberben Frio közelében teljes virágában állt egy ratama, mert a tél olyan meleg volt, mintha már kitavaszodott volna. Arra lovagolt Frio egyik csatlósával és bűntársával, egy másik gyilkossal, Mexikói Frankkel. Kid szorosabbra fogta musztángja kantárát; elgondolkodva, komor arccal ült a nyeregben, s vészjóslóan összeszűkült a szeme. Mintha a kábító, édes illat a férges szívéig hatolt volna.

– Nem tudom, mi járhatott a fejemben, Mex – jegyezte meg kissé vontatott hangján –, hogy teljesen megfeledkeztem egy karácsonyi ajándékról, pedig régóta megígértem valakinek. Holnap éjjel ellovagolok a tanyára, és lelövöm Madison Lane-t a saját házában. Elvette a kedvesemet; Rosita hozzám jött volna, ha ő nem áll közénk. Nem értem, hogy is feledkezhettem meg róla mostanáig?!

– Ugyan már, Kid! – mondta a mexikói. – Ne beszélj bolondokat! Jól tudod, hogy holnap egymérföldnyire se közelítheted meg Madison Lane házát. Tegnapelőtt beszéltem Alannel, azt mondja, Madison házában nagy karácsonyi mulatság lesz. Már elfelejtetted, mivel fenyegetőztél, amikor Madison esküvőjén szétugrasztottad a lakodalmas vendégeket? Nem gondolod, hogy Madison Lane jól nyitva tartja majd a szemét egy bizonyos Mr. Kiddel kapcsolatban? Nagyon untatsz, Kid, az efféle megjegyzéseiddel.

– Elmegyek Madison Lane karácsonyi mulatságára, és megölöm – mondta Frio Kid hidegen. – Már régen meg kellett volna tennem. Hallod-e Mex, én két hete azt álmodtam, hogy Rosita az én feleségem, nem az övé: együtt lakunk egy házban, és Rosita rám mosolygott és... ó, hogy az ördög vinné... Mex, ő kapta meg Rositát, és én megölöm... karácsonykor lett övé... és én karácsonykor ölöm meg!

– Más módja is van az öngyilkosságnak – vélte a mexikói. – Miért nem jelentkezel mindjárt a seriffnél?

– Megölöm Madison Lane-t! – makacskodott Kid.

A karácsonyeste olyan balzsamosan köszöntött be, mint egy áprilisi alkony. A levegőben talán volt egy parányi csípősség, de az kellemesen bizsergető volt, s a préri késői virágainak meg a quitének a gyöngye illata fűszerezte.

Sötétedéskor a tanyasi ház öt vagy hat szobája már fényesen ki volt világítva. Az egyik szobában karácsonyfa állt: Lane-éknek ugyanis volt egy hároméves unokájuk, s a közeli tanyákról tucatnyi vendéget vártak. Amikor este lett, Madison Lane félrehívta Jim Belchert s a három cowboyt, aki a tanyáján dolgozott.

– No, fiúk – mondta –, aztán jól nyitva tartásotok a szemeteket. járjátok körbe a házat, s figyeljétek éberén az utat. Ismeritek Frio Kidet, ahogy most nevezik, s ha látjátok, szó nélkül tüzeljétek. Én nem tartok tőle, hogy idejön, de Rosita igen. Amióta összeházasodtunk, minden karácsonykor attól retteg, hogy Frio Kid megint megjelenik nálunk.

Megérkeztek a vendégek, ki kocsin, ki vonaton, s kényelembe helyezték magukat a házban.

Az este kellemesen telt el. A vendégeknek fölöttébb ízlett a kitűnő vacsora, alig győzték dicsérni Rosita főztjét. A háziak aztán szétszéledtek a szobákban és a széles tornácon, és kisebb csoportokban dohányoztak, beszélgettek.

A kicsinyeknek természetesen nagyon tetszett a karácsonyfa, de akkor volt a legnagyobb az öröm, amikor megjelent a hófehér szakállas, pompás prémekbe burkolt Télapó, s ajándékokat osztogatott a gyerekeknek.

– Az én papám az – mondta a hatéves Billy Sampson. – Már láttam ebben a ruhában.

Berkly, a birkatenyésztő, Lane régi barátja a tornácon pőfékelt, s amikor Rosita épp arra ment, megállította a fiatalasszonyt.

– No, Mrs. Lane – mondta –, remélem, idén karácsonykor már nem fél attól a gazfickótól, McRoytól? Ugye, nem? Tudja, éppen róla beszélgettünk Madissonnal.

– Már majdnem megnyugodtam – felelte Rosita mosolyogva. – De azért néha mégis elfog a rettegés. Sohasem felejttem el azt a szörnyű pillanatot, amikor kis híján megölt bennünket.

– Nincs a világon még egy ilyen aljas, szívtelen gonosztevő – mondta Berkly. – Valamennyi férfinak össze kellene fognia a határszélen, s üldözőbe venni őt, mint egy ordast, amíg csak el nem fogják.

– Szörnyűséges bűntetteket követett el az az ember – mondta Rosita. – De... én úgy gondolom, talán mégsem egészen így áll a dolog. Én azt hiszem, mindenkiben van egy szemernyi jó. Ő sem volt mindig gonosz... ez biztos.

Rosita bement a tornácról a szobákhoz vezető folyosóra, s ott szembetalálkozott a szakállas, prémbundás Télapóval.

– Az ablakon át hallottam, mit mondott az imént – fordult Rositához. – Éppen a zsebembe nyúltam a férjének szánt karácsonyi ajándékért, de úgy gondoltam, hogy inkább magának hagyok itt egyet. Megtalálja amott a szobában.

– Ó, köszönöm szépen, kedves Télapó – majd kilépett a hűvös udvarra.

Rosita csak a férjét találta a szobában.

– Hol az ajándékom? Télapó azt mondta, itt találom.

– Nem látok én itt semmiféle karácsonyi ajándékot – felelte a férje. – Hacsak nem engem értett rajta!

Másnap Gabriel Radd, egy szomszédos tanya intézője benézett a Loma Alta-i postahivatalba.

– Na, Frio Kid most végre megkapta a magáét – jegyezte meg a postamester.

– Igazán? Mi történt?

– Az öreg Sanchez egyik mexikói juhásza eresztett golyót belé. Képzeld csak! Frio Kidet egy birkapásztor ölte meg! Tegnap éjfélkor a mexikói meglátta, amint elvágtat a táborhely előtt, és úgy berezelt, hogy fogta a winchesterét, és utánalőtt. De a legfurcsább az volt a dologban, hogy Kid tetőtől talpig Télapónak volt öltözve, még fehér angóraszakállat is viselt. Képzeld csak el Frio Kidet mint Télapót!

Kilényi Mária fordítása

ARTHUR CONAN DOYLE

A kék karbunkulus

Karácsony második napjának reggelén azzal a szándékkal kerestem föl barátomat, hogy az ünnep alkalmából átadjam neki jókívánságaimat. A pamlagon hevert mályvaszínű háziköntöseben, a pipatartó karnyújtásnyira a jobb oldalán, a keze ügyében pedig egy halom, egymásra hajigált reggeli lap, amelyeket nyilván azon frissiben tanulmányozott át. A heverő mellett egy szék állt, támlájának egyik csücskén egy igencsak viseltes és gyanús küllemű, szakadt nemezkalap szomorkodott. A szék ülőkéjén fekvő csíptető és nagyítólcse arról tanúskodott, hogy a kalapot szándékosan helyezte el Holmes a szék támláján a fent említett módon, hogy minél jobban szemügyre vehesse.

– Látom, elfoglalt – törtem meg a csendet –, a világért sem akarnám zavarni.

– Egy csöppet sem zavar, sőt, boldoggá tesz, barátom, hogy megoszthatom magával a legfrissebb fölfedezéseimet. A lelet, mondhatni, egészen triviális – itt ujjával a viharvert kalap felé bökött habár alkalmat ad bizonyos következtetésekre, melyek még hasznunkra lehetnek.

Elhelyezkedtem az egyik karosszékekben, és a kandalló barátságosan ropogó tűzénél melengettem a kezem. Kemény fagyra ébredtünk ugyanis aznap reggel, és az ablakokat vastagon belepték a jégvirágok.

– Gondolom, ártatlan külseje ellenére vérfagyasztó titkokat rejt – mutattam a kalap felé –, no de jó Sherlock Holmes, és akkor jaj a bűnözőknek, mert lesz nagy bánat és fogaknak csikorgatása!

– Ugyan, ugyan – nevetett Holmes –, maga túloz, barátom. Szó sincs bűntényről, mindössze arról, hogy bizarr dolgok történhetnek ott, ahol négymillió ember lökdösődik pár négyzetmérföldnyi területen. Ebben a sűrű embertömegben minden előfordulhat, meglepő és különös véletlenek, amelyek azonban még nem merítik ki a bűntény fogalmát. Volt már ilyenben tapasztalatunk, nemdebár?

– Olyannyira – feleltem –, hogy az általam lejegyzett utóbbi hat ügy közül háromban nyoma sem volt törvénybe ütköző bűncselekménynek.

– Ahogy mondja. Nyilván az Irene Adler-féle ügyre céloz; de ott volt Mary Sutherland kisasszony különös esete is, vagy éppenséggel a ferde szájú férfi históriája. Nos, semmi kétség, ez az ártatlan kis kaland is ugyanebbe a csoportba sorolható. Ugye ismeri Petersont, a túloldalon lakó küldöncöt?

– Ismerem.

– Ő ejtette el ezt a ritka zsákmányt.

– Tehát övé a kalap?

– Dehogy, dehogy! Csak ő találta meg! A tulajdonosa ismeretlen. Könyörgök, Watson, ne úgy tekintsen a leletre, mint egy kiszolgált fejfödőre. Vegye úgy, hogy ez szellemi csemege, megfejtésre váró rejtvény! De mindenekelőtt hadd mondjam el, hogyan került ide. Karácsony napjának reggelén érkezett hozzám egy jókora hízott liba társaságában, amely azóta már kétségkívül ropogósra sült Petersonék tűzhelyének sütőjében. Lássuk tehát a száraz tényeket. Karácsony napjára virradóra, úgy hajnali négy óra tájt Peterson, akiről köztudott, hogy talpig becsületes és egyenes férfiú, éppen hazafelé tartott egy kis vidám, baráti muriról. A Tottenham Court Roadon bandukolt, amikor a távoli gázlámpa fényénél egy magas alakot pillantott meg, aki a mozgásából ítélve nem állt egészen biztosan a lábán. Egy nagy fehér libát cipelt a vállán átvetve. Amint az ismeretlen elért a Goodge Street sarkára, a sötétből néhány utcai vagány ugrott elő. Dulakodni kezdtek. Az egyik bandatag leverte a libás férfi fejéről a kalapot, mire az fölemelte a sétatálcáját, hogy azzal védje magát. Vadul forgatni kezdte a feje fölött, és közben egy óvatlan mozdulattal betörte a mögötte lévő kirakatüveget. Peterson futni kezdett a kis csoport felé, hogy az ismeretlent megvédelmezze támadóitól, de a férfi, meglátva, hogy egy egyenruhás alak rohan feléje, a betört kirakatüveg fölötti rémületében a földre ejtette a libáját, nyakába szedte a lábát, és egy pillanat alatt eltűnt a környező kis utcák valamelyikében. Ahogy Petersont meglátták, a vagányok is eliramodtak. Így a mi emberünk győztesként hagyta el a csatateret egy viharvert kalap és egy gáncstalan előéletű hízott karácsonyi liba társaságában.

– Amelyeket minden bizonnyal visszaszolgáltatót jog szerinti tulajdonosának.

– Szeretve tisztelt barátom, hiszen épp itt a bökkenő! Való igaz, hogy a szárnyas bal lábához erősített kártyán az állt: „Mrs. Henry Baker részére,” és az is igaz, hogy a H. B. monogram tisztán olvasható a kalap bélésén. Mivel azonban több ezer Baker lakik a városban, akik közül nagy valószínűséggel több száz a Henry névre hallgat, bizony nem könnyű feladat visszaszolgáltatni e tárgyakat jogos tulajdonosuknak.

– No és mit tett Peterson?

– Föltételezve, hogy engem még az efféle dolgok is érdekelnek, karácsony reggelén áthozta hozzám a kalapot és a libát. A szárnyast egészen ma reggelig itt tartottam, amikor is azonban, a fagyos idő ellenére, bizonyos jelek arra mutattak, hogy nincs más hátra, haladéktalanul el kell fogyasztani. A becsületes megtaláló tehát hazavitte a jól fejlett madarat, hadd teljesedjék be rajta mostoha végezte. A karácsonyi vacsorájától imigyen megfosztott úr kalapját pedig továbbra is én őrzöm.

– A tulajdonos nem tett közzé hirdetést?

– Nem.

– De hát akkor miből tudja azonosítani a kilétét?

– Csak abból, amit kikövetkeztetek.

– Miből, a kalapjából?

– Ahogy mondja.

– Ugyan, Holmes, maga tréfál! Mi érdekeset tudhatna meg ebből a kiérdemesült tökfödőből?

– Tessék, itt a nagyítóm. A módszereimet már ismeri. Próbálja meg kikövetkeztetni, miféle ember lehet, aki ezt a kalapot a fején viselte.

A kezembe vettem ezt a kalapra emlékeztető valamit, és meglehetősen bánatos képpel forgatni kezdtem. Egészen közönséges fekete fejfedő volt a szokásos kerek karimával; afféle keménykalap, de mondhatom, a legelnyűttebbek közül való. A bélés valaha piros selyem lehetett, amely sokat veszített a színéből az idők folyamán. A gyártó nevét nem találtam benne, csak, ahogy már Holmes megállapította, a H. B. monogram volt odafirkantva az egyik oldalon.

A karimáját átlukasztották egy helyen a kalapgumi tartója számára, de csak a tartó volt meg, a gumi már leszakadt. Mindent egybevetve a kalap rongyos volt, istentelenül poros, és több folt éktelenkedett rajta, habár úgy tűnt, a gazdája tett némi kísérletet arra, hogy eltüntesse a kifakult részeket, mert fekete tintával bedörzsölte őket.

– Én nem látok rajta semmi különöset – mondtam, és visszaadtam Holmesnek a kalapot.

– Dehogynem lát, Watson, lát maga mindent. Csakhogy a látottakból nem hajlandó levonni a következtetéseket. Ahhoz maga túl bátoratlan.

– Akkor hát, könyörgök, árulja el, mire következtet ebből a kalapból?

Holmes fölkapta a leletet, és hosszan, elmélyülten nézte, a tőle megszokott elemző tekintettel.

– Lehet, hogy túl kevés, amit sugall, s némely következtetésem csak halvány és bizonytalanul körvonalazott. Ugyanakkor van néhány, amely csekély jóindulattal is legalább valószínűnek ítéltető. Az például, hogy a gazdája nagy tudású és művelt férfiú, már pusztán ránézésre megállapítható. Az utóbbi három évet leszámítva meglehetősen jómódban élt, de a jó szerencse elhagyta, és most rossz napokat lát. Előrelátó, gondos ember, habár ez a tulajdonsága is megkopott mostanában, és a jelleme sajnos hanyatló tendenciát mutat. Ez a morális regresszió, amely romló anyagi helyzettel párosul, azt sejteti, hogy valamely káros szenvedély rabja lett. Feltehetően az ital kerítette hatalmába. Ezzel magyarázható az nyilvánvaló tény is, hogy a felesége elhidegült tőle.

– Na de Holmes!

– Mindazonáltal még most sem hiányzik belőle némi tartás és méltóság – folytatta Holmes, ügyet sem vetve tiltakozásomra. – Íróasztalnál dolgozik, visszavonultan él, a fizikai erőnléte csapnivaló; középkorú, a haja erősen őszül, csak pár napja, hogy frissen vágatta; nem otthon, hanem borbélynál, ahol mésztejjel dörzsölték be a fejbőrét. Ezek a legkézenfekvőbb tények, amelyeket így első ránézésre megállapíthatunk. Ja, igen, még az is nyilvánvaló, hogy az otthonában nem gázlámpával világítanak.

– Nahát, Holmes, ez a legjobb móka, amelyet valaha is hallottam.

– Csak nem azt akarja mondani, hogy nem tudja, hogyan jutottam ezekre a következtetésekre?

– Hát jó. Belátom, hogy ostoba vagyok, és töredelmesen beismerem, hogy nem tudom követni magát, barátom. Példának okáért, honnan veszi azt, hogy ez a fickó művelt ember?

Válaszképpen Holmes a fejébe csapta a tökfödőt. Az lecsúszott a homlokán, és megállapodott az orra nyergén.

– Ez csupán űrmérték kérdése – mondta. – Ekkora koponyában kell már lennie valaminek!

– Na és a romló anyagi helyzet?

– Ez a szélen felhajtott lapos karima három éve volt divatban. A lehető legkitűnőbb minőség volt akkoriban. Nézze csak meg a finom ripszszalagot és a puha, piros selyembélést! Ha valaki három éve megengedhetett magának egy ilyen drága kalapot, de azóta is ugyanazt hordja, az, barátom, biztosan lecsúszott ember.

– Igen. Ez így világos, valóban. Na de az előrelátás? Meg a morális regresszió?

Sherlock Holmes fölnevetett.

– Vegyük az előrelátást! – mondta, és ujját a kalapgumitartó kis fémkarikájára helyezte. – Ilyeneket csak rendelésre tesznek a kalapra. Ismeretlen barátunknak van ilyen, tehát megrendelte, ami bizonyos mértékű előrelátásra vall, mivel külön erőfeszítést tett azért, hogy megóvja magát és kalapját a szél váratlan támadásától. A gumi azonban, mint látjuk, időközben leszakadt, és barátunk ezt már nem pótolta új kalapgumival, ami, ha csak közvetve is, mégis azt mutatja, hogy morális tartása csökken. Másfelől viszont megkísérelte, hogy a nemezre ejtett foltokat a lehetőségekhez mérten eltüntesse, ezért pacsmagolta be fekete tintával. Ez annak a jele, hogy még nem vészett ki belőle teljesen az önbecsülés.

– Meg kell vallanom, az érvelése meggyőzően hangzik.

– A további részletek, miszerint az úr középkorú, a haja erősen őszi, nemrég nyíratkozott, és mésztejjel dörzsöli be a fejbőrét, egyértelműen igazolódna, ha kicsit közelebbről megvizsgálja a bélést. A nagyító alatt számtalan lenyírt kis hajszálvég látható, nyilvánvalóan a borbély ollójáról kerültek oda. Mindegyik ragad kissé, és a mésztej illata érződik rajtuk. A por pedig, figyelje csak meg alaposan, nem az utca nyers, szürke pora, hanem inkább az a puha, bolyhos, barna por, amely a lakások falain belül gyűlik össze; ami azt mutatja, hogy a kalap javarészt a lakásban lóg egy fogason. A bélésen fölfedezhető nedvesség bizonyítja, hogy e ruhadarab viselője sokat verejtékezik, ami annak a biztos jele, hogy a szervezete erősen legyöngült.

– Na de a felesége... Azt honnan veszi, hogy a felesége elhidegült tőle?

– Ezt a kalapot, barátom, hetek óta nem kefélték ki. Az a szerencsétlen férfiember, és ezt jól véssé a fejébe, kedves Watson, akit a felesége kienged az utcára olyan kalapban, amelyre többhetes por rakódott, joggal föltételezheti, hogy hitvese iránta táplált szeretete már nem a régi.

– Az is lehet, hogy agglegény.

– Csakhogy azt a libát azért vitte haza, hogy kibékítse vele a feleségét. Gondoljon a cédulára a liba bal lábán!

– Magának mindenre van válasza. De álljunk meg egy pillanatra! Azt ugyan miből okoskodta ki, hogy a gáz nincs bevezetve a lakásukba?

– Egy vagy két aprócska viaszfolt a véletlen műve is lehet akár. No de itt öt van, barátom, pontosan öt! Nincs kétség tehát afelől, hogy az illető egyén gyakran kerül kapcsolatba a viasszal; feltehetőleg esténként úgy baktat fel a lépcsőn, hogy az egyik kezében a kalapját szorongatja, a másikban pedig egy csöpögő gyertyát. Mert azzal ugyebár maga is egyetért, hogy a világítógáz ritkán hagy ilyen foltokat... Nos, meg van elégedve?

– Megint tökéletesen meggyőződött – mondtam nevetve. – De épp az imént jelentette ki, hogy bűntényt nem követtek el, és nem is esett baja senkinek, egyedül csak az a szerencsétlen liba kallódott el. Akkor meg minek szentel annyi figyelmet a kalapnak?

Sherlock Holmes épp válaszolni készült, amikor felpattant az ajtó, és Peterson, a küldönc az izgalomtól lángvörös arccal berontott a szobába. A megdöbbenéstől alig tudott szólani.

– A liba, Mr. Holmes! A liba, uram! – hebegte.

– Hogy? Mi van már megint azzal a madárral, jóember, talán életre kelt, és kiröpült az ablakon? – kérdezte Holmes, és megpenderült a díványon, hogy alaposabban szemügyre vehesse a küldönc izgatott ábrázatát.

– Nézze csak meg, uram! Nézze, mit talált a feleségem a bögyében! – Azzal kinyújtotta a kezét, és nyitott tenyerének a közepén megcsillant egy szikrázó fényű kék kő; nem lehetett nagyobb egy babszemnél, de olyan tiszta volt és oly tündöklő, mint az eleven tűz.

Sherlock Holmes halkán füttyentett, majd felült.

– Jupiterre mondom, Peterson! Ez aztán a mesébe illő kincs! Tudja maga egyáltalán, mit tart a kezében?

– Gyémánt lehet ez, uram. De hogy drágakő, az bizonyos! Úgy vágja az üveget, mint kés a vaját.

– Sokkal több ez, mint egy közönséges gyémánt. Ez a gyémántok királya!

– Csak nem Morcar grófnő kék karbunkulusa? – kiáltottam fel.

– De bizony az. A *Times* minden áldott nap leköszölte a róla szóló felhívást; abban pontosan leírták a nagyságát és formáját. Egyedülálló darab a világon. Még az értékét is csak találgatni lehet, egy azonban biztos, hogy az az ezer font, amely a becsületes megtaláló markát üti majd, tán még a huszadrésze sincs a piaci értékének.

– Még hogy ezer font?! Te magasságos Úristen! – A küldönc a székre roskadt, és kifejezéstelen tekintettel bámult hol rám, hol a barátomra.

– Ennyi a kitűzött jutalom, sőt, jó okom van azt hinni, hogy mivel bizonyos gyöngéd érzelmi szálak fűzik a grófnőt ehhez a drágakőhöz, akár a fél vagyonát is rááldozná, csak hogy visszakapja a kék karbunkulusát.

– Ha emlékezetem nem csal, a Cosmopolitan szállóból tűnt el – jegyeztem meg.

– Jól emlékszik. Egész pontosan öt hónappal ezelőtt, július huszonhatodikán. Egy vízvezeték-szerelőt, John Hornert vádolják a lopással, azt állítják, ő tüntette el a követ a lady ékszeres ládikájából. A közvetett bizonyítékok alapján az ügyet az esküdtszék elé terjesztették. Ha jól emlékszem, van is itt valami beszámoló az ügyről – mondta Holmes, és turkálni kezdett az újságok között, bele-belepillantva egyikbe-másikba. Végül az egyiket kisimította, félbehajtotta, és fölolvasta a következő bekezdést:

„Ékszerablás a Cosmopolitan szállóban.

Bíróság elé állították John Horner huszonhat éves vízvezeték-szerelőt. A vád: folyó év július huszonhatodikán eltulajdonította Morcar grófnő ékszeres ládikájából a fölbecsülhetetlen értéket képviselő kék karbunkulust. James Ryder, a szálloda szobafőnöke tanúvallomásával támasztotta alá, hogy Horner az említett napon a szállodában járt, s ő személyesen vezette be Morcar grófnő lakosztályának öltözőszobájába, hogy ott a kályha rostélyának egyik meglazult rácsát megforrassza. Ryder ott is maradt Hornerral a szobában egy kis ideig, de azután elszólította a kötelessége. Amikor visszatért, meglepve látta, hogy Horner eltűnt, a szekretert fölfeszítették, és a kis szattyánbőr ládika, amelyben a grófnő – ahogy ez később kitudódott – a kedvenc ékszereit tartotta, üresen feküdt a fésülködőasztalon. Ryder azonnal riasztotta a rendőrséget, és Hornert még aznap este elfogták. A drágakövet azonban sem nála, sem a szálláshelyén nem találták meg. Catherine Cusack, a grófnő szobalánya kijelentette, hogy tisztán hallotta Ryder kétségbeesett kiáltását, amikor az a rablást fölfedezte. A kiáltásra ő is a szobába futott, ahol az előbbi tanú által leírt gyászos állapotokat találta. Bradstreet felügyelő a különleges ügyek osztályáról tanúsította, hogy amikor Hornert letartóztatta, az őrzöngve ki akarta tépni magát a karjai közül, mindegyre tiltakozott a vád ellen, és ártatlanságát bizonygatta. A vádlott ellen már folytattak korábban eljárást rablás büntette miatt, de a bíróság megtagadta, hogy a két ügyet összevonva tárgyalja, így az esetet az esküdtszékhez továbbítják. Horner az egész tárgyalás alatt rendkívül zaklatottan viselkedett, a határozat kihirdetése közben elájult, így ki kellett vinni a teremből.”

– Hm. Hát röviden ennyit a bírósági tárgyalásról – mondta Holmes, és az újságot félresöpörte. – A mi dolgunk most nem kevesebb, mint hogy földerítsük az eseményeket, amelyek egy kifosztott ékszerládikától elvezetnek egy Tottenham Court Road-i illetőségű liba begyéig. Látja, kedves Watsonom, előbbi fejtegetéseink a kalpagról most merőben új megvilágításba kerültek. Jelentőségük megnőtt, és most már maga sem állíthatja, barátom, hogy ártatlan játékról lenne szó csupán. A drágakő itt van; ez a kő a libából származik, a liba pedig Mr. Henry Bakertől; attól az úrtól, akinek rémséges kalapja és még számos más jellemzője van, melyekkel már épp eleget untattam magát. Most tehát minden erőnkkel azon kell legyünk, hogy ezt az urat fölleljük, és megtudakoljuk tőle, vajon milyen szerepe van ebben a nem mindennapi történetben. Először a legegyszerűbb eszközhöz kell folyamodnunk, ez pedig a következő: felhívást teszünk minden esti lapba, kivétel nélkül. Amennyiben ez csődöt mond, más módszerhez kell folyamodnunk.

– Hogy szóljon a felhívás?

– Adjon, kérem, ceruzát meg egy darab papírt. Nos, tehát: „Jelentkezzék, aki a Goodge Street sarkán elhagyott egy hízott libát meg egy fekete nemezkalapot H. B. monogrammal. Mindkettő átvehető ma este hat harminckor a Baker Street 221/B alatt.” Rövid és velős, nem igaz?

– Az. De biztos, hogy elolvassa?

– Legyen nyugodt, minden esti lapot át fog böngészni. Ne feledje, barátom, őt nagy veszteség érte. Nyilván oly nagy volt a rémülete, amikor akaratán kívül betörte a kirakatüveget, hogy csak a menekülésre gondolt. Később azonban már bánta, hogy ilyen elhamarkodottan cselekedett, és veszni hagyta a karácsonyi libáját. Tessék, Peterson, ugorjon el ezzel a hirdetőirodába, és tétesse be az esti lapokba!

– Melyekbe, uram?

– Legyen a *Globe*, a *Star*, *Pall Mall*, *James's*, *Evening News*, *Standard*, *Echo* és amelyik még az eszébe jut.

– Meglesz, uram. Na és a drágakő?

– Ja, igen, az egyelőre nálam marad. Köszönöm, Peterson, elmehet. Vagy várjon csak! Vegyen egy hízott libát visszafelé jövet, és hozza be ide hozzám. Kárpótolnunk kell a kedves Baker urat, ha már az ő libája mások gyomrába vándorolt.

Miután a küldönc távozott, Holmes a fény felé tartotta a csillogó drágakövet.

– Csinos kis darab – állapította meg. – Nézze csak, hogy villószik, micsoda tüze van! És hányan kárhoztak már el miatta! Minden igazán értékes drágakő a sátán portékája. A régebbi ékszerek köveinek minden egyes kristálylapjához véres emlék tapad. Ez a kő még nincs húszéves. Dél-Kínában, az Amoj folyó partján bukkantak rá, és arról nevezetes, hogy a karbunkulusok minden tulajdonságát magán viseli, kivéve azt, hogy nem rubinvörös, hanem kék. Fiatal kora ellenére már elég gyászos múltja van. Két brutális gyilkosság, egy vitriolos támadás, egy öngyilkosság és számos rablás – mindez e negyven szemernyi szénkristály miatt. Ki gondolná, hogy ez a szemrevaló kis csecsebecse a bűnnek és erőszaknak szálláscsinálója? Most elzárom a páncélszekrényembe, aztán majd írok pár sort a grófnőnek, melyben közlöm, hogy nálunk van a karbunkulus.

– Gondolja, hogy ez a Horner valóban ártatlan?

– Azt nem tudhatom.

– Akkor esetleg annak a másiknak, Henry Bakernek lehet valami köze a dologhoz?

– Szerintem sokkal valószínűbb az a feltételezés, hogy Henry Baker is tökéletesen ártatlan, és sejtelve sem volt, hogy a nála lévő liba többet ér, mintha a csőrétől a talpáig színaranyból lenne. Ezt különben be is bizonyíthatom magának, mégpedig nagyon egyszerűen. Nem kell más, csak hogy ismeretlen ismerősünk jelentkezzék a hirdetésre.

– És addig? Addig semmit sem tehetnénk?

– Semmit.

– Ebben az esetben én meglátogatom a betegeimet. De este visszajövök abban az időpontban, melyet a felhívásban megjelölt. Szeretnék jelen lenni ennek a zavaros ügynek a kibogozásánál.

– Örömmel látom. Hétkor vacsorázom, mint tudja. Erdei szalonka lesz ma, úgy hiszem. Erről jut eszembe! Okulva a közelmúlt különös eseményeiből, talán nem haszontalan megkérnem Mrs. Hudson, hogy vizsgálja meg a madár begyét...

Kicsit hosszabban időztem egyik betegemnél, így az óra már elütötte a fél hetet, amikor ismét a Baker Streetre értem. Ahogy a ház felé közeledtem, egy magas férfit pillantottam meg kockás skót sapkában, állig gombolt kabátban. Az utcán állt és várakozott a bejárati ajtó fölötti legyezőablakon át kiszűrődő fényben. Épp akkor nyílt ki az ajtó, amikor odaértem, így együtt vezettek be minket Holmes szobájába.

– Mr. Henry Baker, nemde? – kérdezte Holmes, és a karosszékéből fölemelkedve azzal a szívélyes és derűs jóindulattal üdvözölte a vendéget, amelyre egyedül csak ő képes. – Parancsoljon, Mr. Baker, húzódjék a tűz mellé. Csípős hideg van ma este, és ha nem tévedek, az ön vérkeringése inkább a nyári időjáráshoz szokott. Foglaljon helyet! Kedves Watson, mennyire örülök, épp jókor érkezett! Ez itt az ön alapja, Mr. Baker?

– Igen, uram, az enyém. Semmi kétség!

Magas férfi volt; arányos testalkat, busa fej, nyílt tekintet, intelligenciát sugárzó arc. Az állát dús, őszesbarna, hegyesre fésült szakáll keretezte. Az orcáján és az orrán látható enyhe pír, no meg a keze remegése alátámasztotta Holmes feltételezését, ami az illető úr káros szenvedélyét illeti. Színehagyott fekete szalonkabátja nyakig begombolva, gallérja feltűrve, sovány csuklója csupaszon lógott ki a kabát ujjából. Ingujnak, kezelőnek nyoma sem látszott. Lassan, szaggatottan beszélt, gondosan megválogatva a szavakat. Egészében véve tiszteletre méltó ember benyomását keltette, akitől azonban az utóbbi időben elpártolt a jó szerencse.

– Már néhány napja letétben vannak nálunk ezek a dolgok – mondta Holmes. – Arra vártunk ugyanis, hogy esetleg felhívást tesz közzé a lapokban, a pontos címével. Még most sem értem, vajon miért nem tette meg?

Látogatónk kissé szégyenlősen elmosolyodott. – Tudják, uraim, mostanában kissé össze kell húznom magamat, nem áll otthon számolatlanul a pénz. Biztosra vettem, hogy az útonálló, akik megtámadtak, magukkal vitték a libám, még a kalapom is. Reménytelennek tűnt, hogy valaha is megtaláljam őket, így meg sem kíséreltem; nem akartam fölösleges kiadásokba verni magam.

– Ez teljességgel érthető. Ami különben a libát illeti, azt kénytelenek voltunk elfogyasztani.

– Azt mondja, megették? – Látogatónk ültében félig fölemelkedett az izgalomtól.

– Igen, de higgye el, kevés öröme telne benne, ha nem így teszünk. Szereztünk azonban önnek egy másikat, ott van a komódon. Súlyra épp akkora, mint az öné volt, és hibátlan, friss áru. Úgy vélem, az eredeti célnak ez is megfelel.

– Ó, hogyne, hát persze! – felelte Mr. Baker megkönnyebbült sóhajjal.

– Természetesen megőriztük az ön néhai szárnyasának a tollait, lábát, begyét és más efféléket. Úgyhogy, ha netán igényt tart rájuk...

Mr. Baker szívből fölnevetett: – Habár megőrizhetném e tárgyakat emlékeztetőül egy különös éjszakára – mondta –, de ezenkívül igazán nem tudom, mihez kezdenék egy hajdani kedves ismerős szétszórt földi maradványaival. Ön rendkívül figyelmes, uram, de engedelmével én inkább friss barátságot kötnék. Mégpedig azzal az ígéretes példánnyal, amely a komódon nyugszik.

Sherlock Holmes gyors pillantást vetett rám, és vállát könnyedén megrándította.

– Parancsoljon tehát, itt a kalapja és a libája – mondta. – Hadd fárasszam azonban még egy kéréssel, ugye, megengedi? Boldoggá tenne, ha elárulná, hol tett szert arra a másik libára. Tudja, én afféle műkedvelő ornitológus vagyok, és ilyen szép szárnyast már régen láttam. Ezért érdekelné, hogyan került az ön birtokába az a jószág.

– Készséggel elárulom, uram – szólt Mr. Baker, aki közben felállt, és újonnan szerzett tulajdonát a hóna alá vette. – Néhány munkatársammal egyetemben én is gyakori vendég vagyok a British Museum melletti Alpha kocsmában. Napközben be-benézünk oda, hiszen értik az urak. Ebben az esztendőben a mi szeretett házigazdánk, név szerint Mr. Windigate, Libaklubot alapított. A klub tagjai heti pár penny ellenében karácsonyra egy szép hízott libát kapnak. Mély hálával tartozom önöknek, uraim, amiért ennyit fáradoztak. Ez a kis skót sapka ugyanis sem a koromhoz, sem az évszakhoz nem illik.

Azzal ünnepélyes arccal, szertartásosan biccentett mindkettőnknek, és kivonult a szobából.

– Ennyit tehát Mr. Bakerről – mondta Holmes, miután becsukta mögötte az ajtót. – Teljesen bizonyos, hogy a világon semmit sem tud az egész ügyről. Éhes, Watsonom?

– Nem különösebben.
– Akkor azt javaslom, hogy az estebédet halasszuk ezúttal éjszakára, és kövessük a nyomot, amíg még friss.

– Indulhatunk.

Ugyancsak harapós volt az idő, úgyhogy felöltönket állig gomboltuk, és meleg sálakba burkolódtunk. A felhőtlen égen hideg fénnel szikráztak a csillagok, és a járókelők lehelete megannyi kis füstfelhőként csapódott ki a levegőben. Lépéseink hangja visszhangzott a falakon, ahogy végigmasíroztunk az orvosnegyeden, a Wimpole Streeten, a Harley Streeten, majd a Wigmore Streeten keresztül ki egészen az Oxford Streetig. Mindössze negyedórába telt, és máris ott voltunk Bloomsburyben, az Alpha csapszéknél. Kedélyes kiskocsmá ez a Holborn felé vezető utcák egyikének a sarkán. Holmes belökte az ajtót, és két pohár sört rendelt a barázdált arcú, fehér kötényes kocsmárostól.

– Ha a söre is olyan, mint a libái, akkor biztos nem fogunk csalódni – mondta.

– A libáim? – nézett nagyot a kocsmáros.

– Bizony, azok. Tudja, trafikáltunk kicsit Mr. Bakerrel, aki a maguk Libaklubjának a tagja.

– Ó, így már értem. Csakhogy azok nem az én libáim voltak, édes uram.

– Valóban nem? Akkor kiéi?

– Hát az úgy volt, hogy vettem belőlük két tucatot, kinn a Covent Garden piacon.

– Vagy úgy! Ismerek ott néhány kereskedőt. Szabad az árus nevét?

– Breckinridge a becsületes neve.

– Őt éppen nem ismerem. Most pedig ürítem poharam a maga és háza népe egészségére. Minden jót és jó éjszakát!

– Nos, ami Mr. Breckinridge-et illeti – folytatta Holmes, miközben kabátját gombolgatva kilépett a fagyos utcai levegőre –, ne feledje, Watson, bármilyen ártalmatlannak tűnik is ez a libaügy, ha nem járunk a végére, egy ártatlan embert legalább hétévi fegyházbüntetés sújthat miatta. Az is előfordulhat persze, hogy vizsgálódásunk majd csak megerősíti a bűnösségét, nem tudhatjuk még. Az azonban bizonyos, hogy egész sor részletnek kell utánanéznünk, ami a rendőrség figyelmét furcsa mód elkerülte. Az ölünkbe pottyant egy bűnügy, Watson, nem adhatjuk fel a harcot, bármily zord lesz is a vég! Jobbra át, barátom, arccal a piac felé! Díszlépés, indulj!

Átvágtunk a Holbornon, végimentünk az Endell Streeten, és a sok kis kacskaringós, sötét utcán át kijutottunk a Covent Garden mögötti piacra. Az egyik legnagyobb stand fölött ott díszelgett Breckinridge neve. A tulajdonos – egy meglehetősen közönséges külsejű férfi, akinek durva arcvonásait a formára nyírt pofaszakáll csak még jobban kiemelte – éppen az inasának segített föltenni a zsalukat és becsukni a bódét.

– Jó estét kívánok. Cudar hideg van, igaz? – köszönt rá Holmes. Az árus bólintott, és fürkésző pillantást vetett a barátomra.

– Látom, eladta az összes libáját – folytatta Holmes, és rámutatott az üres márványpultra.

– Holnap akár ötszázat is vehet, ha akar.

– Az nekem már késő.

– Akkor menjen át ahhoz a standhoz, ahol a gázlámpa ég. Nekik még biztos van néhány.

– De nekem önt ajánlották, személyesen.

– Ugyan kicsoda?

– Az Alpha csapszék tulajdonosa.

– Ahá, emlékszem. Vagy két tucatot adtam el neki.

– Ráadásul a legjobb minőségű szárnyasok közül. Megtudhatnám, honnan szerezte be őket?

Legnagyobb meglepetésemre ez az ártatlan kérdés iszonyú dühbe gurította az árust. Az állát fölszegte, kezét csípőre vágta, és emelt hangon követelte:

– Na, ki vele, mit akar tőlem az uraság! Bökje ki gyorsan, mert nincs sok időm!

– Már megmondtam az előbb. Tudni szeretném, honnan valók azok a libák, amelyeket az Alphának szállított.

– Én viszont nem szeretném, ha maga azt tudná, megértette?

– Hát hogye. Végére is nem olyan fontos. Azt azért mégsem értem, miért kell ennyire fölpaprikázódni egy ilyen kis semmiség miatt.

– Még hogy nem érti? Pedig maga se érezne másként, ha annyit zaklatnák, mint engemet. Én fölvásárlom jó pénzért a szép, friss árut, eladom, aztán végeztem is, a többi már nem az én gondom. Most meg folyton csak azt hallom: „Hol vannak a libák?“, meg „Kinek adta el a libákat?“, meg „Mennyi pénzt akar értük?“. Az ember gyereke azt hinné, hogy nem is akadt más liba a környéken, akkora hűhót csapnak körülöttük.

– Biztosíthatom, hogy nekem semmi közöm azokhoz, akik önt a kérdéseikkel ostromolják – jegyezte meg Holmes, s a szája szögletén mosoly bujkált. – Csak annyi történt, hogy elvesztettem egy fogadást. De változatlanul fenntartom a véleményemet, lévén, hogy szárnyasügyben szakértő vagyok, és egy ötöst teszek rá, hogy azt a libát, amelyet én ettem, vidéken hizlalták.

– Hát akkor búcsút mondhat az ötösének, mert ezek itt mind városi libák voltak – csapott le rá az árus.

– Az teljességgel lehetetlen!

– Én már csak tudom.

– Csakhogy én nem hiszek önnek.

– Velem akar vitatkozni az úr? Hiszen én kölyökkorom óta libákkal foglalkozom. Az összes liba, amelyet az Alphának küldtem, városi nevelés. Ez úgy igaz, mint ahogy itt állok!

– Ezt sose fogja elhitéteni velem.

– Akar fogadni rá?

– Bár ez olyan, mintha kihúznám a zsebéből a pénzt, mivel biztos vagyok az igazamban, ha ilyen konok, nem bánom, teszek rá egy aranyat. De csakis azért, hogy jól megleckéztessen!

Az árus gúnyosan elvigyorodott.

– Hozd ide a könyveket, Billy fiam! – mondta.

A fiú már ugrott is, és egy vékony kis füzetet meg egy nagy, zsíros fedelű, piszkos könyvet hozott oda. Mindkettőt letette a márványlapra, a bódé plafonjáról lelógó lámpa fényébe.

– Na, maga nagyokos! – mondta az árus. – Azt mondtam ugyan, hogy eladtam az összes libámat, de mindjárt megmutatom, hogy egy jókora példány még van itt a bódében... Látja ezt a kis füzetet itt?

– Látom.

– Ebbe van írva azoknak a neve, akiktől én vásárolok. Látja már? Nahát. Ezen az oldalon vannak a vidéki szállítóim. Azok a számok, amelyeket a nevük mellett lát, azt mutatják, hol vannak bejegyezve a főkönyvbe. Na már most. Látja ottan a másik oldalt, amelyik piros tintával van írva? Hát azok meg a városi tenyésztők. Nézze csak meg a harmadik nevet, aztán olvassa fel szépen nekem!

– Mrs. Oakshott, Brixton Road 117.; a száma 249-es – olvasta fennhangon Holmes.

– Ahogy mondani méltóztatik. Na, most keresse meg azt a számot a főkönyvben. Üsse csak fel, hamar.

Holmes megkereste a számot a főkönyvben.

– Itt az áll: Mrs. Oakshott, Brixton Road 117., szárnyas- és tojástermelő.

– Az utolsó szállítmánya?

– December huszonkettedikén huszonnégy darab liba hét shilling hat pennyért.

– Helyes. Na látja. És mi áll alatta?

– Eladva Mr. Windigate-nek az Alpha csapszékbe tizenkét shillingért.

– Ehhez meg mit szól, még most is olyan nagy a szája?

Sherlock Holmes savanyú képpel előhúzott egy aranyat a zsebéből, levágta a pultra, majd olyan mély megvetéssel fordult el az árustól, hogy az szavakkal le sem írható. Pár lépéssel arrébb megállt egy lámpaoszlop alatt, és a rá oly jellemző hangtalan nevetésre fakadt.

– Aki így nyíratja az oldalszakállát, és akinek akkora az önérzete, hogy majd szétveti a mellényét, azt mindig rá lehet venni egy fogadásra. Állítom, hogy ha leteszek elé száz fontot, nem adott volna ilyen pontos és kimerítő információt, mint így, hogy azt hitte, jól megverhet a fogadásban. Nos, kedves Watson, úgy érzem, kalandos nyomozásunk a végéhez közeledik. Most egyetlen dolgot kell eldöntenünk: még ma este meglátogassuk-e ezt a bizonyos Mrs. Oakshottot, vagy halasszuk ezt az élvezetet inkább holnapra! Nyilvánvalóan kiderült abból, amit ez a bárdolatlan fickó mondott, hogy rajtunk kívül mások is érdeklődnek az ügy iránt, ezért én azt javaslom...

Holmes nem fejezhette be a mondatot, mert hirtelen hangos lárma és veszekedés hangja ütötte meg a fülünket, mely épp abból a bódéból szűrődött ki, ahonnan egy perce távoztunk. Amikor megfordultunk, egy patkányképű kis embert pillantottunk meg a lámpa sárga fényében. Breckinridge, az árus ott állt a bódé ajtajában, és vadul rázta öklét az előtte görnyedő alak felé.

– Elegem volt magából meg a libáiból, hallja-e? – ordította.

– Az ördög tenné már el magukat mind valahová! Ha nem hagy nekem békét az ostoba fecsegésével, hát én biz’ isten magára uszítom a kutyám! Ha Mrs. Oakshott idejön személyesen; neki majd válaszolok, de magának mi dolga ezzel? Talán magától vettem én azokat a libákat?!

– Nem, de értse meg, az egyik akkor is az enyém volt! – siránkozott a kis ember.

– Akkor menjen Mrs. Oakshotthoz, és kérdezze meg őtet!

– De hiszen ő küldött ide magához.

– Akkor menj a kaporszakállú úristenhez, te csibész, de én már torkig vagyok veled! Na, takarodj innen, de rögtön!

Dühösen előrelépett ütésre emelt kézzel, mire a kis vézna alak eltűnt a sötétben.

– Ha nem tévedek, a Brixton Roadra már nem is kell elmennünk – suttogta Holmes. – Jöjjön, barátom, derítsük ki, ki is lehet ez a fickó!

A kivilágított bódék körül nyüzsgő embertömegben átvergődve Holmes gyorsan beérte áldozatát, és megkocogtatta a vállát. Az hátrapenderült, és a gázlámpa fényénél tisztán láttam, hogy minden csöpp vér egy pillanat alatt kifut az arcából.

– Ki maga? És mit akar tőlem? – kérdezte reszkető hangon.

– Bocsásson meg, uram – mondta Holmes nyájasan. – Véletlenül tanúja voltam a kereskedővel folytatott vitájának. Talán én segítségére lehetek ebben az ügyben.

– Miért? Ki maga? Hogyan tudhatna maga bármit is erről azégrszról?

– Sherlock Holmes a becses nevem. Az én dolgom az, hogy mindent tudjak, amit mások nem tudnak.

– De erről biztosan semmit nem tud.

– Botor beszéd. Tökéletesen ismerem az ügyet. Ön, uram, arra kíváncsi, hogy hová kerültek azok a libák, amelyeket Mrs. Oakshott a Brixton Roadról eladott az itt árusító Mr. Breckinridge-nek, aki pedig továbbadta őket Mr. Windigate-nek, az Alpha csapszék tulajdonosának, akitől pedig a libák a klub tagjaihoz kerültek, melynek Mr. Henry Baker is tagja.

– Nem is tudja, milyen régóta keresem önt, uram! – kiáltott fel a kis ember, és reszkető kezét Holmes felé nyújtotta. – El nem mondhatom, mennyire fontos nekem ez a dolog.

Sherlock Holmes intett egy kocsinak, amely épp mellettünk haladt el.

– Akkor azt javaslom, folytassuk inkább fűtött szobában a beszélgetést. Ez a piactér oly huzatos és barátságtalan. Ugye nem találja sértőnek, kedves újdonsült ismerősünk, ha megkérdem a nevét?

A férfi habozott egy pillanatig.

– John Robinson a nevem – felelte, és sanda pillantást vetett Holmesra.

– Nem, nem, kedvesem! A valódi nevét kérném! Inkognitóban mindig oly feszélyezett a társalgás.

Az ismeretlen halottsápadt arca hirtelen lángba borult.

– Hát jó. A valódi nevem James Ryder.

– Pontosan. James Ryder, szobafőnök a Cosmopolitan szállóban! Kérem, szálljon be a kocsiba, és hamarosan választ fog kapni mindenre, amit tudni kíván.

A vézna kis ember csak pislogott. Hol egyikünkre, hol másikunkra nézett félig rémült, félig reménykedő tekintettel, mint aki még nem tudja pontosan, hogy váratlan szerencse vagy biztos bukás vár-e rá. Végül beszállt a kocsiba, és fél óra múlva már ismét a Baker Street-i ház nappalijában voltunk. Utunk során egy szót sem szoltunk egymáshoz, de új ismerősünk ziháló lélegzete és sűrű kéztördelése sokat elárult a benne dúló viharról.

– Lám, már itt is vagyunk! – kiáltott fel Holmes vidáman, amint becsukta mögöttünk az ajtót. – Milyen kedélyes látvány ilyen zord időben a barátságosan ropogó kandallótűz! Ön, úgy látom, fázik, Mr. Ryder! Üljön ide, ebbe a fonott székbe! Engedelmével papucsot húzok, mielőtt tisztáznánk ezt a kis ügyet. Nos, tehát? Ön ugyebár arra kíváncsi, hogy mi történt a libákkal?

– Igen, uram.

– Vagy, egész pontosan, mi történt azzal a libával? Mert önt egy bizonyos szárnyas érdekli, ha nem tévedek. Fehér színű, a farkán fekete csíkkal.

Ryder megremegett az izgalomtól.

– Ó, uram – kiáltott fel. – Ön talán tudja, hova került?

– Ide, hozzánk.

– Ide?

– Igen, és mondhatom, barátom, rendkívüli példánya volt a fajtájának. Nem csodálom, hogy önt is ennyire izgatja a holléte. Tojt egy szép tojást is, azután, hogy kimúlt. A legcsinosabb, legcsillogóbb kis kék tojást, amelyet valaha is láttam. Ott őrzöm azóta is a házi múzeumomban.

Látogatónk rogyadozva fölemelkedett, és jobb kezével a kabátját gyűrögette. Holmes kinyitotta a páncélszekrényt, és kivette belőle a kék karbunkulust. A magasba tartotta. A drágakő úgy szikrázott, mint egy csillag, hűvös, vakítóan villódzó fénnel. Ryder elkínzott arccal nézte. Úgy tűnt, nem tudja, mit tegyen: kiragadja Holmes kezéből, vagy eljátssza, hogy most látja először?

– A játszmának vége, Ryder! – szólalt meg Holmes csöndesen. – Szedje össze magát, ember, még a tűzbe zuhan! Segítse vissza a székbe, Watson! Minek akar az ilyen nyomorult kis féreg bűntényt elkövetni? Adjon neki egy korty konyakot! Így ni! Most már emberibb színe van. Nyamvadt kis alak, annyit mondhatok.

Ryder egy pillanatra megingott, majdnem elzuhant, de a konyak magához térítette, és egy kis színt csempészett az arcára. Halálra rémült tekintettel bámult vádlójára.

– Szinte minden részletet ismerünk, Ryder, és a bizonyítékok is a kezünkben vannak, úgyhogy nem szükséges sokat beszélnie. De még az a kevés is hasznunkra válhat, hogy az ügyben teljesen világosan lássunk. Morcar grófnőtől hallott erről a kék drágakőről, Ryder?

– Nekem Catherine Cusack beszélt róla – felelte Ryder az izgalomtól rekedt hangon.

– Értem. A grófnő szobalánya. A könnyű és gyors meggazdagodás lehetősége kísértésbe ejtette, Ryder: ez már magánál sokkal különb emberekkel is előfordult. De maga nem válogatott túlságosan az eszközökben. Ha érdekli a véleményem, Ryder, én magát egy nyavalyás, undorító kis gazembernek tartom. A kocsmai pletykákból megtudta, hogy Hornernek már volt ügye a rendőrséggel, és úgy gondolta – nem is helytelenül –, hogy a gyanú majd rögtön ráterelődik. Mit csinált hát a tisztelt úr? Elintézte, hogy legyen egy kis munka a lady szobájában. Cusack, a bűntársa persze segédkezet nyújtott ebben is. Azután úgy rendezte, hogy Horner legyen, aki a javítást végzi. Majd amikor ő elment, fölfeszítette az ékszeres ládikát, riasztotta a rendőrséget, és rács mögé juttatta ezt a szerencsétlent. Azután pedig...

Ryder hirtelen a szőnyegre vetette magát, és átkulcsolta Holmes térdét.

– Az isten szent szerelmére, kegyelmezzen nekem! – sikoltotta. – Gondoljon az apámra! Vagy szegény édesanyámra! Megszakadna a szívük. Soha nem tettem ilyet ezelőtt, és többé nem is teszek, esküszöm mindenre, ami szent! Esküszöm! Csak ne vitessen a bíróság elé! Könyörögve kérem, csak azt ne!

– Üljön vissza a székébe! – csattant fel Holmes sztentori hangon. – Most bezzeg térden csúszik előttem, de nemrég gondolkodás nélkül a börtönbe küldött volna egy szerencsétlen, ártatlan embert!

– Eltűnök innen, uram! Elhagyom az országot. Akkor megszűntetik ellene az eljárást.

– Hm. Erre majd még visszatérünk. De most halljam a történet további részleteit. Hogyan került a gyémánt a libába, és hogy került a liba a piacra? Figyelmeztetem, Ryder, ha nem mond igazat, meghal!

Ryder végighúzta a nyelvét kicserepesedett ajkán.

– Elmondok mindent, uram. Pontosan úgy, ahogy történt. Amikor Hornert letartóztatták, úgy gondoltam, az lesz a legjobb, ha eltüntetem a drágakövet, amilyen gyorsan csak bírom. Azt ugyanis nem lehetett tudni, mikor támad a rendőröknek kedve, hogy esetleg az én szobámat és ruháimat is átkutassák. A szállóban sehol sem lett volna biztonságban a karbunkulus. Ezért úgy tettem, mintha valami megbízatásom lenne a városban, de aztán a nővérem háza felé vettem az utam. Egy Oakshott nevű emberhez ment férjhez, kinn laknak a Brixton Roadon. Libát hizlalnak, és a piacra szállítják. Bárki jött szembe az úton, én abban rendőrt vagy detektívet láttam, és bár szeles, hideg este volt, patakokban csurgott rólam a veríték, mire a Brixton Roadra értem. A nővérem kérdezte is, hogy mi bajom, merthogy olyan sápadt vagyok, de én azt mondtam neki, ez csak azért van, mert nagyon megviselt az ékszerrablás körüli hercehurca benn a szállóban. Azután hátramentem az udvarba, hogy elszívjak egy pipa dohányt, és átgondoljam, mihez is kezdjek. Van egy barátom, Maudsleynak hívják a fickót, az rossz útra tért. Nemrég töltötte le a büntetését Pentonville-ben. Emlékszem, egyszer elmagyarázta nekem, hogy is megy ez a tolvajoknál; hogyan szoktak megszabadulni a rablott holmitól. Tudtam, hogy rá számíthatok, nem csapna be, merthogy tudok róla egyet-mást. Elhatároztam hát, hogy elmegyek hozzá Kilburnbe, merthogy ott lakik, és elmondok neki mindent. Ő biztos tudja a módját, hogyan tudnék pénzt csinálni ebből a drágakövből. De hogyan jutok el odáig? Kivert a hideg, ha csak eszembe jutott, mit álltam ki a szállótól a nővérem házáig. Bármelyik percben megállíthatnak, átkutathatják a zsebeimet, és akkor megtalálják a követ. A falhoz dőlve álldogáltam ott, és néztem a libákat, ahogy sziszegve, gágogva totyogtak a lábam körül, amikor támadt egy ötletem. Úgy éreztem, ezzel még a legagyafúrtaabb detektívet is megteveszthetem.

A nővérem még korábban azt mondta, hogy karácsonyi ajándékba elvihetem a legszebb libájukat, ő pedig mindig állja a szavát. Az volt a tervem, hogy még aznap elviszem a karácsonyi libámat, és majd abban elrejtve viszem el Kilburnbe a cimborámhoz a drágakövet. Kiválasztottam egyet, a legszemrevalóbbat. Szép, nagydarab liba volt, tiszta fehér, a farkán fekete csíkkal. A hátsó udvarban van egy kis csűr, oda húzódtam be vele. Kifeszítettem a csőrét, és lenyomtam a torkán a követ, amilyen mélyen csak bírtam. A liba nyelt egy nagyot, és én éreztem, ahogy a kő lecsúszik a gigáján keresztül a bögyébe. De a liba ellenkezett ám nagyon, verdesett a szárnyával, mindenáron igyekezett kiszabadulni a kezem közül. A zajra kijött a nővérem is, hogy megnézzé, mi történt. Amint felé fordultam, az a dög kiugrott a kezemből, és sűrű szárnycsapkodás közepette már el is tűnt a többi közt.

„Mit művelsz azzal a libával, Jamie?” – kérdezte a nővérem.

„Nem azt mondtad, hogy az egyik az enyém lehet karácsonyra? Csak azt néztem, melyik a legkövérebb” – dadogtam.

„Ó, hát a tiédet már rég kiválasztottuk. Még nevet is adtunk neki: Jamie libája. Így hívjuk. Az a nagy fehér az, amott a túloldalon. Huszonhat van belőlük összesen, ebből egy a tied, egy a mienk, a többi meg megy a piacra.”

„Igazán köszönöm, Maggie, de ha te nem bánod, én inkább azt vinném el, amelyik az előbb a kezemben volt.”

„A másik legalább három fonttal súlyosabb – mondta Maggie –, és direkt neked hizlaltuk, mindig az kapta a legtöbb kosztot.”

„Nem baj, én akkor is azt vinném el, mégpedig most azonnal” – feleltem.

„Hát jó, tégy, ahogy akarsz – mondta Maggie egy kicsit sértődötten. – Melyiket akarod akkor?”

„Azt a szép fehéret, amelyiknek fekete csík van a farkán. Ott van, éppen középen.”

„No, ha annyira megtetszett, vágd le, és már viheted is.”

Úgy tettem, ahogy a nővérem mondta, Mr. Holmes. El is vittem a libát Kilburnbe. Elmondtam a cimborámnak mindent, töviről hegyire, mert hát ő olyan fajta, aki előtt az ilyesmit nem kell eltitkolni. Úgy nevetett, hogy majd megszakadt bele, aztán fogott egy kést, és felbontotta a libát. És akkor megfagyott az ereimben a vér. A drágakőnek ugyanis nyoma sem volt. Tudtam, hogy valami borzasztó hibát követtem el. Otthagytam a libát, visszarohantam a nővéremhez, és azonnal a hátsó udvarba siettem. De ott már nem volt egyetlenegy liba sem.

„Hova lettek ezek innen, Maggie?” – kiáltottam.

„Hová, hová, hát elvitte őket a kereskedő, Breckinridge a Covent Garden-i piacról.”

„Mondd, volt még egy libád, amelyiknek fekete csík volt a farkán? Tudod, olyan, amilyet én vittem magammal.”

„Volt bizony, Jamie, kettőnek volt olyan csíkos a farka. Én se tudtam megkülönböztetni őket.”

– Így persze már mindent értettem, és futottam, ahogy csak a lábam bírta, ki a piacra, ehhez a bizonyos Breckinridge-hez. De mire odaértem, addigra ő már eladta az egész rakományt, és nem volt hajlandó elárulni, hogy kinek, bárhogó könyörögtem neki. De már ezt maguk is hallották, a saját fülükkel. Akármit ígértem neki, hajthatatlan maradt. A nővérem azt hiszi, megháborodtam. Az igazat megvallva, szinte én magam is úgy érzem. És most, most én is megbélyegzett ember lettem, anélkül, hogy csak egy pillanatra is részem lett volna a gazdagságban, amelyért pedig eladtam a lelkemet. Az Isten irgalmazzon szegény fejemnek!

Görcsös zokogásban tört ki, elgyötört arcát a kezébe temette.

Egy darabig csönd volt a szobában, csak a férfi ziháló lélegzete és Holmes ujjainak ütemes dobolása hallatszott. Aztán a barátom hirtelen fölpattant, és kitárta az ajtót.

– Tűnjön el! – mondta fojtott hangon.

– Hogyan? Ó, uram, az ég áldja meg ezért!

– Egy szót se többet. Tűnjön el!

A férfi kirohant. Még hallani lehetett, ahogy a lépcsőn lefelé botorkál. Majd becsapódott az ajtó, és az utca kövezetén kopogtak egyre távolodó lépteit.

– Végtére is, kedves Watsonom – mondta Holmes, és az agyagpipájáért nyúlt –, milyen meggondolásból kellene nekem támogatnom a rendőrség tökéletlen módszereit? Persze, ha Horner veszélyben volna, az más megvilágításba helyezné az ügyet. De ez a nyomorult már nem fog vallani ellene, és így a vádat elejtik. Tudom, így bűntárs lettem magam is, de ez volt az egyetlen út, hogy megmentsek egy lelket. Ez a fickó többet nem téved a tilosba. Ahhoz túlságosan nagy megrázkódtatást élt át. Ha most börtönbe kerül, akkor biztosan bűnöző lesz belőle. És különben is; karácsony van, a szeretet és megbocsátás ünnepe. A véletlen egy páratlan és bizarr esetet sodort az utunkba. A megnyugtató befejezés egyben jutalom is fáradozásunkért. És most, ha lenne oly jó, Watsonom, ugyan csöngessen már Mrs. Hudsonnak. Hadd vegye kezdetét az újabb nyomozás, melynek ezúttal is egy szárnyas lesz a tárgya!

Takácsy Gizella fordítása

ARTHUR C. CLARKE

A csillag

Háromezer fényévyire a Vatikántól. Azt hittem valamikor, az űr nem lehet úrrá az én hitemen, mint ahogy hittem, hogy az ég az Úr dicső keze munkája. Most, hogy láttam ezt a kézimunkát, nagy bajba került az én hitem. Rámeredek a fülkém falán – a VI. sz. komputer fölött – függő feszületre, s megkérdem magamtól: nem pusztá szimbólum ez csupán?

Nem mondtam még senkinek, ám az igazság nem maradhat rejtve. Akinek szeme vagyon a látásra, olvashatja a magnetikus szalagok ezer meg ezer mérföldjén rögzített tényeket, láthatja az ezer meg ezer fényképet, amelyet magunkkal viszünk a Földre. Más tudós is csak oly könnyen leolvashatja, mint jómagam, s én sosem osztottam az igazság elferdítésének szokásában, mely rendemnek valaha hírhedett nevet kölcsönzött.

A legénység hangulata nyomott: hogy e mindent betetőző iróniát hogyan fogadják, nem tudom. Alig néhányukban pislákol a hitnek még oly halovány szikrája is, ám e végső fegyvert mégsem szívesen fordítják majd ellenem jóindulatú, bár alapjában mélységesen komoly kis hadjáratukban, mely azóta tart, hogy elhagytuk a Földet. Mulattatta őket a tény, hogy fő asztrofizikusuk – jezsuita. Chandler doktor például a mai napig sem tudott napirendre térni fölötte (miért, hogy az orvosi hivatás körében oly sok a megrögzött ateista?). Néha feljön a figyelőfedélzetre, ahol alig használunk mesterséges világítást, hogy a csillagos ég teljes dicsőségében tündököljön. Megáll mellettem a félhomályban, bámul ki a nagy, ovális ablakon, míg lassan felbillen körülöttünk az ég, ahogy hajónkat felbukkencezteti a maradék sebesség, amelynek korrigálásával sosem vesződünk.

– No, atyám – szólal meg végre a doktor –, hát megy a verkli, megy, és talán mégiscsak csinálta Valami. De hogy miért gondolja, hogy ez a Valami különösebb érdeklődést tanúsít irántunk meg a nyamvadt kis világunk iránt, ezt egyszerűen fel nem foghatom. – És ilyenkor megkezdődik a vita, és a nebulók hangtalan, végtelen táncukat járják a kémlelőablak makulátlanul tiszta plasztiklencséje mögött.

Helyzetem visszássága mulattatja leginkább a legénységet, gondolom. Hiába hivatkoztam három tanulmányomra az *Asztrofizikai Közönyben*, öt értekezésemre a *Királyi Csillagászati Társaság Havi Szemléjében*. Meddő volt utalásom rendem régtől való tudományos hírnevére. Számunk megcsappant, ám ki tagadhatná, hogy a XVIII. századtól fogva jelentékenyen hozzájárultunk az asztronómia és geofizika tudományához. Vajon az én jelentésem a Phoenix Nebuláról végét veti-e ezeréves történetünknek? Sokkalta több az, aminek végét vet, attól rettegek.

Hogy ki nevezte el a nebulót, nem tudom – akárki volt is, nem szerencsés a név. Hogyha jövődölés rejlik mögötte, évmilliárdoknak kell eltelniük, míg az igaza kiderül. Már a „nebula” szó is félrevezető, hisz ez sokkalta kisebb objektum, mint ama rémületes ködfelhők – meg nem született csillagok anyaga – elszórva végig a Tejúton. Kozmikus viszonylatban a Phoenix Nebula jelentéktelen apróság – ritka gázburok egy magányos csillag körül.

Vagyis ami a csillagból megmaradt...

A Loyolai Szent Ignácot ábrázoló Rubens-metszet, ott a spektrofotométer feljegyzései fölött, mintha gúnyosan nézne rám. Mit tettél volna, Atyám, ha a te kezedbe jut ennyi tudás, oly távol a kicsiny világtól, mely számodra a mindenség volt akkor? Állta volna hited a kihívást, ott, ahol az enyém alulmaradt?

A messzeségbe nézel, Atyám, de én olyan messzeségeket jártam be, amelyet el sem tudtál képzelni ezer esztendeje, midőn rendünket megalapítottad. Soha még mérőhajó ily messzire nem került el a Földtől: a felkutatott világegyetem határán járunk. Célunk a Phoenix Nebula volt; elértük, s most hazafelé tartunk tudásunk terhével. Bárcsak elháríthatnám vállamról e terhet, ám hiába szólítalak a századok s a köztünk levő fényévek távolából.

Tisztán olvasható a kezekben tartott könyv felirata: *Ad Maiorem Dei Gloriam* – így szól az üzenet, de én már nem hiszek ebben az üzenetben. Hinnél-e te, ha láttad volna, amit mi láttunk?

Természetesen tudtuk, mi a Phoenix Nebula. Csak a mi Tejút rendszerünkben évente száznál több csillag explodál, s mielőtt halálba és feledésbe hanyatlana, szokott fényénél ezerszer nagyobb ragyogással lángol néhány óra hosszát. Ilyen a közönséges nóva – a világegyetem megannyi mindennapos tragédiája. Amióta a Hold-obszervatóriumban dolgozom, tucatszám jegyeztem le a spektrogramjaikat és fénygörbéiket.

Ezerévenként három-négy alkalommal azonban olyasmi történik, ami mellett még a legfényesebb nóva is elhalványul.

Hogyha egy csillagból szupernóva lesz, kis időre túlragyoghatja akár a Tejút rendszer minden napjának fényét is. Kínai asztronómusok Kr. u. 1054-ben jegyezték föl ilyen tűneményt, amelyet természetesen nem tudtak megmagyarázni. Öt évszázad múltán, 1572-ben, a Kassziopéiában lángolt fel egy szupernóva olyan fénnel, amelyet látni lehetett nappali világításnál is. Az azóta eltelt évezred során még három ilyen eset történt.

Küldetésünk az volt, hogy keressük fel egy ilyen katasztrófa maradványait, rekonstruáljuk az eseményeket, melyek előidézték, s ha lehetséges, állapítsuk meg az okát. Lassan hatoltunk át a koncentrikus gázrétegeken, amelyek hatezer éve lobbantak fel, de mai napig is terjednek. Kimondhatatlan forróság volt, még most is vad ibolyafény sugárzott, de túlságosan ritka ahhoz, hogy kárt tehessen hajónkban. Amikor a csillag explodált, külső rétegei oly hatalmas sebességgel vetődtek le, hogy teljesen kikerültek a gravitációs mezőből. Most akkora üreges héjat formálnak, amely elegendő volna ezer naprendszer elnyelésére, és középpontjában ég az a kicsiny, fantasztikus objektum, amivé a csillag vált – fehér törpe, kisebb a Földnél, de súlyának milliószerosa.

Körülvett az izzó gázburok, elűzve a bolygóközi űr szokásos éjszakáját. Egyenesen egy kozmikus bomba középpontja felé repültünk, amely ezer meg ezer évvel ezelőtt robbant föl, és izzó részecskéi mind a mai napig szerteröppennek. Látható mozgás nem nyilvánult meg a színen, hisz irtóztató volt a robbanás hatósugara, s a részecskék több milliárd négyzetmérföldre szóródtak szét. Évtizedekbe telne, míg pusztá szemmel mozgást fedezhetnénk föl e torz gőzfoszlányok és örvények között – de még így is lenyűgözött az óriási forrongás képzete.

Már órákkal előbb kellőképp csökkentettük a sebességet, és lassan hajóztunk a vad kis csillag felé. Valaha nap volt, mint a mi Napunk, de egy-két óra alatt elpazarolta mindazt az energiát, amelytől évmilliókig ragyogott volna. Most már aszott zsugori, aki vagyona roncsait kuporgatja félőn, mintha vezekelni akarna tékozló ifjúságáért.

Senki sem számított arra, hogy bolygókat találunk. Ha voltak is a robbanás előtt, megannyi gőzpamattá sisteregtek, és anyaguk elkallódott a csillag romjai között. De azért elvégeztük a szokásos kutatást, mint mindig, ha ismeretlen naphoz közeledünk, s végül mégis találtunk egyetlen apró világot, amely irdatlan távolságban keringett a csillag körül. Minden bizonnyal e tűnt naprendszer Plútója volt, az éjszakával határos bolygó. Nagyon is messze a központi Naptól, semhogy élet honolt volna rajta valaha is, távolsága mégis megóvta elpusztult társai sorsától.

A futótűz végigperzselte szikláit, s leégette a fagyott gázburkot, mely a katasztrófa előtt borította. Leszálltunk, és megtaláltuk a Boltozatot.

Meg kellett hogy találjuk – erről gondoskodtak építői. A bejárat fölé illesztett monolit csonkká üszkösödött, de már az első teleobjektív-felvételek tanúsították, hogy itt teremtvő ész munkálkodott. Hamarosan rábukkantunk a kontinenst átszelő radioaktív rendszer sziklába süllyesztett nyomaira. Ha leomlik is a Boltozatot díszítő pillér, ez megmarad, csillagoknak intő örök és mozdíthatatlan irányfény. Mint a célba hulló nyíl, tartott hajónk ezen óriási célpont felé.

A pillér eredetileg vagy egy mérföld magas lehetett, most: akár a viaszmasszává deformálódott gyertya. Egy hét is beletelt, míg átfúrtuk az összeégett sziklát, mert nem volt megfelelő fölszerelésünk efféle munkához. Asztronómusok vagyunk, nem archeológusok – de megtettünk minden tőlünk telhetőt. Eredeti célunkat feledtük: e magányos emlékmű, melyet oly féltő gond emelt a lehető legtávolabb a pusztulásra ítélt naptól – csak egyet jelenthetett. Halála tudatában alkudott így a halhatatlansággal egy civilizáció.

Több nemzedék munkája lesz megvizsgálni a Boltozat kincsét. Böven volt idejük készülődni, hisz a végső detonáció előtt sok esztendővel figyelmeztette őket először a Napjuk. Amit meg akartak őrizni, zsenialitásuk minden gyümölcsét idehordták, e távoli világba a végnapokban, és remélték: egy másik faj rátalál majd, s ők megmenekülnek a végső feledéstől. Nem kellene nekünk is e példát követni? Vagy annyira ellep nyomorúságunk, hogy az ismeretlen, megközelíthetetlen jövőre nem is gondolunk?

Ó, csak adatott volna nekik még egy kevés idő! Naprendszerük bolygói közt szabadon közlekedhettek, ám nem tudták átszelni a bolygórendszerek szakadékát, s a legközelebbi naprendszer száz fényévyire volt. De még ha ismerik is az átkelés módját, alig néhány millió lelket menthettek volna meg. Talán jobb volt ez így.

Még ha nem lettek volna oly kínosan emberiek, mint szobraik tanúsítják, akkor is csak csodálattal adózhatnánk nekik és gyásszal sorsuknak. Ezernyi képlemezt hagytak hátra, s a vetítésükre szolgáló szerkezetet, valamint nagy mennyiségű képi instrukciót, melyek segítségével könnyű lesz rekonstruálni írott nyelvüket. Sok lemezt megvizsgáltunk már eddig is, és hatezer esztendő távolából életre keltettünk egy civilizációt, mely szépségében és melegségében bizonyára felülmúlta a magunkét. Kétségtelenül mindennek a javát tették el az utókor számára – ám ki hibáztathatná őket ezért? Világuk szép volt, városaik okos bájjal tervezettek. Láthattuk őket munka és játék közepette, s az évszázadok messzeségéből fölcsendült zenés beszédük. Egy jelenet szüntelen a szemem előtt lebeg: kék homokkal borított tengerparton gyerekek játszanak, lubickolnak a habokban, mint minden földi gyermek; a partot különös, sudár fák szegélyezik, s a sekély vízben óriási állat gázol, de szemmel láthatólag ügyet sem vet rá senki.

És a távolban a tengerbe süllyed melegen, barátságosan és éltetőn a Nap – mely csakhamar árulójuk lesz, és kioltja mindezt az ártatlan boldogságot.

Ha nem vagyunk oly távol otthonunktól s a magánytól oly sérülékenyek, talán nem indított volna meg mindez ennyire. Sokunk látta ősi civilizációk romjait más világokon, de ily mélyen nem hatott meg mindeddig semmiféle látvány. Egyedülállónak éreztük ezt a tragédiát. Más az, ha egy faj elsatnyul és kihal, mint annyi nép, annyi kultúra a Földön. De hogy éltük virágjában, nyomtalanul eltöröljék őket – hogyan egyeztethető ez össze Isten végtelen kegyelmével?

Kollégáim kérdezték ezt tőlem, s én legjobb tudásom szerint válaszoltam. Talán te jobb választ adtál volna, Atyám, Loyolai Ignác, de én nem találok segítséget az *Exercitia Spiritualia* lapjain. Nem volt gonosz nép: hogy minő isteneket imádtak, nem tudom; azt sem, hogy volt-e egyáltalán istenük. De láttam őket évszázadok távlatából; zsugorodó napjuk világánál láttam, hogy végső erejükkel igyekeztek megőrizni mindazt a szépet, amit kezük alkotott. Sokat tanulhattunk volna tőlük: miért pusztultak el?

Tudom, hogyan válaszolnak majd kollégáim, ha földet érünk. Azt mondják majd, hogy a világegyetemben nincs cél, és nincsen szándék; hogy galaktikánkban évente száz nap explodál, és e pillanatban is pusztul valamely fajta az úr mélyeiben. Végső soron mindegy, jót cselekedett-e az a nép életében, vagy gonosz volt – nincs isteni igazságszolgáltatás, mert nincsen Isten.

Mindamellettt természetesen amit láttunk, semmi ilyesmit nem bizonyít. Aki így érvel, azt elragadják érzelmei, és nem a logika alapján áll. Istennek nincs szüksége arra, hogy az ember előtt igazolja tetteit. Ő, aki megszerkesztette a világegyetemet, kedve szerint szét is rombolhatja. Fennhézázás volna – kis híján istenkáromlás –, ha mi akarnánk megszabni, mit tehet és mit nem tehet istenünk.

Ezt elfogadnám, ha mégoly nehéz is végignézni, mint vetnek a kemencébe egész világokat és népeket. De elérkezünk egy ponthoz, ahol meginog a legszilárdabb hit is, és most, míg az előttem fekvő számításokat szemlélem, tudom – elértem ezt a pontot.

Mielőtt elértük volna a nebulót, nem tudtuk megállapítani, mikor történt az explózió. Most már, az asztronómiai adatokból és a Boltozat tanúságából teljes pontossággal meghatározhatom az időpontot. Tudom, melyik esztendőben ért el Földünkre ama kolosszális fellobbanás fénye. Tudom, mily ragyogással árasztotta el Földünk égboltját a szupernóva, melynek hűlő teteme most sebesen távolodó hajónk mögött pislákol. Tudom, hogyan ragyogott virradat előtt, mint fényes égi jel a napkeleti égen.

Nem férhet hozzá kétség: megoldódott végre az ősi rejtély. És mégis, én Istenem – annyi, annyi csillag állott rendelkezésedre! Miért, ó, miért kellett ezt a népet tűz martalékául vetned, hogy pusztulásuk szimbóluma fényesen ragyogjon Betlehem fölött?!

Borbás Mária fordítása

AGATHA CHRISTIE

Karácsonyi tragédia

– Panasszal kívánok élni – jelentette be Sir Henry Clithering. Jóindulatú hunyorítással körütekintett az egybegyűlt társaságon. Bantry ezredes előrenyújtott lábbal üldögélt, és tekintetét morcosan a kandallópárkányra függesztette, mintha a kiváló alkalmatosság függelemsértő katona módjára henyén viselkedne valamely díszszemlén; derék felesége titkon egy nemrég érkezett virághagymakatalógust böngészett, dr. Lloyd őszinte csodálattal Jane Heliert mustrálgatta, maga a gyönyörű ifjú színésznő pedig elmélyülten szemlélte rózsaszínre festett körmeit. Csak Miss Marple, az öregecske vénkisasszony ült nyársat nyelve, és kissé fakult ibolyakék szemével viszonzta Sir Henry hunyorítását.

– Panasszal? – kérdezte.

– Nagyon is súlyossal. Hatan vagyunk, ha nem csalódom, mindkét nem három-három képviselője ül körünkben, és igenis tiltakozom az eltiport férfinem nevében. Ma este eddig három történetet hallhattunk – három férfi előadásában! Bátorkodom megjegyezni, miszerint úgy volna méltányos, hogy a hölgyek is illő részt vállaljanak estünk programjában.

– Ó! – kapta fel a fejét Mrs. Bantry méltatlankodva. – Igenis, hogy részt vállalunk! Mindvégig a lehető legnagyobb figyelemmel hallgattuk az urakat. A helyes női magatartást gyakoroltuk – nem kívántuk előtérbe tolni magunkat.

– Jaj, de jó kifogás! – morgolódott Sir Henry. – Engedelmeivel azonban nem tudom elfogadni. Amellett pedig az Ezeregyéjszaka kiváló ellenpéldával szolgál. Szóval, csak rajta, Seherezádém!

– Mármint hogy én? – kérdezte Mrs. Bantry. – Elképzelni sem tudom, miről mesélhetnék. Soha nem volt dolgom véres rejtelmekkel.

– Szó sincs arról, hogy feltétlenül vérben kellene gázolnunk – felelte Sir Henry. – Abban pedig egészen biztos vagyok, hogy legalább az egyiküknek van valami kedvenc rejtelmes esete. Halljuk akkor magát, Miss Marple – meséljen valamit mondjuk „A tanítóné titokzatos találkája” vagy „A bábaasszony baljós balesete” címmel. Ne ábrándítson ki St. Mary Meadből!

Miss Marple megrázta a fejét.

– Nem szolgálhatok semmi olyasmivel, ami érdekelné önt, Sir Henry. A magunk kis rejtelmei azért persze megvannak – ott volt például az a fél kiló prézli, amelynek oly fölfoghatatlanul nyoma veszett; ez azonban nem érdekelné önöket, mert hiszen annyira jelentéktelen eset – mindazonáltal meglehetősen fényt vet az emberi természetre.

– Maga megtanított engem arra, hogy rajongjak az emberi természetért – mondta Sir Henry ünnepélyesen.

– És kegyed, Miss Helier? – érdeklődött az ezredes. – Kegyednek bizonyára számtalan érdekes élmény adódik az életében.

– Úgy ám – toldotta meg dr. Lloyd.

– Nekem? – kérdezett vissza Jane. – Úgy értsem, azt akarják, meséljek valamiről, ami velem esett meg?

– Vagy valamelyik barátjával – könnyítette meg a feladatot Sir Henry.

– Ó! – sóhajtott Jane bátortalanul. – Nem hiszem, hogy valaha is történt volna velem bármi – mármint ilyesféle dolog. Persze, nem mondom, néha akad pár szál virág meg egy-két különös üzenet – de hát ezek csak amolyan játékok. Tudják, milyenek a férfiak... Nem hiszem, tényleg... – és gondolataiba mélyedve elhallgatott.

– Már látom, nem marad más hátra, mint hogy meghallgassuk ama hőskölteményt a prézlről – mondta Sir Henry. – No, hát akkor rajta, Miss Marple.

– Maga mindig olyan örömet leli abban, hogy csúfolódjon velem, Sir Henry. A prézli persze csak szamárság. De most, hogy jobban belegondolok, *tényleg* eszembe jut egy eset – valójában nem is jó, hogy ennek nevezem, mert hiszen sokkal inkább tragédia volt, semmint egyszerű eset. Bizonyos szempontból eléggé belekeveredtem, azt azonban, amit tettem, mondhatom, soha nem bántam meg – nem, egy pillanatra sem. De nem St. Mary Meadben történt.

– Ez komolyan elkedvetlenít – kesergett Sir Henry. – De igyekszem erőt venni csüggedésemen. Tudtam, hogy számíthatunk magára.

Azzal kényelmesen elhelyezkedett, és várta a fejleményeket. Miss Marple enyhén elpirult.

– Remélem, rendesen el tudom mondani – kezdte aggodalmaskodva. – Félek, hajlamos vagyok a csapongásra. Az ember egyszer csak eltér a tárgytól, és észre sem veszi, hogy már másról beszél. Aztán az is olyan nehéz, hogy minden tény szép sorban a maga helyére kerüljön. Ígérjék meg, hogy elnézőek lesznek velem, ha rosszul mondom el. Olyan nagyon régen történt már. Amint mondom, a históriához nincs köze St. Mary Meadnek, annál inkább a hidropátiának.

– Az az a vízi repülőgép, ugye? – kérdezte Jane kerekre nyílt szemmel.

– Te nem ismerheted az ilyesmit, drágám – mondta Mrs. Bantley, és elmagyarázta, hogy miről van szó. A férje még hozzátette a magáét.

– Ez a vízgyógyászat szörnyűséges dolog, egyszerűen rémes. Az ember kora reggel fölkel, és issza azt az iszapízű vizet. Ráadásul egy csomó öregasszony üldögél körben, és mindenféle komisz pletykákon csámcsog. Jézusom, ha csak rágondolok...

– Ugyan már, Arthur – szólt közbe a felesége szelíden –, ne felejtsd el, milyen jót tett neked.

– Csak az a csomó sutyorgó vénasszony... – nyögdécselt Bantry ezredes.

– Ez, úgy gondolom, tényleg így van – mondta Miss Marple. – Én magam...

– Jaj, drága Miss Marple! – kiáltott fel rémülten az ezredes.

– Ugye, nem gondolja, hogy én ezt magára érte...

Miss Marple egy fejmozdulattal beléfojtotta a szót, arca kipirult.

– De hát ez *csakugyan* így van, Bantry ezredes. Mindazonáltal most inkább belekezdenék a történetbe. Csak előbb hadd szedjem össze egy kicsit a gondolataimat. Igen. Pletykálgodás, ahogy ön mondja, igen, hát abból tényleg van *bőven*. Az emberek nem szívelik az ilyesmit – főleg a fiatalok nem. Az unokaöcsém, aki író – igazán okos gondolatai vannak, azt hiszem –, *rendkívül* csípős megjegyzésekkel illeti azt a jelenséget, hogy az emberekre bármiféle bizonyíték nélkül kigyót-békát kiáltanak, és hogy milyen gonosz dolog az ilyesmi, meg minden. Én viszont azt mondom, hogy ezek a fiatalok jobban tennék, ha előbb gondolkoznának egy kicsit. Egész egyszerűen figyelmen kívül hagyják a tényeket. A lényeg ugyanis nem más, mint hogy *ez a csámcsogás*, ahogy méltóztatott nevezni, *nagyon is gyakran igaz!* És azt hiszem, hogy ha – amint mondom – alaposabban megvizsgálnák a tényeket, azt találnák, hogy tíz esetből kilencszer igenis igaz! Ez az, ami ebben úgy bosszantja az embereket.

– Egy ihletett pillanat – vetette közbe Sir Henry.

– Nem, egyáltalán nem, a legkevésbé sem! Mindössze gyakorlat és tapasztalat kérdése az egész. Úgy mondják, hogy ha egy egyiptológusnak valaki megmutatja egy olyan kis fura galacsinhajtó bogárnak az ábrázolását, akkor a kinézetéből meg a tapintásából pontosan meg tudja állapítani, hogy az időszámításunk előtti hányadik századból való, de azt is, ha csak hamisítvány. De az állítását nem tudja mindig észérvekkel igazolni. Egyszerűen csak *tudja*. Azzal telt az élete, hogy ilyen dolgokkal foglalkozott.

– És ez az, amit éppenséggel én is mondani szeretnék (rosszul magyarázok, tudom). Azoknak, akiket az unokaöcsém „fölösleges nőknek” nevez, rengeteg idejük van, és érdeklődésük általában az *emberekre* irányul. Ezért aztán, bizonyára önök is belátják, szép lassan *szakértővé* válnak, hogy úgy mondjam. A mai fiatalok ugyanakkor fesztelenül beszélnek olyan dolgokról, amelyekre az én fiatalkoromban még csak gondolni is alig mertünk, másrészt azonban lélekben borzasztó ártatlanok. Mindenkinék mindent elhisznek. És ha az ember megpróbálja figyelmeztetni őket, akár csak a legóvatosabb formában is, rögtön azt vágják a fejéhez, hogy begyepesedett vén számár, és az agya helyén *kelt tészta* van.

– De hát végül is – vetette közbe Sir Henry – mi a baj a *kelt tészta*val?

– Na, hát ez az – csapott le mohón Miss Marple. – Az egyik leggyakoribb dolog minden háztartásban; az igaz persze, hogy nem különösebben romantikus dolog. Itt most be kell vallanom, hogy mint mindenki másnak, nekem is vannak *érzéseim és megérzéseim*, és olykor egy-egy meggondolatlan megjegyzéssel bizony nagyon durván megbántottak. Tudom, hogy a férfiakat nem érdeklik a háztartási ügyek, de most azért mégiscsak említést kell tennem egy régebbi cselédlányomról, Ethelről – igazán csinos kis teremtés, és minden dologban roppant szolgálatkész. De ahogy megláttam, rögtön tudtam, hogy ugyanaz a típus, mint Annie Webb vagy a szegény Mrs. Bruitt cselédlánya. Ha alkalom kínálkozott, az *enyém* és a *tiéd* között nem tudott különbséget tenni. Egy hónap után aztán ki is adtam az útját, de azért adtam vele írásos ajánlólevelet, hogy becsületes, rendes lány, négyszemközt viszont figyelmeztettem az öreg Mrs. Edwardsot, nehogy eszébe jusson fölvenni; az unokaöcsém, Raymond meg iszonyú haragra gerjedt, és azt mondta, ő még ilyen gonosztságot életében nem látott – igen, ahogy mondom, *gonosztságot*. Ethel aztán Lady Ashtonhoz szegődött, akit nem éreztem kötelességemnek figyelmeztetni – és ugyan mi történt? Az alsóneműjéről az összes csipkét levágta, elvett két gyémánt melltűt, és az éjszaka kellős közepén elszökött, és azóta sem hallotta hírét senki!

Miss Marple itt megállt, vett egy mély lélegzetet, aztán folytatta.

– Most azt fogják mondani, hogy ennek semmi köze sincs ahhoz, ami a kestoni gyógyfürdőben történt. Pedig bizonyos szempontból van. Megmagyarázza ugyanis, miért nem éreztem az első perctől kezdve, ahogy megláttam Sanderséket, a legkisebb kétséget sem afelől, hogy a férfi el akarja tenni a feleségét láb alól.

– Tessék?! – hajolt előre Sir Henry értetlenül.

Miss Marple nyájas szelídséggel fordult felé.

– Azt mondom, Sir Henry, hogy egy pillanatig sem volt kétségem. Mr. Sanders erős, jó kiállású, pirosposzgás férfi volt, rendkívül szívélyes, és a társaság kedvence. És senki nem lehetett kedvesebb a feleségéhez, mint ő. De én tudtam! Ez az ember azt tervezte, hogy végez a feleségével.

– De kedves Miss Marple...

– Igen, tudom. Ezt mondaná az unokaöcsém, Raymond West is. Azt hajtogatná, hogy a legcsekélyebb bizonyítékom sincs. De én még jól emlékszem Walter Honesra, akié a Zöld Felső fogadó volt. Egy este, amikor hazafelé sétáltak, a felesége beleesett a folyóba – a biztosítási pénzt aztán meg a férfi szépen *fölvette*. És van még egy-két más ember is, aki mind a mai napig szabadon jár-kei – egyikük éppenséggel nincs nagyon messze a mi köreinktől. Elment a feleségével Svájcba egy kis nyári szabadságra, a hegyekbe. Figyelmeztettem az asszonyt, hogy ne menjen – a szegény teremtés nem haragudott meg rám, ahogy tehette volna, csak egyszerűen kinevetett. Roppant mulatságosnak tűnt neki, hogy egy magamfajta fura, öreg szerzet ilyeneket mondjon az ő drága Harryjéről. Aztán meg, bizony, bizony, történt egy kis baleset – és Harry most egy másik asszonnyal él együtt. De mit *tehettem* volna? *Éreztem*, de semmi bizonyítékom nem volt.

– De kedvesem! – kiáltott fel Mrs. Bantry. – Csak nem gondolod komolyan, hogy...

– Drágám, ezek mindennapos dolgok, igazán azok, hidd el. És különösen a férfiak esnek kísértésbe, lévén, hogy annyiival erősebbek. Olyan könnyen megy az ilyesmi, ha balesetnek látszik. Tehát, amint mondom, rögtön tudtam, mi a helyzet Sandersékkal. Egy buszon történt. Alul tömve volt, és föl kellett mennem a tetőre. Amikor mindhárman fölálltunk, hogy leszálljunk. Mr. Sanders elvesztette az egyensúlyát, és nekizuhant a feleségének, aki fejfelé előreesett. A kalauz szerencsére nagyon erős ember volt, és elkapta a lépcsőn.

– De hát ez már csak baleset volt, nem?!

– Persze, baleset – semmi sem tűnhetett volna inkább véletlen balesetnek, mint éppen ez. De Mr. Sanders kereskedelmi hajókon dolgozott – ő mondta így nekem –, és meglehetősen furcsállnám, hogy egy ember, aki ilyen undok billegő tákolmányokon nem veszi el az egyensúlyát, elvágódjon egy busz tetején, főleg akkor, ha én a magam százhusz évével még csak meg se rezdülök. Ugyan már, ne mondjon nekem ilyet senki!

– Akárhogy van is, úgy vehetjük – mondta Sir Henry –, hogy ez szöveget ütött a fejébe. Ott és akkor föltámadt magában a gyanú.

Az öreg hölgy bólintott.

– Meglehetősen biztos voltam a dolgomban, és egy másik eset, amikor nem sokkal ezután épp egy utcán mentünk át, csak még jobban megerősítette a gyanúmat. Kérdezem öntől, Sir Henry, mit tehettem volna? Itt van egy kedves, elégedett, boldog kicsi fiatalasszony, akinek a napjai meg vannak számlálva.

– Drága hölgyem, a lélegzetem is eláll.

– Ez azért van, mert – mint mostanában az emberek többsége – ön sem hajlandó szembenézni a tényekkel. Könnyebb azt gondolni, hogy ilyesmi nem történhet meg. Márpedig ez a dolog így állt, és én tudtam. Igazán nagyon szomorú, de az ember olyan nehéz helyzetben van ilyenkor. A rendőrségre például nem mehettem. És azt is jól láttam, semmi haszna sem lenne, ha figyelmeztetném ezt a fiatalasszonyt. Rajongott a férjéért. Úgy döntöttem, hogy megpróbálom a lehető legtöbbet megtudni róluk. Az embernek rengeteg alkalm van erre, miközben a kandalló mellett varrogat. Mrs. Sanders (Gladys, ez volt a keresztnéve) boldogan mesélt mindenről. Úgy vettem ki a szavaiból, hogy nem régóta házasok. Bizonyos idő múltán a férje révén csinos kis vagyonkára számíthattak, de egyelőre még nagyon szűkösen éltek. Valójában az asszony kicsiny jövedelméből tartották fenn magukat. Gyakran hallani ilyesmiről. Gladys nagyon fájlalta, hogy nem nyúlhat ahhoz a tőkéhez. Úgy látszik, valahol valakinek helyén volt az esze. De a pénzzel majdan ő rendelkezhet – ezt menet közben kiderítettem. És a férjével közvetlenül az esküvő után egymás javára végrendeletet készítettek. Roppant megindító. Persze, majd ha Jack ügyei rendbe jönnek – ezt ismételtették minden áldott nap, közben meg egyre csak szűkölködtek, mindössze egyetlen szobáskában húzták meg magukat a legfelső emeleten, a cselédek közt, ahol bizony nagyon veszélyes, ha tűz törne ki, bár történetesen közvetlenül épp az ablakuk előtt vezetett fel a tűzlépcső. Óvatosan megkérdeztem, van-e balkon – veszélyes dolgok ezek a balkonok. Egyetlen lökés – hisz tudják!

Megígértettem vele, hogy nem megy ki a balkonra; azt mondtam, rossz álmot láttam. Ez hatott rá – az ember olykor sok mindent elérhet egy kis babonasággal. Szőke hajú, meglehetősen beteges arcszínű asszonyka volt, haja rendezetlen csomóban a nyakába lógott. Láttam, hogy roppant hiszékeny. Elmesélte a férjének, amit mondtam, és észrevettem, hogy Mr. Sanders egyszer-kétszer igen furcsán néz rám. Ő nem volt hiszékeny; és tudta, hogy azon a buszon én is ott voltam.

Nagyon aggódtam – igazán, szörnyen aggódtam –, mert sehogy se tudtam kiokoskodni, miként is szedhetném rá ezt a fiatalembert. Azt, hogy a gyógyfürdőben történjék valami, úgy gondoltam, meg tudom akadályozni – csak néhány jól időzített megjegyzést kell elejtenem, hogy lássa, gyanakszom. De ez csak arra elég, hogy a terve végrehajtását későbbre halassza. Kénytelen voltam rájönni, hogy csak akkor van esélyem, ha merész lépésre szánom el magam – valahogy csapdát kell állítanom neki. Ha valamilyen módon úgy tudnám terelgetni, hogy az én választásom szerinti módon próbálja megölni a feleségét – igen, akkor biztosan lelepleződné, és a felesége is kénytelen lenne szembenézni az igazsággal, okozzon ez bármilyen súlyos megrázkódtatást is neki.

– Komolyan mondom, eláll a lélegzetem – szólalt meg dr. Lloyd. – Milyen tervet tudott kieszelni?

– Valamit csak kitaláltam volna, biztos lehet benne – felelte Miss Marple. – De az az ember túljárt az eszemen. Azonnal lépett. Nyilván számított rá, hogy gyanút fogok, és még azelőtt lecsapott, hogy biztos lehettem volna a dolgomban. Tudta, hogy balesetre gyanakodnék. Így hát úgy rendezte, hogy gyilkosság legyen.

A társaság tagjai lélegzet-visszafojtva figyeltek. Miss Marple bólintott, ajka keserűen megfeszült egy pillanatra.

– Azt hiszem, ezt egy kicsit elkapkodtam. Meg kell próbálnom pontosan elmondani, mi is történt. Ez a tragédia mindig fölzaklat – folyton úgy érzem, valahogy meg kellett volna akadályoznom. A gondviselés azonban bölcsen másként rendelkezett. Én mindenesetre, amit tudtam, megtettem.

Valami olyasféle érzés volt a levegőben, amelyet nem tudok másnak, mint sajátosan hátborzongatónak nevezni. Úgy tetszett, mindannyiunkra különös nyomás nehezedik – a nyomasztó szerencsétlenség érzete. Először is ott volt George, a portás. Légcsőhurut, tüdőgyulladás, és a negyedik napot már nem élte túl. Nagyon szomorú eset. Mindenkit letaglózott a hír. Rádadásul karácsony előtt négy nappal. És aztán Marynek, az egyik szobalánynak – olyan kedves lány volt – elfertőződött az ujja. Huszonnégy órán belül elvitte.

A társalgóban üldögéltünk Miss Trollope-pal és az öreg Mrs. Carpenterrel; ez a Mrs. Carpenter amolyan károgó vén varjú volt – ha valami tragédiát látott, rögtön felvidult.

– Jól jegyezzék meg, amit mondok – szónokolta. – *Ezzel még nincs vége.* Ismerik a mondást, ugye? *Három az igazság.* Mindig igazolódik. Valaki itt még meg fog halni. Egy szemernyi kételyem sincs. És már nem is kell sokáig várnunk. *Három az igazság.*

Miközben sűrű bólogatás meg kötőtűcsattogás közepette utolsó vészjósló szavait kerepelte, csak úgy véletlenül fölnéztem, és észrevettem, hogy Mr. Sanders ott áll a bejárat ajtónál. Nem számított rá, hogy észreveszem, és épp csak egy pillanatra az igazi arcát mutatta. A napnál világosabb volt. Míg élek, hiszem, hogy annak a káráló Mrs. Carpenternek a szavai döntötték el a felesége sorsát. Látni való volt, hogy jár az agya.

Odajött hozzánk, az ismerős nyájas mosolyával.

– Segíthetek a hölgyeknek a karácsonyi bevásárlásban? – kérdezte. – Megyek be Kestonba, mindjárt indulok.

Vagy egy-két percig ott kedélyeskedett velünk, aztán elment. Amint mondom, komolyan aggódtam, és ezt kérdeztem:

– Hol van Mrs. Sanders? Tudja valaki?

Miss Trollope azt felelte, valami barátaihoz ment, Mortimerékhez, hogy bridzsellenek egyet – ez egy időre megnyugtató volt. De azért változatlanul kétségek gyötörtek, és fogalmam sem volt, mit tehetnék. Úgy fél óra múlva fölmentem a szobámba. A lépcsőn szembetalálkoztam dr. Colesszal, az orvosommal, és mivel történetesen amúgy is beszélni szerettem volna vele a reumám miatt, azonmód behívtam a szobámba. Akkor mesélte el nekem (bizalmas információként, ahogy mondta), hogy a szegény Mary meghalt. Az igazgató nem akarja, hogy híre terjedjen a dolognak, így aztán volnék szíves nem továbbadni. Azt persze nem mondtam meg neki, hogy másról sem beszélgettünk az elmúlt egy órában, mint éppen erről – mióta csak a szegény teremtés kilehelte a lelkét. Az ilyesmi mindig azonnal kitudódik – ezt dr. Colesnek a maga meglehetősen tapasztalatával tudnia kellett volna; de a doktor roppant gyanútlan ember volt, mindig azt hitte, amit éppen hinni akart, és alig egy perc múlva éppen ezért riadtam meg annyira. Miközben ugyanis kilépett a szobából, megemléltette, hogy Sanders megkérte, legyen szíves megvizsgálni a feleségét. Az utóbbi időben kissé gyengélkedik, rossz a gyomra meg ilyesmi.

Ezzel szemben ugyanezen a napon Gladys Sanders azt mondta nekem, hogy az emésztése pompás, és ennek nagyon örül.

Értik, ugye? A gyanúm egy pillanat alatt százszorosan fölerősödött. Sanders máris készül valamire – de mire? Dr. Coles kiment, még mielőtt eldönthettem volna, tegyek-e neki említést a dologról – bár őszintén szólva nem nagyon tudtam volna, mit is mondhatnék. Ahogy kiléptem a szobámból, ő maga – mármint Sanders – jött lefelé a lépcsőn a felső emeletről. Sétához volt öltözve, és még egyszer megkérdezte tőlem, hozzon-e nekem valamit a városból. Minden erőmet össze kellett szednem, hogy megőrizsem a hidegvéremet. Egyenesen a társalgóba mentem, és teát rendeltem. Emlékszem, pontosan fél hat volt.

Szeretném, ha nagyon világosan el tudnám mondani, mi történt ezután. Még mindig a társalgóban tartózkodtam, amikor háromnegyed hétkor Mr. Sanders visszaérkezett. Két úrral jött, jókedvűen társalogtak. Mr. Sanders otthagya a barátait, és odajött az asztalunkhoz, ahol Miss Trollope-pal ültünk ketten. Azzal állt elő, hogy a feleségének szánt karácsonyi ajándék ügyében szeretne tanácsot kérni tőlünk. Egy retikülről volt szó.

– Tudják, hogy van ez, hölgyeim – mondta. – Én már csak egy faragatlan tengeri medve vagyok. Mit tudhatnék én az efféle dolgokról? Hármat küldtek, hogy válasszam ki közülük a megfelelőt, de ahhoz, hogy ezt eldönthessem, szakértő szemre volna szükségem.

Természetesen azt válaszoltuk, hogy örömmel segítünk, mire megkért minket, ugyan legyünk már szívesek fölmenni a szobájukba, mert a felesége bármelyik percben megérkezhet, és ha lehozná a retiküloket, még összefut vele a lépcsőn. Így hát fölmentünk vele. Azt, ami ezután történt, soha nem fogom elfelejteni – még most is minden hajam szála az égnek áll.

Mr. Sanders kinyitotta a szobájuk ajtaját, és fölkapcsolta a villanyt. Nem tudom, melyikünk látta meg elsőnek...

Mrs. Sanders a földön feküdt, arcra borulva – holtan.

Legelőbb én értem oda hozzá. Letérdeltem, és megfogtam a csuklóját, hogy megnézzem a pulzusát, de nem volt értelme, a karja már hideg és merev volt. Közvetlenül a feje mellett egy homokkal tömött harisnyát láttam – a fegyvert, amellyel leütötték. Az az ostoba Miss Trollope csak ott állt az ajtóban, fogta a fejét, és szünet nélkül jajveszékelt. Sanders elordította magát:

– A feleségem! A feleségem! – és odarohant hozzá. Megakadályoztam, hogy megérintse az asszonyt. Tudják, rögtön biztos voltam benne, hogy ő tette, és nem akartam, hogy valamit esetleg elvegyen vagy elrejtсен.

– Semmihez nem szabad hozzányúlni! – mondtam. – Szedje össze magát, Mr. Sanders. Miss Trollope, kérem, menjen le, és hívja ide az igazgatót!

Én magam nem mozdultam, továbbra is ott térdeltem a holttest mellett. Nem hagyhattam, hogy Sanders egyedül maradjon vele. Azt ugyanakkor kénytelen voltam elismerni, hogy ha ez az ember színészkedik, akkor azt bámulatosan csinálja. Kábának és zavartnak tűnt, mint aki a rémülettől megtévelyodott.

Az igazgató pillanatokon belül ott volt. Gyorsan végignézett a szobán, aztán mindannyiunkat kiküldött, bezárta az ajtót, a kulcsot pedig magához vette. Majd lement, hogy telefonáljon a rendőrségre. Egy örökkévalóságnak tűnt, míg megérkeztek (később tudtuk csak meg, hogy rossz volt a vonal). Az igazgatónak el kellett valakit küldenie a rendőrségre, a gyógyszálló meg ráadásul egészen kint van a városból, a mocsár szélén. Mrs. Carpenter kis híján az idegeinkre ment. Végtelenül boldoggá tette, hogy a „Három az igazság” jóslata ilyen hamar beteljesedett. Sanders, úgy mesélték, közben kiment a házból, fejét a kezébe temetve jajgatott, és fájdalmát minden lehetséges módon közhírré tette.

A rendőrség végre mégiscsak megérkezett. Fölmentek az emeletre az igazgatóval és Mr. Sandersszel. Később értem küldtek. Fölmentem hát én is. A felügyelő az asztalnál ült, írt valamit. Eszes embernek látszott, rögtön megkedveltem.

– Miss Jane Marple? – kérdezte.

– Igen.

– Úgy értesültem, hogy ön jelen volt, amikor a holttestet megtalálták.

Azt feleltem, hogy ez így igaz, és részletesen elmondtam, mi történt. Azt hiszem, a szegény ember jócskán megkönnyebbült, hogy végre olyan valakire akadt, aki értelmesen meg tudja válaszolni a kérdéseit – korábban Sandersszel és Miss Trollope-pal beszélgetett el, ez a hisztérika meg nyilván teljesen magánkívül volt. Hát persze, az ostoba liba! Drága édesanyám megtanított rá, nem is felejttem el soha, hogy egy úri hölgy, ha társaságban van, legyen mindig képes uralkodni magán, még ha egyébként odahaza elragadják is az indulatai.

– Aranyigazság – vetette közbe Sir Henry nyomatékkal.

Amikor befejeztem, a felügyelő azt mondta:

– Köszönöm, Marple kisasszony. Most sajnos arra kell kérnem önt, nézze meg még egyszer a holttestet. Pontosan ugyanabban a helyzetben van, mint amikor ön belépett a szobába? Nem vesz észre esetleg valamilyen változást?

Elmagyaráztam, hogy nem engedtem Mr. Sandersnek, hogy bármit is elmozdítson, mire a felügyelő helyeslően biccentett.

– Nagyon feldúltnak látszik Sanders úr – jegyezte meg.

– Annak tűnik... igen – feleltem.

Nem hiszem, hogy különösebben hangsúlyoztam volna a „tűnik” szót, a felügyelő mégis mintha fölfigyelt volna rá.

– Tehát biztosra vehető, hogy a holttest pontosan abban a helyzetben fekszik, mint korábban? – kérdezte.

– A kalapot kivéve igen – válaszoltam.

A felügyelő hirtelen fölkapta a fejét.

– Már hogy érti, hogy a kalapot kivéve?

Elmagyaráztam neki, hogy a kalap akkor szegény Gladys fején volt, míg most ott hever mellette. Természetesen azt hittem, hogy a rendőrök mozdították el. A felügyelő azonban ezt határozottan cáfolta. Mind ez ideig semmit nem mozdítottak el, semmihez nem nyúltak hozzá. Megállt a holttest fölött, zavart töprengéssel nézett le rá. Szegény Gladys utcai ruhában volt – sötétvörös tweed nagykabát volt rajta, szürke prémgallérral. A kalap, ez az olcsó kis piros nemezkalap, a feje mellett hevert.

A felügyelő néhány percig szótlánul álldogált, komoran tűnődött magában. Aztán felötlött benne valami.

– Nem tud esetleg visszaemlékezni, Marple kisasszony, volt-e az elhunyt fülében fülbevaló, vagy szokott-e rendszeresen ilyesmit hordani?

Szerencsére elmondhatom magamról, hogy mindent alaposan megfigyelek. Eszembe jutott, hogy igen, a kalap karimája alól gyöngy fénye csillant elő, bár akkor ennek nem szenteltem különösebb figyelmet. Az első kérdését tehát ilyen értelemben tudtam megválaszolni.

– Akkor ez megoldja a kérdést. A hölgy ékszeres dobozkáját ugyanis felforgatták – nem mintha bármi komoly értéke lett volna, ahogy hallom –, és az ujjairól levették a gyűrűit. A gyilkos bizonyára megfélekezett a fülbevalóról, és miután a bűntényt fölfedezték, visszajött érte. Micsoda egy hidegvérű alak! Vagy esetleg... – körülnézett, és azt mondta lassan: – ...elrejtőzött itt a szobában, és mindvégig itt volt.

Most azonban ellentmondtam neki. Én magam, magyaráztam, még az ágy alá is benéztem. Az igazgató pedig kinyitotta a szekrényeket. Elbújni sehol másutt nem lehet. Az igaz ugyan, hogy a középén lévő kalaptartó szekrény zárva volt, de mivel az nem igazán mély, és be is van polcozva, kizárt dolog, hogy ott valaki el tudjon rejtőzni.

A felügyelő figyelmesen végighallgatott, majd elgondolkozva bólintott.

– Ha ön mondja, akkor ez így is van, Marple kisasszony – mondta. – Ez esetben viszont a gyilkos, mint az imént említettem, visszajött. Elképesztően nyugodt egy pasas.

– De az igazgató bezárta az ajtót, és magával vitte a kulcsot!

– Ez nem jelent semmit. A balkon meg a tűzlépcső – így mászott be a tolvaj. Még az is lehet, hogy amikor maguk feljöttek, éppenséggel munka közben zavarták meg. A pasas ekkor nyilván kicsusszant az ablakon, és amikor mindenki elment, visszajött, és folytatta, ahol abbahagyta.

– Biztos benne – kérdeztem –, hogy *valóban* volt tolvaj?

Erre szárazon csak annyit felelt:

– Miért, hát nem úgy néz ki?

A hangjában azonban volt valami, ami megnyugtató. Azt éreztem, hogy a gyászoló özvegy szerepe szerinte sem áll túlságosan jól Mr. Sandersnek.

Most egész őszintén be kell vallanom valamit. Hatalmába kerített az, amit a franciák *idée fixe*-nek neveznek. Tudtam, hogy ez az ember, Sanders, azon van, hogy a felesége meghaljon. Amire nem számítottam, az ez a különös és fantasztikus egybeesés. Abban biztos voltam, hogy Mr. Sanderst helyesen ítélem meg, és az elgondolásom *igaz*. Ez a férfi csibész gazember. De míg fájdalmát egy pillanatra sem tartottam másnak, mint álszent képmutatásnak, arra is jól emlékszem, hogy a *megdöbbenést* és a *zavarodottságot* ragyogóan játszotta meg. Ez valahogy olyan *természetesnek* tűnt – ha értik, mire gondolok. Kénytelen vagyok elismerni, hogy a felügyelővel való beszélgetésemet követően különös kétely ébredt bennem. Mert el sem tudtam képzelni, hogy ha ezt a szörnyűséget tényleg Sanders követte el, miért lopódzott volna vissza a tűzlépcsőn, csak azért, hogy magához vegye a fülbevalót is. Rendkívül *ésszerűtlen* lett volna, márpedig Sanders nagyon is ésszerűen gondolkodott – épp ezért tartottam mindig olyan veszélyesnek.

Miss Marple szétnézett hallgatóságán.

– Ugye értik, hogy mire akarok kilyukadni? Nagyon gyakran épp az következik be, amire az ember a legkevésbé sem számít. Olyan biztos voltam a dolgomban, és nyilván ez az, ami ennyire elvakított. Amikor kiderült, hogy voltaképpen mi is a helyzet, nagyon megdöbbentem. *Mert minden kétséget kizáróan bebizonyosodott, hogy Mr. Sandersnek egyszerűen nem állt módjában elkövetni a gyilkosságot...*

Mrs. Bantry meglepett sóhajt hallatott. Miss Marple odafordult.

– Tudom, kedvesem, hogy nem erre számítottál, amikor belefogtam a történetbe. Én sem ezt vártam. De a tények azok tények, és ha igazolódik, hogy az ember tévedett, a kudarcot megadóan el kell tudni viselni, és más módon kell próbálkozni újra. Ez a Mr. Sanders, tudtam, lélekben gyilkos – és ebben a szilárd hitemben soha semmi nem ingathatott meg.

És most, fölteszem, maguk a tulajdonképpeni tényeket is szeretnék hallani. Mrs. Sanders, mint tudják, a barátaival, Mortimerékkel töltötte a délutánt, bridzseltek. Negyed hét körül jött el tőlük. A barátai házától a szállóig úgy negyedórába telik az út – ha valaki siet, ennél is kevesebbe. Ezek szerint fél hét tájt érkezhetett vissza. Senki sem látta bejönni, így bizonyára az oldalsó bejáratot használta, és felsietett a szobájukba. Ott átöltözött (őzbőr színű kabátja és szoknyája, melyet a bridzspartinhoz vett föl, ott lógott beakasztva a szekrényben), és nyilvánvalóan elmenni készült, amikor lesújtottak rá. Nagyon is valószínű, hogy nem láthatta, ki a gyilkosa. Egy ilyen kis homokzsák, úgy mondják, nagyon hatásos eszköz. A támadó, úgy tűnik, elrejtőzött a szobában, vélhetően az egyik nagy, beépített szekrényben – abban, amelyet az asszony nem nyitott ki.

Most pedig arról, Mr. Sanders merre járt. Mint mondtam, úgy fél hat körül elment – vagy talán egy kicsit később. Néhány boltba benézett, vásárolt ezt-azt, aztán hat óra tájban bement a nagyszállóba, ahol összefutott két barátjával – azokkal, akikkel később átjött a fürdőbe. Biliárdoztak, közben meg, gondolom, jó adag whiskyt elkortyoltak. Ez a két férfi (Hitchcock és Spender volt a nevük) hat órától kezdve gyakorlatilag mindvégig vele volt. Hármában átjöttek a fürdőbe, és Sanders csak akkor vált el tőlük, amikor odajött hozzánk a társalgóba, ahol Miss Trollope-pal ültünk. Ahogy korábban már mondtam, ez úgy háromnegyed hét körül volt – amikor is a felesége már bizonyosan nem élt.

– Azt is el kell mondanom, hogy ezzel a két cimborájával váltottam néhány szót. Mit mondjak, nem voltam odáig tőlük. Faragatlan, modortalan emberek – abban az egy dologban viszont teljesen biztos lehettem, hogy amikor azt mondták, Sanders mindvégig a társaságukban tartózkodott, kétségkívül igazat beszéltek.

Mindössze egyetlen további apróság merült föl. Megtudtam, hogy bridzselés közben Mrs. Sanderst telefonhoz hívták. Egy bizonyos Mr. Littleworth akart beszélni vele. A fiatalasszony izgatottnak látszott, egyszersmind örült is valaminek – és váratlanul néhány rossz lapot dobott. Aztán hamarabb el is ment, mint várták.

Megkérdezték Mr. Sanderstől, volt-e tudomása arról, hogy egy Littleworth nevű úr esetleg a felesége baráti köréhez tartozott, de a férfi kijelentette, hogy ezt a nevet most hallja életében először. Ez, úgy gondolom, a felesége viselkedésére is magyarázatot adhatott – úgy látszott ugyanis, hogy ezt a nevet ő sem ismerte korábban. Ennek ellenére a telefonálásból kipirultan és mosolyogva tért vissza a kártyaasztalhoz – úgy látszik hát, hogy bárkivel beszélt is, az illető nem a valódi nevét adta meg, és ez bizonyos mértékig már önmagában is gyanús, nem igaz?

Akárhogy van is, számos megoldandó kérdésre kellett választ találni. Először is: járt-e betörő a szobában (ez eléggé valószínűtlen), vagy Mrs. Sanders arra készült, hogy ismét elhagyja a házat, és találkozzon valakivel? Az a valaki vajon a tűzlépcsőn jött fel a szobába? Veszekedés is volt? Vagy alattomos módon hátba támadták az asszonyt?

Miss Marple megállt.

– És? – nézett rá Sir Henry. – Mi a válasz?

– Örülnék, ha megpróbálnák kitalálni.

– A találgatás nem az erősségem – mondta Mrs. Bantry. – Az mindenesetre sajnálatos, hogy Sanders ilyen kiváló alibivel rendelkezik; de ha te is elfogadtad, akkor biztosan nincs vele semmi gond.

Jane Helier oldalra billentette szépséges fejét, és azt kérdezte:

– A kalaptartó szekrény miért volt bezárva?

– Most nagyon okosat kérdeztél, kedvesem – mondta Miss Marple sugárzó mosollyal. – Én is pont ezen tűnődtem. Bár igaz, a magyarázat egész egyszerű. Egy pár hímzett papucs és néhány zsebkendő volt benne, amelyeket a szegény asszony karácsonyra hímzett a férjének. Ezért zárta be a szekrényt. A kulcsot megtalálták a táskájában.

– Ó! – sóhajtott Jane. – Akkor ez nem is olyan érdekes.

– De igen! Nagyon is az – felelte Miss Marple. – Ez az egyetlen igazán érdekes dolog – mert ez húzta keresztül a gyilkos számítását.

Mindenki az idős hölgyre meredt.

– Két napig én magam sem jöttem rá, hogy ez mennyire fontos – mondta Miss Marple. – Egyre csak töprengtem és töprengtem – és aztán egyik percről a másikra hirtelen minden megvilágosodott. Elmentem a felügyelőhöz, és megkértem, hogy nézzen meg valamit. Az első szóra megtette.

– Mit kért tőle?

– *Hogy azt a kalapot próbálja rá annak a szegény lánynak a fejére. De persze nem ment rá. Értik, ugye? Nem az ő kalapja volt.*

Mrs. Bantry elképedt.

– De hát *akkor* ott volt a fején, nem?

– Nem az ő fején...

Miss Marple várt egy pillanatot, hogy szavai jelentését mindenki megértse, aztán folytatta.

– Azt magától értetődőnek tartottuk, hogy az ott a szobában Gladys holtteste. Az arcát nem is néztük meg. Emlékeznek rá, arccal a padló felé feküdt, és a kalap mindent eltakart.

– Miért, hát *nem is* ölték meg?!

– De igen, később. Akkor még azonban, amikor a rendőrségre telefonáltunk, Gladys Sandersnek kutya baja se volt.

– Úgy érti, hogy az ott a földön valaki más volt, és halottnak tette magát? De hiszen amikor megérintette...

– Halott volt az is szegény, éppen eléggé – mondta Miss Marple komoran.

– De hát a fene egye meg – tört ki Bantry ezredes –, egy hullát nem lehet csak úgy akárhonnan összeszedni! Hova tették akkor ezt... ezt az elsőt?

– Visszavitte, ahonnan hozta – felelte Miss Marple. – Gonosz ötlet volt – de nagyon agyafúrt. A beszélgetésünk ott, a társalgóban, az ültette a bogarat a fülébe. Annak a szegény Marynek, a cselédlánynak a holtteste – hát miért ne kezdjen vele valamit? Ne feledjék, Sandersék szobája a felső szinten volt, ott, ahol a cselédséget is elhelyezték. Mary szobája csak kétajtónyira volt az övéktől. Tudta, hogy a hullaszállítók majd csak késő este jönnek. Átvonszolta a holttestet a balkonon (ötkor már sötét volt), ráadta a felesége egyik ruháját és a piros nagykabátját. És akkor a kalaposszekrényt zárva találta! Csak egy dolgot tehetett, áthozta a szerencsétlen lány egyik saját kalapját. Ki venné észre? A homokzsákot pedig letette a holttest mellé. Aztán lejött, hogy alibit teremtsen magának.

Fölhívta a feleségét mint Mr. Littleworth. Azt nem tudom, mit mondott neki – az az asszony olyan hiszékeny volt, de ezt már említettem. Mindenesetre rávette, hogy korábban hagyja ott a bridzspartit, de ne menjen egyenesen vissza a fürdőbe, hanem csak később, hét órakor találkozzon vele a fürdő épületén kívül, a tűzlépcső mellett. Fölteszem, olyasmit mondhatott neki, hogy valami meglepetést készít a számára.

Aztán a barátaival visszatér a fürdőbe, és úgy rendezi a dolgokat, hogy hármasan fedezzük föl a bűntényt. Még azt is eljátssza, mintha meg akarná fordítani a holttestet – és én nem engedem neki! Aztán kihívják a rendőrséget, ő meg kitámolyog az épületből.

A gyilkosság *után* senki nem kért tőle alibit. Találkozik a feleségével, fölviszi a tűzlépcsőn, bemennek a szobába. Talán már a holttestről is mondott neki valamit. Az asszony a test fölé hajol, ő meg előveszi a homokzsákot, és lesújt... Ó, istenem! Még most is rosszullét környékez, ha csak rágondolok! Aztán gyorsan leveszi róla a kabátot meg a szoknyát, beakasztja a szekrénybe, és az asszonyt a másik holttestről levett ruhákba bújtatja.

De a kalap nem megy rá a fejére. Mary bubifrizurát hordott, Gladys Sanders viszont, mint mondtam, kontyba tűzte a haját. Sanders nem tud mit tenni, a kalapot leteszi a holttest mellé, remélve, hogy senki sem fogja észrevenni. Ezután szegény Mary holttestét visszaviszi a lány szobájába, és illendően visszarendezi korábbi helyzetébe.

– Egészen elképesztő – szólalt meg dr. Lloyd. – Nem csekély kockázatot vállalt. Mi történik, ha a rendőrség korábban érkezik?

– Emlékeznek rá, a telefon nem működött – felelte Miss Marple. – Ebben is az ő keze volt. Nem engedhette meg, hogy a rendőrség esetleg túlságosan hamar érkezzon. Amikor aztán megjöttek, előbb az igazgatónál töltöttek egy kis időt, és csak ezután mentek föl a szobába. Ez volt a legkényesebb része a dolognak – hogy esetleg valaki észreveszi a különbséget a kétórás és az alig több mint félórás holttest között; de úgy számított, hogy azoknak, akik elsőként fedezik föl a bűntényt, nem lesznek ilyen jellegű ismereteik.

Dr. Lloyd bólintott.

– Véltetőleg úgy gondolták, hogy a bűntényt háromnegyed hét körül követték el, gondolom – mondta. – Valójában a gyilkosság hétkor vagy néhány perccel azután történt. Amikor a rendőrorvos megvizsgálta a tetemet, már legalább fél nyolc volt. Nem hiszem, hogy pontosan meg tudta volna határozni.

– Nekem viszont tudnom kellett volna – kesergett Miss Marple. – Annak a szegény lánynak a keze, amikor megfogtam, jéghideg volt. Nem sokkal később a felügyelő viszont azt mondta, hogy a gyilkosságot bizonyára közvetlenül azelőtt követték el, hogy odaértünk. És én nem vettem észre semmit!

– Azt hiszem, nagyon is sokat észrevett, Miss Marple – mondta Sir Henry. – Az eset még az én időm előtt történt. Még csak nem is rémlík, hogy hallottam volna róla. Mi lett a vége?

– Sanderst fölakasztották – válaszolt Miss Marple élesen. – Jól tették. Soha nem bántam meg, hogy segítettem rendőrkézre adni. Még hallani se bírom a halálbüntetés körüli modern humanitárius nyavalygást.

Aztán szigorú arca meglágyult.

– Azért viszont sokszor keserű szemrehányásokat tettem magamnak, hogy annak a szegény asszonykának nem sikerült megmentenem az életét. De ki figyelt volna oda egy vénkisasszony aggályoskodására? Hát, végül is... ki tudja? Talán jobb is neki, hogy akkor halt meg, amikor az életét még boldognak érezte, és így nem ismerhette meg a hosszú, ám örömtelen és kiábrándult élet keserveit egy olyan világban, amelyet egyszerre csak szörnyűségesnek kezdett volna érezni. Szerette azt a gazembert, és bízott benne. Soha nem ismerte meg a valódi énjét.

– Hát – szólt Jane Helier halkán –, akkor ez így biztos jó neki. Igen, egészen biztos. Bárcsak... – de nem folytatta.

Miss Marple ránézett a híres, a gyönyörű, a sikeres Jane Helierre, és szelíden megbiccentette a fejét.

– Értem, szívem – mondta nagyon gyöngéden. – Értem.

Etédi Péter fordítása

AZ ELBESZÉLÉSEK FORRÁSA

1. Peter Lovesey: *A kísértetköz*
(Az elmúlt év legjobb misztikus és bűnügyi meséi, Textúra Kiadó Bt., Bp., 1991)
2. Ed McBain: *Körforgás*
(*Rakéta Regényújság*, 1977/51.)
3. Ellis Peters: *A templom macskája*
(*Rakéta Regényújság*, 1988/51-52)
4. P. D. James: *A fagyöngyös gyilkosság*
(*Bűntény karácsonyra*)
5. Ed McBain: *Nagyon kellemes karácsony*
(*Rakéta Regényújság*, 1988/51-52)
6. Marcia Muller: *Csendes éj*
7. George Sugar: *Ajándék*
(*Rakéta Regényújság*, 1989/51-52)
8. Gilbert Keith Chesterton: *A repülő csillagok*
(*Páter Brown ártatlansága*: Szent István Társulat, 1988)
9. Rosemary Timperley: *Karácsonyi találkozás*
(*Rakéta Regényújság*, 1990/51-52)
10. Ludwika Woźnicka: *A prior szelleme*
(*Fantasztikus bűntények krónikája avagy különös és hátborzongató históriák*; Európa Könyvkiadó, 1984)
11. Stanley Ellin: *Halál karácsony délutánján*
(*Rakéta Regényújság*, 1991/51-52)
12. John Collier: *Karácsonyra visszavárjuk*
(*Rakéta Regényújság*, 1992/51-52)
13. O'Henry: *Karácsony a vadnyugaton*
14. Arthur Conan Doyle: *A kék karbunkulus*
(*Sherlock Holmes kalandjai*, Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, Bp. 1987)
15. Arthur C. Clarke: *A csillag*
(*Új írás*, 1967/9)
16. Agatha Christie: *Karácsonyi tragédia*
(*Tizenhárom rejtély*, Magyar Könyvklub, 1996)